

Read Me for Hebrew Selections from *Berit Am*

This pdf file are all the Hebrew articles that could be identified by Juan Morales Cano of Germany from all the copies of the Yiddish missionary journal, *Berit Am*, in currently in the collection of the library of the Institutum Judaicum Delitzschianum in Muenster, Germany. *Berit Am* was published from 1893 to 1924. Collected here are the rare Hebrew articles published in this Yiddish periodical. Included here are writings by Joseph Rabinowitz, J. Z. Lichtenstein, Joseph Immanuel Landsman (under the pseudonym Ish Yehudi), et al.

The content is very comparable to the type of materials you would see in Lucky's Hebrew periodical, *Edut LeYisrael*. My thanks to Mr. Juan Morales Cano for all the work he did to make the copies and to the library of the modern Institutum Judaicum Delitzschianum located in Muenster, Germany, formaking the periodical itself available to Mr. Cano.

This following notes were sent to me by my Mr. Cano contains regarding the dates of the articles(not in any order). They are listed for citation purposes and based on an email that Mr. Cano sent me on Oct. 5, 2007:

October 1893, pages 33-36.

December 1893, pp. 41-42.

September 1895. pp. 20-21. (Lichtenstein)

Febuary 1896, Number 8

May 1896, p. 87.

October 1898, pp. 49-53. (Song)

p. 60 "Ein Brief an ein Freund" (Letter to a Friend)

February 1899, p. 84, (Shlmi Torah)

1900, p. 87, continued (Song)

March, 1900

May 1902, pp. 167-69. (Achai Tvaim Anachnu)

June 1902, p. 188, continued (Achai Tvaim Anachnu)

July 1907, pp. 19-21.

February 1908, pp. 117-24. (HaMashiach by P. Levertoff)

"Hu veAni" by P. Levertoff in three parts: Issue 10 (April 1908), pp. 154-60; Issue 11 (May 1908), pp. 173-76; and Issue 12 (June 1908), pp. 184-87.

p. 57 , 90 ("Shirei Zion")

...

July 1912...

April 1913, pp. 154-56 (Hagadah)

1913 Photos, pp. 33-37 (Adot LeYisrael)

1924 Wien (Vienna) Numer 2, p. 1 (Hatikvah)

Number 2, p. 10 (Raznik)

Number 4 p. 11 (Shebalim)

Nr. 4.

BERITH AM.

I. Jahrgang.

ברית עם

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

לוקים אַת שְׂכָמִי יַעֲקֹב וְנִצְוִי יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׁיב. (ישעיה מ"ט ו')

Leipzig, den 11. Oktober 1893.

לייפציג, יום א' במרחשון התרנ"ד.

אינהאַלט. דיא נאמען פאן משיח, ליעד פאן אלעזר בן קליר. — איין וועג הערויס צו קאממען אויס דעם יידישען אומגליק, פאן ליב האַראַוויטץ. — א יידיש שפיגעלע פיר יידישע פנים'ער פאן פ. ווערבער. — איין טאג אין כפר נחום (דיא מנחה) נאך פראנץ דעליטש. — דאס קעסטעלע און דער דעקעל (ב) פאן דר. זאמערוויל.

דיא נאמען פאן משיח.

ליעד פאן אלעזר בן קליר אויס סדר ל' באב אין מחזור רומניא דפוס קושטנטינא ר"פ.

אנכי אנכי הוא מנחמכם	אנכי אנכי הוא מנחמכם
אם הבנים	אם הבנים
בוכה בלילות	בוכה בלילות
גולה וסורה	גולה וסורה
דלף רצוף אהבה	דלף רצוף אהבה
המצאת פדותכם	המצאת פדותכם
ואלבישכם בגדי ישע	ואלבישכם בגדי ישע
זכרו כיין לבנון	זכרו כיין לבנון
חפת כל כבודה אעירה	חפת כל כבודה אעירה
טכסתי לנחם ארמוני	טכסתי לנחם ארמוני
יה קרוב מצדיקנו	יה קרוב מצדיקנו
כבוד הלבנון ארביד	כבוד הלבנון ארביד
למחכיך ישועה תצמח	למחכיך ישועה תצמח
לציון תביא גואל	לציון תביא גואל

(1) זכריה הנביא זאגט פאן משיח, דאס ער צדיק ונושע ויין ווירד, זכריה מ' מ', ויעה און פסיקתא רבתי מ' ל"ד אונד מיון בוך, דער ליידענ-
דע אונד דער שטערבענדע מעססיאס. (2) תהלים ע"ב י"ז אונד סנהדרין צ"ח ב'.
(3) דניאל ב' כ"ב אונד בראשית רבה מ' א'.
(4) דברי הימים א' ג' כ"ד אונד מדרש תנחומא מ' תולדות.
(5) ירמיה כ"ג ו' אונד ר' יוסף אלבו אין עקרים ב' כ"ח. (6) יחזקאל ל"ז ב"ד. (7) זכריה ו' י"ב. (8) איכה א' מ"ז אונד ספר ורמב"ל.
אנמערקונגען פאן ג. ד.

הארץ וגו' ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי ה' והיא לא תצלה, אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תגנפו לפני אויביכם כי העמלקי והכנעני שם לפניכם וגו', וירד העמלקי והכנעני וגו' ויכנסו ויכתו עד החורמה. היער האבן וויר געזעהן, דאס גאט דעם דור המדבר געשווארין האט, וויא זאלען נאך ארץ ישראל נישט קאמען, אונד ווען זיין דאך נאכהער מיט געוואלט געהין וואלמען, האט משה צו איהנען געזאגט: געהט נישט, דען גאט איזט נישט אונטער אייך, איר וועט קיין הצלחה האבען, זיין זענין דאך גיגאנען, אונד זינד דורך עמלק אונד דעם כנעני געשלאגען אונד פערניכטעט ווארדען. זא איזט עס אויך יעצט אין אונזערער צייט, וויא פיל מען שטרעבט נאך ארץ ישראל אונד מאן בעמיהעט זיך קאלאניען צו מאכען, עס הילפט אלעס נישט. ווייל גאט איזט נישט אונטער אונז. דער באראן הירש מאכט קאלאניען אין ארגענטיניען אונד עס ווערט אויך דאפאן נישט, ווייל גאט וויל אונז נישט העלפן פאן אונזערער גאט, אבער ווארום? וויר וויסען צור צייט פאן דעם בית ראשון זינד דיא יודען גיוועזען עובדי אלילים, האבען עובר גיווען על כל התורה כולה, וויא עס אין תנ"ך צו זעהין איזט, אונד דאך האט גאט זיין גאר אויף זיבעציג יאָהר מיט גלות בכל בעשטראפט. נאך הער זינד זיין ווירער קען ארץ ישראל צוריק ניקערט, וויא ירמיה זאגט בשם ה' (נ' י"ב): כי חסיד אני לא אסור לעולם וגו', אבער יעצט אין דעם אונזערן גלות דורך דיא רומיים זינד וויר שאן מעהר אלס 1800 יאָהר אונד קיינע שפור פאן ערלעזונג איזט צו זעהין. דיא פראגע איזט אבער נאך שטרעקער. ווען וויר בעשטראכטען דיא צייט פאן בית שני, דא ווי-סען וויר, זינד דיא גרעסטען תנאים בית שמאי אונד בית הלל גיוועזען, דאס פאלק ישראל איזט זיינעם גאט גאנץ טרייא געבליבען, דאמאלס איז דיא תורה שבעל פה אין דיא וועלט ניקומין, פילע גזרות אונד מיינים צור תורה גימאכט גיווארין — אונד דאך איזט אויף איינ-מאל איין זאלכעס גרויסעס אונגליק איבער ישראל גע-קאמען, דיא רומיים האבען דאס בית המקדש צערשטערט, דאס פאלק אין אלען ענדען דער וועלט צערשטרייעט, דאס מאן דיא שבטים נישט מעהר קענט, דען שטאם פאן דוד (זרע דוד) נישט מעהר ווייס, אבער ווארום? דיא גרויסע קשיא האט מען שאן איינגעשליך אין תלמוד (יומא ט') געמאכט, עס לויטעט זא: מקדש ראשון חרב שהיה בו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים. אבל מקדש שני שהיו עמלים בתורה וזהירין במעשרות מפני מה חרב, ענטפערין זיין דארויף, מפני שנאת חנם שהיה ביניהם. דיוע אנטווארט איז אבער גאנץ פאלש, דען צור צייט דעם בית ראשון איזט אויך גיוועזען שנאת חנם וויא דער נביא זאגט (מכא ז' 2—6): איש את אחיו יצודו חרב, כי בן מנבל אב בת קמה באמה כלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו (ע' זכריה ז' 9—11), אונד נאך פילע שטעלין אין דיא נביאים דערלייכען, אונד דאך

IV.

אל תראונו שאני שחרחרת... שיר השירים א' ו.

נישט קיקט, וואס איך בין אזוי שווארץ; —
איך בין אפגיברענט פאן דער זון;
ווייל איך האב נישט בעשניטן מיין הארץ,
ערקענט איהר מיך נישט ווער איך בין.
פרעמדע גערטנער האב איך אבניהיט
אונד מיינעם האב איך גאר פערלאזט,
אומזיסט האב איך מיך יאהרין געמיהט,
בייא אייך אין דיא אויגן פערהאסט.
יעצט וויל איך בעשנידיגן מיין הארץ, —
נא, נישט זשע מיר, ברידער, דיא הענד!
אונד קיקט נישט, וואס איך בין אזוי שווארץ, —
דיא זין האט מיך גאר אפגיברענט....

V.

השיבונו ה' אליך ונשובת חרש ימינו בקרם... איכה ה' כ"א.

אָה, ישוע! דוא גאט'ס הייליג קינד!
אין דיר גלויב איך שוין ערינסט אצינד,
דוא ביזט איצטער מיין לייבין, מיין וועלט!
מיט גרויס פרייד קום איך יעצט צו דיר,
שפרייט זשע אויס דיינע פליגעל אויף מיר,
נעם מיך אויף אין דייין הייליג ניצעלט!
איך ציה אויס מיינע בלאטיגע שיד
פאר דייין הויז, ווייל דוא ביזט מיין משיח,
דיין בלוט האסטו פארנאסען פאר מיר.
אָך! איך ווייס עס שוין ויכער אצינד,
זיין מיר מוחל, דוא גאט'ס הייליג קינד!
און פערשטויס מיך נישט מעהרער פון דיר!
דורך דיר וועל איך קומען צו גאט,
צו דעם מאטין וואס האט דיר גיהאט,
וועסט מיך בריינגן צו איהם אין דער גיך;
ער וועט זיך ווענדיגן צו מיר דורך דיר,
מיינע יאהרען בענייען וויא פריער,
ווייל איך גלויב שוין אין דיר מיין משיח!

קול קורא במדבר יהודה.

פאן י. ליכטענשטיין.

במדבר י"ד, כ"ח—מ"ה חייטט עס: אמר אליהם
הי אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה
לכם, במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' אם אתם תבאו אל

איזט דער גלות נור 70 יאהר געוועזן. אונד גאט האט נאך איהנען פֿאַרזעהר אויסדריקליך בעשטימט געוואָלט דורך דעם נביא ירמיהו, דאס נור 70 יאהר וועט דער גלות דויערן, אָבער צור צייט פֿאַן אונזערין גלות גלות רומי, האט גאט אונז קיין וואָרט זאגן געלאסען? דאָרום פֿינדען וויר אויך אין תלמוד דאָזעלכסט, דאס אנדערע אמוראים זאגן אנדערס, עס לויטעט זא: ר' יוחנן וויש לקיש דאמרי תרווייהו בית ראשון שנתגלה עונם לא נתגלה קצם, בית שני שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם, דאס הייסט, זייערע זינדע איזט איינע געהיימע זינדע, דאָרום איזט אויך זייער קץ הנאולה ווען זיזא ערלעזט ווערן, אויך נישט געזאגט געוואָרען. עס הייסט נאך דארט אין תלמוד: שאלו את רבי אלעזר עון ראשונים (בני בית ראשון) גדול או עון אחרונים (בני בית שני והבאים אחריו). ער ענטפֿערט: תנו עיניכם בבירה שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים, דאס הייסט וויר זעהן, דיא ערסטען האָבען נאך 70 יאהר זייערען טעמפלע ווידער בעקאמען, אָבער וויר בעקאמען אונזערן טעמפלע ניכט, דאס בעווייזט דאס אונזערע זינדע איינע גרעסערע איזט, נור עס איזט איינע געהיימע אונבעקאנט-טע זינדע, דיוע אנטוואָרט פֿאַן רבי אלעזר קאן מען נאך בעסער פֿערשטעהען, ווען וויר איינע געשיכטע בע-טראַכטען, אין אַנפֿאַנג דעם פֿיערטיגן יאהרהונדערט אלס קאָסטאָטין קיסר רומי איזט געשטאָרבֿען אונד זיין זאָהן יוליוס אַפֿאָסטאָט איז אויף זיין טראָהן געקאמען, האט ער דעם פֿאַלק ישראל ערלויבט זייערען בית המקדש צו בויען. מאָן האט אָנגעפֿאַנגען צו בויען, מאָן איזט שאָן ווייט געוועזן אין בויה, אויף איינמאל האָט אויס-געבראָכען איין פֿייער פֿאַן דער ערדע אונד האט דעם גאנצען בויה צערשטערט, אונד פֿילע אַרבייטער פֿאַן יודען אויך גוים פֿערברענט. (ע' דברי ימי עולם להיר קלמן שולמאן צד 123). דאָמאלס וואָר אין ישראל הלל הנשיא איין אורענעקעל פֿאַן ר' יהודה הנשיא (דער 10 דור צו הלל הזקן, צמח דוד). ער איזט אין זאָלכען פֿער-צווייפֿלונג געקאמען, דאס ער האט געזאגט (סנהדרין צ"ד): אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו, דאס הייסט, אַלע נבואות זינד גיוועזן אויף דער צייט פֿאַן חזקיהו המלך (*). דאס איזט אָבער איינע פֿאַלשע בעהוויפֿונג, דען דיא נביאים וועלכע נאך חזקיהו גע-וועזן וויא חגי, זכריה, האָבען אויך דעם פֿאַלק ישראל

ימות המשיח פֿערהייסען (מבטיח געוועזען). נור דיא קאממעסטרעפֿע האט אים צו פֿערצווייפֿלונג געבראכט. ווען וויר דיוע געשיכטע בעטראַכטען, זעהן וויר ערסט וויא רבי אלעזר האט רעכט, דאס דער בית המקדש קערט זיך נישט אום צו אונז, דען דאמאלס זינד דיא גרעסטע חכמי התלמוד געוועזען, אונד דאס פֿאַלק ישראל זא פֿראָם מיט זא פֿיל גזרות אונד סייגים צור תורה, אונד דאך האט גאט נישט גיוואָלט העלפֿן, — איבער דער געהיימע זינדע. ווען וויר בעטראַכטען דאס פֿאַלק ישראל אין מיטעלאַטער, וויא האָבען זיך שלאכטען, טרענקען, ברענגען געלאסען איבער זייער גלויבען אונד דיא תורה געהיט מיט אַלען אויסשווייפֿונגען, וויא דיא ראַבינער האָבען עס געמאַכט, אונד דאך אונד דאך האָפֿטעט (קלעבט) איינע גרויסע געהיימע זינדע וועלכע פֿערהינג-דערט (איז מוֹנֶט) דיא נאולה נאך ביז יעצט, אונד וויר זעהן דאס אויך דיא רבנים אין תלמוד (יומא ט', וע' תוספתא סוף מנחות) וויסען דיא זינדע נישט. אָבער נאך איינע פֿיל גרעסערע פֿראַגע גיבט עס, עס איזט געמליך צו זעהן אין דיא נביאים דייטליך, דאס וויא אונזער יעציגען גלות גלות רומי, גאר נישט געוועהן האָבען (ע' למודי הנביאים בחלק מסתרי הנביאים באריכות בזה ופה בקצרה). וויא האָבען אַלע געזאגט דאס דער משיח אונד דיא ימות המשיח מיט זייערע פֿערהייסונגען (הבטחות) זאלען צור צייט דעם בית שני קאָממען, דאס דיא נאולה פֿאַן בבל זאָל איינע נאולה עולמית זיין, צבֿיש ירמיהו ליב 36—41: ועתה לכן כה אמר ה' אלהי ישראל אל העיר אשר אתם אמרים נתנה ביד מלך בבל כחרב וכרעב וכדבר, הננו מקבצם מכל הארצות אשר הדחתים שם באפי ובחמתי ובקצף גדול והשבותים אל המקום הזה והושבתים לבתם, והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים, ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי כל הימים לשוב להם ולבניהם אחרתם, וכרתי להם ברית עולם אשר לא אשיב מאחריהם להיטיבי אותם ואת יראתי אתן בלבבם לבלתי סור מעלי, וששתי עליהם להיטיב אותם ונשתים בארץ הזאת באמת בכל לבי ובכל נפשי. ליג 4—18: כי כה אמר ה' אלהי ישראל על בתי העיר הזאת ועל בתי מלכי יהודה הַנִּתְצִים אל הסוללות ואל החרב, באים להלחם את הכשדים ולמלאם את פני האדם אשר הכיתי באפי ובחמתי ואשר הסתרתני פני מהעיר הזאת על כל רעתם הנני מעלה ארכה ומרפא ורפאתים וְגַלְתִּי להם עתרת שלום ואמת, והשבותי את שבות יהודה ואת שבות ישראל וְנָתַתִּים כְּבְּרָאוֹשׁוֹנָה, ומהרתים מכל עונם אשר חטאו לי וסלחתי לכל עונותיהם אשר חטאו לי ואשר פשעו בי, והיתה לי לשם ששון לתהלה ולתפארת לכל גויי הארץ אשר ישמעו את כל הטובה אשר אנכי עושה אותם ופחדו ורגזו על כל הטובה ועל כל השלום אשר אנכי עושה להם, כה אמר ה' עוד ישמע במקום הזה אשר אתם אומרים חרב הוא מאין אדם ומאין בהמה

(*) עיפֿאניאום (ער לעכטע אין אַנפֿאַנג דעם 4 יאהרהונדערט) ערצעהלט אין ויין ספר, דאס איינער מיט נאמען יוסף אויס טבריה האט אים געזאגט, דאס הלל הנשיא איזט אין געהיים (בסוד) געטויפט וואָרדען 8 טאגע פאר זיינעם טויט. אויב דאס וואָר איזט, קאן מען שאָן פֿערשטעהן וואָס ער זאגט: "אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו, אונד ר' יוסף פרעגט אויף אים דארט: "הרי זכריתו קאי בבית שני ומתנבאי הנה מלך יבא לך וגו', דען ר' הלל האט אָנגעזאגט דיא אַלע פֿאַלשע קריסטליכע מיינונג, דאס ישראל וועט האָבען קיינע מלוכה אין ירושלים מעהר, אונד וואָס שטעהט הנה מלך יבא וגו' איז ישוע הנצרי גיטיגט, אונד זייענע גאולה איזט נור ברוחות נישט אין דיוער וועלט....

עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ ואת הים ואת החרבה, והרעשתי את כל הנוים ובאו חמדת כל הנוים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר ה' צבאות, לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות, גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון אמר ה' צבאות ובמקום הזה אתן שלום נאם ה' צבאות. אויך אין זכרים קאפיטעל ב' אונד קאפיטעל ג' איזט צו זעהין דאס נאך גלות ככל צור צייט פאן בית דאס שני זאל איינע עוויגע ערלעזונג קאממען, אויך יחזקאל פאן ליד ביו ליט, ווען מאן גענויט בעטראכטעט, זעהט מאן דאס נאך דער גאולה פאן ככל זאל שאן איינע גאולה עולמית זיין, נישט מעהר איין גלות קאממען. אונד פילע שטעללען אין דיא נביאים דערנלייכען, יעצט פראגען וויר דיא גרויסע פראגע, וויר אלע יודען גלויבען, דאס דיא נביאים האבען ריכטיג געזעהן אונד האבען אין נאמען גאטעס דיא ווארהייט געזאגט, אונד דאך זינד וויערע רייד ניכט אין ערפילונג געגאנגען, וויא קאממט דאס? ווארום?

דיא יודענע וואס איז גילעגן אין שטארבן

פאן ישראל פיק.

פאן פראג האט איינער אריין געשריבען אין דער צייטונג דעס יודענטהומס דיא מעשה. נאָהנט פֿון פֿראַג איז דאָ איינע שטאַרט גיטשין. דאָרט אין שפּיטאַל איז גילעגן אַ יודיש מיידל אין אַ שווערען קרייזק. זיא האָט געבעטען דעם דאקטאר, ער זאל זאגן דעם ראַכבינער (רב) אז ער זאל צו איהר קומען, ווארום זיא וויל זיך אָן גרייטן אויף דעם טויט און וויל איהר האָרן אַביסעל גרינגער מאַכען. דער רב האָט געענטפֿערט, אז בייא דען יודען קאָנן קיין ראַכבינער דיא זינד אַראָפֿ געהמען און ער קאָן נישט העלפֿען דיא קראַנקען, און ער איז אין שפּיטאַל נישט געגאנגען. דיא חולה אַבער האָט זיך נישט געקאָנט בערוהיגען, אונד זיא האָט נאָך אַמאל געשיקט צום ראַכבינער איהם בעטען, ער זאל צו איהר קומען, אַבער ער האָט פֿאַרט נישט געוואָלט קומען. דא האָט דיא חולה געבעטען, מען זאל איהר שיקען דען קאַטאָלישען גייסטליכען (גלח). דיעזער איז געקומען וויא מאַן האָט איהן גערופֿען, האָט אַבער צור קראַנקען געזאָגט, אז ער קאָנן ניכט נישטען, ווייל זיא האָט מיט איהר נאָך ווייטער גלויבען וויא ער, וואָס ער האָט מיט איהר נאָך ווייטער גערעדט, ווייס איך נישט, אַבער דער קצור דער פֿון איז געוועזען אזויא, דאס מיידל האָט זיך געלאָזט טויפֿען, האָט דאָרויף דעם גייסטליכען געבייכטעט (דאס הייסט איהרע זינד מתורה געוועזען) און איז באלד דרויף געשטאַרבען.

מאן בעדאָרף נאָר נישט אַ פֿירוש צו וויסען אז דיא מעשה איז פֿיר אונז יודען נישט שוין, איך ווילל דאָריבער נאָר נישט פֿיעל רעדן דערבייא און נאָר זאָגען, אז וויא

בער יהודה ובהצות ירושלים הנשמות מאין אדם ומאין **עשב ומאין בהמה**, קול ששון וקול שמחה קול התן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות כי טוב ה' כי לעולם חסדו מביאים תודה בית ה' כי אשוב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה', וגו', הנה ימים באים נאם ה' והקיסמתי את הדבר הטוב אשר דברתי אל בית ישראל ועל בית יהודה, ובימים ההם אצמיח לדוד צמח צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ, בימים ההם תושע יהודה וירושלים תשכון לבטח וזה אשר יקרא לה ה' צדקנו, כי כה אמר ה' לא יכרת לדוד איש יושב על כסא בית ישראל, ולכתנים הלויים לא יכרת איש מלפני מלכה עולה ומקטיר מנחה ועושה זבח כל הימים. נ' 17 — 20: שה פוזרה ישראל אריות הריחו הראשון אכלו מלך אשור וזה האחרון עצמו נבוכדנצר מלך בבל, לכן כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל הגני פוקד אל מלך בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל מלך אשור, ושובבתי את ישראל על נהרו ורעה הכרמל והבשן ובחר אפרים והגלעד תשבע נפשו, בימים ההם ובעת ההיא נאם ה' יבקש את עון ישראל ואיננו ואת הטאות יהודה ולא תמצאנה כי אסלה לאשר אשאר. היער זאגט ער נאך דייטליכער, דעם דער נבוכדנצר „האחרון“ דער לעצטע איזט, אונד נאך דער קאממט שאן איינע גאולה עולמית, מיכה זאגט ד' 10 ביו ה' 8, חולי וגהי בת ציון כיולדה כי עתה תצאי מקריה ושכנת כשדה ובאת עד בבל שם תנצלי שם יגאלך ה' מכה אויבך, ועתה נאספו עליך גוים רבים האומרים תחנף ותחזו בציון עינינו, והמה לא ידעו מחשבות ה' ולא הבינו עצתו כי קבצם כעמיר גרנה, קומי ודושי בת ציון כי קרגן אשים ברזל ופרסתך אשים נחושה והדקות עמים רבים והחרמתי לה' בצעם וחילם לאדון כל הארץ* עתה תתגדדו בת נדוד מצור שם עלינו כשבט יכו על הלחי את שופט ישראל ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה מסך לי יצא להיות מושל בישראל ומוצאותיו מקדם מימי עולם, לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל, ועמד ורעה בעוז ה' בנאון שם ה' אלהיו וישבו כי עתה יגדל כל אפסי ארץ, חגי ב' 3—9 זאגט: מי בכם הנשאר אשר ראה את הבית הזה בכבודו הראשון ומה אתם רואים אותו עתה הלוא כמוהו כאין בעיניכם ועתה חזק ורובבל נאם ה' וחזק יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול וחזק כל עם הארץ נאם ה' ועשו כי אני אתכם נאם ה' צבאות, את הדבר אשר כרתי אתכם בצאתכם ממצרים ורוחי עומדת בתוכם אל תיראו. כי כה אמר ה' צבאות

(*) דאס בעציזעט זיך ניכט אויף דיא צייט חזקיהו, ווייל ער רעט שאן היער פאן גאולה בבל, צווישענעם צור צייט חזקיהו האט ישראל גאר נישט גיטאק, נור דער מלאך האט מנהיב פֿערניכטעט, נור עס בעציזט זיך אויף דער צייט דער חשמונאים וויא מילע נבואות, (דאס וואָרט ועתה חייסט דאן וויא ה' 8 כי עתה יגדל ער אפסי ארץ (דען דאן...)) אונד פיל דערנלייכען, נאכהער קאמט דיא נבואה אויף דעם משיח ואתה בית לחם וגו', עתה תתגדדי גי' פירוש או תתגדד את כשרך כאכל על מת.

Nr. 6.

BERITH AM.

I. Jahrgang.

ברית עם

איין מאַנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעחרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

להקים את שבטי יעקב ונצחתי ישראל להשיב. (ישעיה ס"ח ז).

Leipzig, den 10. December 1893.

לייפציג, יום א' בטבת התרנ"ד.

אינהאלט: שיר ליום הולדת המשיח, פאן יוסף ראבינאוויטש. — דיא נאכט פאן בית לחם, דרשה פאן יוסף ראבינאוויטש אין קישינעב. — זוך פריעדען, פאן חנניה ברלינר. — איין טאג אין כפר נחום בגליל, נאך פראנץ דעליטש.

שיר ליום הולדת המשיח. פאן יוסף ראבינאוויטש.

1.

קוקט גור אויף דען שטערען,
וועלכער אין בית לחם שיינט.
לאמיר אהין דיא אויגען קערען,
ווער איז גור א יודען פריינד.

2.

בית לחם איז אונז לאנג בעקאנט,
עס איז אונוערס, א הייליג ארט,
דא האבען אללע הייליגע געשפאנט, (*)
נעלעכט, געשמארבען, געבוירען דארט.

3.

הגם דער ערסטער אנדענק
איז אונז זעהר דונקעל, ביטער.
עס קומט אונז פיר רחלם קרענק,
דאס שטארבען פאן אונזער הייליגע מוטער.

4.

ווא פאן א נאי געבוירען קינד,

(*) געאנגען.

5.

וויא יעקב אונזער אורפאטער,
האט געמוזט זיך אונטער געבען דער טבע,
אין מיטען וועג, קיין שפאן וואטער
נעמוסט שטעלין דער מוטער א מצבה.

6.

אבער דער אנדענק דער לעצטער
ערפרייט דאס הערץ, דיא נשמה,
ער איז פאן אללע דער גרעסטער,
וועלכער גיט דער וועלט נחמה.

7.

דאס קינד איז געקומען אויף דער וועלט,
יעדען צו ראמווען פאן דעם מוים.
איהם אליין האט גאט צו געשטעלט,
דען ארמען מענשען העלפען פאן גוים.

8.

דא איז געבוירען דיא נאכט א קינד,
וועלכעס גאט האט גערופען ישוע,

צוא הערין דעם תירון: „עבדים הינו לפרעה“, וואס ער ענדיגט זיך מיט דיא ווערטער: „אפילו כלנו חכמים כלנו נבונים“... כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וויא פֿיעל מעהרער שוין, איהר חכמים, דארפֿט איהר זיך פֿרעגן: „מה נשתנה הלילה פֿון דעם 24 דעצעמבר מכל הלילות“. פֿאר אונז שטייט דיא גרויסע שיסעל, דיא איירופא, וועלכע ויא איז דיא בעסטע טהייל וועלט פֿון אללע חלקים פֿון דעם כדור הארץ — און אויף איהר ליגען 3 מצות שמורות — דיא 3 הויפט אמונות: פראוואַסלאָווע (דיא גריכישע), דיא קאטאלישע און דיא פראטעסטאנטישע, יעדער פֿון זייא שליטט איין אין זיך מיליאנען מענשן, מענער, פֿרויען, קינדער, חכמים, געלערניטע, קיפֿלייט, אינזשיניערן, טעכניקער, אקערלייט און פראסטע ארבייטער. און גראדע אין דער נאכט זענן דיא הערצער פֿון דיא אללע לייט, פֿאַל מיט א געטליכע גייסט, מיט קליינקייט, שטילקייט, אויף יעדענס פנים איז צוא זעהן ליכטיגקייט, פֿרייליכקייט, פֿערנעניגען, מערער פֿון אללע נעכט, אללע פֿערשידענע נאראדען (פֿעלקער), וויא זייא געפֿינען זיך, הן בייא זיך אין דער היים אין איירופא, הן אין דער פֿרעמד אויף אנדערע טהייל וועלט, פֿארשליסען אין דער נאכט זייערע אקאדעמיעס אוניווערסיטעטן, טוהען אויס זייער ווערקצייג, פֿארמאכען זייערע קראמען, קאנטארין, לאָזען אוועק זייער ארבייט אין דיא פֿאַבריקען, לייגען אוועק זייער אקער און אנדערע מין ארבייט, און בלייבן רוהיג און שטיל וויא א קליין קינד, וועלכעס ליגט בייא דער מוטערס ברוסט און ווייטט נאר גיט פֿון עטוואס צוא זאגען, קוקט נאר מיט זיינע קליינע אייגעלעך אויף דעם ליכטעלע, וועלכעס דיא מוטער זיינע האט איהם גישטעלט צוא קאפענס, קוועלט אָן פֿון דער שיין פֿון דעם לעכט טויזענד מאל מערער וויא מיר איבער דיא שטראלען פֿון דער זון —

וואס איסט דאס אַזוינס? מיינע ברידער! פֿאר וואס און פֿאר ווען איז דיא נאכט אַזויא וויכטיג און מיינע בייא דער איירופא?

אין דעם מאַמענט איז פֿאר אונז זעהר שווער צוא באקומען א תירון אויף דער קשה: „מה נשתנה הלילה הזה“ פֿאַן מיליאנען איירופער. זייא זענן יעצט פֿאַרנומען וויא קליינע קינדער מיט זייער גרויסע הערצליכער פֿרויד, דיא צונג זייערע האט קיין צייט גיט אונז צוא שיינקען אפילו איין ווארט. אללע צונגען זענן פֿאַרנומען, זייא האלטען אין איין ריידען אָך! אָך! ליכטיג! ליכטיג! דארום מיינע פֿריינד! אז מיר וועלין באקומען איין אנטווארט און צוא וויסען, וואס דאס בעטיידעט, לאַמיר אוועק לאָזען אין דעם געדאנק דיא איירופער, לאָזען זייא זיך פֿרייען און פֿערנעניגען האבען וויא זייא ווינשען זיך, און לאמיר ארויס געהן אויף דעם פלאץ, וואו דיא הירטען (רועי צאן) ליגען, אויף דעם פלאץ, וועלכען אונזער ברודער, אין פֿלייש, דער הייליגער מכשר

צו עפֿנען דיא אויגען דען ווער איז בלינד, צו ברענגען אללע קראנקע א רפואה.

9.

ישוע איז געבוירען אויף לאנג געווערען צו ברענגען גוטע לייכען, דיא שלעכטע שטראף, פֿאַר איהם ציטערען אין הימעל דיא שטערען, אללע מענשען זענען נור זיינע שאַף.

10.

ער האט דיא גאנצע וועלט בעלייכט, געוויזען, אז אין הימעל איז דא א פֿאטער אללע קלונע פֿאַן דער וועלט אויסגעלאכט, געוויזען, אז נאך דעם טויט לעבט מען וואטער.

11.

דיא ברידער זיינע האָבען פֿאַרשלאָפֿען דיא נאכט, האָבען נאָך דען שטערען גיט בעמערקט. דארום האָבען זייא פֿאַן דעם קינד געלאכט, ווען דיא זאָנגע-שטראלען האָבען זייא אויף ניוועקט.

12.

דער שטערען איז אללע מאל גרעסער, שיינט מערער פֿאַן דער זאָנגע און לייכט, מע זעהט אללע מאל שטארקער, בעסער, אז ער מאכט איין עק פֿאַן דער נאכט.

13.

דארום יעדער פֿאַן אונז דער מינסטער, וואָס האָט שוין פֿיר דיא אויגען דאס לעכט, קאָן שוין גיט בלייבען אין דער פֿינסטער, מוס שוין שרייען יא! ישוע ביסט גערעכט.

14.

דוא ביסט דער וועג, דער אמת, דאס לעבען, דוא ביסט גאָט'ס זאָהן, דער משיח, אין דיר וויל איך אויך גלויבען, דוא וועסט מיר אויס לייזען אין דער גיך.

דיא נאכט פֿאַן בית לחם.

דרשה פֿאַן יוסף ראבינאוויטש אין קישינעב.

ברידער מיינע בני יעקב!

דיא ערשטע נאכט פֿון פסח, ווען דיא שיסעל מיט דיא 3 מצות: כּוֹחַ לוי ישראל, מיט מרור שטייט פֿאַר אייך, זענט איהר פֿון קינדהייט אָן גילערענט און גיוואָנט צוא פֿרעגן: „מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות“, און

BERITH AM.

No. 8.

ברית עם

3. Jahrgang.

אין מאנאטסבלאט פיר יודען צור בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פֿאַן פראפעסאר גוסמאן דאלמאן

קאָפּיר אַת שְׁבִי וְשָׁלַב וְנִצְרִי יִשְׂרָאֵל לְחֵשִׁיב. (ישעיה מ"ט ד).

Leipzig, Februar 1896.

לייפציג, שבט התרנ"ז.

אינהאלט: הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת! פֿאַן י. ראבינאוויטש. — אין בריעה אן יוסף ראבינאוויטש, פֿאַן יצחק. — ווארום דיא יודען ניכט בעשעפטיגען זיך מיט תנ"ך, פֿאַן א. מ. — ערב יום כפר, כפרות, פֿאַן סערגיע רובמאן אין קשינעוו. — בארץ הקדושה, פֿון פ. א. קליין.

הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת!

(תהלים פ' 15)

נאָמ'ס פֿעלד איז לאנג און ברייט.
יעדער ווינקעל דארטען איז פֿערזעהט:
דיא ווייטץ גערשטען, קארטאָפֿעל דאָרט,
יעדער מין זאמען האט זיך ווין אָרט.

וואָ דאס אויג ניכט נאר איין קוק,
זעהט עס ארבייטער טווענדער שטיק.
דיא רייניגען גרונד, יענע גראבען;
פֿילע זעהן, אנדערע שניידען, קלויבען.
מיט איין וואָרט, דיא ארבייט שווייכט,
אללעס גייט ריכטיג, עס לייכט.

אלליין נאר אין יהוה'ס וויינארטען
איז שמילל, אללעס טרויעריג דארטען:
דער צוויטען הערעם שוין נאר צובראָכען,
פֿאַן יעדער זייטע קאן מען אריבער קריכען;
אללע וויינשטאָקען פֿערדאָרבען אָן שיעור
פֿאַן חוירים און ווילדע בעזע טהיער.

טווענדער יאהרען וויינען פֿערפֿלאָססען,
זייט דער גארטען איז זאָ פֿערלאָססען,
ער איז זאָ שרעקליך פֿערבליעבען,
זייט דער זעהן איז פֿאַן איהם פֿערטריבען.

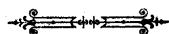
שוין גיט פיר קיין מעגליכער האַנד
איהן צו ברענגען צו ווין ערשטען שטאַנד;
נאר יהוה צבאות, ער אלליין
קאן איהן מאכען וויא ער איז געוועהן.

אַת! יהוה! שיק דען ישוע'ן אהין,
דען יורש פֿאַן דעם גארטען דיין זעהן.
ער וועט אללעס דארט פֿאַר רעכטען;
ער קאן מאכען דאס בעסטע פֿאַן דען שלעכטען.

קאָם! קאָם! אדוני ישוע המשיח!
קאָם! קאָם! זאנען אויך הכלה והרות.

אמן.

קשינעוו 23/11. דעצעמבער 1895 יאהר.
י. ראבינאוויטש.

אין בריעה אן יוסף ראבינאוויטש

אין קשינעוו.

אדון נכבד ורב חסד!

ברנשי ענוה ויראת הכבוד, אנש הפעם לפני הדרת
כבודו. ואף כי יכול להיות כי באמת אינני שוה כי כבודו
ישים אלי לב, אך באשר ידעתי ענותנותו הגדולה, תרחבתי
עוז בנפשי לערוך לפניו את דברי אלה, ואקוה כי כבודו
כמתיף לפני כנסת, ישראל בני ברית החדשה, המתללה ברוב

תשכחות, באהבת החסד והרחמים, לא ישיב את פני ריקם, ובנפש הפצה ימלא את בקשתו.

אנכי איש צעיר לימים, מעדת הרבנים. בעיר מצער בארץ ליטא נולדתי להורים עניים ואדוקים מאד בהתלמוד. הורי גדלוני על ברכי התלמוד ויחנכוני לרב ולמורה. הוראה בישראל. כימי נעורי נראו כי כשרונות נעלים ונשגבים מאד. כל יודעי ומיודעי השתוממו על כח זכרוני הנפלא והנערץ. ראוני רבנים ויהללוני, מורים ויאשרוני. הורי ראו כן שמחו בראותם את בנם הצעיר עוד לימים צולל במים אדירים במצולות ים התלמוד, וישתעשעו בתקותם לראות אותי בימים ויצרו יושב על כסא הרבנות באחת הערים הגדולות אשר בישראל, אך שמחתם היתה לא לארך ימים, ותחלתי כצל חלפה, כי מיום מלאי לי עוד שבע עשרה שנה החלוני לקצץ בנפישות. אמונתי החזקה בהתלמוד ונושאי כליו התרופפה. התנאים והאמוראים אבדו את ערכם מאד בעיני. העברתי את סוגיות התלמוד תחת שבט הבקרת ונבחתני כי מלא הוא פלפולי הבל, דרשות של דופי ושל גרוף, אין בהם מועיל. מעט מעט הלכתי אמונתי הלך ורפה עדי כי כעת, האמת אני לא אכחד, כי כופר הנני בהתלמוד והקבלה במלא מובן המלה הזאת.

ועתה, אדון נכבד ורב חסד, לפני הדרת כבודו נצב איש אמלל ונעזב, תועה בדרכי החיים, זה שנים אחדים מבלי מצוא ארץ פליה. נפעם ונדהם אתהלך כל ימי קודר ושחוח במצוקת עשתנותי, ובתמחון לבב אביס מסכים מבלי דעת איזה הדרך הטוב אבחר בו בחיים. היהדות כמו שהיא נבזה מאד בעיני. הדת הפראוואסלאווית גם היא לא תמשוך את לבבי אחריה, נפשי כהלה במנהגי כהניהם ונזיריהם, ותפלותיהם בשפת הסלאוואנים זרים הם לרוחי, ולא יוכלו להשביע את נפשי השקקה ענג וגם שמחה ומנוחת הנפש. נפשי נכספה מאד להסתפח לעדת יהודים או נוצרים אשר אמונתם בהמשיח ובברית החדשה לא העבירה מעל פניהם את צלם דמות היהדות (כונתי על יופי המדות והמוסר אשר בהן יתפארו אחינו בני ישראל בני דת משה, לא על מלבושיהם ותאר פניהם) ושפתם שפת תפלותיהם שפת עברית, צהה וברורה, שפת כתבי הקדש ודתי חייהם כתמונת אבות הכנסיה הנוצרית, בעת הוסדה בימי המשיח והשליחים הקדושים, אשר התנוססו כאבני נזר במדותיהם היקרות ובאמץ לבם באהבת הכורא. בהם אהנה תמיד, וכל מעיני כם. לא אתאווה עושר וכבוד, נפשי בחלה בתענוגים בשרים, לא אחמוד אהבת אנשים. רק אהבה טהורה, אהבת השם, ומנוחת הנפש, המה כל הנזוני וכל שרעפי בקרבי, ומעת אשר נודע לי, כי נפתחה בקישינעק בית הכנסת אשר תכליתה לחבר את היהדות עם הברית החדשה, מאז נפשי לא ידעה מנוח, יומם לא נחתי ולילה לא שקמתי, עדי כמעט מצאתי את שאהבה נפשי. בשבת בראשית העבר, נתכבדתי לבוא בהצרותי, לחיות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. נפשי שבעה נעימות אין קץ לראות את המשמר היפה והנעים השורר בבית תפלתם. דמיה שאננה שוררת בכל הבית, איש איש ישב שקט ושאנן, ובראותי את הדרת כבודו עומד במרום המקדש המעט הזה, ובפה

חוצב להבות אש יביע אמרותיו הנעימים, רחפו עשתנותי על כנפי הדמיון, והנה בירושלים בבית המקדש עומדות רגלי. שמה מלך ביפיו תחזינה עיני, מלך המשיח. על מרום הקתדרא נצב אביר החזים ישעיה החזוה ואל עם ועדה יטיף את תוכחתו. נפשי מלאה רגשות עדינות אין קץ. ובהנני גם עתה בספרי ישעיה תהלים ויתר ספרי הקדש, אראה אור בהיר נשקף מחרכי עשתנותיהם, אור יקר וצה, אור שבעתים. מדי אזכרה את דבריו, נפשי עלי תשתפך, אך רחוק עוד ממני האור הזה, עוד חשך ושופני, עוד רגלי מבוטאים בבוץ, ואמין לי כבודו כי עוד גם עתה חרותים על לוח לבי עשתנותיו היקרים אשר דרש במקלה אָז על דבר אדם וחוה, עין הדעת, והנחש הקדמוני, וכל מלה ומלה אשר יצאה מפיו החוצב להבות אש יירדה עמך עמך בחדרי לבבי. עוד עתה תצלצל באזני שאלת אל עליון את אבינו הראשון: אֵיכָה! ובשאל י גם אני את נפשי: אֵיכָה? תשתפכנה עלי נפשי ורוחי, ולבי יתמוננ בקרבי על עוֹבֵי את העיר קישינעק, אשר כמעט הייתי קרוב למסותרי. אך יד השטן המשיחית היתה בעוכרי, ולא נתנני להפך זממי. כי בבואי אחרי הדרשה אל מעוני, לקחתי בידי אחת החוברות: מה הוא ישראל בן ברית החדשה אשר קבלתי אז מיד סוכנו — להנות בו מעט. והנה בלחה! כי אדוני ביתי איש קנאי ואדוק, ובן עירי לפנים, אשר כרע וכאח התהלך עם אבי בשכתו לפני ימים רבים בעיר מולדתו, ואשר הבטיחני להיות לי לעזרה להמציא לי איזה משרה בקישינעק. ובראותי אותי קורא את ספרי המינים האלה חרה אפו עד להשחית ובחטפו מירי את החוברת הראשונה, תוכיה את דרכי על פני, ויצוני לכל אוסף עוד להסתופף בצל קורתו. ולולא שבת היה כי עתה כבר היתה החוברת לברות למלחמות האש. ואנכי בראותי כי נבאשתי בעיני איש חסדי ובארץ נבריה, בדה נלמוד, נשארתי כאין משען ומשענה, גם אזלת ידי למצוא לי איזה עבודה להחיות את נפשי, חשתי ולא התמהמהתי לשוב אל ארץ מולדתי, ולמרות רצוני נאלצתי לעזוב את העיר אשר אליה כלתה רוחי ימים רבים. רבות שבעה לה נפשי עמל ונדודים, עדי שוכי לארץ מולדתי. וכימי קדם בתוך עמי אנכי אשב, אך נפשי לא תשקוט ולא תנוח, ושאלת איכה? תמרר את רוחי, הן גם תוחלתי האחת אשר היתה שעשועי בעיני, גם היא היתה למפח נפש, ומה אעשה הפעם? האמנם אפסה כל תקוה? האמנם אומר נואש? האמנם כה יעברו כל ימי בחשכת הבערות, ולא אראה אור לנצח? אך לא. עוד תקוה טובה נשקפת לי מרחוק, עוד זיק תקוה את סכתבי זה. אנא, אדון נכבד! ויאל נא כבודו יקבל ברצו נפשי האמללה, הנתונה בכל לב ונפש אל תורת החדשה, זה איזה שנים אשר הרעיון הזה כל שעשועי, ובהנני בספר ברית החדשה, אתאווה לנפשי אך זאת בחיים, מתי תבוא העת ואוכל גם אני להחשב על דגל המשיחים. לא, אתאונן על גורלי אשר לא הפיל לי חבל בנעימים להתענג תחת צל העושר, ואומר עם המשוור: טוב לי כי ענית למען אלמד חוקיך, או כדברי המשיח: אשרי העניים כי חלקם מלכות השמים. אמונה והשכלה, אך זאת חפצי בחיים. יראני

איחר דען ניכט, דאס אללע תנ"ך לערנער זינד גראַסע אפיקורסים? פאן דיעזעס האבען וויר אונז איינגעלאסען נאך אין ווייטערע שאלות, אונד איך האבע מיך אס ענדע שאַן געוואנט, אויך צו פראגען דיעזעס: וואס גלויבט איהר אויך פאן דיא גמרא? זייד איהר פֿעסט איבערצייגט, דאס אללעס, וואס אין דער גמרא שטעהט, דאס האט דער רוח הקודש געזאגט, אָדער גלויבט איהר ניכט, דאס דיא גמרא איזט געשריבען מיט דעם רוח הקודש, נור זיא האבען זיך אלליין אויסגעראכט, אָדער זייד איהר אין אַ ספק (צווייפֿעל)? מיר דרענגט זיך תמיד אויף דיא פראגע, וויא איזט עס דען מעגליך, דאס ווען ר' יוחנן קריעגט מיט ריש לקיש, ר' יוחנן פסקיט כשר, אונד ריש לקיש פסקיט מריפה, דאס האבן ביידע ברוח הקודש געפסקיט, קאנן דען דער רוח הקודש זיך זעלבסט סותר זיין (וויידערשפרעכען)? עס מוז דאך אלץ נור איין תנא אָדער איין מורה אמת געזאגט האבען? איך ווייס אבער וואס איהר ווערדעט מיר איין תשובה געבען: שוטה! זיא האבען אללע ביידע אמת געזאגט, וויא דיא גמרא זאגט, אלו ואלו דברי אלהים חיים, דאס הייסט, דיא וואָרטע פאן ביידע בעלי מחלוקת זינד וואָרטע פאן דעם לעבעדיגן נאָט. איזט דאס אבער ניכט זעהר לעבערליך? קאנן דען דער הייליגער וואהרהאפטיגער זיך זאָ זעהר וויידערשפרעכען אונד באלד זאגען כשר, באלד מריפה, טמא, טהור, אסור, מותר, חייב, זכאי? ווארום וויידערשפרייכט זיך ניכט דיא תורה הקדושה, ווארום איזט זיך ניכט סותר ישעיה הנביא אָדער ירמיה הנביא אָדער דיא אנדערע נביאים? יעצט פֿערשטעהט איך שאַן, ווארום מאן ערקלערט בייא איך פרומע ווען (חסידים) דען תנ"ך לערנער פיר אַ אפיקורס, בודאי ווייל דער וואס פאָנגט אן תנ"ך צו שטודירען, אונד דענקט אביסעל נאך, זעהט ער תיכף, דאס דיא גמרא האט נור פֿערדרעהט דיא הייליגע וואָרטע פאן תנ"ך (ווען איך עס זאגען דארף) אונד ווייל זיך שאַן ניכט מעהר האלטען אן דיא גמרא. דער למדן איזט מיט מיר פאן בית המדרש הערואים גענאנגען, אונד האט מיר שטילל אין דאס אָהר געפליסטערט, דאס זייט ער האט אנגעפאנגען איבער דיא גמרא נאכצודענקען, איז ער אויך אין ספק. — נון אחינו בני ישראל! איך ווייס נאנץ ענטשיידען, דאס ווען איין יעדער עס נור רעכט איבערלעגען ווירד, זאָ ווירד אפילו דער גרעסטער חסיד וועניגסטענס אנפאנגען צו צווייפֿעלן, איך ווייס אבער אויך, דאס אין תנ"ך ווערדעט איהר חלילה ניכט צווייפֿעלן, איהר גלויבט נאנץ פֿעסט, דאס הקב"ה האט מיט משה רבינו געשפראכען פה אל פה, אויך אללע נביאים האבען ברוח הקודש געשפראכען. איהר גלויבט אויך, דאס אללע נביאים האבען נביאות געזאגט מביאת המשיח, וויא איהר דיעזע אמונה יעדען מאן בעקענעט בשלשה עשר עקרים: אני מאמין באמונה שלימה בביאת משיח, אונד דיעזעס גלויבען וויר אויך. דער אונטערשייד צווישען אונד אונד צווישען איך איזט נור, דאס איהר גלויבט ניכט דאס דער משיח איז שאַן געקאממען, ווערענד וויר גלויבען באמונה שלימה דאס דער משיח איז שאַן געקאממען, וועלכער איזט ישוע הנוצרי, אונד וויר בערופֿען אונד אויף דען ברית

כבודו את הדרך הטוב והישר, ובעצתו ינחנו יביאני אל ארץ רחבת ידים, מקום אשר שמי היהדות עוד כהרים וטהורים, מקום אשר רוח ההשכלה ואמונה טהורה גרשו את השבת הערפל, עננת התלמוד והקבלה, ולאור ההשכלה ואמונה צרופה וברורה ילכו אנשים קוממיות. וואל נא כבודו לשום לב לדברי, ולשמחני מחר בתשובתו הנכבדה, ואז ישמח לבי ותגל נפש עבדו המחכה לתשובתו בכליון עינים. יצחק.

ווארום דיא יודען ניכט בעשעפטיגט זיך מיט תנ"ך.

פון א. מ.

שלחה גערותיה תקרא, מי פתי יסור הנה, חסר לב אמרה לו, לכו לחמו בלחמי ושתיו בין מסכתי (משלי 5—3, 9), דאס בעדייטעט, דיא חכמה, נאָטעס, הייליגע תורה, שיקט איהרע שלוחים (מיססיאנארע), לאָזט איינלאדען: ווער עס איזט איין נאָרר לאָס איהר אָהער קאָממען, וועסטען הערין עס ניכט בעגרייפֿט, לאסט זיא צו איהם זאגען: געהעט עסטען מיין בראָט, אונד שרינקען מיין וויין, וואס איך שענקע איין. איך בין אַ צייט לאנג געוועזען אין פאָלען, אונד האבע דאָרט זעהר אָפֿט דיא בתי המדרש בעזוכט, אונד עס האט מיר באמת זעהר געפאלען, וויא פֿיעלע יודען נאָך ווירקליך זעהר פֿראָם זינד, זיא בעסטען תפילת שחרית מנחה אונד מעריב זעהר עהרליך, זיא טהוען תשובה, אונד געבען צדקה, אונד מעשים טובים טהוען זיא אויך זעהר פֿיעל, לערנען אויך פֿיעלע שטונדען אס טאנע גמרא. דאס אללעס האט מיך ווירקליך זעהר געפֿרייט. עס איזט מיר אבער דאבייא אויפֿ-געפאלען איינע פֿראַגע פאן גראַסער וויכטיגקייט, איך האבע מיך אבער ניכט געוואנט, דיעזע שאלה אן וועלכען למדן צו שטעללען. אויף איין מאל, ווען דיא שאלה איז מיר שאַן שווער געלעגען אויף דעם הערצען, האבע איך מיך אונטער-שטאנדען, אונד איינען גראַסען למדן דיא שאלה בבית המדרש געפראגט: וואס איזט עס, דאס מאן בעשעפטיגט זיך היער נור מיט דער גמרא, אונד דיא תורה הקדושה לאזט מאן גענצ-ליך בייא זייטע? מיינט איהר דען, דאס דיא גמרא איזט הייליגער וויא תנ"ך? הא הא הא, האט דער למדן אין איין גראַסעס געלעכטער אויסגעבראָכען, ווייסט איהר דען ניכט, דאס ווען מאן אין תנ"ך שטודירט, קאנן מאן אין א גראַסע געפֿאהר קאָממען? מאן קאן דאך איין גראַסער אפיקורס ווערדען, וואס, האבע איך דען למדן ערוויידערט, שטעהט דען אין תנ"ך חלילה אפיקורסות? ווארום זאלט איהר דען ניכט וויסטען, האט מיר דער למדן געאנטוואָרטעט, ווייסט

אוי וויא נאָטט איז מוחל אונזערע עבירות, פונקט אזוי בע-
דאָרפֿען מיר אויך דאס טהון בין אדם לחבירו, און נישט א
שנאה ארום טראַנען אין האַרץ חס ושלום. אז מיר טהון
דען אויבערסטען בעטען, ער זאָל מוחל זיין דיא עבירות,
האָט מאן שוין א שברי לב און א מורא כדי מאן זאָל נישט
ווייטער הוטא זיין. פֿאַר דאס בעטען מיר ווייטער דעס
אויבערסטען, אז ער זאָל אונז נישט ברינגען צו קיין נסיון.
מיט א יעדעס יאָהר וואס א מענש וועט עלטער, דערקעגנט
ער דאס אמת, אז וויא אסאך נסיונות דער מענש דאָרף בע-
טען, און פֿאַר דאס ברויך ער מיט כח דאס מתפלל זיין.
כדי אז דער אויבערסטער זאָל זיך איבערצייגען אז מיר
זענען אמתדיגע יראי שמים, דאָרף ער אונז קודם ברינגען
צו א נסיון, און פֿאַר דאס בעטען מיר צום אויבערסטען און
זענען איהם מתוודה און מודה, אז מיר זענען נאר א כשר
ודם, א טפה טרוחה, אז ברחמי תגדולים, מיט זיין גרויס חסד
זאָל ער אונז נישט פֿיהרען לידי נסיון חס ושלום. דאס
אללעס אבער איז גורם נאר דאס סטרא אחרא, דער יצר
הרע, דער שטן, און מיר בעטען נאָטט ער זאָל אונז מציל
זיין פֿון זיינע הענד. און אז מיר זענען ניצול פֿון שטן, זענען
מיר אויך ניצול מכל דבר רע, פֿון א יעדען בעזען מעשה.
און אצונדער איז דיא חתימה דער סוף פון דיא תפלה, וואס
איז א בקשה וויא דיא יודישע תחינות פֿלעגען זיין. ישוע
זאגט, אז מיר רופֿען אן דען אויבערסטען, וואס געהערט זיין
דאס מלכות, וואָ זענען אללע ברכות און הצלחות פֿארבראָרען,
און דאס טהון מיר אויסבעטען פֿון נאָטט, ווייל ער איז דער
גרויסער גבור און בעל כח וואס קאן אונז מקרב זיין צו
מלכות שמים, און איהם געבירט זיך אויך דאס הוד וההדר
לעולם אמן.

אבינו שבשמים. יתקדש שמוך. תבוא מלכותך.
יעשה רצונך כאשר בשמים כן בארין. את לחם חוקנו תן
לנו היום. ומחול לנו על חובותינו כאשר מחלנו גם אנתנו
להייבינו. ואל תביאנו לידי נסיון כי אם תחלצנו מן הרע.
כי לך הממלכה והגבורה ותהפארת לעולמי עולמים. אמן.
מתי ו' ט' י"ג.

אגרת אשר כתב הר' דוד זלקינזאן ז"ל להר' אברהם פירקאוויץ ז"ל ראש עדת הקראים.

אדוני!
מיום ראיתי כבוד פניך בווען, וגשקתי מנשיקות פיך,
שויתי שמוך לגדרי, ולזכרך תתאוה נפשי. כי מימי נעורי,
מיום באתי לחכות בצל כנפי משיח בן דוד, אשר הוא כל
ישעי וחפצי, ושנאוני בני עמי ומולדתי תחת דרפי טוב, וגדוליחס
וחכמיהם יגדוני ולא יכלו דברי לשלום. ואני תפילתי יום יום
לתשועת ישראל ולא אשית לב לקללתם; כי אם בכלמי וקדושי.

רופֿען דער איז מוכמה אז ער וועט האבען א חלק לעולם
הבא. וועגען דעם בעדארף מאן הייליגען דען נאמען, דאס
הייסט, מאן ברויך פֿאַרשטעטן וואס נאָטט איז פֿאַר אונז,
דענן זיין הייליגער נאמען איז אונז מציל פֿון דיא יסורי
הניהנם און פֿון עבירות. נאָטט איז מיט זיין נאמען א פֿאַטער,
און ווילל האבען אז מיר זאָלען זיין זיינע קינדער, ער נישט
אכט, שלא ידח ממנו נדח, אז עס זאָל קיין שאין פֿאַר-
לירען געהן פֿון זיינע קינדער, ווארום דענן אן א שיעור און
סוף איז זיין חסד און ליעב צו אונז. פֿאַר דאס דאָרפֿען מיר
תשובה טהון און זיך נוהג זיין, וויא דאס ווילל האבען דער
אויבערסטער. אז דאס וועט מקיים אין דעם עולם, טהון
מיר ווייטער מתפלל זיין, דיין מלכות זאָל קאָממען. דיא
מיינט ער נישט, אז עס זאָל זיין א קידוש השם, ווארום
דענן דאס האט ער שוין געזאָגט פֿריהער אז געהייליגט
זאָל ווערען דיין נאָמען, נאָר ער מיינט, אז דער משיח זאָל
קאָממען צום צווייטען מאַהל און זאָל נתגלה ווערען פֿאַר
אללע מענשען. דאס זענען דיא צוויי בקשות וואס געהן
אן בין אדם למקום. דענן אז עס וועט מקדש שם שמים,
דאס הייסט מאן טהוט אנרופֿען דעם אויבערסטען מיט זיין
נאמען פֿאַטער, און דאס צייגט דיא אמונה און בטחון וואס
מאן האט צו איהם, מילא איז שוין דיא עבירה און חטא
פֿון דיא מענשען מכופר; און זיין מלכות וועט קאָממען אויף
דיא וועלט, ווערען דיא צרות, דיא יסורים און קרענק אללע
במל ווערען, ווייל דאס אללעס זענען נאָר דיא עבירות גורם.
דורך דאס וואס מיר זענען מקדש שם שמים בפרהסיא זענען
מיר דיא קינדער פֿון נאָטט, אז דאס מלכות שמים אבער
וועט קאָממען, אט דא ווערען מיר זיין יורשים. אצונדער
קאָממט דיא דריטע בקשה, דיין רצון זאָל געשעהן, דאס
הייסט, אז אין קידוש השם און וואס עס וועט קאָממען דאס
מלכות שמים דאס איז אללעס נאר דער רצון פֿון שוית און
זיינע נזירה הנעלמה. און מיר זענען פֿאַר דאס מתפלל אז
זיין רצון זאָל ווערען מקיים אויף דיא ערד און בייא דיא
מענשען, אז דאס עולם העליון זאָל זיין גלייך מיט דעם
עולם התחתון, און מיר זאָלען קענען מקיים זיין דען רצון
פֿון השוית אזוי וויא דיא מלאכים טהון דאס מקיים זיין.
דיא פֿירטע בקשה איז שוין פֿון נשמות, דיא צרכי הנוף,
און מיר זענען דא מתפלל צום אויבערסטען, אז ער זאָל
אונז געבען אונזער פרנסה דבר יום ביומו, אז מיר זאָלען
נישט האבען דאנות פרנסה וויא דיא וואס זענען עובד עבודה
זרה. און אז מיר טהון מקיים זיין דיא ערסטע דרייא מצות,
דאס הייסט, מיר טהון מקדש זיין שם שמים, אט דא וועט
אויך דער אויבערסטער געבען אונז דיא פרנסה דבר יום
ביומו. אבער דיא גאולה רוחניות איז מיט אסאך גרעסער
פֿון דיא גאולה גופניות, און פֿאַר דאס זענען מיר תיכף מתפלל
אז דער קב"ה זאָל אונז זיין מוחל אונזערע עונות, ווייל מיר
זיין אויך מוחל א יעדען וואס האט אונז מצער געווען אָדער
מכביש געווען, ווייל מיט דעם טהון מיר בעווייזען, אז מיר האבען
א אהבה צו דיא מענשען, און שוית וועט אויך מוחל זיין
אונז דיא עבירות וואס מיר האבען הוטא געווען צו איהם.

והאמונה ולמה עברו שני אלפים שנה כשני אלפים תהו, ואין תשובה לישראל לנו ולאדם יחד? הלא דבר הוא?

אשר לזאת אפתח פי ואקרא, כי בימי בית השני בא האדון אל היכלו, נתן אמת וברית חדשה להיות לברכה לכל משפחות האדמה, ככל הכתוב בספר ברית החדשה, ואם גוים רבים נוצרים השחיתו דרכם ומעלליהם, ויהיו לצנינים ולעקרים ולא לברכה בקרב הארץ; כל זאת עשו, לא על פי הדת והתורה, כי אם להפך, לא כדת ולא כתורה כי נטו אחרי מצות אנשים מלומדה, ולא הלכו בעקבות המשיח למרות עיני כבודו, ועוד יבוא יום, כי יתקנו את אשר העוה, וכאור פני מלך חיים יחלכון. ובני ישראל אשר בגדו במלכות בית דוד, ושלחו יד במשיח ה', נפזרו מהיות עוד גוי בארצם, עד היום אשר ישוּבו לבקש את אלהיהם ואת דוד מלכם; כי רק אז ישוּבו גם הם להיות גוי אחד בארץ, עליון על כל העמים, כי דבר ה' בפי משה והנביאים אמת, וכל האדם כוזב.

שא נא אדוני! כי לא בעוֹת וסרסוּת **כי אם בעֲטָה** ואהבתו אני כותב דברים אלה על הספר, כי **דבר ה' רק** בעיני, וגאולת ישראל כל חפצי ומגמתי. ומה **מִדַּת הַכֶּהֱנִים** בראותי בני ציון חוקרים תועים ונדהים כמכים **בַּמִּשְׁפָּט** לא ידעו כמה יושעו, כי אין להם חיי עולם הבא — **אֵין לָהֶם חֵן** חלק ונחלה וממשלה בארץ ככל העמים, ואין להם **חֵן בְּיָד הַכֹּהֵן** לכפר על נפשותם למען ירשו חיי עולם; ואך **לֹא יִהְיֶה לָהֶם חֵן** כי התורה עין חיים היא למחזיקים בה, **הַתּוֹרָה כַּלּ סֵפֶר** כעין חדר בלא פרי, וכגון מלא תבן ולא בר; **כִּי מִסֵּה הָאֵל** לבדו, הוא פרי התורה — **פִּרֵי עֵץ הַחַיִּים וְחֵן בְּיָד הַכֹּהֵן** עליו ויהיה האדם באמונתו, ולכן **מִלֵּאנִי לְבִי, לְהִתְקַלֵּב בְּיָד הָאֵל** אולי תשמע לעצת עבדך הצעיר, **וְהָיִיתָ עֵין לְקֶדֶם הָאֵלִים** מעל ספרי הקדש, למי נשבע ה' **וְאֵל יִסַּח לִפְנֵי הָאֵל** לעולם! מי הוא שרש ישי אשר עומד לִפְנֵי עַמִּים וְאֵלִים יְהִי, מי הוא אשר אנחנו חשבונו נטע **מִסֵּה הָאֵלִים וְהַתּוֹרָה הָאֵל** מחלל מפשעינו ובחבורתו נרפא לנו; **זֶה צִדִּיק מִלֵּוִי** אשר מתחתיו יצמח, ושמו ה' **צִדְקָה; זֶה הַסֵּה הַיְּהוּדִי**, ומי הוא מלאך הברית אשר דברו לנו **הַנְּבִיאִים הַסֵּה; וְהֵא** אפיק רצון מִטֵּן ותואל לקרוא גם **בַּסֵּפֶר סֵד הַיְּשׁוּעָה הָאֵל** נתתי בידך טרם נפרדנו, למען תראה ותביט, **זֶה שֵׁר דָּבָר** נמצא באמונת ישוע הנוצרי, ומה צדקה לו, **לֹאֵת לֵב נִים** ולחביא ישועת ה' עד קצה הארץ.

ואני עיני נשואות למרום, ומסקד לב **אֵלֵינוּ יְהוָה** אשר נתן לך אורך ימים למעלה **שְׁמֵי שָׁמַיִם** כי יחד כן באהבתו וחמלתו ולא יעזובך **בְּשִׁיבָה מִסֵּה הַיְּהוּדִי** יִרְיֶם יבוא שמשך לעת ערב תראה אור, **הוּא אֵלֵינוּ בְּיָד הָאֵלִים**, אשר רם וגשא וגבה מאד, וכסאו כשמש **בְּיָד הָאֵלִים**, אי יִסַּח אחריתך מראשיתך, כי תפתח שער **הַנְּאֻלָּה הַיְּהוּדִי** לבני ביתך, ולעתידך עדת ישרים ותמימים, והיה **שֵׁן אֵלֵינוּ הַשֵּׁן**, אב בישראל לכל שומר ברית החדשה, **וְהָיָה לָהֶם הַיְּהוּדִים** אשר ישמעון שמעך; ולא תירא משור המות, כי **זֶה אֵלֵינוּ** צרורה בצדוד החיים, ובשלוש תבוא אלי קבר, **הַיְּהוּדִים** וערבה שנתך.

וזאת התפלה והתהנה במקור לב עבדך דוד ולקצנאן.

ידברו נאצות וגדופים, למה ירע בעיני כי חרפות חרפיו נפל עלי, הלא בו דבקה נפשי לשאת חרפתו וכבודו, וזה כל כבודי וחרדי.

אמנם זה כמה נכסף נכספתי לראות את אחי בני עמי מחזיקי המקרא, אשר פרקו עול התלמוד מעל צווארם כמוני, ודבר ה' לבדו נר לרגלם ואור לנתיבתם, ואתה אדוני, הוא הראשון לכל אחיך ועדתך אשר ראיתי פנים אל פנים ואשמח לראותך כראות פני אלהים. אפס המראה לעיני בשר אין די לו, כי אם להבין חפצתי מה רוח חייך, חלק אלוה במעל אשר חלק לך; ולכן שאלה אחת אשאלך וגדולה היא אלי. אנא הגד נא אדוני, מה תחשוב אל ישוע הנוצרי? האם הוא נבזה וחלל אישים נתלה ומת בעונו? או הוא מלאך הברית אשר נשא עונינו במותו, וקם וחי להביא תשובת עולמים לכל המאמינים בו? — אחינו היהודים יסתירו פנים ממנו ולא יחשבוהו, כי חכמים ושרים בימי בית השני הרשיעוהו בבית דינם, וחכמי התלמוד נוטים אחריתם ואומרים כי משיח שקר היה, אבל איך אסמוך על אנשים כאלה, אשר הפכו דברי אלהים חיים כמעט מראש התורה ועד סופה, כאשר כל חכמי הקראים יתנו לי עדותם בזה? — בוא ראה עוד מי לנו ככל חכמי התלמוד, גדול צדיק וחסיד מרבי עקיבא, כי הוא הראש לדברי המשנה והיסוד לכל ההלכות, והוא בעצמו ובכבודו קרא לבני עמו להאמין במשיח שקר, הוא בר כוכבא (בר כוויבא כי כשמו כן הוא) ומה היה סופו? בר כוכבא (בר כוויבא) ואלפי אלפים יהודים ור' עקיבא בראשם נשחטו בני ההרגה, וצרות רעות וקשות, עקב המרד ההוא, עברו על שארית עםם וארצם בימים ההם כמו בימי חורבן הבית, ואם ר' עקיבא ראש לכל העדה, טעה ולא הכיר פני משיחו כי כוזב הוא, למה לא יתכן, כי בדור שלפניו, טעו חכמי ישראל ולא הכירו את משיח האמת כי נאמן הוא, ולכן אשנה אשלש שאלתי, הגד נא נגד משה והנביאים, מה תחשוב אל ישוע הנוצרי? —

ואם שאלתי זאת למורת רוחך, ולא תרצה לבוא כמשפט עמדי, על מה שקרה בשנים קדמוניות; או תשים פניך כי לאמר מה האות והמופת בידי, להוכיח כי ישוע הוא מלך ישראל וגואלו, והוא מעודו לא גאל את ישראל ולא הקים חרבות ציון וירושלים? על זאת אענה ואשיב, הן לא נביא ולא אליהו אנכי לקרוא אש מן השמים להראותך למי האמת; אבל לא תקצר ידי להביא אש דת מן התורה והנביאים, להורות לעיני השמש מי הוא קדוש אדני! הלא אתה אבי, קראת את הכתוב אשר נשנה פעמים שלוש (כי בורע אברהם יתברכו כל גווי הארץ) ואם ישוע שלוחיו ותלמידיו נתנו דת שקר בעולם, הם היו לקללה ולא לברכה לכל העמים, כי מה לברכה ולדת שקר? ובני ישראל עד היום הזה, עוד לא התברכו במ, לא גוים רבים ולא גוי אחד ואף לא עיר אחת, כי לא התיחדו הגוים מעולם, וזלתי המעטים מבני אדם אשר נספחו אל היהודים בחזקת יד החשמונאים; ואם כן איפה איה הכחות אלהים? וכי תאמר כי ההבטחה הזאת עוד תמלא באחרית הימים, אם כן מדוע היה למשיח יעקב וישראל לשמה למשל ולשנינה? הלא הם יודעי האמת ומחזיקי התורה

משה — א חק וואס מען טאר נאר נישט דאריבער א סך נאָבאָלערען. — ס'מיינט ש'ס' ש'מיינט געשריבן אין'ס נלופסקער'ס ספר! דאס ווארט איז שוין גענוג געוועזן מען זאל דאמיט דעם מתנגד, דעם אב-פרעגער, דאס מויל פֿערשטאָפֿען און כל הקהל איבער-ציינען אז עס קען נאר אנדערש נישט זיין. „ס'שטייט געשריבען! דאס ווארט האט געהאט א פעולה וויא א שפרוך פֿון א כישוף-מאכער און עס איז נאר געוועזן א געבענזאך, וואו עס שטייט געשריבען, וויא דאָס, וואס עס שטייט געשריבען, פֿערהאלט זיך צו דעם וואס דיא הייליגע תורה געבט. וויער זעלמען האט איינער געוואלט דיא חבורים פֿון דיא גאונים מפורסמים צו פֿערנלייכען מיט דעם, וואס נאט ברוך הוא האט בעפֿולען על פי משה והנביאים, אָדער צו אונטערזוכען, אויב דאס גע-שריבענע איז לכל הפחות פרפראות לחכמה, וואס טיילט צו דעם מענטש וואס ליינט דארינען א תענוג רוחני. נאך פֿיעל זעלמענער האט מען געוואלט ארויס צו זאגען כפה מלא, אז דאָס וואס דער יודישענבאָכער אָדער סאַנזער נאָן האט געשריבען אין זיין ספר איז נאר דער היפך פֿון אמת, ווייל עס איז בפירוש סותר דיא דברי התורה, און אז אין זייערע חבורים שטעקט נאר קיין גרויס חכמה נישט, וואָרין דיא מחברים האבען לגמרי נישט גע-קענט דיא יסוד החכמה. א מאָהל אין א שמיטה איז אויפֿגעטרעטען א מאַנן מיט קוראש וואס האט תורה וחכמה אין זיך פֿעראייניגט און האט געוואלט, קענען דיא פֿוקסלעך אויפֿצוטערעטען וואס פֿערדארבען נאָשט ברוך הוא'ס וויינגאָרטען, דאס זענען דיא מחברים'לעך וואס האבען דאס פֿאַלק ישראל פֿערפֿיהרט אויף פֿינס-טערע וואָנען און קרומע שטראַסען. ער האט געהאט מוטה און קראַפֿט צו צייגען דיא צאן קדשים אז זייא שטייען אן אין דיא הענד פֿון שלעכטע פֿאסטאָכעס, וואס פֿיהרען זייא אויף פֿאסטווייסקעס, וואס אויף זייא וואקסט קיין פֿאַשע נישט. וואס האבען אָבער זאָלכע קלוגע אויפֿריכטיגע מענטשן דערנרייכט? מען האָט זייא פֿערשריגען פֿיר אפיקורסים, מינים און מיסאָנאַרען, מען האָט זייא פֿערלאַכט, פֿערשפּאַט און בעוואָרפֿען מיט קללות און חרמות נאנצע שאַק ווייז. מען האט געוואלט אז זייא זענען מלגלג על דברי חכמים און וועלין נישט האבען קיין חלק לעולם הבא, און האט זיך געסטאַרעט זייא אויך דעם עולם הזה וויער און ביטער צו מאַכען. דאס זענען בודאי געוועזן זייער טרויריגע און פֿינסטערע צייטען, דער שקר האט געבליהט, דיא חנופה איז גע-וואקסען אין דער לענג און אין דער ברייט וויא אַראָן, שטותים, הבלים האבען רעגירט און געהערשט אין פֿאַלק ישראל. דער אמת איז געלענען אין א ווינקלעך; תורה, חכמה און מדות טובות זענען נאר ראָר געוועזן; דער ווירקליכער פֿרומער יוד איז געוועזן מכוזה. צונג איז'ס געלויבט השי"ת אַנדרש.

דיא וועלט איז פֿערשטענדיגער און גערעכטער

האָט נאָמט דען פֿערנעמען זיין שבועה אונד בונד?
ווייל נאָמט נישט, דיא גאולה זאָל קומען?
ניין, איך האָב געבראַכען אין פֿינסטערער שטונד,
ווען איך האָב זיא נישט אנגענומען.
איך האָב זיא פֿארשטויסען מיט בלוטיגע הענט,
איך האָב דיא עברה פֿאַר נאָמט נישט באַקענט —
ווייל נאָט נישט, דיא גאולה זאָל קומען?

אך, פֿריהר איז געשטיגען פֿון קרבנות אַרויך
פֿון מאָרנען ביז אַווינד צו זעהנונג (כפרה).
יעצט וואַקסט דיא עברות וויא בערג אין דער הויך,
זיא שטייגען צו נאָט, אין זיין וואוינונג.
יהוה צדקנו, קום שוין, מיין גואל,⁸
דערקוויק שוין מיין אַרמע, פֿארשטאָכטעטע זעעל
דורך דייע פֿולקאממענע זעהנונג!

פֿ. נאָרדאָן אין בודאַפּעסט⁹

ליכטענשטיין'ס „בקשה“.

פֿיר „ברית עם“ איבער געאַרבייט פֿון חנניה ברלינר.

דיא צייטען זענען שוין בעזרת השם פֿאַראַיבער,
און זייא וועלין אויך נישט מעהר צוריק קעהרען; דיא
נאַרישע צייטען מיט זייערע אַלפֿעמטערישע בעלי בתים,
וואס האבען גרויס רעשפּעקט ניהאט פֿאַר אלע בלעט-
לעך פֿאַפּיער, וואָס זענען בעדריקט מיט לשון הקודש
אותיות. — נאָמען און אותיות, טיטלען און הסכמות
האבען אונזערע יידלעך רעגירט מזמן חרבן בית שני
ביז פֿאַר נאר נישט לאַנג. ווער ס'האט געהאט א באַקענטען
נאמען, הן בעצמו הן בירושה פֿון זיינע אבות; ווער
ס'האט א סך פֿאַפּיער באטיטעלט מיט פֿלפולים, פֿשעט-
לעך, אָדער מעשות נוראות, דעם האט מען בעלייגט
מיט טיטלען, לאנג וויא דער יידישער גלות און זיינע
ספרים'לעך האבען דיא רבנים אויסגעפּוצט מיט הסכמות
און שבחים, וויא א כלה ווען מען קומט פֿון חתום צד
זיא מקבל פנים צו זיין. וויא זאנט מען עפעס:
איין האנד וואַשט דיא אנדערע, און איין נביל האָט
צו ליב געטהון דעם אנדערן. דאס פשוטע פֿאַלק, דער
חמון העם אבער האט געהאט שטאַרק דרך ארץ פֿאַר
דיא גדולי הדור און על אחת כמה וכמה פֿאַר דיא
גדולים פֿון דיא פֿריהערע דורות. וואס זייא האבען גע-
שריבען און געלאָזט דרוקען מיט רש"י כתב, דאס איז
ביים פֿראסטע יוד געוועזן טאקי גלייך וויא תורה

⁸ ירמיה כ"ג, ישעיה נ"ט.

⁹ איינע ביטטע אן דיא געהערטען לעזער, מאן רבי י. ליכטענשטיין
דרוק אונד פֿערלאַנג מאן ל. שענבערגער, וויען (1898).

BERITH AM.

Nr. 10.

ברית עם

8. Jahrgang.

איין מאנאטסבלאטט

צור בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

אין 6ערבונדונג מיט 5. גארדאן

הערויסגעגעבען

און פראפעסאר נוסטאף דאלמאן.

לְהַקִּים אֶת שְׁכֵנֵי יַעֲקֹב וְצוּרֵי יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב. (ישעיה מ"ט ו')

Leipzig, April 1901.

לייפציג, ניסן התרס"א.

אינהאלט: משה וישוע, 57. קאפפאל. — וואס טהון? 58. ג. דאלמאן. — צום סדר ביזא דא שומרונים. — מרים ראזענבוים, ערצהלונג 59. דר. עדערסטהיים. ד. — דא קעניגין ווקטאריא און דא יודען. — איז דאס קייסמליך?

משה וישוע

או

מראה האלהים למשה בסנה.

נביא מקרבך מאחך כמוני יקים לך ה' אלהיך, אליו תשמעון (דברים י"ה 15). התורה נתונה ביד משה, וחסד ואמת באו על ידי ישוע המשיח (יוחנן א' 17). כי יאתה לו יתר שאת על משה, באשר בונה בית רב כבודו מן הבית: משה כעבד נאמן היה בכל ביתו, אך המשיח נאמן כבן בביתו. (אל העברים ג' 3-6).

באמונה נצפן משה... ואת חרפתי כחרפת המשיח חשב לעושר גדול... וכו' (אל העברים י"א 23-30). ואני לא אחריש מהודיעכם אחי, כי אבותינו היו כלם תחת הענק, וכלם עברו בתוך הים. וכלם נטבלו בענן ובים לפני משה, ויאכלו כלם מלחם השמים ההוא. גם שתו כלם ממשקה השמים ההוא, כי שתו מצור הישועה התולך אחריהם. והצור הזה הוא המשיח, וכל זה נתן לנו למופת. (אל הקורנתים א'—1-6).

בדד ישב וסורשיו יהמו, על ים דמיונות נפשו מרחפת, אל גבהי שחקים שרעפיו יתנשאו, להוות הוד נורא רוחו שואפת.

הרחק מאד משאון קריה והמונה, אחר המדבר על נאות דשא, שם ינחם את עדרו במנוחה שאננה, הרועה הנאמן, איש האלהים משה.

מי יתנני שר ונניד, שליט בארץ!
מי יתן לי עוז גבורה וחיל!
להושיע לך עמי, ולעמוד בפרך,
להושיע לך עמי הנדרף יומם וליל!!!

פתאום — ותמונה לעיניו הופיעה,
כמראה אש לוהט כסנה אוכלת,
אור בהיר יהל שם במדבר ציה,
אך לא יבער הסנה, אין כל נחלת.

מה זה סגד שם עיני תחזינה?
ישאל הנביא את נפשו, יעמיק שאלה,
האין זה הלום? דמיון או תמונה?
אסורה ואראה, התאפק כל אוכלה.

משה! משה! קרא קול מן הסנה,
אל תקרב הלום, של נעליך.
כי אדמת קדש המקום הזה,
אנכי האל, אלהי אבותיך.

עני עמי ראיתי, צעקתם שמעתי,
נאקתם עלתה אלי השמים,
ענים לחצם ומכאובם ידעתי,
וארד להצילו מיד מצרים.

האתה אנוש אנוש וקצר עינים,
על בני ועל פועל ידי תצוני?
התעמיק חקר? תשקול במאזנים?
האמנם תרחם יותר ממני?

עוד לאבותיך מדורות קדמונים
סוד זה גליתי לידדי הבחירים,
כי גר יהיה זרעם בארץ הצוענים,
ועבדום וענו אותם, המצרים השחורים.

מקדמי ארץ, עת תבל בראתי,
את האדם מכל היצורים בחרתי,
שעשועי היה, בו עננ מצאתי,
ומעט מאלהים אך אותו חסרתי.

אך האדם, בלכתו בעצת אשתו עזרתו,
שחת את דרכו, מאם במצותו,
גלגל ברשת הנחש, ובחבלי ערמתו,
ויוודה מנן עדן, מתבל נחלתו.

גפל אז האדם, גפל לנצח,
סנבחי שמים, לעמקי מצולת,
המיט שואה על כל, מות ורצח,
כליון חרוץ על התבל כלה.

מהוות נעימות, זכרונות יקרים,
יעברו לפניו, רצים אף שבים,
רנשי עלומים, שעשועי נעורים,
כמים עברו יזכור, כצללי עבים.

ולארץ מולדתו אז ידאה ברוח,
על כנפי דמיונו כצפור שמים.
שם עני עמו יחזה — ונפשו תשוח,
העובדים בפרך, בזיעת אפים.

לבו אז יהמה, ומורשיו יסערו,
צרת עמו הדל עד נפשו ננעה,
ודמעות יולו עיניו, כנחל נגרו,
ותלונה לאלהיו רוחו הביעה:

מדוע? ארון! זה רכות בשנים
עמי האמלל נדרף ונענה?
תחת ידי עם בזוי, עם הצוענים,
עד מתי? אל רחום! אהה! עד אנה?

עד מתי? אל רחום! עד מתי? עד אנה?
לא תשיב את שבות רעיתך הנבירה?
את סגולתך הרכה והעדינה,
הנמכרת לאמה אל שפחה ארורה?

עד מתי לא תקבץ פזורת צאנך,
הנתן לטרף ביד עושקיהם כח?
עד מתי לא תראה בעני עמך,
העובד כסום מבלי מנוח?

בעבודת פרך, בחומר ולבנים,
בכל עבודה בשדה, כסוסים כחמורים,
תחת יד ננשיהם המצרים הנאיונים,
גדלי הבשר, בני חם הארורים?

האמנם מנשוא גדלה חטאתם?
האמנם הרעו מכל מתי חלד?
כי תאטם אונך לקול שועתם,
לא תחמול על זקן, עולל וילד...

אהה אחי! הרכים והחלשים!
כים גדול שכרכם, מי ירפא לכם?
לצמיתות נמכרתם ביד אדונים קשים:
אין לכם מנחם, מי יחמול עליכם?

בן אני לך עמי הנדכה והשחוח
להושיעך אתאווה בכל נפשי ומאורי,
אך דל אני, חלש ורפה כח,
כבד פה וכבד לשון אנכי מעודי.

חיות נעיסות, וכרונות יקרים,
נכרו לפניו, רצים אף שבים,
נשי עלומים, שעשועי נעורים,
מים עברו וזכור, כצללי עבים.

ארץ מולדתו או ידאה ברוה,
ל כנפי דמיונו כצפור שמים.
ום עני עמו יחזה — ונפשו תוהה,
ועובדים בפרך, בויעת אפים.

בו או יהמה, ומרשיו יסעה,
ורת עמו הדל עד נפשו ננעה,
דמעות יולו עינו, כנחל נגרה,
תלונה לאלהיו רוחו הביעה:

מדוע? ארון! זה רבות בשנים
עמי האסלל נרדף ונענה?
תחת ידי עם בווי, עם הצוענים,
עד מתי? אל רחום! אהה! עד אנה?

עד מתי? אל רחום! עד מתי? עד אנה
לא תשוב את שבות רעיתך הנבירה?
את מנולתך הרכה ותערינה,
תנסכרת לאמה אל שפת ארורה?

עד מתי לא תקבץ פורת צאנך,
ותנת לשרף ביד עושקיהם כח?
עד מתי לא תראה כעני עסך,
העובד כסום מבלי מנוח?

בעבודת פרך, בחומר ולבנים,
בכל עבודה בשרה, כסוסים כחמורים,
תחת יד ננשיהם המצרים הנאיונים,
גדלי הבשר, בני הם הארורים?

האמנם מנשוא גדלה המאמץ?
האמנם הרעו סכל מתי חלד?
כי תאמס אונך לקול שועתם,
לא תחמול על זקן, עולל וילד?

אתה אחי! הרכים והחלשים!
ביום גדול שברכם, מי ירפא לכם?
לצמיתות נמכרתם ביד אדונים קשים:
אין לכם מנוח, מי יחמול עליכם?

כן אני לך עמי הנדבך והשחוח,
ולחושיעך אתאות בכל נפשי ומאורי,
אך רל אני, חלש ורפה כח,
כבד פח וכבד לשון אנכי מעורי.

מי יתגני שר ונגיד, שליש בארץ!
מי יתן לי עוז נבונה וחיל!
להושיע לך עמי, ולעמוד בפרך,
להושיע לך עמי הנרדף יום וליל!...

פתאום — ותמונה לעיניו הופיעה,
כמראה אש לוהט כמנה אוכלת,
אור בהיר יהל שם במדבר ציה,
אך לא יבער המנה, אין כל נחלת.

מה זה מנגד שם עיני תחוינה?
ישאל הנביא את נפשו, יעמיק שאלה,
האין זה חלום? דמיון או תמונה?
אמורה ואראה, התאפק כל אוכלת.

משה! משה! קרא קול מן המנה,
אל תרכב הלום, של נעליך.
כי אדמה קדש המקום הזה,
אנכי האל, אלהי אבותיך.

עני עמי ראיתי, צעקתם שמעתי,
נאקתם עלתה אלי השמים,
ענים לחצם ומכאובם ידעתי,
וארד להצילו מיד מצרים.

האתה אנוש אנוש וקצר עינים,
על בני ועל פועל ידי תצוני?
התעמיק חקר? תשקול בסאונים?
האמנם תרחם יותר ממני?

עוד לאבונתיך מדורות קדמונים
סוד זה נליתי לידודי הבחורים,
כי נר יהיה ורעם בארץ הציעונים,
ועבדום וענו אותם, המצרים השחורים.

מקדמי ארץ, עת תכל בראתי,
את האדם סכל היוצרים בחרתי,
שעשועי חיה, בו עננ מצאתי,
ושפט סאלהים אך אותו חסרתי.

אך האדם, בלכתו בעצת אשתו עורתי,
שחת את דרכו, מאם כמצותו,
נלבד ברשת הנחש, ובחבלי ערפתו,
ויורה מן ערן, סתכל נחלתו.

נפל או האדם, נפל לנצה,
סנכחי שמים, לעמקי מצולה,
המיט שואה על כל, מות ורצח,
כליון חרוץ על תהכל כלה.

או הבן היחיד הנואל המושיע,
להציל את האדם סבור צלמות,
ארצה כעבר הואיל להופיע,
להשפיל את נפשו, ולהכנע עד מות.

להביא את נפשו עולה תמיסה,
להסציא להאדם סליחה וכפרה,
להגהיל למאמיניו ישועה ונחמה,
לפדותם ולהצילם מן המות הנורא.

עמך המתנורר בארץ מצרים,
סוד הנפש הוא העלובה והתמיסה,
המתנוררת פה, ושוכבת בן שפתיים,
ולויד השפחות (*) נמכרת לאמה.

כשחר יבשר אור ננה השמש,
סרפא וישועה לכל דבאי רוח,
כן גם ביאתך תגרש לכל אמש,
תפנה דרך אל המלך המשיח.

תולדותיך וסקריך ננה ופיצה,
יאירו הדרך אל הבא אחריתך,
כבמראה מלפשה יכריקו יצוצו,
יקרני אור המשיח בכל מפעליך.

כמוך — כן גם המלך המשיח,
נביא אלהים יהיה, צדוק תמים,
כמוך יהיה עניו ושפל רוח,
כמוך יוצא משפט לגוים ולאומים.

כמוך — בעת לרתו תחי גורת נוראה,
להסית עוללים תמימים, וינקי שדים,
וכמוך ימלט כפלא נפלאה,
ויסצא לו מפלט בארץ מצרים.

כמוך גם הוא תהא צפונה לידתו,
עמוק ונעלם מכינת כל נכר,
לא יבין איש חיו, לא ידע קבורתו,
מותו ועניויו וקומו מן הקבר.

כמוך גם הוא מלחם השמים
אלפי אנשים במדבר ישיבעו,
כמחים וצמאים ישקה מים חיים,
מסקור החסר, מסעין הנובע.

כמוך יתן לעמו תורה,
תורה חדשה, סכלל כל יופי,
נקיה ובהירה, צחה ושהורה,
תורת חסד ואהבה, סכלי כל דופי.

כמוך יהי נרדף מאחיו הרבנים,
אשר את נפשו יקריב למענם,
גם אותו יואילו לסקל באבנים,
אשר נשא הלויים, סכל סכאובם.

כמוך גם הוא יהיה נואל ומושיע,
אך נואל הנפשות, לא נואל הנפשות,
להציל את החוטאים, כמלאך יופיע,
מאש האבדון, מעמקי בור תחתיות.

וכמו לך כמנה בתמונה שפלה,
אלהים קדושים בענות הופיע,
כן גם המשיח בכתר קוצים יתגלה,
על עין הצלב לעיני כל כפושע.

בהוציאך את העם הזה ממצרים
לארץ כנען, תעבירם בים סים,
והוא ינחיל מלכות השמים
למאמיניו התמימים, בהסכלם בים.

אך גם ינכה סמך נכוה נכוה,
הוא יהדש את בריאת האדם השפל,
הוא ישב בכבוד ליטין אלוה,
אור בהיר יהי ליושבים בערפל.

לקמים מן המיתים הוא יהיה בבורים,
עניי האלילים כליל יגרש,
אור חדש יופיע לארץ ולדרים,
סכרם ישראל קוצים ישרש.

תורתך תהיה אך כמנהלת
אל האשר הנצחי, אל אור המשיח,
כדמות וצל אל התורה המנחלת
מלכות השמים, ושפתת הרוח.

ועתה לכה נא אל פרעה הפרוע,
להוציא את עמי ישראל מסצרים,
והיה למפות להמשיח ישוע,
הנואל הצדק במלכות השמים.

י. קאפפול.

(*) השפחות הנה: התאוות הבמהיות אשר כשפחות הנה להנפש השחורה. בת סלך רב, היצולת סתח
כסא הכבוד.

כלה מאורשה*.)
 חרש עצים" האם
 האם נעדיסען
 אין זייער שטיבל
 כעסענדיגע אייגען,
 חזרה'דיג פנים. א
 דא בעקומען, און
 דער הייבט איהר
 וואס ריידען דא
 ליט אין נצח
 ? דאס בעשריבט
 עלטען פאלש א
 אבער יוסף ווייסט
 געשעהרט און ער
 ארפצונשטערן,
 וואס זיין וויללען,
 מרים לעב און מיר
 אין איהר איין,
 אבער גערייד פון
 האבען נור נאָסט
 בעהר ברויכען מיר
 פון אונז און מיר
 דעפשוואך. א ביסעל
 שוין פערטראַגען,
 דאמיט אייז
 נישט געשעדיגט;
 דען נייערס איהם

ען מיר זיין ביידען
 דען פון נצח קיין
 שפע רעזידענץ. דער
 און דור העלד'ס
 דער חרש עצים
 אלנים, מורע דור,
 און אויפ אויגנשטוס
 גער האנד אין דא
 זיין וואללען מיט
 זיין

זען קפה וקירושין
 מאנן נישט צוזאמען

מאנן האבען נישט געקלאַנט און זענען נישט פערדראַסען
 געוועזען, נייערס האבען געבעטען און געדאַס, א
 אז עס וועט אללעס זיך צום בעסטען קעהרען.

אין א שטאלל האבען זיין געפונען א ביסעל
 פלאץ אויסצורווען, דען אין בית דאס וואר
 אללעס איבערפיללט. אין דעם שטאלל האָט מרים
 איהר קאפ געלייגט, אָבער זי האָט קיין רוה נישט
 געפונען; צירי לידה האָבען זי איבערפאללען און זי
 האָט געהערט דאָס וויינען פון איהר ערשטען בן זכר.

אין א קיפּע (שלייב) האָט זיין גענוג,
 שוואכע מוטער איהר קינד געבעט און מיט ווינד-
 לעך פערדילט. אויך אינ'ם שטאלל פאַר דעם וואללעל
 האָט מרים נאָסט געגלייבט, צו איהם תפלה געטוהן
 און אויף זיין הילף געהאַט. און געלייבט האָט
 דאָס קינד וויא דער מאַרגענשטערן, און דא מלאכי
 עליין האָבען געוונען שירה: „תנו כבוד ליהוה
 במרומים!“ דא מוטער קאן קיים איהר קינד'ס
 פנים זעהן דען זיין שוין איז גאָר אומגעשרייליך;
 איהר הארץ איז פאַלל פרייד און עס זינט מיט

מיט דאס כרובים און שרפים. אין דעם אכטען
 מאָנ האָט יוסף דאָס קינד איינגעפיהרט אין דעם
 ברית פון אברהם אבינו. מען פֿרענט דאס עלטערן
 נאָך דעם נאָמען פון דעם קינד און דאס יולדת וואָס
 זיך אָן: „ישוע: מיין קינד זאָלל ישוע הייסען.“
 און זיין ווייסט שוין פאַר וואָס, און איהר מאנן
 ווייסט עס אויך.

דאס מלאכים זינגען און דער מלך יהודה זינגט.
 הדרום זינגט און טראכט דאָס קינד אין בית דאס
 אומצובריינגען. נייע זאָרגען פֿיר מרים און יוסף, און
 וויעדער מוזען זיין וואנדערן מיט דעם קליינעם
 שעפעלע אויף דער האנד, און דער ברוסט. ווייס
 מוזען זיין וואנדערן, ביז קיין מצרים. ביז אין יענער
 גענער, וואָס דאָרט האָט מען שוין א מאָל עבר'ישע
 קינדער געמאָרדעט.

מרים הארץ האָט געציטערט און געגלייבט,
 זיך געפאַרעטען און געדאַס; זיין האָט געדויען
 איהר קינד מיט זיין נאָמען, און דאָס האָט זיין גע-
 שטארקט. „הו א יו שיע!“ האָט זיין זיך
 געזאָגט, און זיין איז נישט צו שאנד געוואָרען.

אחי טעים אנהנו !

מן הישוב, הלא תקרא עם חכם ונכון ? ולא בית
 אדם לו ובנוים לא יתחשב. שמעתי ותרנו במני
 ואחנה לבי לדעת חכמה ונאחותי ברשת אשר כל
 באיה לא ישובון ופירשת מבבלי העולם. אז גו חיש
 חלום רבנותי ודגה כלא היה, רוח חזוית נכנסה בי
 ותוצאתי מתוך ד' אמות ותנחתי בתוך הבקעה ודגה
 היא מלאה המדת כל הגוים ותענוגות בני האדם.
 אור שבעת הימים כשחר פרוש על ההרים, כל אדם
 יחזו בו, יביטו אליו ויגדו ופניהם אל יתפרו . . .
 לאור הזה אני הולך בין ההשוכים והחנפים השמים
 אור לחשך, מר למתוק, העלפים ההם „מורדי
 האור“ ירדפוני וישטמוני על דברי האמיתים האלה!
 אבל אני הנגר אשר עשוי לבלי חת, אישים שופר
 אל חיי ואודיע פשעני בני ישראל קבל עם ולא אירא.
 כלנו יודעים ומרגשים שדרך עמנו אשר הולכנו בה
 מאשרנו ומדרכיו בימים הרבים ההם אינו דרך
 סלולה אשר בת ידיוך הדורך באור החיים למעלה
 למשכיל, המנהיגים הרבים ששלומי אמוני ישראל
 אוחזים בהם ביד חזקה ובגוד ברזל, הריגים והסנים,
 האסורים והחומרות שנבנו עלינו, כללית השקפתם

יודע אנכי מאד כי המאמר הקצר הזה הוא
 די להביא עלי שואה ולעורר עלי שנאה ומשטמה
 מאחי העברים אשר אני יושב בתוכם, אבל מה אעשה
 אם הם לבי בקרבי ובהיגיו תבער אש, ואם אגור
 מפני איש ואחיה מחשה משום משוא פנים ומצאני
 עון . . . על כן לא ידך לבי מלהעלות על שפת
 לשון את אשר עולה על לבי, והחשומע ישמע
 והחדל יהדר !

מנעורי גדלתי לרב, הביאוני אל בית רבי ואל
 חדר תורת; בכירה זאת שהסיקה בקש ובנכבא
 טמנו אותי בנפת והלעישוני בבקר כותה הבבלי, דבר
 לא היה לי עם כל החיים המהלכים תחת השמש
 ולא היה לי בעולמי אלא ד' אמות של הלכה, חזי
 היות די כסון רמיו ואני יושב ומורה תורה
 בישראל; לו עמי ייחלו וידמו למו עצתי; שפתי
 ישמרו דעת אלהים ותורה יבקשו מפני. אין
 העולם מתקיים אלא בהבל פי וכל היוצא מפי קדוש
 יאמר לו כי דברי להם כדבר אלהים וזוהי גזרת
 עירין ומימר קדישין, אך פתאם דבר אלי יונג ותקח
 אני דבת רבים מגורי מסביב: „פרא אדם הוא ואני

של המון בני עמנו על החיים ומחשבותיהם ומושגם
 בייש לשאר העמים — כל אלה הם דברים שאינם
 מן השוטף ונשים מן הדרך או גם מתנגדים להדרך
 המובילה להשתלמות כלל מין האדם, שהיא המסירה
 הגדולה והחיה אשר אליה נושאים את נפשם כל
 חכמי לב היודעים את חפציהם, חכמינו ומורינו אשר
 אליהם נלך לדרוש את ה' ומפיהם נבקש תורה
 עומדים על גרם החכמה והמדעים במדרגה היא
 שעמדו עליה חכמי העמים האחרים לפני מאות
 ואלפים שנה וכחומר מקשה יעמדו על עמדם ולא
 ימישו ממקומם ללמוד מכל אדם מה שקדמו בו
 אחרים. נפשנו שקועה במצולות דעות קדומות וידנו
 אווזות במנהגים מפלים אשר אם ישמעם השומע
 יאמר כי נער ישראל וחכמת מה להם הכבלות
 לבני אמונה אחת ולבעלי דעות אחרות הלשה
 אצלינו מאד והפאנאטיזמוס הדתי ועקשות הלב ישתררו
 עלינו גם השתרר. יודע אני מאד כי שונאים אתם
 את התוכחות וכי יקש עליכם לשמוע את דברי אלה
 וקשה גם עלי להרצות בפי את הדוי הזה, אבל
 נפשי יודעת מאד כי לא שקר עניתי בנו ופי לא
 ידבר שוא. באו בבתי כנסיות וחדרי התפלה וראו
 עלו בבתי הישיבות והתבוננו מאד, שמעו שיחת בתי
 המדרשות והתחקו על שרשי צדיקנו וכוננו לחקר
 מעשי רבנינו, ושאו יריכם קדש ואמרו אם לא היתה
 בנו כזאת? והנה אם הדרכים האלה הועילו הרבה
 להחינו בהיותנו יושבים במבואות האפלים עוורים
 ושלוחים לנפשותינו הרחק מאד מבני האדם על ארץ
 רבה, מה ירעו ומה יזיקו לנו בבואנו להיות כאחד
 האדם עומדים על רגלינו וברשות עצמינו? ומי
 אתנו בימים אלה, מי אשר יתעורר להניק עלינו מל
 תחייה, להביא שקוי בעצמותנו ולשר החיים
 בעורקנו? ראשינו ומורינו בימינו אלה עומדים על
 נקדת מצבם של הקדמונים ומוסיפים עוד לזרות מלח
 ולשום חתולים ומוסרות עלינו. הביטו וראו מה
 רבנינו עושים בעיר יהודה, כי בצד ובכתף יהודים
 את כל הבא להיות עליהם מים חיים ולהעביר רוח
 צח במושבונם. מה עושים רבנינו בארצנו? כמה
 עוסקים הם לענות בצרה אשר בת ציון תתוזה תפרש
 כפיה ונפשה עיפה להורגים, אין עזיתה כם ותושיה
 נדחה מהם להושיע לה ברב או כמעט ואל זה יביטו
 להגיה בפלנין של צמר על לב האומה המפרפרת
 בין החיים ובין המות . . . וזולת זה אין קול ואין
 קשב והדבר אין בהם.

ראו רבנינו קדמוניות! שאלו אביכם ויגדכם
 קינם וראמרו לכם! כשנתן משה רבינו את התורה

לישראל ותקן את עולמם עלה בתחלה במחשבת
 לפניו לשום משטרם בתור הגנה ביתית או שבטית
 שהוא העם מתגנה על ידי ראשי בתי האבות ונשיאי
 השבטים, ואז באה המצוה: קדש לי כל בכור, שעל
 ידה הוסל החוב על הבכורים שרם ראשי האבות
 לעתיד לבא, להיות כל איש שומר בביתו, להיותם
 מפקחים על גדול הבנים ותנוכם בדרך התורה והמצוה
 ובדרך צדקה ומשפט כמו שהוסל עליהם להיות
 מפקחים על הגהיה ועל הכלכלה ועל כל צרכי הגוף;
 ומה שהיו הבכורים בבתי אבותם היו הנשיאים
 בשבטיהם, ואולם עוד בימינו ראה משה שהמשטר
 הזה לא יתכן משני פנים, הא' מפני שעריי וכל
 העם ברבות הימים להתחלק לעמים רבים ולממלכות
 שונות כמספר שבטי ונתי אבותיו, והיה יכול לבא
 לידי כך שמספר עריו יהיו מלכו כמו שהיו יושבי
 הארץ הקטנה ארץ כנען נחלקים בימי משה ויהיו
 ללא מלכים; וה' לא היה ברצון ויצר העם, כי
 מנמת פניו היתה שיהא לגוי אחד ולממלכה אחת
 בארץ אחתה, והראה שנתן להם הרשות כשהפצו
 לשום עליהם מלך, ככל הגוים אשר סביבותם;
 וממילא משמע שכאשר יהיה לכם מלך אחד וראש
 אחד או יהיו ראשי המשות נכנעים תחת ידו ולא
 יחצו עוד לשטים עשר ממלכות תחת יד נשיאותם.
 והב' מפני שהבכורים שעליהם תחיה הדאנה לצרכי
 הגוף והשרדה בכל עבודה בבית ובשדה לא יוכלו
 לדאוג כראוי לצרכי הנפש ולא תוכל התורה להתקיים
 על ידם, על כן ראה כי טוב לשום משטר אחד
 ולחלק מלכי דעלמא לחוד ומלכי דשימא לחוד ולהקים
 בקרב העם שבט אחד שיהיה פניו לגמרי מן העסק
 בחיי שעה ויעסוק רק בחיי העולם ובצרכי שמים,
 ואז נתן את הלוי תחת כל בכור בבני ישראל
 והוסל עליהם שתי חובות: התורה והעבודה, כמיש;
 יורו משפטיך ליעקב ותורהך לישראל ישימו קצורה
 באפך וכליל על מובחק; וצוה לעמו לשמור ולעשות
 על פי התורה אשר יורוהו מלמדיו להועיל אלה.
 ומן השני חוה למדים אנתנו בדרך אנכ שהבכורים
 והתקנים שתקן משה לישראל נוספים תחת התורה
 והשגיו בזמן מן הזמנים כשמשנתנים תנאי החיים
 והזיות העולם שהעם נמצא כם, ונתן הרשות על זה
 בפרש באמרו: נביא וגו' יקום לך ה' אלהיך אליו
 תשמעון.

וכן קרה הדבר באמת, שאחרי עכור כמה מאות
 שנים עמד שמואל הראה וראה כי גם על המשטר
 ששם משה כבר אבד כלה, שהבכורים הלויים יצאו
 מלקוחם ותקלקלו כמדותיהם ועשו את החוב הקדוש

המוטל עליהם
 ראשי עם קדו
 כפי הראה ש
 העסק הזה ש
 אל עבודה ה
 חלקם ומאכלם
 לקחת מאת ה
 הימים עשו
 נפתח לבצוע
 מאוחר מתא
 צפה וראה ש
 והיו מלמדים
 גם כל החכמ
 „אסף והומן
 „היום ונביא
 לית מו), וה
 בידם את מ
 תבונות וללמ
 תחת „הלוי
 במקדש נשא
 העם ביד ה
 הבית הראש
 עין בעין כי
 הלמוד על י
 הומן, שכן ה
 ביתם היו מ
 להם לשון ל
 זאת כל מר
 דבריהם על
 יהלל. אמת
 ובישרת לב
 פני שר ולא
 גום נתנו למ
 ובכל זאת ל
 ולא שתלו
 ועד קשן, ו
 תגדולים ות
 פניהם אל ה

וואס

ר' זא
 וואיזאנאכט
 דיא בשורה

ד' בתחלה במחשבה
ה' ביתי או שבטיו
ב' בני האבות ונשיאי
ל' כל בכור, שעל
הם ראשי האבות
ה' בביתו, להיותם
ד' התורה והמצוה
ש' עליהם להיות
על כל צרכי הגוף;
הם היו הנשיאים
ה' משה שהמשיח
מפני שעזי וכל
הם רבים ולמלכות
ה' והיה יכול לבא
ז' כמו שהיו יושבי
ב' משה ויהושע
ז' יוצר העם, כי
ה' ולמלכה אחת
ה' כשהפצו
אשר סביבותם"
ה' מלך אחד וראש
ה' תחת ידו ולא
ה' יד נשיאיהם.
ה' הראה לצרכי
ה' לא יוכלו
ה' התורה להתקיים
ש' משה אחד
ה' לצד ולחזק
ל' מן העם
ה' ובצרכי שמים,
ה' בבני ישראל
ה' עבודה כמיש:
ה' ישימו קצורה
ה' לשמור ולעשות
ה' להעיל אלה,
ה' שהסדרים
ה' תחת התורה
ה' תנאי החיים
ה' הרשות על זה
ה' אלהיך אליו

עבור כמה מאות
הם על המשמר
הם הלוים יצאו
הם החוב הקדוש

המוטל עליהם קדום לחפור בו וקורנם לפצוע בו
ראשי עם קדש. בהוראת התורה ובלמוד העם היו
כפי הנראה מתחלה לפי שלא הביא להם
העסק הזה שום הנאה ושכר ולא נתנו את לבם רק
אל עבודת המזבח לבדה, יען כי בה היה שמן
הלך ומאכלם בריאה עי' מתנות הכהונה שהתחילו
לקחת מאת העם בחוקה וכבעלי אגרושין. ובאהרית
הימים עשו להם גם את חובתם הישנה למקור
נפתח לבצוע בצע כמו שמצאנו נביא אחד מומן
מאחר מהאונן: כהניה במהיר יורו, את כל זה
צפה וראה שמואל ועמד ויסד את בתי "בני הנביאים",
היו מלמדים שם לא רק ידיעת התורה לבד כי אם
גם כל החכמות הנודעות בימים ההם, שהיו גם
"אסף והומן וירוחן" המשוררים בכלי שיר נקראו
"הוים ונביאים" (דה"א כ"ה ב' ג', דה"ב כ"ט ל'
ל"ה ס"ו), והעמיד שמואל תלמידים הרבה ומסר
ביום את מצות תלמוד תורה לעם להדריכו בדרך
תבונות וללמדו חכמה ומוסר. ככה באו "הנביאים"
תחת "הלוים" ונתחלקה עבודת הצבור: העבודה
במקדש נשארה בידי הכהנים הלוים ולמור דעת את
העם ביד הנביאים. המשמר הזה נמשך כל ימי
הבית הראשון עד שנראה בסוף פרק הזמן ההוא
עין בעין כי תנאי החיים שבו השתנו ואין שטת
הלמוד על ידי בני הנביאים מתאמת עוד לצרכי
הזמן, שכן היה דרכם של בני הנביאים: בסתר
ביתם היו מסלסלים את התורה והחכמה (וסגלים
להם לשון למודים והונים וכותבים את מעלות רוחם
וזאת כל מראה עיניהם, ובהזין היו יוצאים וקוראים
דבריהם על פה באוני העם, השומע ישמע והחדל
יחדל. אמת כי את מלאכתם זאת עשו באמונה
ובישרה לב ונפשם שמו בכפם, כי לא נשאו
פני שר ולא פחדו מפני אבירי לב הרחוקים מצדקה,
גום נתנו למכים ופניהם לא הסתירו מכלמות ורוק;
ובכל זאת לא הגיעו למרום קין המשרה המבוקשת
ולא שתלו את עקרי התורה בלב העם כלו למענו
עד קצן, והי' יען כי הסתפקו רק בזה שהלכו אל
הגדולים והוכיחם בדבר שפתים, אבל לא שמו
פניהם אל המון העם ולא נתנו אל לבם לגדל את

התורה מקטנות בשטה מסוימת ולחנך את הגורים
על פי דרכם בסדר ישר מן הקל אל החמור, ואם
גם התעוררו לפרקים מלכים טובים ששמו לבם
לדבריהם ונתנו אל לבם לגדל הפריץ, הרי הם
בטלו במעוטים ופעולתם על העם היתה מעטה וקלושה,
עד שבמי אסא עברו, ימים רבים לישראל ללא
אלהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה, ויהושפט
בנו ראה להנחין לחזור כמעט להשטה הישנה ולמסור
את הנך העם ליד הלוים והכהנים, אפס כי מחסרון
אמונה בהם הפקיד עליהם משריו להשגיח על
מעשיהם, "שלה לשריו וגו' ועמיהם הלוים גו' ועמיהם
ספר תורה ה' ויסבו בכל ערי יהודה וילמדו בעם
(דה"ב י"ז). דעת לבבון נקל כי שטת למוד באת
לא תגדיל ותאדיר תורה בעם, ובאמת נאמר בסוף
ימי יהושפט: "ועוד העם לא הבינו לבבם לאלהי
אבותיהם". רק אז, בסוף ימי הבית הראשון, בימי
ירמיהו הנביא נגלה ונראה עין בעין כי גם המשמר
הזה — רגלויו די חסך, ואם יוסף העם להשען
רק עליו לא תהיה לו תקומה. "בית אולסנא" שיוסד
שמואל בניית ברמה הקים אמנם מבני ישראל
לנביאים ומביתיהם לנזירים. בני הנביאים אמנם היו
גדולים הקרי לב וכל יקר ראתה עינם, אבל —
העם כאו כן עתה היו הולכים בחשך וגר אלהים
לא האיר את דרכם. ירמיה היה הראשון אשר
בלבו נקבעה נחיצת הפצת מאור התורה בכל
פנות העם והחל להתנבא בשם האלהים כי זרע
ישראל לא ישבתו מהיות נוי רק אם, נתתי את
תורתו בקרבם ועל לבם אכתבנה" ואם, כלם ידעו
אותי למקשנם ועד גדולם". ונבואה זאת נתקמה
אח"כ עי' "הברית החדשה" אשר נבא עליה ירמיה
(ל"א, ל"א—ל"ד) . . . וכיון שנקבעה הדעה הזאת
בלבו של ירמיה מסר אותה לתלמידו המובהק ברוך
בן נריה הסופר וברוך מסר אותה לתלמידו עזרא
הסופר, ובזמן עזרא כשהיתה השעה מושקת לחדש
נעורי העם ולחדש רוח נכון בקרבם פסקה הנבואה
מישראל והתחילה תקופת הסופרים.

(המשך יבא)

וואס זאגען איצטיגע משכילים איבער ישוע המשיח?

(ענדע.)

פון פ. נאָרדאָן.

ישראל בעיצט, דער לעהרער פון נצרת איז
אונזערער, אונזער קרוב אי נאך דעם פֿלייש, אי
נאך דעם גייסט. מיר עהרען זיין געדעכעניס, מיר

ר' זאליא זאגט אין א רעדע איבער דעם
וואַיאנאכטפֿעסט: „דיא בשורה פֿון ישוע איז
דיא בשורה פֿון דעם אלגעמיינעם אמת, וואָס

אחי טועים אנחנו !

(סוף.)

כדרך עבודתם של הנביאים כך דרך עבודתם של הסופרים נגבלת מתוך שמם בעצמם. הנביאים היו משתמשים רק בניב שפתים ולא עלתה בידם והסופרים החלו להשתמש בספרים ובקטת הסופרים ועלתה בידם יותר. פעולת הסופרים ידוע בפרט מפעולתו של הסופר הראשון, הוא עזרא, שרשומה ניכר ביותר בספר דברי ימינו. ראשית מלאכתו היתה שלא יהיה עוד דבר ה' יקר בקרב העם וישל יוכל עוד להקרית מקרה זה כמו שקרה בימי יאשיהו הצדיק שבמלכים, כי בהוציאם את הכסף המובא בית ה' "מצא חלקיו הכהן את ספר תורה ה' ביד משה!" הוא עזרא סופר מהיר כתב בעצמו את ספר התורה והכין ממנה כמה ההעתקות, "ויביא עזרא את התורה לפני הקהל מאיש ועד אשה וכל מבין לשמוע", "ויקרא בו לפני הרחוב נגד האנשים והנשים והמבנים ואנוני כל העם אל ספר התורה", "וישוע וכו' והלויים מענים את העם לתורה" "ויקרא בספר תורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא". ולא בימיו לבד עשה עזרא כמות כי אם קבע לדורות ומי הכניסה שבהם יהיו קורין בתורה בפומבי ותקן תקנות אחרות נחוצות לשעתן ודרושות למלאת דבר ה' בפי ירמיה: "נתתי את תורתי בקרבם", "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".

אך התקופה הזאת לא האריכה ימים הרבה עד שקמה תקופת האפלה היא תקופת הרבנים, והוא העולם החמישי שהוא עומד וקיים בינינו עד היום.

התקופה האחרונה הזאת האריכה ימים יותר מכל התקופות שקדמוה וזה לפי שהחלה וגמשה בזמן שהיי האומה פסקה מלהיות מים חיים נוזלים ובאו יידי קפאון. כשהמים נוזלים או עיי תנועתם התמידית יעמוד בס טעמים הטוב ולא ינוס להם, אבל אם נצבו כמו נד נוזלים או יעלה בס כל עשב ויהפכו פניהם לירקון. התקופה ההיא שהביאה אור לעולם, גם לנו, התקופה ההיא שנתקיימה בה נבואת ישעיה וירמיה ושאר הנביאים, הביאה לעמנו הפסד מרובה כמות עד שהיה ככלי אין חפץ בו . . . ואלו קרה זה בשעה שהיו חיי ישראל מקור מים חיים קיים נוזלים כי עתה היתה לנו תורתנו באמת תורת חיים, חיי העוה"ב וחיי העוה"ז, ולא

היינו נבונים ושפלים בעיני העמים, ולא היו חיינו עלינו למעמסה ולא אנחנו למעמסה על אחרים; אבל כל זה קרה לנו בשעה שהכפנו עלינו צרות ונעשה שכל למקור חיינו והמים היודרים מלמעלה כמו נד אחד הרהק מאד מאדס העיר, על כן עלו עשבים בלחיינו ומצאתנו כל הרעה אשר מצאתנו; על כן דור הולך ודור בא ועולמנו החמישי עומד ואין מתעורר ומתעורר בנו לשנותו ולתקנו ולהחיותו עם תנאי החיים. כי בעוד רוח אלהים מתהלך בקרב מתנה ישראל וסגולות האומה, שהן: צדק, ישר ומשפט שלום, היו אבני פנה ומוסדות דתו ונמוס קבצן, וגם אחרי כן כנות שבט הרשע על גורל עמו ובני ישראל התמוטטו מוכותיהם המדיניות ויהיו לעם הרוח, היו נוצרי הדת משתבחים לא בשמירת מעשה המצוות, שכל עיקרן אינו אלא להלחיב את הלב ולהביא בקרבן שביבי אש דת ורגשי צדק ויושר, אלא בקיומו של מאור התורה עשו לה אונים ונצרות מכל משמר; כי כסם חיים היתה התורה לישראל מאז ומעולם, "וכל מצוות התורה לא היו שוות בעיניהם לדבר אחד מן התורה" (מיסודותיה הרוחניים והנצחיים, ירוש' פאה פ"א), כי המצוה החוכה נתנה ויש לה חוק ונבול במקום וחוק ונבול בזמן, וכיון שנעתקה ממקום למקום או מזמן לזמן שוב אין לה עמידה והרי היא עוברת ובטלה; לא כן המאור שבתורה שהוא הרוח המתהלך בכליות יסודותיה, אין לו הפסק לעולם, כי גם בהשתנות סדרי ההנהגה החברית ומצוות בטלות לעתיד לבא, הוא, המאור הזה לא ידעך, כי עוד יאיר נתיב בדרכי החיים החדשים ויהיה תורת חיים לרוח הזמן וצרכיו החדשים, יען וביען, "לא נתנה התורה חתוכה" ומגבלה בפרשית, רק, "כללות נאמרו למשה מסיני והפרטים משהנים לפי המקום והזמן, שאלמלא כן, רצוני: "אלו נתנה התורה חתוכה" ופרטי מעשי המצוות היו מובגלים מכל צד לא היתה לרגל עמידה (ירושלמי), כי בהשתנות העתים היתה נעשית סם מות לנוצריה ושומריה, לפי שמצב קבוצי בני האדם משתנה לפי המקום ולפי הזמן ואי אפשר שיתנהגו עפי חוקים קבועים ועומדים בשעה שהחיים פושטים צורה ולובשים צורה והולכים ומתפתחים לרגלי התרבות והכמה והמדע, הרעיון הזה, שרק על שמירת מאור התורה וכלליותה הוזהרו

בני מאת מתוך הפרטיות שאין אל עת, הרעיון בעמנו ואור לנו בי להיות דרך ושמירת המצוות התועלת המקרה הגיוני והרמזים בפרטי המצוות על כלליותיה ועל עי' למוד התורה שהוא עיקר בוד טפל ומצוה עובר צד, מכות כ"א, ישראל טמונים ולא במצוותיהם הכלית ומטרה ל' למאור הזה, על המאור הזה מקרה וירדה שמש הצד בימי תקפו ואשר חקי תורה כהנים לו עולה חובה, לו תוצאות חיים, לא עמד טעמו ב פותה אין לב ויע בילדי נכרים והמ לפיכך רואים על עם ישראל ח עמם דרשו ולא היתה ראשית פוע בקרב הגוי כלו לרוח זמנם וצרכי הראשון נבדל מק לעם, לתורתם ה יעשון; מורי העם ופרושי התורה מפ י משה (מונה) המון ישראל ידע להשתמש באורה אותם כי אין ה' את חקי הצדק לאדם לטוב להם, אלהים זה, כי הם חמסו תורה ויעש

מים, ולא היו חיינו
למעמסה על אחריים;
שתכפו עלינו צרות
עם היורדים מלמעלה
עם העיר, על כן עלו
דעה אשר מצאתנו;
למנו החמישי עומד
הוא ולתקנו ולהתאימו
אלהים מתחלך בקרב
שחן: צדק, ישר
ומוסדות דתו ונמוסו
הרשע על גורל עמו
הם המדיניות והיו
תבחים לא בשמירת
עו אלא להלחיב את
ש דת ורגשי צדק
יד התורה עשו לה
כי כסם חיים
עולם, וכל מצוות
בר אחד מן התורה
ירוש' פאה פ"א.
חוק וגבול במקום
ממקום למקום או
הרי היא עוברת
הוא הרוח המתהלך
בן לעולם, כי גם
הוא ומצוות בשלש
לא ידעך, כי עוד
ויהיה תורת חיים
וביען, לא נתנה
רק, כללות נאמרו
לפי המקום והזמן,
התורה התוכה
לם מכל צד לא
בהשגות העתים
מריה, לפי שמצב
הם ולפי הזמן ואי
עם ועומדים בשעה
ע צורה והולכים
הומדע, הרעיון
וכלליותה הוחרו

בני מאת מהוקקיהם הקדמונים ולא על הנבלותיה
הפרטיות שאין להן עמידה נצחית ומשתנות מעת
אל עת. הרעיון הזה היה תמיד נר לרגל מורי הדת
בעמנו ואור לנתיבותם בתקוני הדת עפי צרכי החיים.
בי בהיות דרך ארץ עפי מושגם קודמת לתורה
ושמירת המצוות לשם מעשה המצוה ולא לשם
התועלת המקוה ממנה — דבר שאין לה מובן
הנוני (הרמבם במונ' דג פכ"ו). לא הוחרו כל
בפרטי המצוות ולא דקדקו בהגבלותיהן והוחרו רק
על כלליותיה ועל תלמוד תורה בכלל, לפי שרק
ע"י למוד התורה ידעו להוחרו להבחין בין מה
שהוא עיקר דת ויסוד נצחי ובין מה שהוא
טפל ומצוה עוברת ירוש' הניגה פ"א, עירובין ס"ג,
צ"ד, מכות כ"ט. כי המושגים הלאומיים של עם
ישראל טמונים וכמוסים רק במאור התורה וכלליותיה
ולא במצוותיה והגבלותיה הפרטיות, שלרוב אינן
תכלית ומטרה לעצמן רק כן ובסמך או יד ואחיה
למאור הזה. על כן אנו רואים שבכל עת שנדעך
המאור הזה מקרב העם נחלשו גם כחותיו הלאומיות
וירדה שמש הצלחתו אחרנית במעלות אשר עלתה
בימי תקפו ואשרו. לא הועילה לעם ישראל שמירת
חקי תורה כהנים בעת צרה ומצוקה, ולא הועילה
לו עולה חבה, כי זנה מעל תורת אלהיו שממנה
לו תוצאות חיים; לא השתמש במאור שבה, על כן
לא עמד טעמו בו ואבדה חכמת הכמיו, ויהי כינה
פותה אין לב ויעזבו וינחש ככל חקות הגוים וישפיק
בילדי נכרים והמה נתגורו למשטה ולבחושים.
לפיכך רואים אנחנו שבכל עת חזמן שעמדו
על עם ישראל רועים אנשי רוח, אשר רק טובת
עמם דרשו ולא לבשו אדרת שער למען כחש,
היתה ראשית פעולתם לעשות ידים לתורה, להפציה
בקרב הגוי כלו למען ידעו מה לרחק ומה לקרב
לרוח זמנם וצרכי מקומם. עוד בימי משה מהוקקיהו
הראשון נבדל מקרב העם שבט הלוי להיות למורים
לעם, להורותם הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר
יעשון; מורי העם אלה מלבד באורי פרטי המצוות
ופירושי התורה עפי כללי ההנחיות המסורים להם
מפי משה (מונ' שער י"ג), היו מפיצים בקרב
המון ישראל ידיעת התורה בכלליותה וילמדו אותם
להשתמש באורה (משפטי' . . דברים ל"ג). בהורותם
אותם כי אין ה' אלהים שואל מעמם כי אם לשמור
את חקי הצדק הישר והמשפט אשר בין האדם
לאדם לטוב להם. בימי שמואל הרמתי, בראות נביא
אלהים זה, כי הכהנים יוצאי ירך אהרן מורע הלוי
חמסו תורה ויעשו את מעשה המצוה עיקר ואת

מאור התורה טפל (ש"א ב') נטפלו לכת הוואת מורים
ומנהיגים חדשים מחניכו בתי המדרש אשר יסד
שמואל ברמה וקרא להם בשם "גוית". הרואים
והצופים לבית ישראל האלה אשר קרא להם אז
בשם חדש נביאים, היו לא צאצאי שבט מנשפולי,
אשר לרוב אינם שמים לב למשאלות יתר אחיהם
וצרכיהם, כי אם ילדי הגוי כל, יודעים צרכיו ומרגישים
משאלותיו, והמה הפיצו בקרב העם ידיעת התורה
וילמדו את העם להנות לאורה אם גם בעיניבת חקם
פרטים ומצוות מגבילות (ש"א י"ב). ככה היה הדבר
מתנהג עוד בימי הבית הראשון ולא היו ימים טובים
לישראל כימים ההמה: דעת אלהים ודעת התורה
פרחה ועשתה פרי; רגשי הישר והצדק, אהבה
חמלה והניגה נשעו גם שורשו בלבבות הגוי כל,
ועוד בימי אחאב ידעו העמים כלם כי מלכי ישראל
מלכי חסד הם (מ"א כ') כי לצדק ימלכו מלכו
וישריו למשפט ישורו. אפס הימים האלה לא ארכו
הרבה, כי קאת השבטים ופלגותיהם המדיניות, אשר
התגלעו אחרי מות שלמה הניאו את לב ישראל
מאחרי עניניהם הרוחניים ויכלו כחותיהם בריב ומרדן.
והפרץ הזה נבעה בחומת בית יעקב הלך הלך
ורחב עד שהפריד בן אחים, "ובהפרד הלכבות
נפרדו גם הדעות" ויפחה ריב וחטם ושור בארץ
ונכבה מאור התורה ולא קם עוד רוח באיש מאנשי
יהודה (מחרץ שער ז') ויגל ישראל מעל אדמתו
ויפור אל כל עבר, עד שקם איש הרוח זה משיח
ה', אשר החל ללמד לבני ישראל, ולנפח בעצמות
עמנו היבשות רוח חדש. רוח מלא דעת אלהים
ורגשי ישר, רוח נכון, "המחיה את גוף האומה
והי עמו המגדלו וגדל עמו והמשלימו ומשתלם עמו";
אבל לשוא כלה כחו וחזיו כי שומע אין לו . . .
לכן נחלתנו נחפכה לזרים ואנחנו הגנו נודדים בגוים
ומנששים כעורים באפלה . . .
אוי מה היה לנו!

אולם האם באמת עולמנו החמישי זה עומד
הכן על מעמדו ולא יפול ממנו צור ארצה? מה
שלא יעשה הזמן יעשה השכל, מה שלא יעשו
האנשים ברצון ובדעת יעשה מאליו בהכרח ובכח
חקי הטבע המתנועעים והולכים ולא ישנו את חפציהם.
אם ימים רבים היו בני האדם מכחישים בתקופת
הארץ, בשביל כך לא חדלה היא מהתהפך על
קטרה, ואם דורות רבים ועתים רחוקות עצמנו או
עצמו אחריים את עינינו מראות את האור האמיתי
כי טוב, בשביל כך לא פסק המאור מלשמש הולך
ואור עד נכון היום. הנאי חיים שונים ומשונים עברו

עלינו ככל מושך ימי עולמנו החמישי הזה, אבל כל תקופה לא היה אלא בכח, "הרוחה והלחוצה", אשר מפניו לא יירא ישראל בקשיות ערפם חזקה; ואולם זה קרוב למאה שנה, כשנים שלשה דורות, כחות אחרים פועלים ישועות בקרב הארץ ונידאה עלילותם על עמנו. לפי שתקופה בכח המושך ככה אבן השואבת אשר לפניו לא יקומו גם ניד ברזל ומצח נחוצה. ואם רבים עודם מתחזקים על עמדם ונלחמים בנואשים כנגד הכחות הטבעיים ההם — כל עין רואה כי קרוב לבא עתם וימיהם לא ימשכו אשר יתנו ידם וקראו להם לשלום. ומה אות כהמון הרב הנמוג וכמספר העצום הנחשלים בכל דור ודור! עין בעין נראה כי עומדים אנהו בראש פרק חדש בקורות ימינו ותקופה חדשה עתידה לבוא בהיי עמנו על אף המתאמצים להסיר את האופנים ממרכבת הזמן ולהנהיגו בכבדות! המלחמה נמשכה על פני כל כדור הארץ; אין מקום בכל המקומות אשר בני יושבים שם אשר לא יהיו שם אם מעט ואם הרבה אנשים הרואים כי אין לעצום עוד עין מפני האור הבוקע וחודר בנבורתו. . . ואפילו הרבנים והמשכילים מרגישים בעצמם כי מעט תתמוטט הארץ תחת רגלם וכי "פרושת מלכותהון ויהיבת לאחריק!" חבלו תחבולה אחרת להרים קרן ישראל ע"י "מדינת היהודים" בדרך טבעי, אבל לשוא יכלו כחותיהם באפס תקוה, כי ישראל סבא כבר מתה בכח, ואין לו עמידה עולמית, וזאת היא גם ע"י חקי השבע, אשר מנהגנו היום יאמינו ותפארו בס.

כי אין נצחית בתבל החמרי, הכל עובר ומתחלף, כל גשם מרכב, וכל מרכב יקדימוהו התעדר; אחרי אשר יורק ברחם היצירה הוא נוצר, והוא הולך וגדל ומתפתח, עד כי יעמוד על מרום התפתחותו ויחל לשוב ולהתמעט, עד אשר יהלוק ויעבור מרגביו שנתפרדו ירוקם ויברא גשם אחר הממלא מקומו, וגם הוא יעבור וכן לאין תכלית. כמשפט הפרטי כן משפט הכלל כלו. הקבוצ מרכב מפרטים רבים. אחרי עבוד התעדר, יחלו הפרטים להתלכד, ויתעדרו ויקומו לאומית, ואחרי חיים לאומיים, פחות או יותר ממושכים, יתפרדו הפרטים ויחרסו הלאומית ועברה ובטלה. תחת הלאומית הזאת תתלכד ותצטייר לאומית אחרת, וגם היא מצדה תעבור מן העולם לעזוב מקומה להדשה מקרוב תבוא.

חוק ההרכבה והפרוד, או ההויה וההפסד העובר על הפרטים ופושט צורות ומחלף צורות, כבר עבר גם על קבוצים שלמים והעביר גוים ולאומים הקין.

בגוים ובלאומים אחרים. אנהו רואים, למשל, שתחת המצרים הקדמונים ועמי ארץ כנען, היונים וגם הרומאים ודומיהם למכביר שעברו ונפסדו, הצטיירו ויקומו לתחיית גוים ולאומים אחרים. החוק התמיד הזה אי אפשר שלא עבר גם על היהודים ובטל את לאומותם מן העולם. העם הזה מפורד מפורד בין העמים; הפרטים חלקי הרכבתו נפזרו כי אין עוד בהם הכח להחיות את ההרכבה הלאומית, ואם כן הוא אך שוא נעמול ובקש תחבולות מלאכותיות לקיים בחיים את הלאומית המתה הזאת. אם עניינו הרואות שהפרטים עוד יצטיינו בחמרית וברוחנית מפרטים אחרים המתחזקים לתלאומית החיות, כלומר, אם שונה היהודי מזולתו, הוא לא מטעם כי נשאר בהם הכח לקיים לאומיותם, אך מסבות אחרות חצוניות, אשר מנגד לשבע הענינים פעלו עליהם להתרחק ולהשתנות. המסבות ההן הנה הנבלת הכוחות, הדיפות השונות, והענינים הקשים אשר הדריכו ממיד מנוחת התנאי של התערבות המוחלשת. רק הן השאירו בהפרטים הנענים והנרכבים את מדת ההתרחקות, והוא אופן מלאכותי ולא טבעי. אם הדבר כן, הפרטים הנרדפים סובלים עניים קשים וחיים מרים מכלי להביא בזה כל תועלת לא לעצמם. לא לאומיות המתה ולא להאנושיות הכללית, שהריקה כבר את כל האוצר של היהדות, ואחרי שהלאומית הזאת על פי החק של ההויה וההפסד כבר מתה בכח, והפרטים מתענים בפועל לבלי כל תועלת, הנה, למען השיב להפרטים בעצמם ולהסיר נגע מהאנושית בכלל, נשארה העצה היחידה והחוב הקדושה להועיל להפרטים לאבר את שארית פרטיותם, למען שיוכלו להבלע בין הפרטים האחרים המצויים את הלאומיות החיות, כלומר, לעזוב התרחקותם ולהכנס אל החלקים המקומים את ההרכבות של הלאומיות הזמניות החיות, ואשר להן עוד עתידות רבות. לפנינו, בעמוד האנושית על מדרגה שפלה, רבו הקבוצים מאד, ולמדת תנכרת השכל והתחבורות האנשים מקצה הארץ ועד קצה הארץ, כן יחלוש השנויים המגבילים את הקבוצים והמבדילים ביניהם, כן, בלכתנו במחשבתנו הלאה, יבא זמן אשר בסוד כל הקבוצים הקטנים כל שבטי האנושיות יתלכדו למשפחה אחת שלמה ותהיה רק לאומית אחת בתבל. אם הדבר כן, אם קץ השתלמות האנושית יהיה רק באופן זה, אך שוא נעמול לחזק לאומותינו ע"י חוקים ודתיים מעוקלים. להיפך, החכמים הנעלים מחויבים להשתדל להחליש את כל אלה למען החיזק את הקין.

פ ר ח י

אין
בישוע
אין
שיר
מורה
צו צי
זאנק
12
קוסם
דיא
עם
אין
דער
לאמסק
דיא
אביעד
וויא
פארשט
שינער
נערינע
בין
אין
דאס
פון
פעל
אין
געהויבען
מיר
מוי
געשטאן
דיא
דעם
שלאפע
שטארבען
בען
פון
דער

של המון בני עמנו על היום ומחשבותיהם ופושטם
בחסד לשאר העמים — כל אלה הם דברים שאינם
מן חישוב גוטיים מן הדרך או גם מתנגדים לדרך
המובילה להשתלמות כלל מין האדם, שהיא המטרה
הגדולה והיותר אשר אליה נושאים את נפשם כל
הבני אדם. לזה הודעים את הפקדים. חכמנו ומורינו אשר
אליהם נלך לדרוש את ה' ומפיהם נבקש תורה
ועזרים על גרם החכמה והמדעים במדרגה ההיא
שעמדו עליה חכמי העמים האחרים לפני מאות
ואלפים שנה וחסדנו מקשה יעמדו על עמדם ולא
ימישו מקומם ללמוד מכל אדם מה שקדמו בו
אחרים. נפשנו שקועה במעלות דעות קדומות ודגנו
אחות במנהגים מפלים אשר אם ישמקם השומע
יאמר כי נקרי ישראל חכמת מה להם הכבלות
לבני אמונה אחיה ולבעלי דעות אחרות חלשה
אצילנו מאד והפאנאטיזמו הדתי ועקשות הלב ישחררו
עלינו גם השתדל. ודע אני מאד כי שנואים אתם
את התבוננות וביקוש עליכם לשמוע את דברי אלה
וקשה גם עלי להצטב באפי את הדור הזה, אבל
נפשי יודעת מאד כי לא יספק ענינו בנו ופי לא
ידבר שוא. באו בבתי בנסיות ודורי תפלה וראו
עלי בבתי החיובות והתבוננות מאה, שמעו שיתת בתי
המדרשות והשתקו על שרשי עדיקת וכוונתו לחזק
מעשי רבננו, ושאו ידכם קרש ואמרו אם לא חזתה
בנו כמאת? ותנה את הדרכים האלה תעילי הרבה
להותנו בהיותנו ויושבים במבואות האפלים עוזבים
ושלחם לפשוטות הדרך מאד מבני האדם על איין
רבה, מה ידעו ומה יזיקו לנו בבואנו להיות כאחד
האדם עומדים על רגלינו וברשות עצמנו? ומה
אחזו בימים אלה, מי אשר יתעורר להניק עלינו מל
החיה, להביא שקי בעצמותנו ולשרת החיים
בעזרתנו? ראשיתו ומורינו בימינו אלה עומדים על
נקודת מעבם של הקדמונים ומטפשים עוד לזרז מלה
ולשום תחולים ומסורות עלינו. היפסו וראו מה
רבינו עושים בעיר ויהודה, כי בעד וכתבה יהודים
אח כל הבא להיות עליהם מים חיים ולהעביר רוח
חז במושבותם. מה עושים רבננו בארצנו? כמה
עוסקים הם לענות בצרה אשר בה צוין תנועה חפרשי
כפחה ונפשית עיפה להורגם, אין עזרתה כח ותושיה
נחיה מהם להושיע לה ברב אל כמעט זה וזה ויבטו
להניח בפלטין של צמר על לב האומה המספרת
בין החיים ובין המות... וזוהי זה אין קול ואין
קשב והדבר אין בדם.

ישראל וחקן את עולמם עלה בתחלה במחשבות
לשטן לשום משפחה בחור הנחה בחיות או שבטא
שואה חכם מתנהג על ידי ראשי בתי האבות ונשיא
השבטים, ואח באה המצוה: קרש לי כל בשר, שעל
ידה תושל החוב על הבכורים שום ראשי האבות
לעמוד לבא, להיות כל איש שוחר בביתו, להיותם
מפקדים על גורל הבנים הנזכרים בדרך התורה והמצוה
ובדרך צדקה ומשפט כמו שהיה עליהם להיות
מפקדים על המזרח ועל הכלכלה ועל כל צרכי הגוף,
וכמה שהיו הבכורים בבתי אבותם היו הנשיאים
בשבטאם, ואולם עוד נזכרו ראה משה שהמשפט
הזה לא יתכן משני פנים, הא' מפני שעירי חבל
העם ברבות הימים להתחלק לעמים רבים ולמסלכות
שונות כמספר שבטים ובתי אבותיה והיה יטל לבא
לירי כך שמספר עירי היו מלכו כמו שהיו יושבי
הארץ הקטנה ארץ כנען נחלקים בימי משה ויהושע
ללא מלכים: וה' לא היה בראון ויצר העם, כי
ממנה פניו היה שיהא לנו אחד ולמסלכות אחת
בארץ אחתה, והראיה שנתן להם הדישן כשיחשבו
לשום עליהם מלך, "כל העם אשר סביבותם"
וממלא משמע שבאשר יהיה להם מלך אחד וראש
אחד או יהיו ראשי המטות נבנעם תחת ידו ולא
יחצו עוד לשתים עשר ממלכות תחת יד נשיאותם,
והב' מפני שהבכורים שעליהם תורה הדאנה לעצמי
הגוף והשרידה בכל עבודה כבוד ובשרה לא יוכלו
לדאוג כראוי לעצמי הנפש ולא תוכל התורה להתקיים
על דם. על כן ראה כי טוב לשום משפחה אחת
ולחלק מלי דעלמא לחוד ומלי דשמיא לחוד ולחלקם
בקרוב העם שבט אחד שיהיה פניו למצור כי תעקב
בחי שעת ועקבן רק בחיי העולם ובצרכי שמים,
ואז נתן את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל
והשל עליהם שתי חובות: התורה והעבודה כמיש
יורו משפטך ליעקב ותורהך לישראל ישימו קסודה
באפק וכלי על מזהבך: וזהו לעמנו לשמור ולעשות
על פי התורה אשר יודוהו מלאכיה להועיל אלה,
וכן חשני חזק למדים אנתנו בדרך אבנ שהחברים
והתקנים שתקן משה לישראל נוספים תחת החמורה
והחשני בזמן מן המזנים בשמשותפים תנא החיים
והחיות העולם שהעם נמצא כם, נתן הירשות על זה
כפרושי באמרו: נביא ונבי קיב לך ה' אלהך אליה
תשמעון.

ראשית עליהם קרדם לחסור בו וקורנם לשפוע
ראשי עם קרש. בהוצאת התורה ובלימוד העם
כפי הנראה מתירשלים מתחלה לפי שלא הביא
העם הזה שום הנאה ושכר ולא נתנו את לבם לה
אל עבודה המוכנה לבדה, יען כי בה היה שפוע
הלקם ומאכלם בריאה עי: מתנות הכהונה שהתחילו
לקחת מאת העם בחוקה ובבעלי אגוזים, ובאחרית
הימים עשו להם גם את החובם השניה למקור
נפתח לבצוע בצע כמו שמצאנו נביא אחד מוסר
מאחר מתאונן: כהניו כמחור יורו, את כל זה
צפה וראה שמואל ועמד ויסד את בתי, "בני הנביאים",
היו מלמדים שם לא רק ידיעת התורה לבד כי אם
גם כל החכמות הנודעות בימים ההם, שהיו גם
אסף, וזמון וידותן" המפורשים בכלי שיר נקראו
חזנים ונביאים" ודאם כה כ' נ', דה"כ כש ל'
לח מו', והעמיד שמואל תלמידים הרבה וספר
ביום את צאת המלמד תורה לעם להדריך בדרך
הבונות וללמדו חכמה ומוסר. ככה באו, "הנביאים"
תחת, "הלוים" ונתחלקה עבודת הצבור: העבודה
במקדש נשאה ביד הכהנים הלויים ולמדו דעת את
העם ביר הנביאים, המשפט הזה נמשך כל ימי
הבית הראשון עד שנראה בסוף פרק הזמן שהוא
עין בעין כי תנאי החיים שבו השתנו ואין ששת
הלמד על ידי בני הנביאים מתאמת עוד לצרכי
הזמן, שכך היה דרכם של בני הנביאים: בספר
בוהם היו מסללים את התורה והחכמה ונגמלים
להם לשון למורים והוגים וכותבים את מעלות דורם
ואת כל מראה עיניהם, ובחזון היו יוצאים וקוראים
בדריהם על פה באני העם השומע וישמע והחלל
יחלל. אמת כי את מלאכתם זאת עשו באמונה
ובישרת לב וגם נפשם שמו בכפם, כי לא נשאו
פני שר ולא פחדו מפני אבירי לב הרחוקים מצדקה,
גום נתנו לסכים ופשיהם לא הסתירו מסלמות ורוק;
ובכל זאת לא הגיעו למרומ קין המטרה המסוכסות
ולא שיתלו את עקרי התורה בלב העם כלל למעלה
ועד קהן, וזה יען כי התפקיד רק בזה שיתלו אל
הגדולים והחזקים בדבר שפשיהם, אבל לא שמו
פניהם אל המון העם ולא נתנו אל לבם לנרל את

חזירות מסכנות: בשטח מסוימת, ולתת את הנשיא
על פי סדרם בסדר ישר מן הקל אל החמור, ואם
גם התעוררו להקדים מלכים ומונים, ששמו לבם
לכבירותם ונתנו אל לבם לנרל הפרין, הרי הם
בשלו במעושים ופעולתם על העם היתה מעטה וקלועה,
עד שבימי אסא עברו, ימים רבים, לישראל ללא
אלוהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה, ויהושפט
בנו ראה לתקן לחזור במעט להשטה הישנה ולמסור
את הנוך העם ליד הלויים והכהנים, אסא כי מתפרן
אמנה ברם הפקיד עליהם משריו להשיגה על
מקשיהם, "שלא לשריו ונבי עמם הלויים גו ועמם
ספר תורה ה' ויסב בכל ערי יהודה וילמדו בעם
(יהוי יח). דעת לבנו נקל כי ששת למדו כזאת
לא תגדיל ותאדיר תורה בעם, ובאמת נאמר בסוף
ימי יהושפט: "ועוד העם לא חזינו לבבם לאלוהי
אבותיהם", רק אז, בסוף ימי הבית הראשון, מימי
יהושפט הנביא נגלה ונראה עין בעין כי גם המשפט
הזה — רגלוהו יד חקק, ואם יסוף העם להשקע
רק עליו לא תהיה לו תקומה, "בית אולפא" שיש
שימואל בנות ברבם הקדם אמנם מבני ישראל
לנביאים ומכתוביהם לנזירים, בני הנביאים אמנם היו
גדולים הקרי לב וכל זקק, ראתה עינכם אבל —
העם כמו כן עתה היו הלויים בחשך גור אלהים
לא האור את דרכם, ירמיה היה הראשון אשר
בלבו נקבעה נחוצת הפעת מאור התורה בכל
צות העם והחל להתנבא בשם אלהים כי יורע
ישראל לא ישיבתו מרות גו רק אם, נחתי את
תורה בקרבם ועל לבם אכתבנה" ואם, כמל ידעו
אותי למקמם ועד נגמלם", ונבואה זאת נתקיימה
אחכ עי, "הבית ההרשע" אשר נבא עליה ירמיה
ללא—לא—ליר... וכו' שנקבעה הידעה חזות
בלבו של ירמיה מר אותה לתלמידיו המבוקש בדרך
הסופר, ובזמן עורא כשהיתה השעה משחקת לחדש
נעוריו העם ולחדש רוח נכון בקרבו פסקת הנבואה
מישראל ותחילה תקופת המוסרים.

וואם ואנען איצמינע משכילים איבער ישוע המשיח?
פ' 5. נ א ר ד א י.
ישראל בעינינו, דער לעהרער, פון גארת
אונזערער, אונזער, קרוב אי נאך דעם, פלעט
נשד דעם גויסע, מיר קענען זיין געזעצטע
וואס ליא וואס אין א דעקע איבער דעם
וואס אונזערעס: "דיא בשורה פון ישוע את
דיא בשורה פון דעם אלגעמיינעם אמת, וואס

אחי מועבים

(סוף)

כדרך עבודתם של הנביאים כך דרך עבודתם הסופרים נבבול מתוך שמם בעצמם. הנביאים משתמשים רק בגיב שפחים ולא עלתה בידם פנים החלו להשתמש בספרים ובקטת הסופרים ואם בידם יותר. פועלת הסופרים ידוע בפרט ולתו של הסופר הראשון. הוא עזרא. שרשומה ביותר בספר דברי ימינו. ראשית מלאכתו לא שלא יהיה עוד דבר הי' קר בקרב העם ושלא עזר להקרות מקרה זה כמו שקרה בימי יאשיהו יק שבמלכים, כי בהוציאם את הספר המבוא ביד "מנחם" חקרוהו הכהן את ספר תורה הי' ביד "ז" הוא עזרא סופר מפורסם כתב בעצמו את התורה וחבון שטנה כמה והעתיקוהו, "ויבוא א את התורה לפני הקהל מאיש ועד אשה וכל ל לשמוע", "ויקרא בו לפני הרהוב נגד האנשים שים והמבנים ואני כל העם אל ספר התורה", שוע וכן חללים טענים את העם "התורה" קרא בספר תורת האללים ספורש ושום שכל ינו במקרא", ולא ביטוי לבד עשה עזרא כמות אה קבע לדורות וזי הכניסה שבהם היו קורין ויה בסומבי וחקן חקוהו אחותו נחוצות לשקת יושות למלאת דבר הי' בפי ירמיה: "נתתי את ימי בקרבם", כולם ידעו אותו למקום ועד להם.

אך חקופה הזאת לא האריכה ימים הרבה שקמה תקופת האפלה היא תקופת הרבנים, יא העולם החמישי שהוא עומד וקיים בימינו חיים.

התקופה האחרונה הזאת האריכה ימים יותר ה תקופות שקדמוהו וזה לפי שהתחלה וגמשהה נן שהיו האומה ספקה מלחיות מים חיים נחלים או לירי קאפון. כשהמים נחלים או עיי הנוהים זמירות יעמוד כם טענה הטוב ולא ינוס להם, אבל נעצו כמו נד נחלים או יעלה כם כל עשב יסנו פניהם לירקן. התקופה הזאת שהביאה את נולד, נם לגוים, התקופה הזאת שתקומה בה זאת ישיעה וירמיה ושאר הנביאים, הביאה לעמנו פחד מרובה כמות עד שהיה ככלי אין הפין בו . . . ואלי קרה זה בשעה שהיו היו ישראל מקור ים חיים קרים נחלים כי עתה היתה לנו הורגנו ונפת תורת חיים, חיי העומד והי העולה, ולא

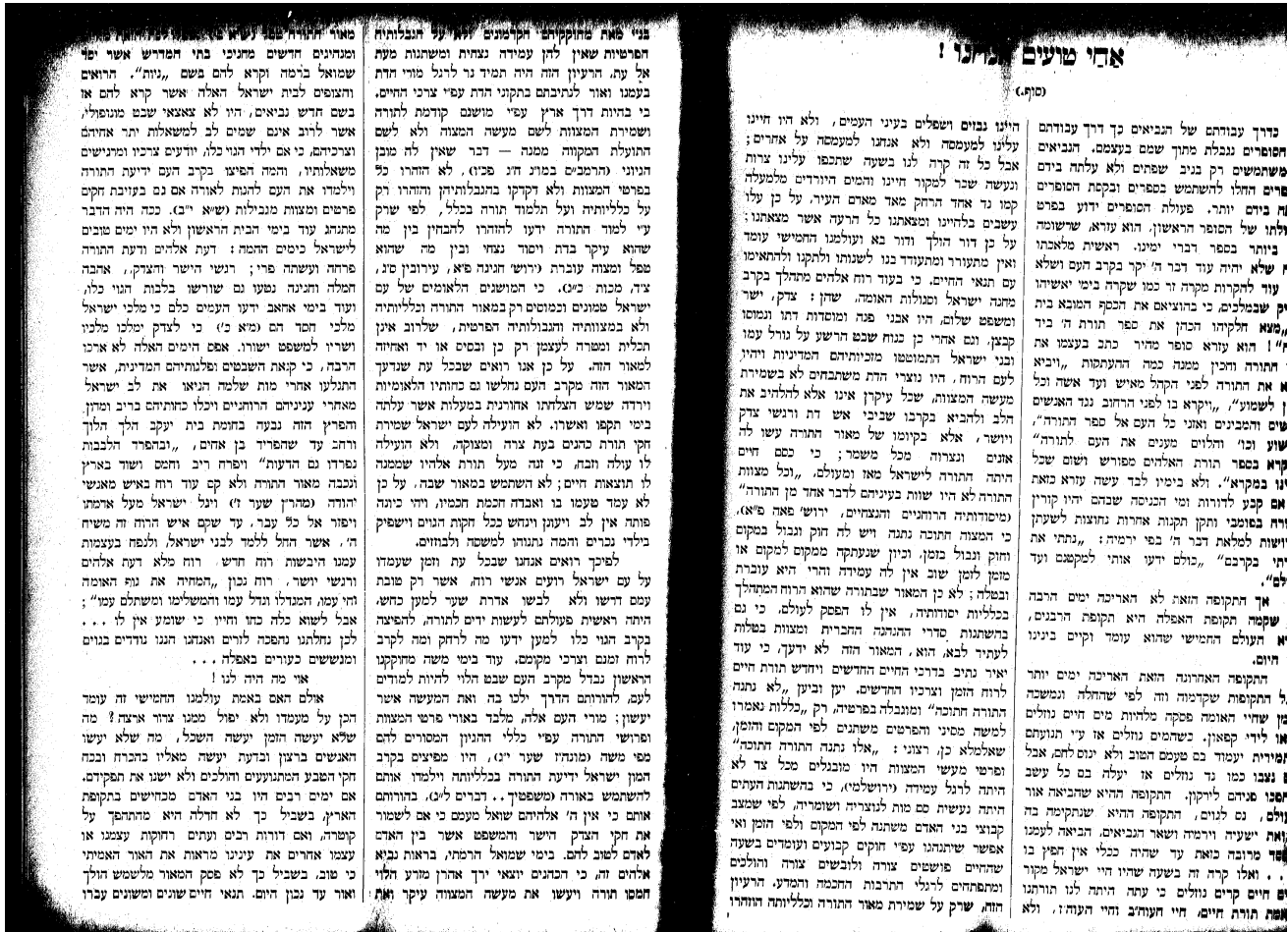
גני מאה בחקוקות הקדמונים זאת על הנבילותיו הפרשיות שאין להן עמידה נחות ומשתנות מעת אל עת. הרעיון הזה היה המיד נר לילג מורי הדת בעמנו ואור לנתיבתם בחקוני הדת עפי צרכי החיים, כי בחיות דרך ארץ עפי מושגם קודמת לתורה ושמירת המצוות לשם מעשה המצוה ולא לשם התועלת המקוה ממנה — דבר שאין לה מוכן הנוגין (הרמבם במד' ח' ס"ז), לא אחריו כל בפרשי המצוות ולא דקדקו בהנבילותיהן והזהירו רק על כלליותיה ועל תלמוד תורה בכלל, לפי שרק עי למוד התורה ידעו להזהירו להבחין בין מה שהוא עיקר בדת ויסוד נצחי ובין מה שהוא ספל ומצוה עוברת נורש חנינה פא, עירובין ס', צד, מצות כ"ט, כי המושגים הלאומיים של עם ישראל שמונים ומסוטים רק במאור התורה וכלליותיה ולא במצוותיה והנבילותיה הפרשיות, שלרוב אין בלית ומסרה לעצמן רק כן ובסם או יד ואחיה ללאור הזה. על כן אנו רואים שבכל עת שגרדע המאור הזה מקרב העם נחלשו נם כחיותי הלאומיות וירדה שמש הצלחתו אחרינית במעלות אשר עלתה בימי תקפו ואשרו. לא הועילה לעם ישראל שמירת חק תורה הכנים בעת צרה ומצוקה, ולא הועילה לו עולה וזכה, כי נה מעל תורת אליו שטמנה לו תוצאות חיים; לא השתמש במאור שבת, על כן לא עמד טעמו בו ואברה חכמת חכמים, וזה כיתה פותה אין לו יועתן ונחש ככל חקת הנוים וישפוק בלדי נכרים והמה נהגוהו למשה ולבחוים.

לפיקר וראים אגונו שבכל עת וזמן שנעמד על עם ישראל רועים אנשי רוח, אשר רק מוכת עמם ידשו ולא לבשו אדרת שער למען כחש. היתה ראשית פועלהם לעשות ידים לתורה, להפיצה בקרב הנו כלו למען ידעו מה לרחק ומה לקרב לזה וממנו וצרכי מקמם. עוד בימי משה מחקיקו הראשון נבדל מקרב העם שבם הליו לחיות למורים לעם, להורותם הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון: מורי העם אלה, מלבד באורי פרשי המצוות ופרושי התורה עפי כללי ההנחין המסורים להם מפי משה (מונחיו שער י"ז), היו מפיצים בקרב המון ישראל ידיעת התורה בכלליותה וילמדו אותם להשתמש באורה ומשפטיה. דברים ל"ג, בהורותם אותם כי אין הי' אלהים שואל מעמם כי אם לשמור את חקי הארץ חיושי ומשפט אשר בין האדם לאדם לשוב להם. בימי שמואל הרמתי, בראת נביא אלהים ה, כי הבנים יוצאי ירך אורן מרע הליו חספו תורה ויעשו את מעשה המצוה עיקר ואת

ומנונים חדישים מחנכי בתי המדרש אשר יפי שמואל ברמה וקרא להם בשם, "נזח", הראים והגוסים לבית ישראל האלה אשר קרא להם אז בשם חרש נבואים, היו לא צאצאי שבט מנשפלי, וצרכיהם, כי אם ילדי הנוי כלל, וידעים צרכיו ומנינים משאלותיו, והמה הפיצו בקרב העם ידיעת התורה וילמדו את העם לחגות לאורה אם נם בעיבות חקם פרטים ומצוות מנבילות (שיא י"ב). ככה היה הדבר מתנהג עוד בימי הבית הראשון ולא היו ימים טובים לישראל כימים החמה: דעת אללים ודעת התורה פרחו ועשתה פיר; רנשי הישר והצדק, אהבה חמלה וזנינה נפעו נם שורשי בלבבות הנוי כלל, ועוד בימי אהבה ידעו העמים כלם כי מלכי ישראל מלכי הכר הם (מא' כ') כי לצדק יסלכו מלכיו ושריו למשפט ישורו. אפס חומים האלה לא ארכו הרבה, כי קאת השבטם ושלטנותיהם המדינית, אשר התגלעו אחרי מות שלמה הניאו את לב ישראל מאחרי עניניהם הרוחניים וכלו כחיותם ברוב וסדן. והפין הזה נבעה בחינת בית יעקב חלק חלוק ורחב עד שהפירין כן אחים, "ובפרשיר הלכות נפרדו נם הדעות" ופרח ריב וחמם ושור בארץ ונכבה מאור התורה וקם עד רוח באש מאנשי יהודה (מפרין שער ז') ויגל ישראל מעל ארמנו ויפסו אל כל עבר, עד שקם איש הרה ח' משיח הי, אשר החל ללמד לבני ישראל, ולפנה בעצמנו עמנו וחיבתו רוח הדיש רוח מלא אלהים ורגשי ישר, רוח נכון, "המחיה את דע האומה וחי עמם, המגדלו גול עמו ומשליטו ומשתלם עמי"; אבל לשוא כלל כחו וחיו כי שומע אין לו. . . לכן נחלתו נתפכת לזרים ואגונו הנו נדרים בגוים ומנששים כעורים באפלה. . .

איה מה היה לנו!

אלים האם באמת עולמנו החמישי זה עומד הן על מעמדו ולא יפול מעט צור איה? מה שלא יעשה הומן יעשה השכל, מה שלא יעשו האנשים בראון ובדעת יעשה מאליו בהרה ובכה חקי המבע המתנענים וחולכים ולא ישנו את הפקידם. אם ימים רבים היו בני האדם מכחישים בתקופת הארץ, בשביל כך לא חדלה היא מהתהפק על קשרה, ואם דורות רבים ועתים רחוקות עצמנו או עצמו אחרים את עינינו מראות את האור האמיתי כי טוב, בשביל כך לא פסק המאור מלשמש חולך ואיר עד נכון היום. תנאי חיים שונים ומשונים עברו

Nr. 7.

BERITH AM.

I. Jahrgang.

ברית עם

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעחרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

לוקים אַת שְׁבַטִי יַעֲקֹב וְנִצְחָדִי יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׁיב. (ישעיה מ"ט י').

לייפציג, שבט התרנ"ד.

Leipzig, Januar 1894.

אינהאלט : און דוא גאט קוקסט צו פֿון דער ווייטען? פרייא נאך יוליאוס שמורם. — קול קורא ביהודה, פאן יחיאל ליכטענשטיין. — איין טאג אין כפר נחום בגליל, נאך פראנץ דעליטש. — דיא יודען אין אבעסיניען, פאן מארטין פלאד.

„און דוא גאט קוקסט צו פֿון דער ווייטען?“
(פרייא נאך יוליאוס שמורם)

א.

צוואר דערדריקט מען אונס נישט מעהר אצונד מיט פֿייער, שווערט און שרעקליכע קוויילען; אָבער נאָך טראַגען מיר אַרום — ווייא און ווינד — יסורים, מכות נישט צום דערציילען. נאָך פֿרעגט אונס דער שונא, דער שפעטטער: „וואן ווירד נאט אייך קיין ציון בעגלייטען? וואן שיקן אייך דען קעניג, דען רעגטער?“ און דוא גאט קוקסט צו פֿון דער ווייטען?

ב.

פֿון אַרט צו אַרט און פֿון לאַנד צו לאַנד בלאַנדזשעט דיין פֿאַלק אַהער אַהין, און מיר האָבען דאָך פֿון דיר דאס וואָרט: „ישראל מיין ערשטגעבוירנער זון.“ וואָן וועסטו בויען ציון, דיא הייליגע שטאד, ירושלים, וויא אין פֿאַריגע צייטען? זיר זענען שוין פֿון דעם וואַרטען מאַט, און דוא גאט קוקסט צו פֿון דער ווייטען?

ג.

וונס דריקען דיא זינד ביז צו דער ערד

און האָבען קיין כפרה, קיין קרבן, אונזערע יללות ווערדין שטענדיג געמעהרט, זייט האָסט אויף אונס געשיקט דעם חורבן, מיר יאָמערען, מיר קלאָגען טאָג און נאָכט איבער דיא חטאים, דיא אייזערנע בייטן, דיא אויגען טריב, דיא צונג איז פֿערשמאַכט, און דוא גאט קוקסט צו פֿון דער ווייטען? חנניה ברלינר.

קול קורא ביהודה.

פאן יחיאל ליכטענשטיין.

ב.

נאָך איינע גרויסע פֿראַגע וויל איך פֿראַגען. וויר לעזען אין שמואל ב' י' 12—16, דאס גאט האָט געזאָגט צו דוד המלך: „כי ימלאו ימך ושכבת את אבותיך והקימותי את זרעך אחריו וגו' וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם, אני אחיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר בהענותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם, וחסדי לא יסור ממנו כאשר הסירותי מעם שאול אשר הסירותי מלפניך, ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך, כסאך יהיה נכון עד עולם. היער זעהען וויר, דאס גאט האָט מבטיח גיווען צו דוד המלך, דאס זיין טראַחט זאל ביז

ברית עם

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעחרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

להקים את שבטי יעקב ונצחיו ישראל להשיב. (ישעיה מ"ט ח')

Leipzig, Februar 1894.

לייפציג, אדר התרנ"ד.

אינהאלט: דאס ליעד פאן דעם יודען, פאן 5. גארדאן. — ליכטענשטיין'ס בקשה, פאן חנניה ברלינר. — איין טאג אין כפר נחום בגליל (ענדע), נאך פראנץ דעליטש. — וואס איזט גלויבען, פאן פ. ווערבער. —

דאס ליעד פון דעם יודען.

ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה
ובקצף גדול וישלכם אל ארץ אחרת
כיום הזה. הנסתרות לה' אלהינו
והנגלות לנו ולבנינו.
(דברים כ"ו י"ח).

אט בלאנז' איך ארום, שוין איאָהר נאָך איאָהר —
קיין היים, און קיין רוה, און קיין פֿרידען.
אפלעווע, געטריבען פֿון ווינד, בין איך גאָר,
אך, קיינער איז מיט מיר צופֿרידען.
און אויך אין מיין גליק פֿיהל איך עפעס אשטאָך,
און אויך אין מיין פֿרייהייט דערדריקט מיך איאָך —
קיין היים, און קיין רוה, און קיין פֿרידען.

אָפֿט זיין איך, געשטיצט מיין קאָפּ אין דער האַנד,
געבייגט, וויא אין בבל פֿאַר צייטען,
ווען אירגענד אַמורח-ווינד קומט פֿון מיין לאַנד,
ווייל איך איהם נאָך ציין בעגלייטען.
זיא זיצט וויא אַמוטטער, אין טרויער פֿאַרזענקט,
אויף צווייגען האָט זיא איהרע האַרפֿע געהענקט —
געבייגט וויא אין בבל פֿאַרצייטען.

פֿון דעם בית המקדש איז יעדערער שטיין
פֿאַרברענט, און מיין לאַנד איז פֿאַרדאָרבען —

מיין אָרעמעס פֿאַלק גלייכט פֿאַרטריקנטע געביין
פֿון מענשען, שוין לאַנגע געשטאָרבען. ⁽¹⁾
דיא ארויז הלכנו, דיא רויזין פֿון פֿעלד,
דיא שטראָמען, דיא טייכען פֿאַרטריקנט, פֿאַרקוועלט —
פֿאַרברענט איז מיין לאַנד און פֿאַרדאָרבען.

דאס מלכות בית דוד האָט לאַנג אויפֿגעהערט,
און שילח האָב איך נישט געפֿונען. ⁽²⁾
מיין האַפֿען האט מיך אין פֿאַרצווייפֿלונג פֿאַרזעהרט,
יאָהרטויזענדען זיינען פֿאַרשוואונען.
דער קול פֿון אנביא איז שטיל, און איך קען
פֿון פֿינשטערין גלות קיין ענדע מעהר זעהן —
און שילח האָב איך נישט געפֿונען.

פֿאַר צייטען האָט גאָטט מיך פֿון בבל דערלויזט
נאָך ענדע פֿון זיבעציג יאָהרען.
יעצט בין איך צווייטווענד אין גלות אָן טרייסט,
נאָך ברענט איבער מיר גאָטטעס צאָרין.
ירושלים ליגט אין אש' נאָך פֿאַרברענט,
און ארץ ישראל אין טערקעשע הענד —
נאָך ענדע פֿון זיבעציג יאָהרען.

(1) יחזקאל ל"ו. (2) בראשית מ"ט.

ברית עם

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעחרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

להקים את שבטי יעקב ובצורי ישראל להשיב. (ישעיה ח"ב ו')

ipzig, März 1894.

לייפציג, אדר שני התרנ"ד.

אינהאלט: כוכב מיעקב, פאן א חדר יונגעל. — ליכטענשטיין'ס בקשה, פאן חנניה ברלינר. — ירושלים, פאן א קריסנ
ליכען מגיד. — קול קורא במדבר יהודה, דרוש ב', פאן יחיאל ליכטענשטיין.

כוכב מיעקב.

זעהסטו יעקב יענען שטערען,
וואס ער שיינט א פראכט?
זעהסט דען הימעל דאָרט זיך קלער'ן?
בטל ווערד דיא נאכט.

גאָטעס רחמים, גאָטעס ליעבע
מאכט פֿון איהר אתל.
און דיא גלות נאכט, דיא טריבע,
ווערד דיר, יעקב, העלל!

גאָט האט פֿיעל פֿערדאָרבנע קינדער
מיט דעם לעכט דערפֿרישט.
גור דוא, יעקב, וויא א בלינדער
זעהסט דאס לעכט גאָך נישט.

יעקב ביזט דורך זינד געפֿאלען,
שטייא אויף, בעסער דיר!
וועלען דיר לייכטען יענע שטראהלען:
כוכב של משיח.

ליכטענשטיין'ס בקשה.

פֿיר "ברית עם" איבער געארבייט פֿון חנניה ברלינר (פֿאַרשטעצונג).

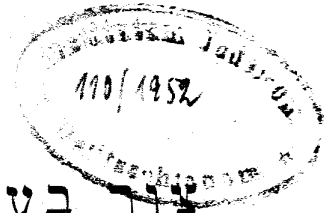
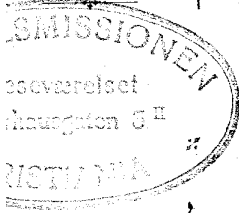
טודה בין איך אייך, ליעבע לעזער, אז איך בין
טיעף איינגעדונגען אין קדשי קדשים און מיט קוראש

האב איך א שטארקען שפרונג געמאכט איבער דיא
חושך, איך האב בעטרעטען א וועג וואס יעדער יהוד
זכפרט דיא רבנים, האבען איהם אויסגעווייכט וויא
בייזע קרענק, איך טייל צו גרויס כבוד דעם קי
(פֿונדאטור) פֿון דער אמונה המשיחית (קריסטליכ
רעליגיאן) ווארין איך האב אין איהם דערקענט דע
דערלייזער פֿון דער וועלט, דעם אמת'ן מושיע, דעם משי
אלהי יעקב, — אונזער משיח. דאס ווירד די
בודאי זייער ווינדערליך פֿאַרקאָמען, ליעבער לעזער, אבע
לאמיר נור טאקי צוריק שמוסען. פֿאַרדערט אפש
אונזער היימיגע צייט פֿון אונז ניט טיעף מעיין צו זיין, א
שטארק חוקר ודורש צו זיין נאך דעם וואָהרען מיטע
וואס קען אונז בני יהודה וישראל ברענגען דיא אמת
ישועה, צו זוכען נאך דער זאלב וואס קען גרינדלי
היילן אונזער מכה? כמעט אלע פֿעלקער פֿון דער ער
וואס וואוינן אין זייערע אייגענע לענדער און וואס ווערדן
רעגירט פֿון זייער אייגענע ממשלה, מאכען אין היינטיג
צייטן גרויס אנשטרענגונג און בעמיהן זיך מיט אל
כחות, זייער פֿאַלקסשטאנד (מעמד הלאומי) צו דערהייב
און זייערע לאגע צו פֿערבעסערן; און מיר פֿאַלק ישראל
מיר זענען אויף דער גאנצער ערד פֿערשפרייט, צערשטי
קעלט און צעריסן וויא א געקוילעטע בהמה פֿון דע
קצב, און צווישען אונז איז קיין אחדות ניט, א יעד
פֿון אונז גייט זיין אייגענעם וועג, גלייך עס גייט איה
נאר ניט אָן, וואס זיין פֿאַלק האט צו ליידן און אויס

No. 1

3. Jahrgang.

ברית עמ

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צו בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

Zc 200

להקים את שבטי יעקב וגזירי ישראל להשיב. (ישעיה מ"ט)

ipzig, Juli 1895.

לייפציג, תמוז התרנ"ה.

אינהאלט: בחינם אהן געלד, פון מ. ליעוו. — דיא רויו פון יריחו, איין מושל מיט א נמשל פון חנניה ברלינר. — ת שבועות, פון פ. נאָרדאָן. — אויס ארץ ישראל, פון פ. א. קליין.

בחינם אהן געלד.

הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף. (ישעיה נ"ה א')

איך בין דער וועג, דער אמת, דאס לעבען,
דאס זאגט ישוע — אללע וואס גלויבען,
גלויבען, אז ער איז דאס ליכט פון דער וועלט,
ווערען געהאלפן, בחינם אהן געלד.

גענוג אין דער פֿינסטער זוכען און מאַפֿען,
פֿרישט אייך צו-ג-איהם אין שווער אָנקלאַפֿען,
גרויס, זאָגט ער, איז מײַן מאַטענעס געצעלט,
פלאַטץ איז פֿאַר יעדען, בחינם אָהן געלד.

מיט יוחנן מוז דאך יעדער איינשטיממען,
צו דיא זייניגע איז ער פֿריהער געקוממען,*
ער זאל זיינע שעפֿעלעך פֿאַסען אין פֿעלד,
פֿאַסען און היטען, בחינם אָהן געלד.**

קוממט זשע מיט אונז, שטייערע ברידער,
לאמיר איהם זינגען הייליגע ליעדער,
ער וועט אונז געבען וואס אונז געפֿעללט,
לעבען אין פֿריעדען, בחנם אָהן געלד.

מ. ליעוו.

בחינם אָהן געלד? עס איז נור אַ פֿליאה,
איך שנייד דיא פֿירות, פֿערזעט האַט ישוע,
ער האַט פֿערזעט אין טרעהרען און ליד,
צינד ארעמער זינדער שנייד איך אין פֿרייד.

אויף דער גלגלתא געקרייציגט אין וואונדען
איז ער געשטאַרבֿען פֿאַר אונזערע זינדען,
אויפֿשטעהן פֿון טויט ווער איז אין שטאַנד?
ער נור — און ויצט אין גאָט'ס רעכטער האַנד.

ער וועט נאך קוממען — אללע וואס גלויבען,
וועט ער זיין געבען עוויגעס לעבען,
ער וועט זיין ברענגען אין זיין געצעלט,
מיט איהם צו וואָהנען, בחינם אָהן געלד.

זאָא שעהנע דירה ווער וויל פֿערשטויסען?
קוממט אויך יודען, בלייבט ניט אין דרויסען,
רחה אָה, וואַשט אייך אין זיין ריין בלוט,
גלייבט אין איהם, יודען, ליידעט מער ניט.

(*) יודען א' י"א.

(**) דאָס צווייטע עליהם רועה אחר ורעה אהן את עבדי דוד, הוא ירעה אתם והוא יהיה להם לרועה. (יחזקאל ל"ד כ"ג.)

BERITH AM.

Nr. 4.

ברית עם

6.

איין מאנאטסבלאטט פֿיר יודען
צור בעלעדרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פֿון פראפעסאר גוסטאף דאלמאן.

לְהַקִּים אֶת שְׂכָמִי יַעֲקֹב וְנִצְנִי יִשְׂרָאֵל לְהַשִּׁיב. (ישעיה ס"ט ו')

Leipzig, Oktober 1898.

לייפציג, תשרי התרנ"ט.

הלאה: הלום חוון ליל, פון איש יהודי. — אחרם אויס ירושלים, מיטגעטילט פון ג. דאלמאן. —
המאמין והנשבל הוא יושע, פון א. ריווקין. — ביאור לסתיו, פון איש יהודי.

הלום חוון ליל.

פון איש יהודי.

4

מקץ שלשת ימים להטבלי במים
לפי מצות משיחנו חיושבי בשמים
בנשף בערב יום השביעי,
בתשעה עשר לחדש התשיעי.

5

בלילה ההוא נדרת שנת
ובדלת על צירה סבותי על מטתי,
ועל לבי עלו מחשבות שונות
ומימי נעורי זכרתי זכרונות.

6

בהיותי עוד נער קטן, זכרתי,
אל אבי אָבי פעם אמרתי:
הביאני נא, אבי, אל רב העיר,
הבא אל עירנו זה לא כבוד.

1

שמעו אלי כל יודעי בינה,
כל נבון, כל משכיל עדי האזינה.
לא דבר רק אנכי אדברה:
הייתי במחוז לכם אספרה.

2

גם כל בית ישראל שמעו דברינו,
שמעו ראשינו, שמעו זקנינו,
שמעו רבנינו, שמעו כל עמנו
מחבב עצנו עד שואב מימינו.

3

בתנומות עלי משכב מחוז חיותי,
הייתי זר כמוהו מעודי לא ראיתי;
בנפל עלי תרדמה הלום חלמתי
התעמק רוחי בבקר, גם כלי נפעמתי.

לייפציג פיר
און נור
הערט צו
דייכען צו
שובו כי
פון דיוען
נייער לע-
א משיח.
הלע, גע-
און זעהט
איררם.
רייך און
דיס וואס
ארעם
ער איז
זעה, אין
ליים רעים
געבען א
פערדענ-
קיינע
פון וואהל
אמיר
געקענ-
ראמים
דאס
פיהרט
עם פיר
לע-
דער-
זעהלע
פריער-
משיח'ס
דייניגט
אריין
זאת את
נען או

Im
Preis

37

ויהי כעלותי ההרה ויגש אלי
וידיו החזקות אחזו בידי.
ותפול עלי אימתה ופחד
וכל עצמותי רעדו יחד.

38

מי אתה ומי שלחך הלום?
בשארית כחי קראתי בחלום,
תאחזני בידך ואימתך תבעתני,
הלחצני אתה אומר, או להמיתני?

39

— מי אנכי? האותי עוד לא תכיר?
לשוא יגיעך, לשוא אלי תתנכר,
הלא שנים רבות באמונה עבדתני,
ועתה לא ידעתי למה עזבתני.

40

„אנכי השטן!“ קרא בזעם אפו
ויניפני הנף מן הארץ בכפו.
וברעם בגלגל היתה צעקתו
ותרעש הארץ מקול גערותו.

41

יגער ה' השטן, כך
יתר ידו ויכצע אותך,
כי באת אלי היום להחרידני,
קראתי במר נפשי ומים ירדה עיני.

42

— „לא להחרידך, ענני שר השחת,
כי רק באתי אותך לקחת
ולהורידך הפעם אלי שאולה
להראותך את כבודי ומלכותי כי גדולה.

43

ואם חפץ חיים אתה רד עמדי
ובשמי אשבע והא לך ידי,
כי בכל כחי ועזי אגן עליך
לשמרך מאסון בדרך אוליכך.

44

אך אחת אצוה פה עליך,
כי כל אשר יעבר שם לעיניך,

תראה ותחשה ולא תפתח פוך
לבל יאונה לך רעה, ראה חזרתך!

45

והיה כי אביאך שמה
אראך נפלאות לא ראית
מיום היותך על האדמה:
גדולות ונצורות מעולם לא דמית.

46

שמה תראה כי מלכותי רמה
ולכל אשר בתכל יש גם שמה.
גם רבנים, גם דינים יש במלכותי,
אנכי עשיתם בצלמי בדמותי.

47

גם לעיניך אעשה רב בממלכתי
מסמים שונים בכית מרקחת.
או תראה ותוכח כי כנים דברי,
דבר השטן כרב נאותו אלי.

48

ועתה אל תירא מרדת שחת,
הוסיף השטן לדבר בנחת,
„אנכי בכבודי ארד עמך שמה
ואנכי אעלך גם עלה ביד רמה“.

49

ואתחנן אל השטן ואמר:
הלא אתה בפוך תאמר:
כי גם מבלעדי מלכותך גדולה
ולמה תקח גם אותי שאולה?

50

„יעבדוך רבנים
וישתחו לך דינים,
הוה נכיר לראשי עמנו
וישתחו לך וקני עדתנו“.

51

וממני הרף, אני לא אעבדך
הסר מעלי משאת ידיך.
או אקרא לאלוה והוא יענני
אשוע אליו והוא יצילני.

לא לה...
לכל יאונה לך רעה, ראה חזרתך!
והיה כי אביאך שמה
אראך נפלאות לא ראית
מיום היותך על האדמה:
גדולות ונצורות מעולם לא דמית.
שמה תראה כי מלכותי רמה
ולכל אשר בתכל יש גם שמה.
גם רבנים, גם דינים יש במלכותי,
אנכי עשיתם בצלמי בדמותי.
גם לעיניך אעשה רב בממלכתי
מסמים שונים בכית מרקחת.
או תראה ותוכח כי כנים דברי,
דבר השטן כרב נאותו אלי.
ועתה אל תירא מרדת שחת,
הוסיף השטן לדבר בנחת,
„אנכי בכבודי ארד עמך שמה
ואנכי אעלך גם עלה ביד רמה“.
ואתחנן אל השטן ואמר:
הלא אתה בפוך תאמר:
כי גם מבלעדי מלכותך גדולה
ולמה תקח גם אותי שאולה?
„יעבדוך רבנים
וישתחו לך דינים,
הוה נכיר לראשי עמנו
וישתחו לך וקני עדתנו“.
וממני הרף, אני לא אעבדך
הסר מעלי משאת ידיך.
או אקרא לאלוה והוא יענני
אשוע אליו והוא יצילני.

ויפרש כנפיו, בדברו, ויקחני,
וישימני על אברתו וישאני
דרך חים ארץ ציה ושממה,
ויביאני שאולה ויורדני שמה.

(המשך יבוא).

אחרם אוים ירושלים

מיטניטיילט פון ג. דאלמאן.

עססען טריפה און טמא, זענען וואָהרע
רשעים. דענקען ניט אן רעליגיאָן און לע-
בען ניט וויא יודען, ניט וויא קריסטען,
נייערשט וויא פראָסטע היידען און אפיקורסים
אַהנע גאָט, אַהנע תורה, אַהנע ברית
חדשה, אַדער אַחרם איבער דיא פֿיעלען יודען,
וואס לעבען נאך אללע דקדוקי התורה
והתלמוד, אַבער וויסען ניט פֿון וואָהרע
ריינהייט דער זעלע, פֿון וואָהרע
ליעבע צו אללע מענשען, אויך צו דיא
גוים, פֿון ריידליכקייט, וואהרהייט, און
אללע גוטע מדות, ווען דיא רבנים פֿון
ירושלים וואָלטען מאכען ריין זייערע
קהלות פֿון שמוץ און שאַנדע, זאָלטען זיא
אנפֿאנגען אן אַאנדערען פונקטן וואָ ווירקליך
איז דיא זינדע און שאַנדע, דאנן וואָלטען
וויר גלויבען, דאס ויא מיינען עס עהרליך.
דאך אַבער האבען וויר אונז ניט
געוואונדערט איבער אזא חרם, אונזער
משיח צדקנו האט געזאָגט צו זיינע
תלמידים (יוחנן ט"ז ב'): הנה יגדו אתכם
ואף באה שעה אשר כל הורג אתכם
ידמה לעשות עבודה לאלהים, ואת אלה
יעשו לכם יען גם את אבי וגם אותי לא
ידעו. "זעהע, ויא ווערדען איבער אייך
א חרם מאכען, און עס קאָסטט דיא צייט,
דאס יעדער וואס אייך מעטיט, ווירד
מיינען, אז ער טהוט א מצות פֿיר גאָט,
אבער ויא טהון אייך דאס, ווייל ויא קענ-
ען ניט מין פֿאַטער און גיט מ'יך.
וויר האָפֿען אַבער, דאס אַ צייט ווערד
קאָסטען, דיא דיא רבנים פֿון ירושלים
זעלבסט גייהן הערען דיא בשורה פֿון
זייער משיח און זעלבסט פֿריידיגען פֿון
איהם אין אללע בתי הכנסת פֿון עיר
הקודש, דאנן ווערד ניט זיין נעמיג פֿיר

לא להוכח במילין באתי אליך
לשבת להנ שפתיך.
זהו אלי, אל תעמד, הלא צויתך,
אפי כך רגע וכליתך!

אונזער פֿריינד, איש יהודי, האט
געזען אַ מערקווירדיגעס דאָקומענט
דוקט אויף יודיש און לשון קדש,
וואס פֿון דיא גראָסע רבנים אין ירושלים
זענען זייערע פֿון קהלת הספרדים און
קהלת האשכנזים. דאס דאָקומענט איז אַ
זאך וואס איז וויערער אויסגעשפראַכען
הערען אין דיעזעס יאָהר, קיינען אללע,
טעלע גייהן אין האספיטאל פֿון מיס-
קאן אין ירושלים און הערען דיא דיא
מסורה פֿון משיח צדקנו.
ווארום דרוקט ברית עם אב דען
הוא? דאמיט דיא לעזער פֿון ברית עם
טען זיין אַ בית דין, וואס ריכטעט איבער
די קדושה, אַב ער איז רעכט אַדער אונרעכט.
1. איז אין דעם חרם געזאָגט,
עס דאס קריסטענטום איז עבודה זרה,
פֿון רעטהאלב דארף אַ יוד ניט הערען
וואָס און גיט גייהן אין אַ קריסטליכעס
האספיטאל, אַבוואָהל ויא האָבען דאָרט
אַ קריסטליכעס יודישע קיכע און עססען
זיט וואס איז טמא און טריפה. אויך איז
עס זייער לעכערליכע פֿאַכעל דאס ויא
דאָרט גייעסען וואסער פֿון טויפֿע איבער
דיא קראַנקען. ווער פֿון אונזערע לעזער
וואס געזעהען ברית עם אללע דיעזע
יורה, ווירד קענען זאָגען, דאס קריסטענ-
טום איז ניט עבודה זרה, נייערשט איין
קטורה קרושה צו השם יתברך.
2. פֿראַגען וויר אונזערע לעזער, איז
עס רעכט, אז דער חרם זאָגט, דיא יודען,
קען גייהן אין האספיטאל, זאָללען ניט
געהערען צו ערד ישראל? האבען ויא
זען פֿערלאסען זייער פֿאַלק? און וויר
זען זיט, אז דיא רבנים מאכען אַ זאָל-
טן חרם איבער דיא פֿיעלען יודען, וואס

פֿיך
חייך!

מח
במלכותי,

מלכותי

דברך.

הת,

שמה

חלה

יד

עני

דיא

בשורה קדושה

פון מתי

אויף לשון הקדש

פון

פרופעסאר פ. דעליטצש ז"ל

מיט איין יודישען ביאור

פון

איש יהודי.

אן גי-
די האדון
אמונה
שמה!
פרענען
און
און עזי
ע איך
מישית,
ען קען
בר-
ה איך
הער-
זיך אן
גידאנק
יגעבען
ערדען.
דיידען
צוריק
ה-
ווייט
דעם
דעם
שעה
הערט.
לע
עלט.
אן
מיא
זיסט
זיין.
גען
האר
גען
גע
בר.
Pr

אבריעה אן איין פריינד.

„מדוע רופפו עמודי אמונתי הישנה?“ שאלתני במכתבך האחרון. אך עוד לא היתה השאלה כהונק כי „מדוע התמוטטו עמודי אמונתי?“ היה לך לשאול כענין. ואני אהיה משיב כהלכה. — הן לא נכחד ממך כי לפני שנים אחדות מאמין הייתי בכל... בתורה שבכתב ושבע"פ וגם לכל קוץ מכאיב — ד"ה סיג לסיג וגדר לגדר — קדוש ומהולל אמרתי. מדוע האמנתי? מאשר כי הטבע לא הקרה לפני מקרה אחת אשר תפוג את האמונה מקרב לבו. או לכה"פ להצריפה בכור הבחינה... גלוי וידוע לפניך כי הרבה יגעתי למדתי ש"ס ומדרשים וכתבה ספרי היראים ודומיהם. וכל אלה לא עצרו כח להאיר את דרכי אמונתי אשר בחושך היתה יסודה, אך בהשנים האחרונות אשר גודר הנני בארצות נכריות, אז החלו עמודי אמונתי להתרופף...

מדוע? ראיתי את „היהודי“ והנהו משומם. ראיתי את ישראל בחיר יה צבאות סדקא ומענה מרדך בלי חשך... איך אך לרגלי אמונתו — אשר ירש מאבותיו — יבואו לו מכות ויורדות חדרי בטן. זה אלפים בשנים כל ראשו לחלי וכל לב דוי ואך על דבר דתו... ראיתי כאלה רבות עדי ההילולי להסתפק בחדת הישראלית הנוכחית הרבנית, אם היא התורה אשר אותה בעצמה — אריגינאל — נתן משה לישראל, אם היא הדת אשר בו חפץ ד'. כי היתכן אשר ינסה האב את בנו — הסר למשמעתו — כל ימי חייו לא יראהו בטובת מאשר ינסהו ונסיונות הללו יעניקוהו תמורות יגון ואנחה כל ימי היותו...

ומתי יראה חיים הבן האובד והנדה מרוב הנסיונות...

היתכן? הבן אשר יעשה את מצות האב בכל פרטיה ודקדיקה מדוע יגנע על ידה? מדוע לא ישתדל האב להטיב מצבו ולהסיר מעליו את הפגעים הנוראים? אמנם את אשר יאהב די יוכיח. אך הקץ ליסורים של אהבה הללו? אולי? אהה! אולי אי הבנה — מיספערשטענדניסס — נמצאת בין האב והבן? כי הבן התועה אינו יודע רצון אביו, וילך תוהו בנתיבות עקלקלות לא דרך ויחר אף האב בכנו על כי תועה הנהו רבות בשנים ולא ינע ולא ישתדל לבקש ולמצוא את הדרך הרצוי והטוב... ועי' זה ירבה פצעיו... רעיונות כאלה עלו על לבי ואנוד לעמי ואככה לשכרו ואקוב את הרבנים אשר יעצמו את עיני העם מראות... ככה ירדו דרכי אמונתי הרבנית פלאים עד כי לאחרונה הראתי לדעת בראיות ברורות כי הרבנים הם חמה שוחמי הילדים ילדי ישרון. ובני עמי ככבש אלוף יובל למכה ילכו אחריהם, עד כי יאבדו דרך... הזאת היא התורה אשר וחי בהם אמר הכתוב ולא שימות בהם? הלא עין בעין נראה כי בכל יום ימות אחד מחושי העם אחד מאבריו עד כי לאחרונה באין אונים יפול אחורנית פעם אחת ולא יוסיף... לא! קראתי במר נפשי. דרכי הדת הרבנית אכלות ויורדות גי צלמות! אבדה האמונה נכרתה מלב, הכלי שוא גזו וילכו... אך איך יחיה בן אדם בלי תורה בלי דת בלי דרך? ואיה אמצא נחומים לנפשו... אנה דרך חדש אשר בו אבהר? מי יורני הדרך העולה בית-אל אשר בו אלך ואניע אל המטרה? ככה קראתי במר נפשי זמן רב... ובמכתב השני אודיעך כי ההשגחה הפרטית הזמינה לפני את אשר בקשתי... והנני יודרך לנצח ב. ב. ד. ק.

אל אל ועם קדשו ומקשיב
דבריו ח' ביד עבדיו הנביאים
קולת יבא אל אדונינו ישוע.
חיו נתן לי אזנים לשמוע ולב
חוא דורש ממני ובמה אוכל
חיו ומעמקי לבי קראתי: אם
דבר החיים תקרא הנה באשורה
ושמח לא ארפה לשוב לי
כל הימים.
ועתה בצאתי כבר מן חבית החוא
נשכל בשם אדוני, אדון העולם, וסחל
לחסדי ה' שאם ברכה לטובי מר עפס-
שטיין, יוסף ה' ימים על ימינו ויוכה
לחביא בזקנותו פרי רב לאדונינו, נואלנו
ומושיענו ישוע המשיח. אמן.
י. פלינקעלשטיין.

פערטע איבער דעם יודיש-קריסטליכעם פערציין אין ראמעניען.

דיא מיסטעט גרויסע און וויכטיגע עראייגענישען, וואס האבען
אויף גאנצע לענדער און פעלקערשאפטען בעדייטענדען איינפלוס
אויסגעצויגט. האבען גאנץ קליין אנגעזעהען פאסט גענעליך
אונטעראכטעט פיר דעם מאפע און ערשט נאך אן און האבען
וויא ווייניג איינפלוס געלעבט געטאמט און זיך הערענדיגערע
צו פארשטאנען, וואס דיא וועלט אדער א טהייל פון איהר, האט
מיט וויא אנגעזעהענע צו רעכענען (ברית עם 5 יאהרגאנג נר 12).

געטאמט איינע קליינע קאסע פון דעם
וואס יעדעס מיטגלידער פערפליכטעט זיך
איינצוגעהאלטן איינע קליינע סומעס געלד
יעדען מאנאט, און מיט דיעזעס געלד
זאללען אריבער מיטגלידער פון אנדערע
ווייטערע שטעט וויא פילע טאהל אין
יאהר עם וועט זיך לאזען דיא יוטצונגען
בייאואהנען.

וויינאכטען דעם צווייטען טאג אין
געוועזען איינע ציוואסענקאפס אין נא-
לאטין בייא הערען פאסטאן פון הארלינג.
וויא, דיא מיטגלידער האבען דעם גרויסען
גוטצען וואס מיר געניסען איינע קליינען
גאטעסדיגענס: עטוואס פון דעם לעבען
וואס פערצינגט אונז איינאנדער אין
גאטעס, מיט עהנליכע געפיהלע מיט דיע-
וועלכען אביכטען, וויא וועהען אונז עפטרעס,
מיר לערנען אונזערע כאראקטעריע קענען,
און אום זא מעהר וויא אונז געהער
קענען לערנען, לערנען וויא אונז אכטען,
לעבען און שעטצען. יעדער פון אונז
פיהלט דיא גרויסע פריידע וואס מיר
האבען זיך צוואסען געטראפגען און
געהט וועט מיט דעם גרויסען פערניגענען
פון אונזער צוואסען זיין.

מיין הערץ האט געברענגט, וועגן איין
ביים כותל מערבי געווען
און דארטין דיא גאנצע פארצווייגטע
מיט אייגענע אויגען געזעהן: —
דיא הערסט גאר געווייפן און געוויי-
גאטע זאלל שוין פון גלות עררעטען
און הונדערטע שרייען און בעטען
און קיסען אידעוועדען שטיין.

וועגן דער בית המקדש נאך וואר,
האט מאן דיא עבודה פארעכטעט,
יעצט קיסט מאן דיא שטיינער זאל
ווען וויער נשמה פארשטאכטעט.
צום מעספעל ווילל גאטע בויען א
אך ברודער, דאס זאלט איהר שוין וויא
דעם מעספעלגורנדשטיין זאללען
קיסען
ישוע, וואס מראגט גאטעס רייך

מיין הערץ האט געברענגט, וועגן איין
אויף אללערלייא גאטעס געווען
און דארטין דעם אידעשען עלענד
מיט אייגענע אויגען געזעהן: —
דיא גאטעס איינע, שמוציג און קרום,
דיא מענשען פון גלות געבויען,
דיא גוט קוקט מיט מויערע אויגען,
וואו איסמער מאן עהט זיך ארום.

דיא שטאדט, וואס גאטע האט געבויעט,
גאוויזען דיא גרעסטע חכמים,
האט דאך אויף איהם גיט געטרויט,
יעצט וויינען דיא מענשען עבדים. —
מישח האט איבער איהר גוט
פילע הייליגע טרערין פארנאכטען,
איהם האט מאן דאך ארויסגעשטאכען,
איהם האט מאן געשטעט צום טויט.

שלמי תורה.

מחולל מפשיענו, הוא ולא אחר. איין
אחרים ישבתי לבמה בבית החוא
רצון חיותי מאד מאבי-הבית, הח' ח'
מר. מ. נ., אשר אמנם כאב רחמי ויל
דעת הברית החדשה כמות טעם ו
ח' דבריו המהובלים הלומים בא
התלמוד והמדרשים הוביחוני והראוני
בעין, כי אם משה אמת ותורתו א
אם דבר ה' היה כפי הנביאים ומלת
לשונם, כי אז — אך ישוע הוא מ
צדקנו ועלינו להאמין בו בכל לבבנו
מר. עפפשטיין בעצמו המין לנו מ
כפעם דברי נחומים ואהבה מהבי
המטובה, אמתת הברית החדשה וק
מחוקקה ישוע המשיח, ודבריו הנפ
הכו שרש עסק בלבי. משיח צדקנו מ
כי צר השער ואף הדרך המביא
החיים, הדברים האלה אמת וצדק
גם לבן-ישראל החי באמונת אבותינו
בצדקתנו אנו נמצא חן בעיני ה' ו
במשיח מושלך כנצר נחשב מעדת
אולם לא נבחר גם זאת כי כל איש

הרשני נא, אדון נכבד, להביע תודתי
הנאמנת לאחר מסובי תלמודי משיח צדקנו
נגדה נא קהל קוראי "הברית עם", ויאמין
לבו ותחוקנה ידיו להוסיף לעבוד עבודתו
עבודת הקדש, ברוח נדיבה כיד ה'
חשובה עליו.
חאל חשוב אשר לא חפץ רשע הוא
וקרוב לכל אשר יקראוהו באמת, אנה
לירי להקשיב לקח דת המשיחית אמת
חברן לאל עליון מר. י. מ. עפפשטיין
בבריסטאל במקום זה יסד לאלה בני
ישראל אשר ח' כנודל חסדו עורר בקרבם
תשוקה לדברי אלהים חיים בברית החדשה
ורנשי אהבה לאור העולם, צמח דוד משיח
ח' ישוע מנצח, אשר אליו ינהרו כל
הנזים ורק בלבב בני ישראל, עם זו יצר
ח' לספר תחלתו, מסוך רוח עושים להשליכהו
מעל גום ודעת דרכיו לא יחפצו למרות
דבריו נביאיהם הקוראים בלי חשק, השכם
דובר, כי אך הוא, ישוע בן האלהים,
הוא נוהל ישראל ואור גוים, כי אך בו
הפניע ח' את עון כלנו, כי אך הוא

אֲנִי הָיִיתִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי
 אֲדָמָה וְעֵץ הַיָּדָע וְהַחַיָּה וְהָאָדָם
 וְהַבְּהֵמָה וְהַיֶּשֶׁת וְהַמֵּת וְהַחַיָּה וְהָאָדָם
 וְהַבְּהֵמָה וְהַיֶּשֶׁת וְהַמֵּת וְהַחַיָּה וְהָאָדָם
 וְהַבְּהֵמָה וְהַיֶּשֶׁת וְהַמֵּת וְהַחַיָּה וְהָאָדָם

מגן, ללל

[illegible][illegible][illegible]

כל הימים.
ועתה בצאתי כבר מן חבית ההוא
נמכל בשם אדוני, אדון העולם, ומיחל
לחסדי ה' אשא ברכה למטיבי מר עפ-
שטיין. יוסיף ה' ימים על ימיו ויזכה
להביא בוקנותו פרי רב לאדונינו, נוכלנו
ומושיענו ישוע המשיח. אמן.
י. פינקלשטיין.

רוחו נאמנה את, אל ועם קדושו ומקשיב
בשום לב לדברי ה' ביד עבדיו הנביאים
כי אז על נקלה יבא אל אדונינו ישוע.
ה' ברוב רחמיו נתן לי אזנים לשמוע ולב
להבין מה הוא דורש ממני ובמה אוכל
להצטרך לפניו ומעמקי לבי קראתי: אם
דרכי זאת דרך החיים תקרא הנה באשורה
תאחז רגלי וממנה לא ארפה לטוב לי

נאכריכטען איבער דען יודיש-קריסטליכען פֿעראיינ אין ראמעניען.

דיא מיטטע גרויסע און וויכטיגע עראיינענישען, וואס האבען
אויף גאנצע לענדער און פעלקערשאפטען בעדייטענדען איינפלוס
אויסגעצויגט, האבען גאנץ קליין אנגעהויבען, פאסט גענצליך
אונגעאכטעט פיר דער מאסע און ערשט נאך און נאך האבען
זיין וויער איינפלוס געלטענד געמאכט און זיך הערענדיגערע
צו פאקטארען, וואס דיא וועלט אדער א טהייל פון איהר, האט
מיט זיין אנגעהויבען צו רעכנען (ברית עם 5 יאהרגאנג נז 12).

געמאכט איינע קליינע קאסע פֿון דעם
וואָס יעדעס מיטגליעד פֿערפֿליכטעט זיך
איינצוצאהלען איינע קליינע סומע געלד
יעדען מאָנאט, און מיט דיעזעס געלד
זאָלען אַרומע מיטגליעדער פֿון אנדערע
ווייטערע שטעט וויא פֿילע מאָהל אין
יאָהר עם וועט זיך לאָזען דיא זיטצונגען
ביאוואָהנען.

וויינאכטען דעם צווייטען מאָנאט אין
געוועזען איינע צוזאמענקונפֿט אין נא-
לאטץ ביא הערן פאסטאָר פֿון הארלינג.
ווי, דיא מיטגליעדער האָבען דעם גרויסען
נוטצען וואָס מיר געניעסען איינען קליינען
גאָטטעסדיענסט: עטוואס פֿון דעם לעבען
וואָס פֿעראייניגט אונז איינאנדער אין
גאָט, מיט עהנליכע געפֿיהלע מיט דיע-
זעלבען אבזיכטען. ווי ועהען אונז עפֿטערס,
מיר לערנען אונזערע באראקטערע קענען.
און אום זאָ מעהר וויר אונס נעהער
קענען לערנען, לערנען וויר אונס אכטען,
ליעבען און שעטצען. יעדער פֿון אונז
פֿיהלט דיא גרויסע פֿריידע וואָס מיר
האָבען זיך צוזאמען געטראָפֿען אין
געהט וועט מיט דעם גרויסען פֿערנעניגען
פֿון אונזער צוזאמען זיין.

צוויי מאָנאטע פֿאַר וויינאכטען וואָר
איינע זיטצונג אין בראילא אבנעהאלטען,
און דיא ברעדער פֿון נאלאטץ מיט הערן
פאסטאָר פֿון הארלינג זענען נאך בראילא
צו דיעזער זיטצונג אריבער געקומען,
אזוי וויא דיא פֿון בראילא קומען רענעל-
מעסיג נאך נאלאטץ צו דיא זיטצונגען.
איך וועל אייך יעצט בעשרייבען
וויא אזוי דיא צוזאמענקונפֿטע געשעהען.
ווען דיא יודען-קריסטען פֿון נאלאטץ
און בראילא האבען זיך צוערשט צוזאמען
געטראָפֿען אום איינע יודיש-קריסטליכע
פֿעראייניגונג צו גרינדען, האט מען בע-
שטימט, אז דיא זיטצונגען זאָלען אלע
צוויי מאָנאטע אונטערהאלטען ווערען, און
זיט דאמאלס ביז יעצט זענען דיא זיטצונגען
רענעלמעסיג אָבנעהאלטען געוואָרען,
אָבערוועקטעלט איינמאָל אין נאלאטץ און
איינמאָל אין בראילא. דיא צוזאמענ-
קונפֿטע ווערען מיט ביבעללעזען און
איינע אנשפראכע פֿון הערן פאסטאָר פֿון
הארלינג ערעפֿנעט און דאנן העכט מען
אָן צו בעטראכטען דיא געגענווערטניגע
לאגע דער יודען-קריסטען און מען בעראט-
שלאָגט וואָס דא איז צו טהון. ביא דער
פֿאַרינען זיטצונג פֿון בראילא האָט מען

דענען איך בין

צווייפֿלונג

—

ענעוויין

ערעטען

בעטען

יין

וואר

כמעט

ינער זאגאר

מעט

בויען אייך

רשון וויסען

זאָלען איהר

קיסטען:

עס רייך!

אחר ירחים
ההוא ושבע
הח' התורני
חמני וילמדני
מעם וכרוח
מים באגדות
והראוני עין
ערתו אמת,
עם ומלתו על
הוא משיח
ל לבכנו גם
לנו כפעם
מהבשורה
הה וקדושת
יד הנמצים
דקנו מלמדנו
המביא אל
דדק ומה
בותיו, כי
ה' ומאמין
דת אחיו.
איש אשר

85

57

99

११

54

29

19

09

69

ഭി. ന. മ. ല. (പ്രമു.)

יְהִי לֵל לְלֵל סוּלָם

၄. ပုဒ်မလေးပါး

— 98 —

2-10-1964

[illegible]

THE UNITED STATES OF AMERICA
DO hereby certify that
JAMES EARL RAY
is the author of the
book entitled
"SOLITARY SYMPHONY"

THE UNITED STATES
DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D.C. 20535
JUL 10 1964

CLUBS TO JOIN

70

אתה, סמאל, קח לך סמים
מבית מרקחתי אשר בימים:
שקר חמש מאות ושנים
וכוב מחציתי אחד וחמשים ומאתים

71

ושד וטרפה, קנאה ואיבה,
ערמה ותרמית, וכל תועבה,
וגאווה וגאון בד בבד,
ואהבת כבוד מלא הכר.

72

ואכזריות וזון חמש מאות ושנים,
ועול מחציתו אחד וחמשים ומאתים
בשקל התפת (השקל מאה גרה)
לך, קח והנא מהרה!

73

ושחית מהם עד אשר רק,
תטחן ברחים עד היותו לאבק,
אל תכתש הסמים במכתש בעלי
את האבק תביא הנה בכלי.

74

ועתה שא נא כנפך, אהרימון,
מהרה, עופה ארץ ישימון
וקח לי משם חמת תנינים ועכשוב
וראש פתנים אכזר; מהרה אך שוב!

75

ויעופו הרוחות חיש קל כנשרים
דרך הרים ובקעות ימים ויערים
וישובו שאולה ויביאו בידיהם
את כל הסמים אשר צנץ אדניהם.

76

וירא השמן ויטב בעיניו
ויאמר אל שריו ואל זקניו:
עתה ראה תראו גם את כחי.
כי מלך גדול גם אנכי.

63

ויפן השמן את פניו אל שריו
וכה תהל הפעם את דבריו:
שמעו נא אתם העומדים לפני,
שרי הגדולים, הרואים את פני.

64

בשובי משוט בארץ רבה
ובבואי היום מהתהלך בה
ראיתי כי גדול אלהים ואין כמוהו,
בבראו תבל ומלואה, הכל מתהו.

65

אך הקצר תקצר עתה גם ידי,
בהיותכם, שרי, כלכם עמדי,
לדמות אליו ולעשות כמעשהו
ולברא כמוהו אדם מתהו.

66

הבה נעשה אדם בצלמנו,
וירדו בפרך בכל הקמים עלינו.
לרב באחת הערים אשימיו
ובעצתי תמיד אנכי אנהחו.

67

ויהי מרם כלה השמן את דבריו
ויענו פה אחד כל עבדיו ושריו:
"כל אשר ידבר השמן אדנינו
נשמע באזנינו ונעשה בדינו".

68

— "הטיבותם אשר דברתם היום.
מי יתן והיה זה יום יום
לבבכם, כאשר לא אחת דברתי,
לשמע בקולי ולשמר משמרת.

69

ועתה נחושה נא מעשנו
ונתיעצה יחד על צפונותינו.
אמר השמן אל העומדים לפניו
ויפן אל סמאל ויאמר אליו:

70

«אתה, סמאל, קח לך סמים
מבית מרקחתי אשר בימים;
שקר חמש מאות ושנים
וכוב מחציתי אחד וחמשים ומאתים

71

ושד ומרמה, קנאה ואיבה,
ערסה ותרמית, וכל תועבה,
וגאווה וגאון בד בבד,
ואהבת כבוד טלא כהד.

72

ואכזריות וזדון חמש מאות ושנים,
ועול מחציתי אחד וחמשים ומאתים
בשקל התפת (השקל מאה גרה)
לך, קח והבא מהרה!

73

ושחקת מהם עד אשר דק,
תסחן ברחים עד היותו לאבק,
אל תכתש הסמים במכתש בעלי
את האבק תביא הנה בכלי.

74

ועתה שא נא כנפוך, אהרימון,
מהרה, עופה ארץ ושימון
וקח לי משם חמת תנינים ועכשוב
וראש פתנים אכזר; מהרה אך שוב!

75

ויעופו הרוחות חיש קל כנשרים
דרך הרים ובקעית ימים ויערים
וישובו שאולה ויביאו בידיהם
את כל הסמים אשר צִנֵּם אדניהם.

76

וירא השמן ויטב בעיניו
ויאמר אל שריו ואל זקניו:
עתה ראה תראו גם את כחי.
כי סלך גדול גם אנכי.

63

ויפן השמן את פניו אל שריו
וכה החל הפעם את דבריו:
שמעו נא אתם העומדים לפני,
שרי הגדולים, הרואים את פני.

64

בשובי משוט בארץ רבה
ובבואי היום מהתהלך בה
ראיתי כי גדול אלהים ואין כמוהו,
בבראו תבל ומלואה, הכל מתהו.

65

אך הקצר תקצר עתה גם ידי,
בהיותכם, שרי, כלכם עמדי,
לדמות אליו ולעשות כמעשהו
ולברא כמוהו אדם מתהו.

66

הבה נעשה אדם בצלמנו,
וירדו בפרך בכל הקמים עלינו.
לרב באחת הערים אשימיהו
ובעצתי תמיד אנכי אנהחו.

67

ויהי טרם כלה השמן את דבריו
ויענו פה אחד כל עבדיו ושריו:
«כל אשר ידבר השמן אדנינו
נשמע באזנינו ונעשה בדינו».

68

— «הטיבותם אשר דברתם היום.
מי יתן והיה זה יום יום
לבבכם, כאשר לא אחת דברתי,
לשמע בקולי ולשמר משמרת.

69

ועתה נחושה נא מעשנו
ותתעצה יחד על צפונותינו.
אמר השמן אל העומדים לפניו
ויפן אל סמאל ויאמר אליו:

79
 חוה על חוה ושבר על שבר,
 שואה ומשואה, מנפח ודבר
 חבאתי בחבל, ברשתי לכתרי
 ועון איש ואיש עליו פקדתי.

98
 לגוי וזאמם יהי, כאשר אמרתי,
 סמנתי פחים ואגורם בכמרתיו ;
 לצדק בצדקתו ולרשע ברשעתו,
 לכסיל בסכלותו ולהכס בחכמתו

99
 וימים רבים עמדה לי ערסתי
 להתעות יושבי חבל תהו ברשעתי
 ולכל יקוטו לצנח הפלתי במהמורות
 מן אדם הראשון כששים ושנים דרות.

100
 והמה לא ידע ולא יבטו פועלותי
 בחשיכה ההלכו ולא ראו חושכותי,
 כי בחושך את עין הארץ כסיתי
 וכל יושביה במגורים חכיתי.

101
 אך ה' ששמים השקפה על בני אדם
 וירא את הארץ והנה נשחתה
 ומלאא חסם ושוה, רצח ורם
 והוא יודע כי כל אלה ירי עשתי.

102
 ויגמס ה' כרב חסדי,
 וישלח ראשונה את הנביאים עבדיו,
 לגלות למוסר און עם מגלתו,
 כי יעזב רשע דרכו ואיש רע רעתו.

91
 וירא ה' וינאף פנימם
 מלאכי זה, לא כבלי דעת
 נשא ידו בסלבו ובאלהיו
 לסרד בו ולדמות אליו.

92
 ויסתיר פניו ממני בחסתי
 ויסתרי מגדלותי כרגע בעברתי
 ואחריתי להכרית שטות שמעתי
 אך עת כוא קצי עוד לא ידעתי.

93
 וימיום הסירתי אלהים מגדולתי,
 מן חיוס הווא רק אחת משרתי,
 להשחית ולהחל את החבל ברא
 ולהביא על יושבתי מצוקה וצרה.

94
 על האדם ברא לכבודו על הארץ
 ועל אשתי בערסתי הבאתי הקרץ ;
 בדרמות נחש אלהים נראיתי
 ואת המות ראשונה עליוס המאתי.

95
 וכאשר החל על פני האדמה
 האדם לרב, אז ביד רמה
 אנכי פרשתי רשת לרגליהם
 וכלם נקישו ונלכדו בשחיתותיהם.

96
 בין כל יושבי חבל ושובתי ארץ
 אנכי בחרסיתי פרצתי פרץ.
 על כל עם ועם, נוי ופסלכה
 חבאתי כל היום קללה ולא ברכה

וואס זאגען דיא רבנן איבער תורה חדשה?

פון ג. דאלמאן.

עס ווירד סאנכטאל געזאגט, דאס דיא
 חכמי התלמוד און דיא חכמי המדרש וויסען
 גאָר ניש פֿון אַ נייַע תורה, דארום שטעלען
 וויר הערדער אייגענע מאסות, וואס בע-
 ווייזען, אז סאנכע האבען דאָר געזאגט, דאס
 חשיה ווירד פערענערען דיא תורה אָדער
 געבען אַ נייַע תורה. 1. וקרא רבה פֿר' יאז: רב אמר לא

84
 ויספר הששן את ידיו עליו
 ויברך אותו ואמר אליו:
 "חוקי בני, והיה עמי חמים,
 ואני בעצתי אגידך כל הימים.

85
 ואהיה עמך חמיר ואברכך,
 ורוח טובאתי לא אקח ספר,
 ועד זמנך ושובה לא אשליכך,
 גם ככלות כחך לא אעזבך.

86
 ואהיה, בני, אגלה לך סודי,
 והנה סמאל יהיה עמי
 וגם אחריו עמי עלי,
 כי השעם לא שקר דברי

87
 רע, בני, כי פשנות דר דר
 מלחמה חזקה לחשך באר ;
 וסלך החשך הלא אנכי,
 לכן אלהם ככל עיי ונחתי.

88
 בין מלאכי טרום בדרום חייתי
 שר וגדול ואת פני מלכי ראיתי,
 בין העומדים ראשונה בסלכותונמנתי,
 אך, בראותי את גדולי כבודו קמאתי —

89
 במלך הכבוד, בראותי את חורו,
 גדלי ותפארתו, חדרו וכבודו,
 קנאי קנאתי ובסודי מודתי
 ונמר כוננים בו כמתי.

90
 בארץ יסד שמהו בחכמתו
 ובשמים כונן בדרב חכמותו
 מלך גדול ונורא גם אני,
 כמותו להיות לבי השאנני.

77
 אך חבו נא פשע ואתלך ביניכם
 ות המלאכה הוואת החדשה בעיניכם,
 איש איש סכס, לפי עבודתו,
 עשה חלק אחד ביותו.

78
 סמאל יעשה הראש הוידים,
 וחריטון — חלב הקרב והכרעים,
 לילית העשה סמחנים עד ירכים.
 אני סורתי אסח בו רוח חיים.

79
 ויחליו הרוחות לעשות את המלאכה
 ושיטו את השאול רגע כמקחתה ;
 וה דוכה במדוכה וזה פותח ברחים,
 ח יתמש כמכשח וזה יסרה בידים.

80
 השעיר האחר תכל יתכנה,
 וחשירי חשני כנבונה יקציאנו,
 שר פשטה עור ובשר ולבישהו,
 ובעצמות וגידים רעזו וסוככנה.

81
 ויחי כאשר כלי השדים לעשות
 את המלאכה הכבדה הוואת
 ויהי אך גלסו ראו עיניהם,
 וישובו, ויבאו וינרו לאדניהם.

82
 ויירד הששן לזאות בעיניו
 את האדם אשר עש זקניו,
 ויניסחו מן הארץ כפשו
 ויסח רוח חיים באייו.

83
 וינרד הששן את חרב סוים
 מפני מקרחתו אשר בימים,
 ויהי חרב לגשף חיה רעה,
 כמותו לרוע גם הששן לא ראה.

BERITH AM.

Nr. 9.

ברית עם

7. Jahrgang.

אין מאנאטסבלאטט פֿיר יודען
צור בעדעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

און פראפעסאר נוסמאף דאלמאן.

לְהָקִים אֶת יִשְׂרָאֵל וְעַכְשָׁיו וְנִצְרֵי יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב. (ישעיה מ"ט ו')

Leipzig, März 1900.

לייפציג, אדר שני התר"ס.

אינהאלט: הכנור (מאת יצחק סופר). — ברויט מען צו וויסען דא ווארטהייט (פֿון מ. ג.). — דער מלך המשיח. — דער 5-טער אשרי אין משיח'ס בערגמערדיגט (פֿון מ. ג.). — תפלת המשיח (מהר"ל).

הכנור.

שבת משוש כנור.

II.

ווימיני שושנה אחותי נצבת,
וכידה הכנור וצלצלת כמתרים,
אצבעותיה רועדות מנועם-הקסם
והשתפכית התונה מקולות נשברים.
ואצבעותיה רועדות ימכות במיתרים
ובקול אנקת חלל יהמה הכנור;
אך דומם לי אשב, עמקו מחשבותי
ואין מניע לבי מתחת הצנור.

III.

מה לך אחי? — שאלה שושנה —
לצלצלי כנורי לא תעיר נפשך?
ומקדם ביד עת אחותי הכנור
או גיל לבשת אף צהלה רוחך;
מה לך אחי? — כה רוחך סרה!
לנעים זמירותי אין אונד קשבת.
משירי וואגנער ושפֿין לך אשירה
ואיך אתה טובע בתהום העצבת?

I.

השמש בא ומסביב השלך הם,
בחדרי הקטן דממת מות שוררת;
לבי אך ער, בו רבה התכונה,
בראש — מחשבה אחר מחשבה עוברת.

והמחשבות רצות דחופות ומבוהלות,
וכענני אופל לפני עיני יסעו;
רנע יאיר ברק אור — ומשנהו
כיתר השכת אפלה תמונות יראו.

המינות עתיקות שמלאות אך דוי,
רנשות נכה-רוח, יגון ואבל,
שברי מחשבות מדאיכות נפש,
שמקוננות בלב אָנוש אָנוש בתבל.

והשמש בא וחשבת עלמה פרושה,
ובחדרי שוררת דממת מות,
דומיה הרושית. הכל יעט אבל
והאלה בנני בשלכת נצבת.

* * *

דער מענטש וואס
גענוג דעם יצר
ה' קומען על פי
קאן מוכה זיין
גענוג זיין אויף
דינער קאן מתקן
ליבער פֿון דיא
עטליכע, און
האבען א תקון.
דינ איז איינער
ד זיין דעם יצר
סיר פֿאר אלע
פֿון יצר הרע'ס
דיא וואלען מענען
פי תורה אויף
זיין שטערבען.
ווער זאל דאס
דינער, און דאס
מודיע געווען
בן דוד. ירמיה

אם ה' והקמתי
ד והשביל ועשה
מיו תושע יהודה
סמו אשר יקראו

ען קומען, ואנט
איך דוד'ן אויף
צדיק, און עס
וועט בענליקען
עכטיגקייט אין
ע וועט יהודה
אל וועט רוהען
ד' דער נאָמען
: דער אייבער-

Im Selbstver-
Preis des Jal

אם יעצים עיניו מראות אור
ויום יום אך ירד מטה?

איך ימים טובים, חיי עונג אזכירה
אם עמי את משיחם ומצילים שבחו?
איך אל בתי-עונג ללכת אבחרה
אם הב אחרי תועים ומתעים הלכו?

איך לצלצלי כנור ונבל אלך שבי!
איכבה? — שושנה — בשלמה ומרה
וקול כנור-אמתי בת עמי לא שמעה
מיום שקצה מפניה את האדון ישוע!

אם יום יבוא ועמי ישוב לתחיה,
להביט באור-אחד באור בהיר בתבל,
ולאשר דקר ישוב ויכרע ברך
אז אתאו שנית לקול כנור ונבל!

אתאי שנית כי מכתי תרפא
ומזור יהיה לעמי לרוח ולגויה,
ועוד יהיה לאור ניום בקדם
על הרי ציון בארץ הפוריה!

יצחק סופר הכהן.

ומה לך אחי? כי זה ימים רבים
לא תשעה עוד למנעמי התבל?
גרשה נא תונה, שעפי עצבת
והקשב לשירות, קול כנור ונבל!

IV.

הוי חמדת לבי אחות שושנה!
איך שירי וואגנר ושאפין לי ינעמו?
עת אחי טובעים בים צרת וצוקה
ושמים וארץ להם יתקוממו? —

איך לקול כנור תגיל נפשי
אם מסביב אשמע אך קול כוכים?
איך ארים עיני ואשביען עונג
עת על כל דרכנו פזורים חוחים?

איך אשמח אתענג על יפעת התבל
אם בת עמי עצובה, רוחה סרה?
איך לתענוגים אתאו, אשא עינים
אם תבל כלה לעמי צרה?

ואיך אור יומם ושמש נפשי יצהילו
אם בחדרי בת עמי אופל ועלטה?

ברויכט מעו צו וויסען דיא וואהרהייט?

(פארשטעלונג)

אלעס, וואס ער וועט פערלאנגען, האט
געבעטען ווייזען איהם דעם שיקואל פון
מתים, אויב זייא עקסיסטירען אדער נישט.
דער מלאך המות האט געזאגט צום
בראמינער, דאס ער זאל עטוואס אנדערס
פערלאנגען און האט איהם פערשפראכען
אלע גליקע און פריידע אין לעבען אויף
דיווער וועלט. דער בראמינער אבער האט
געענטפערט, דאס אלע גליקען אין לעבען
האבען נור א ווערטע נישט ווייטער וויא
ביז דעם טויט. דארום, זאגט ער, האב
איך אויסערוועהלט נור דיווען וואונש.

דיא פראגע וועגען דער הערקונפט
פון מענשען און בעזאנדערס וועגען דעם,
וואס מיט איהם וועט געשעהען נאך זיין
טויט האט אימער מעהער פון אלעם
בעשעפטיגט דעם מענשענס שכל: אין
דיא אלטע און אויך אין אונזערע צייטען.
דיווע פארדערונג אין מענשען, צו
וויסען וואס מיט איהם וועט פאסירען
אויף יענער וועלט איז זעהר שעהן
אויסעדריקט אין א וועדישער לעגענדא.
א יונגער בראמינער, צו וועלכען דער
מלאך המות האט פערשפראכען צו טהון

וועגען וועלכען צווייפלען אלע מענשען גלייך,
וועגען דעם, זאג מיר, וועגען דאס צוקונפטיגעס רייך.
מעהער וויל איך, ניכטס פערלאנגען
נור צו וויסען, וואס ווערדעט, דאָרש' פאָרגעגאנגען.

דארום וואָללען וויר אידען וועלכע | המשיח נט אויפֿהערען צו בעטען.
קענען און ליבען אונזער ברודער ישוע | ד. ש.

לשבת נחמו

פון יער.

משיח זיצט אויך דאָרט.
ער הערשט איבער דער וועלט;
דער היממעל איז זיין אָרט
דיע ערדע זיין געצעלט.

גרויס איז ישראל'ס פרייד.
נאָר אָדן איין עק זיין גליק;
ער טראָגט זיין מלך'ס קלייד.
ער לעבט פון יעזו בליק.

איצט הער אויף צו קלאָנען.
הער אויף יוד צו זאָרענען;
פארנעם דינע פלאָנען.
סיינעט אַ נייער מאָרנען.

יודעלע זיי געטרייסט!
דיא רפואה איז שוין דא.
דער פויגעל האט אַ ניסט
דאָרט אין עולם הבא.

נישט דא דאָרט קיין טרערען;
מאָן הערט ניכט קיין געוויין.
נור דאס איז צו הערען;
הללויה און אמן.

דיע מלאכים זינגען
ליעדער צו דעם בורא.
ברוכים, שרפים שפּרינגען
קדוש מיט גרויס מורא.

אחדות האלהים

פון איש יהודי.

ולא יחיד ושיש בו בעצם האלהים האחד שלשה
פרצופים, אחד במציאות, בכה ובנצחית ומפורשים
בשמותם: אב ובן ורוח הקדוש.
אך למען טובל לדעת במה עם מי מושט
הצדדים הצדק והמשפט, יש לנו לשוב על פני
המקרא ולראות מה יענו הם הלוקם, כי בענין הנכבד
הזה רק כתבי הקודש יהיו לנו לענים, ורק המה
יהיו המעין, אשר ממנו נשאב דעת בעניני אלהים.
והנה כאשר רצה משה רבן של כל הנביאים
להורות לעמו האמונה הזאת השתמש במלת "אחד"

יהוהים וגם המשיחיים שניהם מאמינים כי יש
אלהים בורא שמים וארץ ואין עוד מלבדו. אך
בענין הלוקם מאחדות האלהים שונים הם בדעתם.
היהודים מאמינים באחדות פשוטה, רצוני לומר
ביחידות האלהים כאשר אומרים הם בכל יום
אחר התפלה באחד מה"י העקרים שלהם: "אני
מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך שמו הוא
יחיד ואין יחידות כמהו בשום פנים, והוא לבדו
אלהנו, היה היה ויהיה", והמשיחיים מאמינים
באחדות מורכבת, רצוני לומר שאלהים הוא אחד

אל פון
דייטען
אידערע
ווארען
דאכען
פאלנט
פון נס

אונד
דיא
מסע
אכען
דיא
דעם
האט
זע פון
אמזע
האכען
דיא א
געטאן
די ביט
על אי
זע נע
זע אונד
דיסטען
ידקליכע
סען און
די העל
ברידער
המשיח
דע ליי
זען איהם
זע ווער
גרויסע
דינט ניט
דע זייטע
ען און

הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא
(הוא לידת וביאת המשיח בעולם) ואברהם חכמת
הכמיו ובינת נבוניו חסותה כי המשיח ישוע
הנוצרי נתן למקדש להמאמינים בו ולאבן נקף
להממאסים אותו (ישעיה ח' י"ד; כ"ח: ט"ז).
ועיין עוד ירמיה ח' ד' ה' וכו"א.

היהודים האומרים בכל יום: "אני מאמין שהבורא
יתברך שמו הוא יחיד"? הלא בזה הם מכחישים
את דבר ה' המתאר אותו במלת אחד! ועל כזה
אמר הנביא ישעיה (ס"ג) והמה מרו ועצבו את
רוח קדשו.
והנה האמת הוא כי מכטן הרמב"ם יצאו הי"ג
עקרים הנ"ל וכבר אמר הנביא ישעיה (כ"ט ד')

יוסף ובנימין

פאן רעוו. שמואל פרייא

דיא הקדמה פון דעם מחבר

רייען צו מאכען אין גאנצן אמעריקא אום צו
פרעדיגען דאס הערליכע עוואנגעליום פאן נאָסט
אונד ויין משיח, איך קאן מיט רעכט זאגען "אך
טוב וחסד ירדופני כל ימי חיי" געלויבט ויין
וויין הייליגער נאמען.
דער אינהאלט פאן דיא בריעפע דיא איך
יעצט דרוקען לאסט ווארען דיא פרעדיגט דיא
איך געגעבען האבע דען יודען אין לאנדען אונד
אנדערען אין ענגלאנד אונד אמעריקא איך דאנקע
נאָסט דאס זיא האבען מעכטיגליך געוויקט אויף
דיא צוהערער, אונד מעהרער מאל האט מען מיך
געבעטען דאס איך זאָל זיא דרוקען לאסטען.
איך האבע צוואנגען יאהר געארבייטעט זיא צו
פערבעסערן: איך האבע זאָרגפאלטיג זיא פערר
גליכען מיט דער הייליגער שריפט, אונד מיט דען
שרייבער אלטע אונד נייע טהעאלאגיע, אויך מיט
דער רבנישע לעהרע אונד איך בין איבערצייגט
דאס זיא ענטהאלטען דיא וואהרהייט, וויא זיא
אויט אין ישוע המשיח אונדער הערר אונד
הילאנד.

נער הייט ונס זקנתי אונד איך קען ניכט ערר
ווארטען צו האבען נאך פיעלע יאהרען, צו איר
בייטען אין דעם הערדנס וויינער, איך האבע

איך בין געבארען געווארדען אין דעם יאהר
1771 אין דייטשלאנד פאן פרומע יודישע על-
טערען, ויין האבען מיך שטרענג אויפגעצויגען צו
האלטען אללע געזעטצע אונד יודישע מנהגים
פאן דעם זקנים, אויך פיר דעם אמת איין רב צו
וויין, זיבען יאהרע וואר איך רבי אונד חזן. איר
בער ווען איך בין 25 יאהר אלט געווארדען בין איך
צו דער איבערצייגונג געקאממען דאס ישוע אויט
דער משיח אונד איך האבע פאטער אונד פאמיר-
ליע פערלאסטען אונד עפפענטליך אנגענאָמען
דען קריסטליכען גלויבען. אין דעם יאהר 1799
האבע איך מיין לעבען וואָללען געבען צו מיססר-
אָנס ארבייט, אונד האבע איינע צייט שטודירט
אין דייטשלאנד נאכהער אין ענגלאנד. אין 1805
האבע איך מיססאָנס ארבייט אנגעפאנגען אין
לאנדאָן אונד האבע געארבייטעט ביז 1816 דאן
האבע איך איינע שטעללע אלס פאסטאָר איר
גענאָמען אין איינער געמיינדע אין נייא יאָרק.
אין 1823 האבע איך דיא שטעללע אבעגעבען,
אונד האבע אנגעפאנגען צו ארבייטען מיט איינע
אמעריקאנישע געזעלשאפט צו פערלייטערען דען
טרויריגען צושטאנד פאן אונזערע יודישע ברידער.
אין 1828 האבע איך אנגעפאנגען מיססאָנס

וואָס גאָט וועט כּוֹרֶת זײַן מיט דעם פּאָלק, מיכּה דערציילט אונז, וויא משיח זאָל געבוירען ווערען, אין בית לחם אפּרטה, זכּריה זאָגט נבואות, אז ישראל וועט תשובה טוען, "והביטו אלי את אשר דקרו וספרו עליו וכו'". דער ברית החדשה דערציילט אונז פון דעם ביאת המשיח, פון דער גאולה שלימה, דאָרטען באַשרייבען די מעשרים און די שליחים די מעשים, דאָס לעבען, ליידען און שטאַרבען פון ישוע, דאָרטען ליינען מיר פון זײַן תקומה, פון זײַן כבוד און קדושה, יעדער בעל חוטא געפינט דאָרט נחמה און טרייסט פאַר זײַן נשמה, דאָר ריבער איז אויך דער ברית החדשה הייליג, ווילען מיר הייליגע מענשען ווערען, מווען מיר פאַרשען אין די כתבי הקדש, וואָרום דאָרטען געפינען מיר דאָס אייביגע לעבען, וואָרף אַזעלכע ספרים, וואָס זענען מטמא דיין נשמה און נעם דיא ביבעל אין דער האַנד, הער צו דעם קול פון די נביאים, פאַלג משה רבינו און גלויב אין דעם בן אדחים חיים.

יער.

ה מ ש י ח ה ח י .

הסתכלות עיונית בתמצית האמונה המשיחית, תרגום משפת אנגליה

ע"פ. לבר-טוב.

"אל תרא; אני הראשון והאחרון והח. ואחי מת, והנני חי לעולמי עולמים. ובירי מפתחות שאול ומות".
הוון יוחנן א' י"ז — י"ח.

ואדם; הגבורה שאין לה גבול נצרכה וכוללה בקרבה את החולשה שאין לה גבול. להגיע עד חולשתנו לא היה צורך להאל לדרת מן עצמיותנו, כי אם בתוך עצמיותנו.

אָבער דאָס הייליגסטע, וואָס מע געפינט אין די כתבי קדש, איז דאָך דיא נבואות און די הייליגע הבטחות, וואָס גאָט האָט געגעבען צו זײַן פּאָלק ישראל כדי זײַא צו טרייסטען און זײַא צו שיינקען תקוה, חיי עולם און סליחת החטאים. שוין מרע"ה האָט שוין גערעדט פון סליחה, אין איינע פון זיינע תפלות האָט ער אויסגערופען: "סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד-הנה". באַלד האָט ער אויך געהערט גאָטס תשובה: "סלחתי כדברך". שוין דורך משה'ן האָט גאָט מתקן געווען די קרבנות, כדי אז ווען איינער טועט איין עברה, זאָל איהם גאָט, ווען ער זעהט דעם דם הקרבנות קענען מוחל זײַן, דורך משה'ן האָט גאָט באַפוילען צו הערען דעם קול פון דעם נביא, וואָס רעדט בשם יהוה, אויך אַללע אנדערע נביאים רעדען פון א גואל, פון סליחת החטאים און פון פדות עולם, ישעיה גיבט זײַן פּאָלק א גרעכט בילד פון דעם משיח אלהי ישראל, רימיה דערציילט פון א ברית חדשה,

ער נביא, ער רימסאלען וויא שווייגט ניט, עזות צו טוען ליגען רצון און דה זיינע חוקים

ים וויא למשל דניאל הנביא יעל פון גאָטס תורה'ס הייליג-עשענס פאַר-הולים זאָגט: בנת נפש עדות, פקודי יהוה, חת יהוה ברה, מהורה עמדת, צדקו יחדו, מחוקים מדבש, 11-8. אין תמניא אפי, צע פסוקים, רבה צו דער תורת פיד, ערב; "נחלתי לבי המה", מצותיך מזהב, דברך יאיר, אויך שלמה, דיע הייליגע, צדקה און האָט גאָר תורה, וואָס אונזער, דיע כתובים, ענשען האָר, האַלטען

זאת היא קבוצה של פרדוכסים — הפכים אשר אינם מוציאים, כי אם כוללים איש את דעהו; עוד יותר מזה — תלויים הם איש ברעהו. באופן זה באה האהדות ההכרחית של אלהים

— 811 —

שדוריא. את זאת
בן אלה שבחלו

יבחר או יתעצב
להתעצב על
רעיון מוסרי. אם
רבה לו יאה
אריסטו דנטי,
מן הגבורים של
יותר מהם בעד
סוד אנושיות. אם
בעיניכם, הן לא
דביא בחיי הומן.
הנשגב מן הומן.
לא יכלה היות
המשיח. הוא בא
בזותה של הישנה.
של הישנה. אירופא
ממשי ממה שנמצא
לללה בקרבה את
המשיחיות היא
עולם הישן והחדש.
על את האומים
השינו.

המזותה והתרבותה
דברים מעצבים,
הדפא של הקתונים.
מה היה ללא באה
פעלה והשפיעה
הא לא יכלה לשום
הסיבה של איוו
כן. אבל היא
הדשחתה והשמצה
המדיניות
של המשיחיות. אבל
כי לא עוד הרבה.
בעולם המדיניות.
שחת אחות בהעבר

הקרבן כבר הרעיש את רגש היושר המשיחי
והעיר לא מעטים להרגיש כי אם המשיחיות לא
תמשול בהמדינה, אז תהרוס המדינה את המשיחיות.
את זה כבר הכירו ראשי הדת; גם ראשי המדינה
באים לאט לאט לידו הכרה זו. ובנוגע למלחמה,
הנה אין דבר אחר אשר יבטיח אפילו לשום
קין למלחמה. ממשלה עצמית ופניות עצמיות לא
תעשנה את זאת, גם אין בהן כל נטיה כלפי
מנמה זו. ואמנם ממשלות עצמיות עוד יותר
מוכשרות להתלחבות של קנאה עזרת מלכים
ומשלים. וכדאי הוא לזכור כי רק הפרופגנדה
המשיחית והפרינציפ המשיחי בהספרות ובמקצועות
אחרים זה לא כבר הפריעו מלחמה אשר נכונה
היתה להתגלע בין שתי הממשלות העממיות
הגדולות של התבל.

יש אירופא. יש משיחיות אשר אי אפשר
לראותה בהספרות העתונת, אפילו בהספרות
הדתית. לא שהיונרליזם עוד הוא בנוגע לה, כי
אם כמו ירא הוא מפניה. ההשפעה ההיא רבה
מאד ומתפשטת בדומיה ומכלי שאון. זוהי האירופא.
זוהי המשיחיות של האמונה — ההשכלה של
הרוח, הדת האמתית של הלב והנפש. זוהי
האירופא, זוהי האמריקא אשר מצינונה הן את
החילוק הממשי מן העבר, את ההבטחה הממשית
בעד העתיד. זוהי האירופא אשר נושאת היא
בקרבה באופן יותר ישר את השפעתה של המשיח
בהנהגתה, באמונתה, בתקוהתה בחיי היחיד והצבור שלה.
לא היה אף אחד אשר הראה השפעה רבה
כזו, אם מודים אתם ואם לא. וכל אלה הם מעשי
ידו אחד אשר פרוץ בפני התכונה האנושית.
הוא אמנם הראה והוציא אל הפועל נסיונות
אנושיות אחדות, רחבות ועמוקות; אבל בנוגע
להמשפטים המקובלים והרצון האנושי בכלל, הוא
התנגד אליהם בכל כחו. הנה מה שאמר הפרופסור
פרימן ה"ל: "שואלים אתם, אם עודני מאמין?
בדאי מאמין אני. כלומר, מאמין אני שהדת
המשיחית באה מאת האלחים, במובן יותר נעלה
מן המובן אשר בו בא כל דבר מאת האלחים.

אי אפשר ללמוד את ההיסטוריוא מבלי לראות
את זאת. רק העובדה האחת, כי היתה ממשלה
קדושה של רומי בעולם — כלומר, העובדה כי
ממשלת רומי יכלה להיות קדושה במובן משיחי —
דיה כדי להראות את זאת... משהו אני את הדת
המשיחית אל הדת האישלמית, אשר היא היתה
באופן כזה הדת הערבית, הדת של כל המדינות
אשר באו תחת השפעות ערביות ולא של איוו
מדינה אחרת. אבל ראה את החילוק, האישלם
השיג את מה שהשיג ע"י אמצעים פשוטים;
ע"י התאמתה אל כל הטוב והרע אשר נמצא
בהקולטורה הערבית של המאה השבע-עשרה.
המשיחיות, להיפוך, שהה נגד הזרם, נגד כל הטוב
והרע בהקולטורה הרומית של המאה הרביעית.
אבל היא נצחה; ואין אני יכול לבאר את נצחותה
ע"י איוו סיבה פשוטה. כאשר אמרתי כאחד
משיעורי אשר נדפסו: "כי קיסר אוגוסטוס יבוא
להאמין ביהודי נצלב היה מופת יותר גדול מכל
המופתים אשר הראה ישוע המשיח".

מה נפלאה מאד תכונתו של המשיח! לוא
גם נתבונן בה כמו שחוקר הסתורי מתבונן
בנפוליאון, היא תכונה אשר אין דומה לה. לוא
רק נתבונן במה שבא מאת המשיח לברך את
מעשיו ולחקן את מה שקלקלו גם רבים מן
ההולכים אחריו. לוא רק נשער ונאמד בחשבון
הגון את הברכה הרבה אשר באה ע"י זכרוננו
והשפעתו בחיי ההווה. מה נפלאה התכונה ההיא!
אי אפשר לקחת יותר ממה שנמצא — ואם כך
הרבה נלקח, כמה צריך היה להמצא בתוך הנפש
הנפלאה ההיא! וכמה עוד נשאר!

את כל זה אפשר להכיר ע"י אמונה מתה, מה
שאפשר לקרא בשם אמונה הדיונית של אדם
בינוני, אמונה עניה אבל אמתית למה אמונה
הסתורית והעיונית. בעקרה, אשר באה מתוך
הסתכלות פשוטה. המשיח בתור כה הסתורי
עומד עתה על מדרגה רמה אשר אי אפשר
להורידו ממנה. עד כאן פעולת הלימוד החדש
של ההסתוריא.

[illegible]

"אלה הם כל המאכלים: וזהו כל"

[illegible][illegible]

TABLE NO. 2

5. 100

THE LATEST FROM THE
THE LATEST FROM THE

זה להיות רחוקים מישוע, מישוע בעצמותו אשר הוא האמת החיה לעולמים.

ב. המשיח החי.

בשמדברים אנו ע"י החילוק בין אמונה חיה ואמונה מתה, כונתנו היא על הענין של אמונתנו ולא על אופנה. הענין מחליט את האופן. החילוק היסודי הוא בין משיח חי ומשיח מת. אמונה חיה היא אמונה במשיח חי. רק משיח חי יכול לעורר אמונה חיה, אמונה של קיום ושל כח — ביהוד של כח.

אל נא תעמול הרבה. בהבחין את אמונתך, לבדוק את אבריה, למישש את דופקה, להתבונן בצבעה ומראה, למדוד את ערך מפעלה. ראה נא רק אם מוסדה היא על משיח חי. דאג נא בעד אותו המשיח והוא ידאג בעד אמונתך. הכר נא את המשיח החי והוא יחולל בקרבך אמונה חיה. בקר נא את מערת קברו בכתבי הקדש, ובעוד שאתה מתבונן ומהכה הוא פתאם יבא עליך בחייו הנצחיים. אין אמונה חיה, אין משיחות חיה — מכלי משיח חי. יפה כחה של המשיחות מן הקהלה המשיחית, ויפה כחו של המשיח מן המשיחות. האמת המשיחית נעלה היא בערכה על ההכרה שלה בהקלה המשיחית בכל הדורות. אבל המשיח בעצמו נעלה הוא על המשיחות. הוא נעלה על כל איזו אמת שאפשר למלא אודותיו, על כל איזה פרינציפ שנכלל בו. על כל איזה מפעל אשר נעשה בשמו. האמונה במשיח אינה אמונה בקהלה משיחית או בשיטה דתית ידועה שתכונתה משיחות. אבל היא אמונה בהרואיות המעשית של עצמותו הנסתרה, אשר חיה היא ומושלח ומנדונה את ההיסטוריא מן כס הכבוד הנעלם שלו ומקרבת את לבבות כל האנשים אל מלכות האלהים.

הוא משפיע בדרכים שונות. הוא משפיע ע"י תכונתו ההסתורית. הוא משפיע על ידי הקהלה ההסתורית שלו. אבל יותר מאלו הוא משפיע ע"י עצמותו הנצחית וע"י רוחו הקודש. האדון

החי הזה הוא בן אלמות, רואה ואינו נראה בעל גבורה שאין דוגמתה בעולם, בעל סבלנות שאין לה גבול מפני גבורתו וחסדו שאין להם גבול. מלבד הורם הכללי של חיי האנושיות, הוא משפיע גם על כל נפש חיה בפרט, והוא שמח באהבתם של הננאלים על ידו כשמחתו באהבת אביו שבשמים.

ההכרה הזאת היא יותר מן אמונה במשיח הסתורי. אבל היא הסקנא של האמונה במשיח הסתוריא שנתבשרה כל צרכה, אחרי שמצאה את התוכן האמתי של נפשה, את כונתה במילואה, את חכמתה וערכה תחת אור הנצחיות. מי הרשה אותי להשמיע כזאת? האין זאת רק דרשה דוגמטית? כל האמין במשיח מוכרח להשמיע כזאת, יען כי ודאי הוא שהמשיח בעצמו האמין והשמיע את זאת.

הוא האמין ואמר כי הוא היה יותר מעבד חי הסתורי אשר נבחר רק לצורך מגמה זמנית. הוא ידע והודיע כי הוא היה קודם שנברא העולם (בטרם יהיה אברהם הנני) והוא יהיה אחרי קץ העולם ויהיה מלך האהבה של כל הנפשות אשר עשה. כל דבר נתן לו מאת אביו. ובוה נכללו עון ומות, השטן והאנושיות. כל כח נתן לי בשמים ובארץ. הוא יהיה יחד עם בחיריו כאשר היה הוא עם אביו. הוא הלך להבין מקום למענם והוא ישוב לקחתם שמה. ממעונם בשמים הוא ישפיל לראות בארץ, להדריך ולברך. מכלי עזרתו אי אפשר לעשות כלום. את כל זה אנו שומעים מספרי הבשורה.

איזה מסקנא יכולים אנו להוציא מכל הדברים ההם? או כי הוא היה מה שאמרתי, או כי איזה מהזדקסם הוליוכו שולל. אבל אם היה הוא "בעל הויה" ממין זה, איזה חפץ תמצאו או בתורתו אודות ענינים אחרים? אם שנה הוא אודות עצמו, איך תוכלו להוקיר את מה שהשמיע הוא אודות אביו שבשמים, אודות האדם והעולם? לא, אי אפשר כלל להאמין רק במשיח הסתורי, אם רק נשים לב אל הענין. זהו נגד רצון הלב

שם להפרידו
את המושג
ההסתוריא
נושאו והורו
שם, שם נמצא
חיים בן השנים.
אשר בה הם
שלו מעצמותיו.
החיות מכחיו
כי המשיחות
וקדוש ונשגב
עליהם באופן
ומוריד. הוא
הוא של הפרינציפ
והננין; הוא
הם אינם עדיין
האמונה מתה.

האחר מת.
נעלה ממקרים
תחת רשותו
לחם, נתונים בכל
אשר חי ועתה
המנצח הנמור,
עולמי עד ואשר
מנה החיה אינה
הנרי. היא אינה
האדיאל הנשגב.
הסדה של אמתה.
מלבד אינה דיה
יסלא רצונו. אין
עודה תורתו, על
הסכריה תכונתה,
הפרינציפ המשיחי
אנו להשיג את
אבל יחד עם

[illegible][illegible][illegible]

הוא תוכל להחזיק
למות את נפש
המשיח עצמו
? אך תוכל
האפשר כי הוא
רצה נפשו בו
קדושים? אם
אנושי אשר
להשיג. אם
לא קם לעזרתו
בזלזול אנו להיות
אמונה היה גם
רק אמונה
משיח ה' או
הוא המלך
מאמנו.
היה המשיח ה'
הוא אותה האמונה
— להחזיק את
ההי והמושג
שהי יותר ויותר
חלפו ועברו.
הוא באופן כזה
הוא ממנו בזמן
עליו. אם הוא
שהי יותר ויותר
מכרה אליו ע"י
הרבה האנושיות
יותר הרבה
ומעפילות על
בתוך קהלתו
אליו העולם
הולך קרימה
הוא יותר גדול
של אקדמיה
פחותיהם בידם
להשיג את

המשיח בתור גואל ומושיע. עוד נשאר מקום למענו
בתור מביא ברכה, אבל כבר אין מקום למענו בתור
גואל. הלק רוח כזה מסנה מקום לאמונה אחרת. לנמרי.
אבל יחד עם זה הוא מכניס רעיונות נמורה אל
תוך הנפש ומימש אותה מכל תקוותיה. אם
המשיח לא היה הגואל, אזי נצרך היה משיח
אחר לזרות צרי על פצעי האנושיות אשר נכונה
מתחלחלת במשך מאות בשנים... כי מה שנצרך
לנו מאת האלהים היה גואל, גואל ה'. לא מורה
לא ממשל מוסרי ולא אידאל מפישי, כי אם
גואל ה' אשר יפדה את נפשותינו.
עוד יותר מזה. לא רק לגאולה בלבד אנו
נצרכים. אילו בא המשיח רק להביא את הגאולה
ואחרי כן ירד מעל הבמה; אילו בא המשיח רק
לשכך את מרת הדין ע"י קרבן נפשו ואחרי כן
עבר מן העולם; אילו בא המשיח רק לעשות
הכנות ודעות לצורך ישועתנו ולא להיות ישועתנו
נופא — אזי לא יוכלנו לקבל ממנו את הגאולה
ואת הישועה האמתית. כי לנו נצרך גואל ומושיע
אשר יקרב אותנו אל האלהים, אשר יחזיק בידנו
ויוליכנו אל תוך מלכות השמים. לנו נצרך גואל
ה' אשר ימליך בעדנו ויטהרנו מהלאת העון.
לנו נצרך גואל ומושיע אנושי ואלהי גם יחד,
אלהים קרובים לנו, מלך ואדון רוחני אשר ישא
עמנו את משא חיינו הרוחניים. לנו נצרך גואל
ה'. הוא נצרך לנו בעד אמונה חיה. והוא נצרך
לנו בעד אלהים חיים — בעד הכרה ברורה וודאית
של אלהים חיים.
כן, לאבד את המשיח החי הוא לאבד את האל
החי, ובאופן זה לאבד את הנפש האנושית שלנו
ואת העתיד שלנו. כל מה שמחליש את השפעתו
של המשיח בעולם, מחליש גם את הכרת האלהים.
לברוח מן המשיח הוא לתעות בתוהו לא דרך
ולא להתקרב אל האלהים. האמונה במשיח היה
העמוד אשר עליו חיתה האמונה באלהים במשך
הדורות. רעיונותיהם והגיוניהם של החוקרים
ותפלותיהם של הקדושים לא יכלו לעשות את
זאת. כאשר יועם אורו של המשיח או תאבד

נפשנו גם את האלהים אביו של המשיח וחיינו
ריקים יהיו מכהו של האל הטוב והמטיב. וא?
או נאבד את אמונתנו באנושים — אמונתנו איש
ברעהו ובעצמנו אנו. אם הפצים אנו להאמין
בעצמנו, או מוכרחים אנו להאמין באלהים, ואם
הפצים אנו להאמין באלהים, או מוכרחים אנו
להאמין בהתגלותו האנושית אלינו — בהמשיח
ההוא, אשר הוא מושיענו וגואלנו לעולמי עד.
גואל ומושיע! אבל עוד יותר מזה הוא למעננו
המשיח החי לעולם. הוא גם מתוך בנינו ובין
האלהים. הוא השומר ובעל המפתח של העולם
הרוחני! הוא חי לעולם כדי להשתדל בעדנו
ולמצא פדיון לנפשותינו. הוא הגואל הנצחי, יען
כי הוא המתוך הנצחי.
המתוך והגואל — אלה הם סימני המשיח החי.
נפש התשובה והכפרה היא התפלה. היום התמיד
של המשיח אל האלהים היא התפלה. הכה הנצחי
של רוהו הוא התפלה. רק ע"י התפלה (ביחוד
ע"י תפלתו) משיגים אנו את היכולת להשתמש
בכוחות העולם הרוחני. המשיח המתוך הוא הכה
המניע בהתפתחות הרוחנית של ההסתוריא. בידי
הגואל החי נתנו מפתחות העולם הנסתר —
המפתחות אשר על ידם הוא נכנס אל תוך
ההסתורא והאנושיות. מפתח הנסתר הוא התפלה.
זאת היא האנטריא של הרצון הפותח את הנפש
למלכות השמים ומלכות השמים להנפש. אבל
אין כל זה בא ע"י תפלתנו אנו, כי אם ע"י
תפלתו בעדנו.
בידי המשיח המתוך נתנו מפתחות הנסתר —
לגאל ממות אל תוך כל מלוא החיים הרוחניים.
הגואל לא היה נצחי לולא שהיה גם המתוך.
המשיח שלנו אינו רק גואל זמני של העבר
בלבד, כי אם הוא המשיח החי לעולם והמתוך
הנצחי, המניין והמליין בעדנו לפני כס ית.

ג. המשיח העצמי לכל אדם מאתנו.
האמונה במשיח (בסכום הכולל שלה) היא

[illegible]

(ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ)

ed. LILL LELLY.

[illegible]

ԵՄԻ ԵՄԻ ԵՄ ԵՄԻ ԵՄ ԵՄԻ ԵՄ
 ԵՄ ԵՄԻԵՄ ԵՄԵԼ ԳՆ ԵՄԵԼ ԳՆԳ ԵՄԼ
 ԵՄԼ ԳՇԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄԵԼԵՄ
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ՝ ԵՄԼ ԵՄԼ ԵՄԼ ԵՄԳՆ ԳՇ
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԳՆ ԵՄԼ ԵՄԵԳ ԵՂ ԵՄԼԳՆԻ
 ԵՄԼ ԵՂԳ ԵՄԼԵՄԵԼ ԵՄԳ ԵՂ ԵՇԵՄ ԵՄԵԼԵՄ
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄ ԵՄ ԳՆ ԵՄԼ — ԵՄ ԵՄԼ
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄ ԵՄ ԵՄԳ ԵՄԵԼԵՄ
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄ ԵՇԵՄ ԵՄ ԵՄ ԵՄԳ ԵՄԵԼԵՄ
 ԵՄ ԵՄ ԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ — ԵՄԵԼԵՄ
 ԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ, ԳՆ ԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԵԼԵՄ՝
 ԵՄԵԼԵՄ ԵՄ ԵՄ ԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԼ ԵՄ ԵՄԼ: ԳՆ
 ԵՄԼԵՄ, ԳՆ ԵՄԼ ԳՆ ԵՄ ԵՄԵԼԵՄ ԵՄԼ ԵՄ ԵՄԼ

[illegible]

דבר נפל בעיר — אומר אני בלכבי — דבר גדול בלי ספק, אשר מרעיש הוא את כל הלבבות ומעמיד את כל הקהל על רגליו. ואני ממחר ורין שמה, אל קצה הרחוב.

כל יותר שאני רין יותר אני משתומם ומלא הרהר. רואה אני לפני עיני מהפכה ובהלה איומה. אנשים נשים וסף ממהרים ורצים, איש את אחיו ידחקו בקול המון תרועה — כאלו צר להם הרחוב — ובמהרה לרין הם מתנשפים זה בזה. בלם הזמים וממללים וזרמים כשטף פלגי מים אדירים הלאה.

אלוים עמכם! קראתי פעמים אחדות בתמהון — אלוים עמכם, יהודים! בשביל מה כל ההרדה הזאת? — שאלתי את אחד מהממהרים לרין, אשר תפשתיו בזרועו והחוקתי בו בכל מאמצי כחי, וען כי פניו הנלחבים העידו בו כי יודע הוא ברור את סבת כל המהומה והשאון. אך הנבהל הזה לא עניי דבר, אף לא הסב פניו אלי, כי אם השימש בחוקה את זרועו ורין הלאה, כי נחפו היה מאד לדרבן.

האם תבערה בעיר? — שאלתי את אחת הנשים הזקנות, אשר מווקן ומכובד גופה השמן לא יכלה לרין במהירות ועוד מעט ומעט רגליה בחפזה ללכת.

כן, תבערה נוראה — ענתה חשה העבה — שרפה חלול השם... האפיקורוס ימה שמו וזכרו! אוי לי, השמן מרקד בעיר! לא באפס דבר מזה כמה עוללים ויונקי שדים! הוי לא בהנם היתה השנה הזאת שנת כהלה — כהלה על ראשו, רבוישע! כמה יולדות ידדו הומה בדמי ימיהן, כמה נקיים נספו במבחר שנותיהם. אוי לאביו ואמו אשר גדלו תכשית כזה, בן סודר ומורה וכופר באלהי ישראל!... — היא יללה והתאנחה בדברה את כל הדברים האלה בנישימה אחת, ובכל שארית כחותיה צעדה בצעדי און הלאה; היא חרפה וגדפה והמליטה מפה ולוליים וחרפות עד אין קץ, כי בלכתה לא פסקה מילל ומתחת נהלים על ראשו של אותו האפיקורוס ד"ר

מבלי הנכירה את שמה ואני נדרתי את עצמי אחריה במבוכה עד כי נלאתי נשוא את פטפוטיה ולחנ שפתיה והייתי שבע רצון כשנעלמה פתאם הצנועה החוא מעיני בהתבוללה בתוך ההמון הרב. לאן הולכים? — שאלתי בפנשי בחבורה נערים מהחברה הלבנה, אשר בתרועת גיל הניעו את התבלים וענפי העין והמוטות והמקלות אשר בידיהם, ובראשם צעד נרננס הארוך — או "נרננס יתר" עפי' בנינו — השמש של החברה קדישא, מקבר המתים, וכידו משהו הארוך והעב.

לבר מינק, לקבר מת, להשקיע בארץ את המשומה, את הצלם — ענוני כלם פה אחד בקול צהלה וחדוה ועברו הלאה. בשל מי כל הרעש הזה? — שאלתי את נאטקע הבלן רחב העצמות וגבוה כאלון, אשר הלך בפסיעות נסות ובשתי ידיו הגדולות דחק על יסין ועל שמאל בהבקיעו לעצמו דרך לעבור.

— יקחתו אופל ויקלעוהו בכף הקלע!... הן זהו שמואל'קע המשומר אשר הובא עם צלמינו אל הישיבה לקחת חלקו בפני כל הקהל — ענני נאטקע בלשון קצרה וחרופה — ובעוד רגע ראיתי אותו בראש ההמון בעבר השני... בפצוע רעם עמדתו ודמי קפאו בעורקי בשמעי את שמו של "האפיקורוס" ו"המשומר" שמואל'קע. שמואל'קע — שמואל'קע — דבבו שפתי — הן זהו הבהור הירטבסקי, רעי ומיודעי... אסנם מראש ידעתי כי זאת תהי אחריתו! ידעתי כי תחת אשר היה חביב ואהוב לכל יודעיו וחביריו סופו להיות שנוא וגבוה. לפני שנה בבואו לעירנו ללמוד בישיבתנו היה הוא לנו לעונג ולשעשועים. מדברותיו הנעימים, הנו ושעמו רכשו לו את לבות כל צעירי עירנו. כירה ימים אחריו בואו נוסדה החברה של תמיכה בעד בני הישיבה העניים, אשר הוא נבחר לעמוד בראשה. שבועות אחדים אחריו זה נערכה בהשתדלותו מהאה גלויה נגד המשגיח האכזר המכה את בני הישיבה ומורט את שערותיהם מבלי חמלה. ועוד הרבה דברים נעשו אחרי כן בדיותדלותו של שמואל'קע אשר כל

והנשים ואת
אין אחדות
את עיני
תוך הרחוב
פס ומדמנת
שני; אבל
עצמי בתמיחה:
בם שקט?
האפשר
דצאו כדרכם
לנאי נשתמד
הדם? הרי
הם שמהחו
שקט, גם לא
הי — בשל
שעור הפעם
הוי שוחטים
זרים? האמנם
על הטקסה
בר צריכים
להתקומם
בניסוי בר
עם התקוף
דברית הובכי
הא כאה —
ידי ישראל
לחל הולכים
התמולה
המני הפתוח
ההתמולה
הצר בית
הטוב של
ב את חרדי

התנ"ך כעין שדה של ספורט הניזון, וכאשר נתגלתי והייתי למשכיל בישראל, אז היו לי דברי הנביאים כמליצות יפות אשר ערכן הוא רק הסטורי וספרותי. אבל בימים האחרונים האלה נוכחתי לדעת, כי דברי הנביאים הם קול האלהים המתהלך בארץ בכל הדורות ובכל הזמנים. דברי הנביאים הם דברי אלהים חיים, אשר בהם אנו מוצאים את פתרון חידת חי האדם: חידת עמנו האומלל המפורד ומפורד על פני כל הארץ ובאלפים שנות תהו כבר עליו ועוד לא נהיה השמש באחלה חידת כל התמורות וההליפות אשר נתהו בתוך החברה האנושית עד היום ואשר יבואו עד אחרית הימים וסוף כל הדורות. על ידי הנביאים גלה אלוהי עולם את מהותו קדושתו ואהבתו, ועל ידיהם השמיע את החכמה הזוהר עמוקה, המקורית והנצחית, אשר רק היא תביא גאולה לנפשות בני האדם; את הודיעה היסודית והיותר נכבדה בחינוך והיא הדרך המוליכה ומקרכת את האדם אל האלוהים, אל האושר האמתי והנצח. על ידי הנביאים הודיע האלוהים את סודו הכמוס עמו, והוא התחדשות הבריא ברגשות ממלכת השמים עלי אדמות ע"י בחורו רצתה נפשו בו, אשר על ידו יצדק אנוש עם אל ועל ידו יהיה איש הבשר לאיש הרוח, להיכל ולמעון לרוח האלהים אשר תורה את כל המין ותפסולת מקרב לב האדם ותטהרנו ותנקנו... דברי הנביאים אינם דברים קלושים מן האויר — היה קורא שמואל'קע בכל חום התרגשותו — בדמי לבבם ונפשם קימו הנביאים כי דבריהם הם דברי אלהים חיים, וכל ההסתוריא האנושית קימה ואשרה את דברי הנביאים והוכיחה כי מאלהים המה. בהיו ובמעשיו במותו ובדמו קים אדון כל הנביאים, ישוע מנצח, כי בו נתגלה והופיע אלוהי האהבה עלי אדמות, כי הוא באהבתו הרבה בא להציל את כלנו מאבדון וכליון, להוציאנו מאפלה לאורה ומשעבוד לחירות בהאלהים אשר הוא מקור האהבה...

כאלה ובאלה שמעתי מפי שמואל רעי בהתוכחי עמו ולא שמתי לב לדבריו כלל, כי חשבתי

אלה הוקירו את ערכו מאד בתוך כל בני הישיבה. אך זה כארבע ירחים — כמדומה לי מן העת אשר היו המסיתים בעירנו והוא הרבה לבא בדברים עמם — כמו נהפך שמואל'קע זה והיה לאיש אחר. מני אז מזהו ולבו שקועים בעולם חדש לגמרי. רוחו הקדום פג ממנו ורוח חדש בא בקרבו. רוח שהוא זר לכל הצעירים בני הבריתנו ומעורר בקרבם רגשי כוז ומשטמה לידרם ורעם זה אשר עד עתה אהבוהו וכבדוהו עד מאד. אני תחת אשר לפנים רגיל הייתי לשמוע ממנו דברי טעם ודעת בענינים מדעיים שונים אשר יד לי בהם והשקפות מזרחיות ומלאות רגש לאומי ע"ד חי בני עמנו בעבר ועל תקוותיהם בעתיד, שומע אני ממנו בימים האחרונים רק דברי אמונה ודת... כמה פעמים אמרתי לו: הנה לי בענינים דברים כמו אלה: לגבי ידיך, דברך נחשבים לדברים של מה בכך, לדברים שאינם מעלים ואינם מורידים, יען כי אין בהם כל משרה ותועלת בנוגע לחינוך ההוויים. כמה פעמים אמרתי לו: למה נבלה ימינו בויכוחים ע"ד דעות קדומות שכבר בלו מזמן; הלא טוב לנו יותר שנהנה בעניני מדע וחכמה אשר תועלתם רבה מאד בעולם. כמה פעמים הזהרתני ואמרתי לו: הנה לצעורי הבריתנו: אל נא תשמיע באזניהם דברים כמו אלה כי דברך יביאוך בצרה גדולה. אם רק ישמעו בני הבריתנו כי את שמו של התלוי אתה נושא על שפתך, או יכוך בלבבם, ישנאוך וישטמוך תחת הכבוד והאהבה אשר חשו עד כה. אך הוא לא יש לב לכל דברי ואזהרותי, ברוחו ובנפשו להם כנגדי להגין בעד דעותיו החדשות, וכפעם בפעם ענני ברוח נלהב: לא, ידידי ורעי, לא במחשבותיך מחשבותי היום ולא בדעותיך דעותי החדשות. תועה בכל בני עמי הייתי גם אני; כמך השבתי גם אני את כל דברי הנביאים לדברים של מה בכך. כאשר ישבתי על ספסל החרד ומוחי ומלמדי הלעיטני בפסולות ודרשות שכלם מיוסדים על דיוקים ורמזים שהמציאו בעלי הגמרא על יסוד דברי התורה והנביאים, אז היו בעיני כל דברי

ביתו מצאו שם את כל המומאות. ולא זה בלבד. אלא שהמושמר הזה קלקל גם רבים מבחורי הישיבה. ורחיק בני ספר לי כי בחורים אחרים שאלו את המושמה—למה דנו למיתה את התלוי? — היו על הדורות שלנו! והו שחוק ממש... אפילו אנו הנשים, יודעות כי בשם המפורש שתהב בבשרו פרה באור והתנא שפרה כמותו למעלה הימנו טמא אותה, וכשנפל השליכו עליו גועז-ברזב, אשר שבה להשביעם שלא יזיקו לו, וע"י זה נהרג התלוי.

"בגועי ברוב תרנו אותו? ! מדוע? הריה הוא יהודי? ומה רעה עשה?" — שאלה הצעירה בתמימות.

"יהודי היה?" — ענתה גרונה בלשון תמה — "יהודי שכפר באלהי ישראל ואמר שהוא האלהים ורצה לעשות את כל היהודים לגוים, למשומדים, עד שעמדו עליו ותרנו אותו. הלא הוא הצלם של הגוים, האלהים שלהם!"

"אוידי" — התאנחה הצעירה — "מה היה לו לאבר בידים את חיו? מה הכריחו לבא לידי מחלוקת ולהרג באפס דבר? והגוים — האם אינם יודעים את כל אשר נעשה עמו, ואיך לא יבוש להאמין בו?"

"הגוים? — עקמה השדכנית את שפתיה ברגשי בוז — "הגוים, האם יש איזו בינה כמותם? האם יודעים הם איזה דבר? הודעים הם את התורה הקדושה, את ההפטרות ואת ספרינו הקדושים? הם גוים ותו לא מדי."

שיחת הנשים הפתפטניות באה וטפחה על פני, עד כי בושתי ונכלמתי מאד, נבותי ונקלותי בעיני עצמי ולא ידעתי איפה אסתור את הרפתי. לבי חמה בקרבי ואוני החלו לבאוב מחקולות והצעקות ולוות השפתים אשר חדרו אל תוכן מכל עברים וע"י זה עוד נתנברה בי תשוקתי לבא אל תוך הישיבה. אולי — אמרתי בלבי — אולי אמצא תחבולה ואולי יעלה בידי להציל את האומלל מקף העריצים אשר סביב שתו עליו כזאבי טרף ובכן החילותי לדחוק את עצמי בכל כחי ואוני

שמעתי את קולו של יודקא נגב, אשר עמד שם למעלה אחוז בשכבת הברזל אשר באחד מחלונות הישיבה — "תנס לי מהר ואשליכם על ראש המושמה. כי עומד הוא עתה ישר למול!"

"מלאו את פי המושמר!" — שמעתי מעל החלון השני את קול של ראובן הנגב, שזה עתה הדף בחוקה את שמעון האדום ותפס את מקומו על החלון — "יתנו הוטאים מן הארץ!"

"הרוח יננס באבק, כלב שומה" — קרא שמעון האדום בתנפלו על ראובן הנגב להדפו ולהורידו בחוקה מעל החלון — "הלא זה רק זה שלשים הוציאוך מבית האסורים, ועוד אתה מניחם גדול בעיניך!"

"לך לך מפה, פרה אדומה, ואם לא — אני הורג אותך פה, על המקום הזה!"

"ימה שמך, שקץ נבזה, נגב ורועה!"

"הנה לכם הבל אסרו את המושמר בחבלים!" — צעקה כל החברה הלכנה שנתעוררה פתאם לקול רעש שנשמע מבפנים — "סבבוהו והעלותו על השלחן, הורידו את המכנסים!"

"אוי ואבוי" — התאנחה אחת הנשים הצעירות שעמדה מאחורי — "לבי יכאב מאד על הבהור הנחמד הזה; הלא בן טובים הוא, אבותיו אנשים נכבדים וידועים לתהלה הם, וגם עליו שמעתי כי אינו רע כל כך וכל זה הוא רק מעשה נערות, אסור לרחם עליו" — ענתה גרונה הנבאית — אסור לרחם על מושמר כמותו הרועה פשוט לשמה את כל הבהורים ונותן להם לקרא בספרים מלאים צלמים וספרים ע"ד ה"הויל".

"כן" — חותה דעתה גם מינדעל השדכנית — "כן מצוה גדולה לתת לו חלק הגון כראוי לו. ורחיק בני ספר לי, כי זה שמונה ימים אשר שמואלקע לא בא אל הישיבה כלל. מתחלה הישב המושמה שמה הולה הוא — כל החליים והמכאובים יבואו על ראשו, רבושיע! אבל אחרי כי נודע הדבר, כי הוא הפריץ, יושב לו בביתו והונה בספרים שאפילו אסור להזכיר את שמם, והיום כאשר באו ראש הישיבה והמושמה אל

קדושה וטהרה אלוהים אשר כמוה לא ראיתי עד
הרגע ההוא. לבי נתך בקרבי ונמס כמים ועל לחי
התגוללו דמעות רותחות. אמנם כשבני מלחמה
עמד שמואל לפני שופטיו ואמנם נראו על פניו
סימני תוגה ועצב; אבל עיניו השחורות האירו
כשני כוכבים מזהירים והפיקו מנוחה ושלוה פנימית,
שלות הרוח והנפש. באהבה וחמלה מהוללת
בהתבוננות עמוקה וחריפה, הציץ מבין ריסי עיניו
השחורות אל תוך כל העינים הנשואות וצופות
עליו. — דומם עמד על מקומו, במתבונן על כל
סביבותיו ומשתאה, מכלי דבר דבר.
"רשע, תן תורה — איפה לקחת את הספרים
הטמאים האלה ומי כתב את ההנהגות האלו בצרי
הגליונות פה ושם?" — הרעים המשנה בקול
נורא, בהראותו באצבעו על ספרים אחדים שהיו
מונחים על השלחן לפני שמואל. — "תן תורה
על חטאתך ורעתך באוני כל הקהל ואם לא —
או נדע מה לעשות בכופר ופושע ישראל כמך!"
"אין לי על מה להתנצל ואין לי על מה
להתוודות, כי לא עשיתי כל עון בזה שקראתי
וכתבתי בספרים אלה" — ענה שמואל ברוח שקטה
ושלוה. — "מי יתן והספרים האלה יהיו נקראים
בכל תפוצות ישראל, אשר ילמד עמי ללכת
בדרך הישרה והטובה בעיני אלהים אלהי ישראל."
"משומד!" — הרים הראב"ד את קולו —
"משומד גמור, עוכר ישראל, מהרף ומנדף, מצח
אשה זונה! אתה לא תבוש ולא תכלם להוכיח
עוד את שם האלהים בפוך הטמא — כל
יהודי כשר צריך לקרוע בשמעו דברים כאלה
בבית האלהים! פסול! מומר! אמור בעצמך את
גור דינך וקיים בעצמך את עונשך הגדול."
"כבר אמרתי לכם" — ענה שמואל בהביטו
בעין הודרת על כל הקהל אשר עמד כמו על
נחלים, ונכון היו לקרוע כדג — "והחור אני על
דברי ואומר, כי הספרים אשר מצאתם אצלי
קדושים הם ואיני מהרף ומנדף כלל בקראי בהם.
שימו נא לבבכם, בני עמי אל הספרים האלה;
אם תרשטו ותהפצו לשמוע, או אקרא פה

להבקיע ולבא אל תוך הישיבה, והשעה שחקה
לי להשיג תוכף את מבוקשי.
שמעיה המומטום, שמש הק"ק אשר עמד בפתח
הישיבה — אשר רגיל היה אבי לתן לו כסף-
יוסף טוב פעמים בשנה — נשא עיניו וראה אותי
בין המתאווים לבא. "פנו דרך!" — החל המומטום
לצעוק בקולי קולות — "סורו על ימין או על
שמאל, אל תחסמו את הדרך בפני איש! נשים!
אל תעמודנה בגלמי שיש... האינכן רואות, כי
בן ר' וידיד צריך לעבור?"
מעולם בחיי לא שמחתי בברגע ההוא על
היותי בנו של ר' וידיד.
בבואי אל תוך הישיבה ראיתי לפני המון
אנשים אשר נדמו לי באותו רגע לחיות מורפות
שנקצו בחבורה גדולה, ביער עב המכוסה מעין
השמש, להתנפל על טרף אשר יהיה לברות לבלן
או לשדד שחת שנאספו בחורבה ומפולת, בחצי
הלילה, באישון חושך ואפלה, להתהולל ולשחק
ולחבוע את כל העוברים ולהלך אמים על כל
ה... כותלי הישיבה השחורים והמכוסים באורני
עכביש ממיסד עד המפחות — אף כי רגיל הייתי
לשבת בהם יום יום — הצללים שעליהם, צללי
הגופים שעמדו על הספסלים והשלחנות הארוכים
והתנועעו בתנועות משונות, צללי הכובעים התחובים
שבראשיהם, הדים והאצבעות שעפו ושטו הנה
והנה ושעל הכתלים נדמו כלשונות גסים, רחבים
וארוכים, פני האנשים הנועמים ומכבי עיניהם
אשר הפיצו המת נקם — הפילו עלי בלחות
וצלמות... עיני כל היו נשואות אל פנה אחת
בכותל המזרח, אשר בה עמדו ראשי הקהל: ראש
הישיבה, הוא הראב"ד דק"ק, המשנה, הנבאים ר'
תנחום פרוש ור' זאב ראקאוונקי, ועל ידם —
גרוגס הקברן ונאשקע הבלן. כל אלה עמדו סביב
סביב, כאנשי חיל מוינים הנבונים לקרב, והביטו
על שמואל, אשר עמד לפניו כשבני מלחמה,
בעינים אדומות כדם ובוערות באש מתלקחת...
אזיה הוט של חן מיוחד ראיתי באותה שעה
על פני שמואל, איזו אהבה מסותרת, רך ונועם,

זה בלבד
בסמך
זהים אחרים
את התלוי?
קממש...
המפורש
שפיה כמוהו
השליכו עליו
לא יזיקו לה
? היהיה הוא
הה הצעורה
שקן תמיה—
הוא האלהים
למשומדים,
הלא הוא
מה היה לו
הוא לבא לירי
הם — האם
עמי ואך לא
שפיה כרגשי
במחש? האם
הם את התורה
הקדושים?
זה על פני ער
הנקלות בעיני
הרפתה לבי
לחל והצעקות
כל עברים
לבא אל תוך
— אולי אמצא
את האומלל
הוא כבני טרף
כל בחי ואוני

„קח נא בידך ספר אחד מן הספרים האלה“—אמר המשנה אל פנחס, בהראותו על הספרים המונחים על השלחן—„וראה כמה עוסק בחור בן תורה שנתחנך וגדל בין ישראלים“.

„מה לנו לקנא קנאת ה' צבאות? — ענה פנחס עוד שרם לקח איזה מן הספרים בידו — „האם שופטי הדת אנו והחובה עלינו לשפוט כל איש בעד השקפותיו ודעותיו? הניחו לכל איש להיות עפ"י רוחו ותבונתו; אם יחטא לבני אדם — יש ממשלה ומושלים ליסרהו ואם יחטא לאלהים — האלהים ימצא בו את עונו!“

הנה איש יקר מאלף! — השבתי אני בלבי — הנה איש משיכל ובעל תכונה נשגבה, הרחוק בדעותיו מן הקנאים הפראים האלה כרחוק מורה ממערב, ואותו הקרה האלהים בשעת הכושר להציל את האומלל מידוהם.

„מתחלה הבט נא, פנחס, וראה בעיניך ואחד כך תדבר“ — ענו שני הנבאים, ר' תנחום ור' זאב, בהושיטם לו שני ספרים פתוחים ובהורותם על ההגהות הכתובות בשולי הגליונות — הלא איש נכון ומשיכל אתה ואוהב הנך את עמנו ואת תורתנו הקדושה; ראה בעצמך והוכח אם הצדק אתנו אם לא“.

פנחס לקח את הספרים והעיף עינו בהם, עלעל בהם כמה דפים והתבונן ביחוד אל ההגהות הכתובות פה ושם; אחרי כן השליך בועם את הספרים ההם על השלחן אשר לפניו הרים עוד הפעם ספר אחר ספר וקרא בעיון מיוחד את אשר כתב שמואל בהרף החלק אשר בראש כל ספר, וכל הקהל מחריש ומחכה לדבריו ולהחלטתו — ואני, לבי הלם ופעם בחזקה וכנדהם עמתי מבלי דעת מה לחשוב.

(המשך וסוף יבוא בנו' הבא)

באוניכם פרק אחד מהם, ואחר כך תשפטו. אחי! אל נא נהי כבאונינו אשר לא חפצו לשמוע אל דברי אלהים היום וע"י ירדנו עד הדינא התחתונה ונפרדנו מאלהי עולם אשר בחר בנו בראשונה וקרבתנו לעבודתו“ — — — „דום נבל! סנר פיד! תפולנה שפתיו מעל פיו! סתמו את פיו בצ...“ נשמעו קולות מכל עברים.

„גרונם! נאטקע! מתחוהו על העמוד“ — קראו ראש הישיבה, המשנה והנבאים אל הקברן והבלין אשר עמדו כמו נדהמים מקולות ההומים. „הורידו את המכנסים!“ — קרא יוחנן המלוה בריבית — „האם העולם הפקר וכל שרין וסמא יעשה וידבר לפני עדה של יהודים את כל מה שלבו הפין?“

„הבוהו מבלי המלה“ — נשמעו קולות מכל עברים, יקבל נא את שבר דרשתו הטובה... .

„אל תשלחו ידכם בהעלם הזה!“ — נשמעה פתאם קריאת איש אחד אשר נכנס אל תוך הישיבה ברנע ההוא. האיש היה לבוש מחלצות, בעל מכנסים ארוכים ומעיל קצר, כתונת מנוהצה על הזהו ומשקפים על עיניו. כל הקהל הרב, אשר עמד מסביב לשמואל ונכון היה להחל את מעשהו, שמעו את קריאתו של האיש ההוא והכירו כי הקול הוא קול פנחס המשיכל הכותב מאמרים רבים במכת"ע העברים, אשר היה ראש חברת חובבי ציון בעירנו וגם השתדלן של הקהלה לפני פקדי הממשלה. מיד פנו דרך למענו, והוא נגש כרנע אל העומדים מסביב לשמואל ושאל את הרב דמתא ואת המשנה על דבר סיבת כל המהומה.

אינהאלטס פערצייכנים: עבדים היינו, פון יער; תהית המתים, פון יער; א שווערער קאמפ, פון יהודה הברול; חבלי המשיה, בעארבייט פון פ. נאָרדאָן; הוא ואני, מאת פ. לברטוב.

Adresse der Redaktion: **Pastor J. E. Resnick, Str. Rece 2, Jassy, (Rumänien)**
Pastor Ph. Gordon, Skomakare-gatan 35, Karlskrona, (Schweden).

Preis des Jahrganges bei portofreier zusage: 2 Shilling, 2 Mk., 2.50 Fr., 50 Cent., 1 Rubel, 1.30 Fl.

גלויבט, זאל נישט פארלירען נעהן, נאך ער
זאלל לעבען אן אייביגען לעבען. אזוי האט
עס ישוע יח"ש אליין ערקלעהרט פאר איינעם
פון אונזערע אמאליגע סנהדרין. ליינען אין יוחנן
ג', וועסטו דאס געפינען אין פסוק 16. אט דאס
איז דער סוד. מיר דארפען נאך נישט הארעווען
און מאטערין זיך, אום אונזערע זינד זאלען אונז
פארנעבען ווערן. ער האט שוין געהארעוועט
און געמאטערט זיך פאר אונז, ער האט מקים
געווען דאס תורה, און מיר דארפען נאך גלויבען.
— גלויבען, האט ער איבערגעגעבן פאר
זיך אליין.

— יע, ליעבער ברודער, עס איז נאך איינע
פאך, "כל המאמין בו", "יעדערע וואס גלויבט
אין איהם", מען דארף נאך קיינע קונצין נישט
מען דארף נאך גלויבען.

א צייט זענען זייא נאך געזעסן און גע-
שמיסט, ביז דיא פרויא, וואס האט איהם גע-
עפינט דיא טיר, איז אריין און האט זייא דער-
מאנט, אז עס איז שוין שפעט. זלמן האט זיך
אויפגעהויבן, האט זיך געזעניגט מיט דער שוועס-
טער און איז ארויס, נאך ביין טיר האט ער זיך
פלוצלונג אומגעקעהרט.

"דא דארפטו געוויס עפעס געלד, איך לאז
דיר דערוויילע עפעס איבער", און מיט דיא רייד
האט ער איהר געגעבען א פאך נייע פאפירליך
און איז ארויס.

אויפן גאס איז שטיל. עס מוז שוין זיין נישט
שפעט, ווארום עס זעהט זיך שוין קיין איין
מענטש נישט אויפן גאס. דיא לבנה איז שוין א-
רויף א שטיק אויפן האריוואנט, דיא שטערן
פינקלען, אזוי וויא וויא וואלטן זיך דערצעהלען
איינע דיא אנדערע א גרויסן געהימנס, א גע-
הימנס פון דעם באשעפערס מאיעסטעט און
גרויסע ליעבע צו דיא מענטשאלאך אויף דעם
פינטלעך ערד. עס איז שטיל, דיא נאטור שלאפט.
נאך ווארט אקארשט, עס הערט זיך עפס טריט.
יע, ווירקליך, אט דאָרט געהט איינער נאך לאנג-
זאם טריט בייא טריט. אט קומט ער געהנטער,
דאס איז זלמן. ער געהט עס פון רחלען. ער
געהט לאמאנס, פארטראכטערהייט און רעט ווען
נישט ווען צו זיך אליין: — "ציוניסטען מוזען
זוכען ישוע'ן, זאָגט זיא, "דאן וועלין זייא דער-
גרייכען זייער ציעל און נאך דאן", געהט ער און
טענה'ט צו זיך אליין. — "דיא, וואָס זוכען גאָס,
מוזען זוכען ישוע'ן, וועלין זייא דערגרייכען זייער
ציעל, אלע אידן מוזן זוכן ישוע'ן, וועלען זייא
דערגרייכען זייער ציעל, קום און נעם, גלויב און
לעב". מיט דיא רייד איז ער אונטערגעקומען צו
זייער הויף, דיא לעצטע הויז לעם טייכיל און איז
אריין אין טויער.

* * *
(פארטועטעזונג פאלגט).

הוא ואני

מאת פ' לברטוב.
(המשך)

מסור לעמו בכל לב ונפש, זעתה עיני ראות כי
פתי הנך, כסיל ובער, בוני ושפל. לא לנו אתה,
לא לנו!
"כסיל?... שומה רשע וגם רוח הוא!" — ענו
הראב"ד והמשנה, שניהם בבת אחת, בנשימה

"כן?... — אמר פנה בלשון בתמיה, בשומן
בכנס את הרף אשר קרע מתוך אחד הספרים
ובהביטו בפנים נועמים ובעינים מפיקות קצף על
שמואל העומד לפניו — "כן?... סתורה יקרה
הנך! אני השבתך לאיש משכיל ונבוך, ללאומי

אין
פאך
דאס גע-
מלחמה;
אין גע-
דיא הארץ
האט, אז
זוכען מאַן
דאָס קיים
האָט ער
אונזען צו
א מאכסט,
נאך דיר,
דער סוד,
די האַמטי
העולם;
גע פויער
דאָס אי-
א שעהער
זיך געשעהן
דין חטאת
זיך ישוע
מענס זינד
און גע-
זאלען זיך
הי-נ"ג.

זייער וואו
זענען פאר-
האלהים
זיך יחידו
אין יחיה
זיך דיא
זיך איין און
זיך וואָס

"הוי אטומי הלב וטמאי שפתים!" — קרא
 שמואל בכל כחותיו ובעיניו עמדו הדמעות —
 "אבותי חטאו ואינם, ואתם כאבותיכם הנכם את

אל תהי מטורף דעת! ענני פנחס, בהביטו
במשותמם, ורשמי פניו העידו בו כי בוז יבזו
לבו — "האם האפסטריוסם של כל הכנסילים
י? החרמה בנפשו כי מליץ יושר של משומדים
? הלא שמעו אונק את דבריו דברי רשע?
ל שוטף כמוהו ירחיב עוז בנפשו, לפני עדה
לה של יהודים, להרב סרה על כל עצמנו ועל

מל הקדש לך
 מי להלוק מל
 וזה שלך לעולם
 טראר ויאת לך
 לק! — המלל
 פתח אלי בקול
 הנצבים עליו
 ולהתקרב סדר
 אחר בת דרך
 בית שמואלק
 חשבתי כי ספר
 ספרי השכלה ופח
 לא קייתי לראות
 יעד! כל ספרי
 ספרים שאין סר
 כסתה כלומה את
 אשר כתב האול
 ונאצה נגד קט
 הברית החדשה
 (בדברו שם פתח
 פתח ניר אשר
 הא לך קרא והל
 איך נהקד רעד בן
 כבוד לאומות
 אין אני סתם
 — אמרתי לפתח
 הכתובים על פתח
 רואה בדברים אלה
 ונפשו אל עמ
 עמה בראותו איך
 עד כי אנה וכתב
 נא בל ותשק
 — הפסיק פתח
 לשמוע את לז
 מכלל כפי ה
 בעידו מלא
 אעק (את ה
 השבת בן

הדרגה
את
צלבו
האטמו
החש
כעורים
ומאירה
פקח
האלהים
כי כרע
בה בקול
מים מבית
מזל
שמואל
אדור
בפתח כדי
קדו בכנף
בקרבי
ומתפלל
מפרה
מגיל את
לראות
לעזוב את
מה לנו
הק מפשע
עשה את
חנם!
בהביטו
בוז יבז
הכסילים
משומדים
רשע?
למי עדה
עמו ועל

כל הקדוש לנו, ואני עוד אבוא במריבה עם הקהל כדי לחלוק נבל כזה מידה? תכשית כזה מצוה הוא שילך לעזאול; יפצחו עצמותיו וירסקו אבריו כראוי ויאות לו, כדי שירגיש וידע כי הוא הגון לכך! — הבכלל הייתי בא הנה? (את זה אמר פנחס אלי בקול נמוך ובלחישא, כדי שלא ישמעו הנעבים עלינו) האם זה לפי כבודי הוא לבוא ולהתערב בדבר נמאס כזה? ידע השטן את העלמה אסתר בת דודי, היא אמרה לי כי ספרים נמצאו בבית שמואל'קע שהם למורת רוח להקנאים, ואני חשבתו כי ספרים שלנו מצאו בבית שמואל. ספרי השכלה, ופתאם ראו פה עיני דבר אשר לא קייתי לראות; ספרי השכלה — לא דובים ולא יער! כל ספריו הם ספרי המסיתים, צורדי הנפשות, ספרים שאין כדאי אף למשמש בהם. ועוד יותר כסתה כלימה את פני בראותי את כל ההגהות אשר כתב האויל הזה בתוך הספרים, דברי בוז ונאצה נגד עמנו. הא לך דף אחד שהסתרתי מספר הבית החדשה וראה מה שכתב בו הצדיק שלך (בדבריו שם פנחס את ידו בכיס מעילו והוציא פסת נייר אשר עליה היו כתובות שורות אחדות) הא לך, קרא, הלא מכיר אתה את כתב ידו, ראה איך נהפך רעך בין לילה לשונא ישראל ולמחלל כבוד לאומיותנו.

אין אני מוצא בדברים אלה כל שנאה לישראל! — אמרתי לפנחס אחרי שקראתי את הדברים הכתובים על פסת הנייר אשר נתן לי — אני רואה בדברים אלה רק לב איש מקושר בלבבו ונפש אל עמו האומלל ומקונן על שבר בת עמו, בראותו איך הלך ישראל מדחי אל דחי, עד כי אבדה חכמת חכמיו ונסתרה תבונת נבונותי.

נא בל תוסיף דבר אלי דברי נבלה ושטות! — הפסיק פנחס את דברי — האם שכור שכרתי לשמוע את להג שפתיך? המורים רבים ישנם בתבל, כפי הנראה, אין שמואל'קע דא בן יחיד בעירנו. פלא, לא ידעתי מזה כלל עד היום! איעצך (את זה אמר פנחס בעמדו כבר בפתח הישיבה, נכון לצאת ההוצה) — לך והשתמר,

איש כמוך. נברא מששת ימי בראשית להיות מיססיאנא, אבל לא משכיל ולא לאומי!"

"שומרים באים!" — נשמע קול קריאה בתוך ברנע שעובני פנחס, ואני עמדתי כנדהם וכמחולל מרביו האחרונים אלי.

"שומרים עליכם!" — נשמע כרנע גם קולו של זלמנ'קע מויק, אשר מהר לקפץ מעל הלון הישיבה ולברוח על נפשו ככל ההמון שעמד בתוך, אשר כלם מהרו לנוס, איש איש לביתו.

ברנעים אחרים נעשה קץ להבהלה והמהומה הנוראה. אחרי דחיקות ורחיפות עצומות נתרקנה כל הישיבה מאדם ולא נשאר בה כי אם שמואל'קע הנתפש, אשר עמד על מקומו כמשתומם וכמתבונן ברכי האל הנפלאים, אשר הפליא הסדו עמדו להצילו מכף כל רודפו אשר סביב שתי עליו. כל הקהל הקדוש רץ איש איש לביתו. הראב"ד והמשנית, גרום הקברן, ונאמקע הבלן התבוללו כלם בין ההמון ונחפזו לברוח. וזה ראקוויק, אף כי נשמטו סנדליו מעל רגליו והיה מוכרח לרוץ יחף הביתה, לא הסב את פניו להביט לאחוריו. "יהודים בנלות הם" — דובבו שפתיו ברוצו לדרכנו. — "ישראל בנלות בין הגוים, ה' ירחם!"

אני, אשר יחד עם ההמון יצאתי מהישיבה, נסתרתי באחת הפנות שבחצר בית התפלה ושם עמדתי דומם רנעים אחרים, כי לא ידעתי את נפשי. המית ושאון ההמון בהאיצו לנוס על נפשו צלצלו עוד באזני; תמונות הגבהלים והנהפזים וכל ההזיון המעציב בבית הישיבה — כל אלה נצבו לנגד עיני כמו ה', ולא יכולתי להשקיט את רוחי הסוערת בקרבי... כמו הולם חלומות מבהילים הייתי באותם הרגעים, ובחלומי ראיתי גם חזיון מוזר, איך ישע'קע המתמיד מסיר בחזקה את קופסת הצדקה מעל הקיר שאצל הספסל ומחביאה תחת מעילו... חלומות, רק חלומות מבהילים — אמרתי בלבי בהתאמצתי להשקיט את נפשי ולהביאה אל מנוחתה ושלוותה. כבר הכל עבר. הם! שקט ודממה. כבר נחלץ שמואל ירדי מצרה.

איין מאָנאַט
בש

יאססי—רומען

מורא האָבען יודען
נאָט אנפֿלעקס דאָ
הער נור, וויא ס'זיך
סני שיינט און שפּאַר
ציטערן, שרעקען
פחד האָבען זיין און

משה נעהט אַרדף
נעמט פֿון זיינע
תורה מיט דאָ צו
צווישען כרובים.
מיט משרתים, רייזע
יזט ער, שרייבט

אונטען הערפֿט
מענטשען מאַכען
יודען שרייען: אַר-
אונטער תורה אז
מאָכט ניט אונטער
מאָכט דאָ יודען

היום לעשות בי משפטים נוראים? הן כלם.
כקנאים כמשכילים, החליטו כי דהוי אני מתוך
כלל ישראל!

"ידיד!" עניתי ודמעות רותחות זלגו על לחיי—
"בקהלם אל תחד כבודי. היום נשבר לבי בקרבי
ונקרע לנזרים; היום נוכחתי לדעת, כי ירד עמנו
עד מאד וכי נפרד ונתרחק לנמרי מאת אלהיו;
היום נעשתי מוכשר לקבל אל תוכי את דברך
הנעימים. אשר עד עתה לא פעלו כלל על נפשי.
במטותא ממך, אהובי ורעי, אל נא תרף ממני
מהיום והלאה ואל נא תמנע את הטוב ממני
להורותי ולהודיעני מכל אשר ידעה נפשך. היה
בטוח כי עמלך ישא פרי טוב, כי נפשי שואפת
לאור וחיים!"

"מה מאד שמחתי לשמוע את זה ויצא מפיקי,
רעי אהובי" עניי שמואל— "ומה רב צערי כי
אחרת המועד בבקשתך; כי בזה הרגע אני עוזב
את העיר הזאת על מנת שלא לחזור אליה...
היי מה אמולה לבתי! אבל מקוה אני כי הרוח
אשר נתעורר בקרבך להודות על האמת עוד הלאה
ישאך, עד אשר תמצא את הדרך אל על, אל
האל הטוב, עיי משיחו הנעלה. היה שלום, ידידי!
אל נא תלך אחריו, כי למה תבוש בעיני הקהל
ולמה תסבול רדיפות כמוני... היה בטוב והי'
יהוק את לבך. חזק ואמץ, אחי בברית!
הוא נשק את שפתי בברכת הפרידה ועזב אותי
לבדי בשפקי זיווני. הוא נדד מקנו לבקש מחסה
לרוחו המלא מאהבת האמת, אשר בגללה שנאותו
אנשי שקר.

(סוף 'בוא בנו' הבא)

אך שבה נפשי למנוחתי והנה פתאם
ולמניקע מוזיק עומד לפני. "מה לך פה?"
—שאלתיו בתמהון—איפה הם שוטרי הממשלה,
אשר ראית?"

"התחבכה על השוטרים?" — שאלני המוזיק
בצחוק — "החושב אתה באמת כי ראיתי שוטרים
באים? לא! רק צחוק עשיתי לי להבטיח את
האזניים כי ירצו מפה".

שחקתי מאד בשמעתי את דברי המוזיק, והשחק
הזה הסיר לנמרי מלבי את תוגתי וממחוי את
התמונות המבהילות. "בראווא!" אמרתי אל המוזיק,
"בראווא!" הנך פקח באמת! הא לך את שכרך
בעד המצאתך המהומה — אמרתי אליו בהושיטי
לו מטבעת נחושת — "לך קנה לך ממתקים ודע
כי ערום הנך!"

העלם הביט עלי בעינים מסיקות תודה וגיל,
וכרעו נעלם ממני לשבוע עונג מן הממתקים.
ואני אצתי לשוב אל הישיבה לראות אם שמואל
עודנו שם, לבוא בדברים עמנו ולתמחהו מינונו.
אך בבואי אל פתח הישיבה כבר מצאתי את
שמואל יוצא משם וצדור ספריו תחת זרועו.

"הי עמך, ידיד, חזק ואמץ ואל ירך לבבך!" —
אמרתי אל שמואל, אשר כנבעת היה בראותו
אותי פתאום לנגד עיניו. הוא התבונן בי מעט
טרם שהכירני, כי כבר כסתה חשכת ליל את
הארץ.

"הלא תבוש לקרא את אחד המאמינים בישוע
הנוצרי בשם ידיד וגם לבדך אותו בשם יהודי?"
— ענה שמואל אחרי רגעים אחדים של דומיה —
"האם לא ראית איך כל הקהל הקדוש נתאסף

אינהאלטס פֿערציכניס: ספירה פון יעד; נאָמעס רוף צו מענטשען פֿון ה. ג.; חבלי
המשיח, בעארבייט פון פ. גאָרדאָן; יוסף ובנומין פון רעוול שמואל פרויא; א שווערער קאמפ,
פון יודיה הברול; — הוא ואני מאת פ. לברטוב.

Adresse der Redaktion: Pastor J. E. Resnick, Str. Rece 2, Jassy, (Rumänien)
Pastor Ph. Gordon, Skomakare-gatan 35, Karlskrona, (Schweden).

Preis des Jahrganges bei portofreier zuesendung: 2 Shilling, 2 Mk., 2.50 Fr.,
50 Cent., 1 Rubel, 1.30 Fl.

עם זאלל מקוים ווערן דאָס, וואָס געשרי-
בען איז (שמות י"ב, 46): "וועצם לא תשברו
ב'"; און איין אנדערער פסוק זאָגט (זכריה
י"ב, 10): "הביטו אלי את אשר דקרו".

ווען עס איז אָווענד געוואָרען, און עס
איז געווען ערב שבת, איז געקומען יוסף פֿון
הרמתיים, אַ רייכער מאַן און איין מיטגליעד
פֿון סנהדרין, אַ גוטער און פֿרומער מאַן,
וועלכער האָט אויך געוואַרט אויף מלכות
השמים, און איז געוועזען איין תלמיד פֿון
ישוע, אָבער נור היימליך, מחמת פחד פֿאַר
דיא אנדערע יודען; ער איז געגאנגען צו
פילאטוס'ן און האָט געבעטען ישוע'ס גוף,
נאָך וואָס זיך פילאטוס פֿערוואַנדערט, אַז ער
איז שוין טויט. און ווען ער האָט דאָס גע-
הערט פֿון דיא סאַלדאַטען, האָט ער יוסף'ן
דעם גוף געגעבען, ער האָט געקויפֿט אַ לוי-
לך, אַזוי איז אויך געקומען נקדימון, וועלכער
איז פֿריער געקומען צו ישוע ביים דער נאָכט
און האָט געבראכט געוויינ, מור ואהלה, אַ-
רום הונדערט פֿונט. זיין האָבען נון ישוע'ס
גוף אַרונטערגענומען און איהם איינגעוויקעלט
אין דעם ריינעם ליינענעם טוך, מיט דיא
וואָהל שמעקעדיגע געווייצען, אַזוי וויא דיא
יודען פֿלעגן מקבר ווין, אויף דעם אָרט,
וואו ער איז געקרייצט געוואָרען, איז גע-
ווען אַ גאָרען, און אין גאָרען איז געווען
אַ קבר, וועלכען יוסף הרמתיים האָט אויס-
געהאַקט אין איין פֿעלד, אין וועלכען עס איז
נאָך קיינער נישט געלייגט געוועזען, אין דעם
קבר האָבען זיין ישוען אַריינגעלייגט, וועגען

ערב שבת, וואָרום עס איז שוין געווען דיא
צייט פֿון קבלת שבת, און דער קבר איז נאָנט
געווען. דער נאָך האָבען זיין צוגעקויקעלט
אַ גרויסען שטיין צום טיר פֿון קבר און זיך
גען זיך אַוועקגעגאנגען. דאָ זענען געווען
עטליכע פֿרויען, וועלכע זענען מיט איהם פֿון
ליל געקומען, מרים פֿון מגדלא און מרים דיא
ווייב פֿון יוסף, וועלכע האָבען זיך געזעצט
אַקעגען דעם קבר; זיין האָבען דעם קבר
געזעהן און צו געזעהן, וויא מען האָט זיין
גוף אַנידער געלייגט. און זיין זענען ווידער
אָוועק געגאנגען און האָבען צורעכט געמאַכט
געוויינ און זאלב, אָבער אים שבת זענען
זיין שטיל געווען, אַזוי וויא עס איז געפֿויר-
לען אין דער תורה.

פֿאַלגענדען טאָג זענען צוזאַמען געקומען
דיא ראשי-כהנים און דיא פֿרושים ביים פֿיר-
לאַטוס'ן און האָבען געזאָגט: "האָר מיר גע-
דענקען, דאָס יענער בעטריגע, ווען ער האָט
נאָך געלעבט, האָט געזאָגט: 'נאָך דרייאַ טעג
וועל איך אויפֿשטעהן'. דערום גיב איין בע-
פֿעהל מען זאָל היטען דעם קבר, ביז דעם
דריטען טאָג, טאָמער וועלען זיינע תלמידים
קומען ביים נאָכט און וועלען איהם אַרויס-
גנבן און וועלען זאָגען דעם פֿאַלש: ער איז
אויפֿגעשטאַנען פֿון דיא טויטע; און דיא
לעצטע בעטריגערייאַ וועט זיין ערגער פֿון
דיא ערשטע". פילאטוס האָט זיין געזאָגט:
"איחר האָט שומרים, געהט, היט, וויא איחר
קענט". און זיין זענען געגאנגען און האָבען
געשטעלט ביים דעם קבר שומרים און האָבען
געלייגט אויף דעם שטיין איין זיענעל.

הוא ואני

(סוף)

לצרכי החג. אחותי הגדולה עמוסה היתה באותה
שעה בעבודה רבה. היא שפשפה נקתה וערכה
את כלי הבית לכבוד החג, ועל כן הוכרחתי לשבת

בנפש מרה ובלב מלא תונה שבתו אל
ביתי. הורי לא היו אז בבית, כי ימי הפסח היו
משמשין לבוא והם יצאו לקנות הפצים שונים

מד פחדתי
בד ש לך
את טמא
הנשיה בנשיה
מי על הספה
בעין כאב טיפ;
שבתו ינעם
הנחורים טיפ;
הנדיף דברו
וכל החיון הספיק
הוא נסע, מד
פעמים אהודת
העובדה — הו
להחור אליה? כל
של קנא עיני?
אני כל בני קלח
הכמיט ובבורה
ובנאור? מי
שמואל הנדיף
היה יודע בעצמו
לעזות האיש
בישוע הנצי? מי
להפוך בזכות? מי
בשמעו את אשר
עז בנפשו לא
לכבו וכו' הו
לא עשה כל
יודים וסבדים
רה וכל סוד
זאכץ לחינה
טבל וכל
לשמה? ק
ודעת — ק
אז סודים
פגלות וזנות
האבטה
שוד וזנות
וזנות וזנות

נעווען דיא
 דיא איז נאנט
 פונעקיקעלט
 קבר און זער
 גענין נעווען
 דיא איהם פון
 דיא מרים דיא
 דיא געזעצט
 דיא דעם קבר
 דיא האט זיין
 גענין ווידער
 דיא געמאכט
 דיא שבת זענען
 דיא בעפוי-
 דיא געקומען
 דיא ביא פיר
 דיא מיר גער
 דיא זען ער האט
 דיא דרייט מעג
 דיא איין בער
 דיא ביז דעם
 דיא תלמידים
 דיא איהם ארויס
 דיא ער איז
 דיא און דיא
 דיא ערער פון
 דיא געזאגט
 דיא ווא איהר
 דיא און האבען
 דיא און האבען
 דיא בעל.

היתה באותה
 מקוה וערכה
 סבתה לשבת

בדד בהדרי הצר והקטן ישבתי אל השלחן ולקחתי
 בירי ספר לקרא בו כדי לבלות את זמני ולשכך
 את יגוני אבל היש סגרתיו והנהתיו מידי כי
 הרגשתי בנפשי איזו ליאות משונה. שמהתי את
 גוי על הספה אשר ישבתי עליה והשתי בלבי
 כעין כאב גופני; כל כך עצום היה שבר לבי
 שכבתי רגעים אחדים פרקדן ומוחו נמלא מרעיונות
 ותרדורים שונים, אשר המרכז בהם היה שמואל
 הנדרף, דבריו אשר השמיע באזני הקיץ שלנו.
 וכל החיוון המעצב אשר ראיתי בבית הישיבה.
 הוא נסע, נדד ועבר מפה? — שאחתי לנפשי
 פעמים אחרות, כאלו הייתי מפקפק בעצם
 העובדה — הוא עזב את עירנו על מנת שלא
 לחזור אליה? כל כך נענה עד נפשו אולתם
 של קנאי עירנו? אך מי הם קנאי עירנו אם לא
 אנחנו כל בני קהלתנו, בנערינו ובזקנינו, בתלמידי
 חכמינו ובבורינו, באדוקינו ובמשכילינו, בראינו
 ובנאורינו? מי מאתנו היה רוצה להציל את
 שמואל הנדרף מידי רודפיו הנם? מי מאתנו לא
 היה יודע בעצמו כי הרפה תהי לו אם יעמוד
 לעזרת האיש האומר בפומביה כי הוא מאמין
 בישוע הנוצרי? מי מאתנו לא היה מתביש אפילו
 להפוך בזכות? מי מאתנו לא ימלא שחוק פיו
 בשמעו את אשר עשו בני עירנו לבחור שהרהיב
 עוז בנפשו לאמר, כי ישוע הנוצרי הוא צור
 לבבו ובו הוא מוצא תשועה ונחמה — אף כי
 לא עשה כל רעה לאחד מאתנו ואף כי כלנו
 יודעים ומכירים אותו כי הוא בחור נחמד, יקר
 רוח ובעל מדות טובות וישרות? מי מאתנו לא
 יתאמץ להוכיח בשקר כי הוא איש רע ובלעיל,
 גוכל ונבל — רק כדי לבזותו ולתת את שמו
 לשמצה? כן — קראתי אחרי התבוננות ושקול
 הדעת — קנאים אנו כלנו, לא בצדק ולא בדעת!
 אנו עומדים כעניים בפתחי כל הארצות ומבקשים
 סבלנות דתית, אנו קוראים בשם ההשכלה, בשם
 האמונה המשיחית, ה"אהבה", ומבקשים חופש,
 שוויון זכויות והתנכס אורחים, ואנו בעצמינו, בין
 חומות הניטו שלנו, קנאים נוראים אנו ואין בנו

אף קורטוב של סבלנות! אני, הוי רפהדרוה וקל
 הדעת, האם לא עמדתי היום כנציב שיש מבלי
 להניע אף באצבעי הקטן לעזרת הנדרף והמוכה
 הנם? האם לא ראו עיני את כל הנעשה לנקי
 והף מפשע ואני החרשתי?
 "סלח לי אלהי עולם!" — קראתי פתאם ממעמקי
 לבבי, אחרי ששכבתי דומם רגעים אחדים ועשיתי
 חשבון מדויק את לבבי והעברתי במשפט לפני
 את כל דרכי חיי וכל מעללי ומעשי, גם את כל
 מחשבותי הנסתרות, אשר כלם עמדו לפני כערפל
 עב — "העבר פשעי, אל רחום וחנוך, כי אובר
 אני בחטאי ופשעי! . . ."
 נפשי ענמה עלי מאד בדברי את הרברים האלה.
 רוחי סערה והמה בקרבי. מחשבותי להצו את
 לבבי והעיקו על מוחי מבלי נשוא. חשתי בפנימיותי
 דקירות וישרויות, וסביבי בחדרי כמו ראיתי ענן
 וערפל ממלאים את הללו. השעמום גדול היה
 בקרבי ואחי כנוע מכליון רוח . . . כמעט שלא
 בדיעתי ולא ברצוני, כי אם ע"י איזו דחיה
 פנימית ואינסטינקט עור, קמתי ממקומי, התאוששתי
 ונשיתי אל החלון לשאף רוח. פתחתי את הלוגי
 והבטתי אל תוך אפלת הליל אשר חתלה את
 פני האדמה. ראיתי כמו מבעד לערפל את הבתים
 הנמוכים והשהורים, אשר נדמו לי באותה שעה
 כמצבות שחורות עתיקות העומדות על קברי
 מתים אשר כבר נשכח זכרם. מרחוק הדרה אל
 תוך אזני שריקת הצפרדעים אשר קרקרו בהביצות
 אשר מסביב לעיר, והקונצרט הזה עוד הוסיף
 על יגוני . . . כל התולדה מסביב נראתה בעיני
 כעולם של תהו ובהו, כמעי מפלה וכחורבה
 ישנה ועתיקה מאד. כל עירי הקטנה נדמתה בעיני
 כחצר מות שאין בו כל תנועה וחיים. נמלאתי
 פחד ורתת וסרתת את עיני מן העולם השפל;
 הבטתי אל רום שמים, אל הכוכבים הנוצצים
 ומהירים כאבני הן "שוכבות ב'רקמת משי . . ."
 התבוננתי אל ספירי הרקיע והם נדמו לי אז
 כרבות עיני אלוה צופיות ישר אלי . . . נפשי
 התהלחלה מאד והעצמתי את עיני מתביש אל

הוא נסע, נדד ועבר מפה? — שאחתי לנפשי פעמים אחרות, כאלו הייתי מפקפק בעצם העובדה — הוא עזב את עירנו על מנת שלא לחזור אליה? כל כך נענה עד נפשו אולתם של קנאי עירנו? אך מי הם קנאי עירנו אם לא אנחנו כל בני קהלתנו, בנערינו ובזקנינו, בתלמידי חכמינו ובבורינו, באדוקינו ובמשכילינו, בראינו ובנאורינו? מי מאתנו היה רוצה להציל את שמואל הנדרף מידי רודפיו הנם? מי מאתנו לא היה יודע בעצמו כי הרפה תהי לו אם יעמוד לעזרת האיש האומר בפומביה כי הוא מאמין בישוע הנוצרי? מי מאתנו לא היה מתביש אפילו להפוך בזכות? מי מאתנו לא ימלא שחוק פיו בשמעו את אשר עשו בני עירנו לבחור שהרהיב עוז בנפשו לאמר, כי ישוע הנוצרי הוא צור לבבו ובו הוא מוצא תשועה ונחמה — אף כי לא עשה כל רעה לאחד מאתנו ואף כי כלנו יודעים ומכירים אותו כי הוא בחור נחמד, יקר רוח ובעל מדות טובות וישרות? מי מאתנו לא יתאמץ להוכיח בשקר כי הוא איש רע ובלעיל, גוכל ונבל — רק כדי לבזותו ולתת את שמו לשמצה? כן — קראתי אחרי התבוננות ושקול הדעת — קנאים אנו כלנו, לא בצדק ולא בדעת! אנו עומדים כעניים בפתחי כל הארצות ומבקשים סבלנות דתית, אנו קוראים בשם ההשכלה, בשם האמונה המשיחית, ה"אהבה", ומבקשים חופש, שוויון זכויות והתנכס אורחים, ואנו בעצמינו, בין חומות הניטו שלנו, קנאים נוראים אנו ואין בנו אף קורטוב של סבלנות! אני, הוי רפהדרוה וקל הדעת, האם לא עמדתי היום כנציב שיש מבלי להניע אף באצבעי הקטן לעזרת הנדרף והמוכה הנם? האם לא ראו עיני את כל הנעשה לנקי והף מפשע ואני החרשתי? "סלח לי אלהי עולם!" — קראתי פתאם ממעמקי לבבי, אחרי ששכבתי דומם רגעים אחדים ועשיתי חשבון מדויק את לבבי והעברתי במשפט לפני את כל דרכי חיי וכל מעללי ומעשי, גם את כל מחשבותי הנסתרות, אשר כלם עמדו לפני כערפל עב — "העבר פשעי, אל רחום וחנוך, כי אובר אני בחטאי ופשעי! . . ."

תוך חללו של עולם. אך הרוח הקל והצה שגשב
מן השדה הביא בכנפיו רסיסי טל של הליל אשר
הרטיבו את פני, ולאט לאט שבה רוחי אלי.
ערפלי רעיונות תונה מעט נפורו ונשהרו, ונפשי
שבה מעט למנוחה.

"מה היה לי?" — שאלתי לנפשי בהתאוששי
ובהתעמלי לנרש למרי ממוחי את הרעיונות
המעצבים — "מה היה לי היום, כי נפשי עצובה
וענומה כל כך? האם לא חשבתי אני את שמואל,
זה רק אתמול, לאיש הפספס, לרודף רוח,
למאבד ומחרס את עולמו? מה היה לי היום,
כי רוחי הומיה בקרבי כל כך בשביל שמואל זה
הנחשב עתה אצלי לאדם המעלה, לגאון הרוח,
לשוב ובחור משכילי? האם אין זה פרי רפיון
רוחי וחולשת תכונתי?"

"כן" — ענה קול מהדרי לבני — "הלוש
הנק, אדוני באמת, הלוש ורפה רוח, אסור בחבלי
השווא, עבד נרצע להחטא, רתוק ומשועבד למאוי
לבבך!"

"רק מפני רפיון רוחי" — דובבו שפתי אחרי
שעמדתי דומם רגעים אחדים — "רק מפני
תכונתי החטאה יכולתי היום לעמוד על דמו של
שמואל הצדיק והנקי מבלי דבר ומבלי עשות
מאומה כדי להצילו מידי רודפיו הנם. צבוע אני
וחנף ככל הצבועים והחנפים אשר בעירנו. בשעה
ששמואל הצעיר לימים ממני עמד לפני שוביו
וידע כי הרב חדה מונחת לו על צווארו, ולא זע
ולא חת מפני כל ובקול אדיר ונורא הרעים,
כאחד הנביאים, את האמת המרה באוני הקהל —
עמדתי אני דומם וחרד לפתוח שפתי פי... אם
גם עברה איזה מחשבה טובה בלבי, לא הוצאתי
אותה אל הפועל, כי משועבד נשארתי לאהבת
עצמי. אמרתי — "מה יאמרו הבריות? מה יאמרו
כל חברי ואורחי ומכבדי בשמעם כי אני עמדתי
לימין אותו האיש אשר קרא בפומביה, כי ישוע
הנוצרי הוא גואלנו ומשיחנו? אנה אולך את
הרפתי בחודע לכל בני העיר, כי אני האחד
הייתי אשר דברי ה"משומד" נעמו לאזני?"

מפני כבוד מדומה לא הרחבתי עוז ללחום בעד
האמת והצדק ולהניח על כבוד איש שנפל בידי
זדים ועריצים, אשר חללו את כבודו על לא חטם
עשה ולא מרמה בפיו."

"סלח לי אלהי עולם! חוטא גדול ונורא
אני! — קראתי עוד הפעם מעמקי לבב נשבר
ונדכה, אחרי דומיה והתבוננות ארוכה — "חוטא
אני ככל בני חברתי, רמים ונשגבים אני בפינו,
אבל אפס ואין בלבבנו; ענקים אני בדמיון וגמדים
ברוח, נשרים במחשבה והנבים במעשה, בשמתיפים
ומתהדרים אננו, המשכילים, כאלו נולדנו מחדש.
כאלו קמנו מעם המתים. — באמת, אין אנו אלא
מה שהיינו, כי בקרבנו עוד חי אותו ה"אני" הישן,
אותו הלב העקוב והאנוש. בשעה שרקבון נורא
שורר בגפשונו, "לאומיותנו" היא "תלמוד" חדש
לנו, תורה חדשה אשר אין רוח אלהים בקרבה,
ומעשינו הם כצללים של מחשבות ריקות, של
לבנו החולה..."

מה נשגב מאד שמואל מאתנו ברוחו ונפשו,
מה נעלה ומרומם הוא על כלנו בחייו ושאיפותיו!
בו תראה המהות של האדם הנעלה ברוח ומתוך
נפשו מציל היופי הפנימי של נפש היה ומרגשת.
רגשי קודש, רגשי אמת וצדק. אותו ראיתי תמיד
שואף לשלמות מוסרית, לחיים מלאים וקיימים.
הוא אינו מוצא קורת רוח בעולם של תהו ובהו,
אשר רק בסות של יופי חצוני הושם עליו, ועל
כן אינו רואה תשועה לישראל ברנבי ארמת ציון
או בשנוי מצבו המדיני. הוא רואה כי חרבות
ישראל לא יבנו על יסוד פירות לאומיות ריקות
ושדיפות. הוא מוצא את חורבן אומתנו בקרב
לבבה: הוא מעתיק את מרכז הכובד של מצבנו
הנורא מן העולם החצוני המסבב אותנו אל
העולם הפנימי ההרוס שבתוך נפשנו. הוא רואה
את העבר שלנו, מתבונן אל תוך ההווה ומציל
אל חיק העתיד, ובצדק הוא מחליט, כי אנו
בעצמנו החרבנו את עולמנו הרוחני וקלקלנו
לגמרי את טעמנו המקורי. אנו בעצמנו שטשנו
את צורתנו הלאומית, בזבזנו את כחותינו הרוחניים.

את המתנות והתנאים
ואשר יכלו לעשות
כי הלכנו אחרי דרכי
ולא הדר להם. אשר
עד היום לא התעורר
שלבנו היה. נבדל חסר
רוח האמונה הלאומית
ועשתה אותנו לזר
והרסותינו לא תביט
המדיני ולא גם מלח
ושוממות אין אכזר
רעיונותי נקבצו
הלם ופסע בחוקי הח
במהירות נפלאה, ור
בעינים פקוחות את ע
החיים והמות.
עניני נא נרבים
לבני, בנשאי עני הח
מאת ארצלי מרד—
האם רסיסי הטל המ
ענינים? האם לא ח
עמי כי נורא הוא? ה
עמי להיות כמרכס ל
האם לא נעזר גם ה
למורי דרך לכל מ
וועף של העולם ה
עזים — להרחיק
מלכת האלהים?
למרכבים מהדרי
המשה אד העל
האלהים סובב
בה היה היק?

עם זה שכן
אז אנוק מן
מלך חזקל

לחם בעד
שנפל ביד
לא לא חם

הכל ונורא
לכב נשבר
— חוטא
אנו בפינו
סיון וגמדים
כשמתים
לדנו מחדש
אנו אלא
האני הישן
שדקבון נורא
למוד הרש
לחם בקרב
דיקות של

סדונו ונפשו
דו ושאותו
ה ברוח ומתוך
ה היה ומרגש
ה ראיתי תמיד
מלאים וקמים
של תהו ובהו
שם עליו ועל
זכר אדמת ציון
הה כי חרבות
לאומיות ריקות
אומתנו בקרב
זכר של מצבנו
ב אותנו אל
שנו הוא רואה
ה ההוה ומציל
ההלים כי אנו
הדחני וקלקלנו
עצמנו משמשנו
הדחני הרוחניים

את המתנות הנחמדות אשר נתן לנו האלהים
ואשר יכלו לעשות אותנו סנולה מכל העמים;
כי הלכנו אחרי דברים נפסדים אשר לא תואר
ולא הדר להם, אשר הם השפילו והורידו אותנו
עד הדיוטא התחתונה. הוא רואה, כי כל עוד
שלבנו יהיה "נכוב" ובקרבתנו לא תבוא רוח הדישה,
רוח האמונה הטהורה אשר הוללה ותולדה אותנו
ועשתה אותנו לגוי אחד בארץ, אומללים נהיה
והרסותינו לא תבנינה, לוא גם ישתנה מצבנו
המדיני ולוא גם נצליה למצא לנו קן בין חרבות
ושוממות ארץ אבותינו".
רעיונותי נקבצו במוחי והיו לגל נורא. לבי
הלם ופעם בחזקה וורם את דמי אל תוך עורקי
במחירות נפלאה, וכמו במחזה הבשתי וראיתי
בעינים פקוחות את עמי המפרנס ומפרפר בין
ההיים והמות.
"עניני נא כוכבים מזהירים" — נתמתי מפעמי
לבבי, בנשאי עיני השמימה, כמבקש פתרון לחדתי
מאת אראלי מרום — "הגידו נא לי בני שחקים —
האם רסיסי הטל המריטבים את פני אינם דמעות
עיינים? האם לא התאבלו גם אתם על שבר בת
עמי כי נורא הוא? האם לא נועדו גם אחי בני
עמי להיות כמוכס למאורות באפלת כל היקום?..
האם לא נועדו גם הם להיות למחנה שמימית
למורי דרך לכל משפחות האדמה השטות בים
וועף של העולם והן נלאות למצא נתיבה במים
עזים — להורות הדרך המוליכה אל החוף, אל
מלכות האלהים? האם לא נועדו גם הם להיות
לכוכבים מזהירים סביב להשמש הגדולה של
המשיח אור העולם? האם לא עליכם הראה
האלהים באצבעו בעת אשר נשבע לאברהם:
"כה יהיה זרעך?"

"הגידו נא לי בני מרום, ספרו לי מה שאתם
שומעים מאחורי הפרגוד: הקצף קצף ה' על עמי
לעולם? היש עוד תקוה להעם האומלל והאובד
כי ירחם עליו אלהיו ברחמיו וברום הסדיו? הגידו
נא לי — הכבר כלתה שעת שנתו של אותו
הענק השוכב למעצבה ועינו מוכות בעורון? ...
הבמהרה יתעורר וישוב לאיתנו, כי עוד עליו לעמוד
על רגליו, לבלות את מלאכת השמים, אשר
החלה על ידו? הבמהרה תקום סבת דוד הנופלת?
התוסיף קום בתולת ישראל? ..."
משמים ודומם עמדתי רגעים אחרים, ועל לחיי
התגוללו דמעות ורחות. הכוכבים ממעל התנוצצו
ושלחו קרני אור אל עיני הרטובות. . . וקרני
האורה היו לי כמבשרי טוב, כמחממי אבל, כמביני
נחמה. . .
לבי שב ויחי. וכאיוב האומלל, אשר בטעמו
נטפי נחמה קרא: "ידעתי נואלי חי ואחרון על
עפר יקום", כן קראתי פתאם: "ידעתי עמי, כי
עוד נכונו לך עתידות טובות, כי משיחך חי
וגואלך מחכה לך בורעות פתוחות... עוד ישוב
ירחמך אלהיך ועוד תבני בתולת בת ציון!"
ובחוף עוד שרר ההושך. דומיה רחפה על
פני כל התולדה מסביב. כיער הקטן שמצפון
לעיר השלך הם דממת הליל שררה בכל פנותיו.
ענפי העצים הגבוהים והעבים התנועעו לאט לאט.
רוח קל נשב על פני צמרתם, והעלים השיקו
איש אל אחיו בדממה ושקט. . .
פ. לבר-טוב.

לונדון תרס"ה

א שווערער קאמפף.

פון יהודה הברזלי. (פארשטעצונג.)

צונענומען צו זיך און געמיינט איהר. זיין האָר
בין איהר פארדינגען א קליינעם געמערליכען
צימערל און האָבן געמאן אליין, וואָס זיין האָר
עס איז שוין אוועק א פאָר יאהר, זיט רחלע
איז אוועק פון דער היים. א פרומע דייטשע פאָר
מילע, ווירקליכע אדישע פריינד, האָבען איהר

ישש געמיינט, אז ער גופא איז מיאוס, נייערש
אז ער איז אַרעם און א גרויסער בעל יסורים,
און גראדע איבער דעם שטוינען לייט ביז צום
שרעקען, וואָס ער איז דאָך אזוי ערוויבען. דאָס
איז טאָקע דער טעם, פאַר וואָס דיא רבנים
האָבען געזאָגט, אונדער משיח הייסט חנוּוּרָא ד"ה
א ווייסער מצורע, און וויא בריוונגען א ראהי
פון ישעיה נ"ג ד', וואָס מיר וועלן שפעטער
בעטראַכטען. (סנהדרין צח"ב).

"כן יזה נזים רבים עליו יקפצו מלכים פיהם
כי אשר לא ספר להם ראו ואשר לא שמעו
התבוננו". אזוי וועט ער פיעלע פעלקער בער
שפרענגען אָדער אויפֿשפּרינגען מאַכען, איבער
איהם וועלן מלכים זייער מויל צו מאַכען, ווייל
וואָס עס איז וויא נישט דערצעהלט געוואָרען,
האָבען וויא געזעהען, און דיא וואָס האָבען נישט
געהערט, וויא האָבען עס פערשטאַנען.

בעמערקט, וויא שעהן דער נביא בעשרייבט דעם
עבר ה' וועלכער איז דער ענין פון ווינע גבואה;
פאַראַויס טאָקע אין וועניג ווערטער, ווייל ער
ווייל דערנאָך מער מפרש זיין אויף וועלכען
אופן ער וועט דיא צווייא עמטער אויפֿפיהרען.
דאָס וואָרט: "יזה" מיט דגוש איז אודאי דער
הפעיל עתיד פון מזה און מזה האָבען דיא ועלבע
טייטש וויא "וזה מן הדם" אין ויקרא ד', ו'
און "וזה מדמה" אין מלכים ב', ט', ל"ג, און
"וזה נצח" אין ישעיה כ"ג נ'. דאָס שטימט מיט
דער מחשבה אין קאפיטעל נ"ג נאָנץ גוט. אָבער
זייערע מפרשים מיינען, אז יזה בעדייט אויפֿ-
שפּרינגען און פאכט צו שממה ד. ה. וויא ווינען

אזוי פערוואונדערט און ערשטוינט, אז וויא מען
זאָגט, וויא ווינען אים דער הויט אַרויס, מיר
וועלן זיך דאָריבער נישט שפּאַרען, און דאָרום
האָבען מיר ביידע בעדייטונגען געגעבען.
דער צווייטער טהייל פון דעם פסוק ווייזט
צוריק צום פסוק ו', דער נביא האָט ברוח הקודש
מיט פרייד און בעוואונדערונג געזעהען וויא אידישע
מבשרים לויפֿען אויף דיא בערג און פּרעדיגען
שלום, מאַכען הערען טוב גוטעס, מאַכען הערען
ישועה הילפֿע אָדער בעסער ערלעזונג, און דאָ
איז ער אונז מודיע פון דיא צוהערער און פון
דיא ווירקונג פון דיא בשורה טובה.

דיא גוים, וואָס האָבען קיינמאל אזוי עפֿים
נישט געהערט, ווינען דיא ערשטע וואָס הערען,
זעהען און מערקען אָדער פערשטעהען, מיר
פיהלען דאָרינען דיא פערוואונדערונג פון דעם
נביא ועלכטם גלייך אזוי וויא פון דיא גוים. עס
איז א וואונדער איבער אלע וואונדער, אז דיא
גוים זאָלען זיין דיא ערשטע, וואָס ווינען מקבל
דיא טרעסטליכע באַטשאַפט פון נאָט צו ציון.
אָבער דיא געשיכטע בעווייזט, אז עס איז אזוי
אקוראט געוועזען נאָך דעם שפּרוך פון ישוע,
אז דיא ערשטע וועלן בכלל זיין דיא לעצטע
און דיא לעצטע דיא ערשטע, דאָך אין
גלייכעס וואונדער וועט בליי פסג געשעהן מיט
ישראל, וואָס דער פסאלמיסט זאָגט אין בעטרעך
פון דער צייטליכען גבואה: "בשוב ה' את שיבת
ציון היינו כחולמים או ימלא שחוק פינו ולשונונו
רנה", וועט אודאי צוטרעפֿען ביא דער גייסטליכען
גבואה.

שברים.

שיינקייט פארבלענדעט דיא אויגען, אבער מדות
טובות געווינען דיא נשמה.

מענטשען וואָס גלויבען אליין, וואָס וויא הערן,
הערן קיין מאָל נישט אזוי פיעל, וויא וויא גלויבען.
חכמה בריינגט נישט קיין דלות, זיא איז דער
גלייכער וועג צו עשירות.

שבליים.

וואָס ריינער א מענטש איז, וואָס מעהרער
האָט ער פֿינט אמריינקייט.

מיין שווינען רופט צוא דיר, א מיין גאָט.
מיר זאָלן נישט גור מתפלל זיין נייערש אויך
שווינען שטיל פאר גאָט, כדי אז ער זאָל קאָנען
רעדען א וואָרט אין אונזערע האַרצען.

הוי שחר יקר וזהו,
נזע ישי ציין פורה,
מרים ראשי וכבודי,
מלך אמת חסד ואהבה,
צה ואדום דגול מרבה,
מה נעמת לי דודי!
אך כלל יפי,
מילין דופי,
כדבש במו פי
דברך לה,
הוד וחוד לבשת אלי!

מלכי ומעזי וקדושי,
מנני ועטרת ראשי,
כן ידוד אלהים ומרים!
מה נעים לאוזן שומעת
לך חוק כי מלא דעת
במו מים המכסום לים.

דיא אידען אין

דעם דריטען מאי וואָס
אסיפה אין העלוינפאָר.
האָבען געשיקט א בקשה צו
אלע אידען, וואָס קומען
ווערען באַטראַכט אזוי וויא
וואָס זענען שוין געזעסען
יאהר זאָלען באַקומען דעם
(בירגער רעכט). דיא דאָזיג
מען אסך מתנגדים, דער סוף
איז געוואָרען, אז מע האָט
געשטויסען, און מע האָט
מע זאָל נאָך שטרענגער זיין.
(*) פון דעם געזאָגט.

שירי ציון *

I.

צורי וגואלי
בך כל חילי
אתה אה לי
האה, האה,
מתי אראה פני אל ואח!

מקור חכמה מעין נבוע,
קול חוצב פשיש בקע
ללב אבן הציס שנונים
לנתך מטיל ברזל להבה.
שפוך נא אלי רוח אהבה
עם רוח חן ותחנונים
וקבל אותם
מלב כחותם
כי אז איהם
ועמד אחיה.
במתי לא אמות כי אחיה!

הוי שחר יקר וזרח,
גוע ישי ציון פורה,
מרים ראשי וכבודי,
מלך אמת חסד ואהבה,
צה ואדום דגול מרבבה,
מה נעמתי לי דודי!
אך כלל יפי,
מילין דופי,
ברבש כמו פי
דברוך לי
הוד והדר לבשת אלי!

מלכי ומעוי וקדושי,
מגני ועשרת ראשי,
בן דוד אלהים ומרים!
מה נעים לאוזן שומעת
לך חוק כי מלא דעת
כמו מים המכסים לים.

אל ער לייא

דיא אידען אין רוסלאנד.

אימיצער האָט געגעבען דער רוסישער דומא
אין עצה, אז מען זאל נישט געהמען קיין אידען
פאר סאלדאטען. מע האָט אומיסטען געגעבען
אזא עצה, כדי אז דיא אידען זאלען נישט מעהר
קענען טענהן, אז זייא, ווייל זייא דענען דעם
קיסר, האָבען רעכט זיך אריין צו מישען אין רוסישע
פאליטיק. ווען זייא ווערען פריי פון דעם חוב
צו האלטען מלחמה פאר זייער לאנד, וועט מען
זייא באַלד קענען פרענען, מיט וואָס פאַר איין
עזה מישט איהר איין אריין אין רוסישע פאליטיק.
דער בעל-עצה/עיק אליין וואָנט, אז דער מעם איה
ווייל סע נליסט זיך איהם אויסצוראָמען אלע

דיא אידען אין פינלאנד.

דעם דריטען מאָ האָט מען געהאט איין
אסיפה אין העלזינגפאָרס. דיא סאָציאליסטען
האָבען געשיקט אַ בקשה צו דעם לאַנד-טאָג, אז
אלע אידען, וואָס קומען קיין פינלאנד זאלען
ווערען באַטראַכט אזוי וויא גרים, און אז אלע
וואָס זענען שוין געזעסען אין דעם לאַנד דרייא
יאָהר זאלען באַקומען דעם משפט האַרזחיס.
(בירגער רעכט). דיא דאָזיגע בקשה האָט באַקו-
מען אַסך מתנגדים. דער סוף פון דעם מחלוקת
איז געוואָרען, אז מע האָט דיא בקשה צוריק
געשטויסען, און מע האָט געמאַכט יד אהר, אז
מע זאל נאָך שטרענגער זיין אקענען דיא אידען.

(* פון דעם געזאגטן "שירי ציון" וואָס ווערט געזונגען אין "משיח-שול" אין ירושלים.

אז וויא מען
ארויס. מיר
און דאָס
געבען.
פסוק ווייזט
ברוך הקודש
הוא ויזא אירישע
און פרעדיגען
מאכען הערען
לעזונג, און דאָ
הערער און פון
דבר.

מאל אזוי עפס
וואָס הערען,
שטעהען. מיר
ערונג פון דעם
דיא גוים. עס
געדער, אז דיא
עס זיינען מקבל
נאָט צו ציון.
עס איז אזוי
פון יסוע,
דיא לעצטען
שטען, דאָך איין
באָ געשעהן מיט
אָס אין בעטרעך
שוב ה' את שיבת
הק פינו ולשונונו
אדער נייסטליכען

דען, אבער מרות
וואָס ויזא הערין,
דיא ויזא גלויבען.
לח, ויזא איז דער

שירי ציון *

II.

כאור יציין מן עפתה
כננה ורועה תצמיח.
כן יצאו אסירי תפתה
ויקומו מתים במשיח!
חמות נפשי מות ישרים
וראש ארים!
בניא צלמות ומחשכים
האירי לי שמש צדקה!
בעברי עמק הבכים
השמיעני קול דממה דקה.
ואראה את ההר הטוב
כגן רמוב!

שחר יקר אין חקר
אור נוגה, נובע חיים!
נשא עלינו בעת בוקר
אור פנך משמים.
האירי שכיב אל ורשק
וכר נשק!
כטל משכים הולך בנחת
וורה ציין נובל לתרופה.
כן בטל אורות משחת
השיבה נפש עיפה
וניילו על כל תלמיה
אנליה!

ארץ ישראל

(פארטועצונג)

צונערופען אין געפרענגט, פון וואנען זיא ווייס,
אז משיח איז שוין געקומען, און אז ער האָט
אזויא געזאגט, וויא זיא האָט איהר דערזעהלט,
"דאָס שמעהט אין דעם נייעם טעסטאמענט",
האָט זיא איהר געענטפערט.

"וואָס איז דאָס פאר אַ ספר? קענט איהר
מיר איהם ליענען? איך וואָלט דאָס אליין ווער
ליין לייענען."

"יע גערין", האָט זיא איהר געענטפערט, "איך
קען-איך לייענען מיין ביבעל, דאָרט וועט איהר
דאָס לייענען". מיט דאָס רייד איז זיא אוועק און
איז באלד ווידער געקומען מיטן הייליגען ספר.
עס איז אוועק אַ פאַר מאָנאט, חנהלע איז
געוואָרן אלץ ערנער און ערנער, איין טאָג האָט
מען געשיקט רופען דאָס מוסער, אז דאָ איז גע-

נאָך מיטאָג איז געקומען דאָס מוסער, חנה
האָט איהר דערזעהלט דעם חלום און דעם
שמועס מיט דער שוועסטער.

"א, אַ קלאָג איז מיר נישט געשעהן!" האָט
זיך שריד אַ האָט געטאָן, "מעהר פעהלט מיר נישט
חנהלע, אַ געוונד אויף דיר, זאָלסט מעהר נישט
ריידען מיט איהר, דאָס איז דעם... דעם... טפול!
איך וויל דאָס נישט אויסריידען, אויפן צלם, דוא
זאָלסט מעהר נישט ריידען מיט זיא וועגן דעם,
דוא הערסט פאכטערקע?"

אז דאָס מוסער איז אוועק, איז חנה געלענין
און געקלעהרט וועגן דעם, וואָס איהר מוסער
האָט איהר געזאגט און איבער דעם, וואָס דאָ
קראנקענשוועסטער האָט געזאגט, און אז דאָ
לעצטערע איז פארבייא געגאנגען, האָט דאָ איהר

(* פון דעם געזאגט בוך "שירי ציון" וואָס ווערט געוונען אין "משיח-שול" אין ירושלים.

עבירה אין איהם בעטען, אז ער זאל זיין אונז
מוהל ויין מיר האבען ממאס געווען אונזער משיח.
אבער ער איז אונז נישט ממאס, ער וויל אונז
עפענען דאס טיר צו אונזער לאנד, וואס ער האט
דיא שליסעל פון דורס הויז, ווען ער עפענט
קען קיינער נישט צושליסען, אין ווען ער פאר-
שליסט, קען קיינער נישט עפענען, באלד וועט ער
ויד אבער אנפלעקען אין גרויס הערליכקייט און
וועט אונז אריין פירען אין אונזער לאנד, אזויא
וויא עס שטעהט געשריבען: ויהוה בראשית.

מיר וועלען ויד שוין נישט ארום וואלנערען אין
דער פרעמד, נון מיר וועלען ווערן אין דער
היים כשנים קדמוניות און וועלען האבען אונזער
אייגענעם מלך, וואס וועט הערשען אין גערעכט
טינקייט און אין הייליגקייט, אויף איהם קען מען
ויד פארלאזען, און ווער עס האט אין איהם
בטחון וועט נישט מבייש ווערען, וואס ער קומט
באלד מיט ווינע הייליגע און וועט האבען מיט
ויד גרויסען שבת.

יער.

הגדה.

מה נשתנה הסדר הזה מכל הסדרים? שבכל
הסדרים אלה הדברים והספורים מהתנהגות אר
מצות אנשים מלומדה ותחילת האל אך שיה
ולא כלל בנגד הסעודה, והנסים והאותות בלא ובאין
בנגד הין וארבעה חכמות, ולזה העדר עקר
הסדר לא אכילה ולא שתיה למלאות בטן בדין
הששן, רק לשבח על הוכח ועל הדם, ולתהלה
גם לתפלה בעד העם?

מה נשתנה, שבכל הסדרים וכל הספורים
מהתנהגות לבני יהודה רק תחילה מהנאולה ממערים
ולא אות אחת מפרות שבת ושני ושיח מדם
משיח ומלכות שמים ישמא יעודה לבני יהודה,
ולזה העדר עקר הסדר גם התחלה בעד הנאולה
לא שמים, לא רק בעד חיות מערים מעבודות
הנפש שלה זמן וסוף, כי עס בעד הדות הנפש
משיח ורפיש ושעבודות גם הדות ער עולמי ער?
מה נשתנה השאלה והמענה, שבכל השנים
והזמנים הנם מכוונים לעשות סדר לזכרון מערים
ולזמרי דוד בכלי דעת ובהסיו מעש ישאלו שאלה
מה נשתנה והמענה מהגדולים והבעלים, עבדים
הינו ולא יבנו לענות שאלה לבני מעלה על
באור הכתובים, והנביאים האהובים במעש שנות
אלפים, וזה העדר עורכי הסדר להם הכרכה בילמו

ככה לענות ישאלה כבני מעלה ובאנשי דוד הם
במשיח והרות הוא גם פני הדוגה שיעיד סדר
עם צאן העדר ולזכר הוכח יתנו שבת והצאן
קוראים עבדים הינו להשא במערים, וביום הננו
בני אלהים היים ובלנו בני הדין.

* * *

עבדים הינו להשא, מעת השא אדם הראשון
ובא מית לעולם, ולולא אהב הקבית את העולם
ולא הביא את בני יחידו לכפיה בעבורינו, הרי אנו
ובנינו ובני בנינו משועבדים הינו להששן ולהשא
בלי פדות, ונאולה ער היום הזה, ואפילו בלנו
חכמים בלנו נכונים וחיים על פי חוקי הדת
והתורה אין לנו בעולם כפיה וסליחה, ולולי
על ידי דם המשיח, וכל המרכה לספר בשבתו
ונתן עידו לישראל הרי זה משובה.
אמר הכותב בן יהודה: הרי אני כבן המשיח
ושש ולא זכיתי לאמר שבת נאולה הנפש על
ידי דם המשיח ער שובתי לנאולה ולהמנות על
השח אלהים עם שאר מעש עבדים נוצרי דת
המשיח בבית המיסיון אשר להאלוף, ר' יוסף
לעווין בשיקאן בשנת 1912.

* * *

בדרך המקום, בדרך הוא שנתן את בנו לפדות

העולם גם לעמי
בבאן להיות נהלה
הרשע ובחיים שאין
ותקוה אלהים, ער
התמשיח ששפך את
כיום הזה, הללויה,
באן אומרים

בנגד ארבעה
ולענותם בתורה, אר
ואחד שאינו יודע
חכם מה הוא אר
מה העבודה יר

עקשנו וממי לקדם
אנחנו שומרים הינו
להתחלק בדת דת
ציונים, ואנחנו גם
בשמיית הכשרות יר
ואף אתה ענה
ורקא עם כל הדם
שבשעבודת מיום הכב
הנדול בעת בואיך
אנא די השאית עיני
בית ישראל, אנא ה
ובי, ושהוצא נקל
אשר יעשה טוב יר
מבטן אנחנו כי ב
היה זה השא שש
טבע, ולבשרה אני
ויהי בעד נער יר
ובאשר עבר ויר
ובטלו הקרבנות יר
הנאול ויהי השש
שקרב עצמו ויר
שנאמר באל העב
הקדוש, לא ברם ה
נפשו וימצא פדות ה
הפיושים והעורקים

הם ואלהענין אין
לען ויצען אין דער
דלען האבען אינעם
העישען אין גערעכט
אויף איהם קען מען
עס האט אין איהם
דען וואס ער קומט
דן וועט האבען מיט

יער.

כלה ובאנשי רוח הם
הרעה שיעריך סדר
יתנו שבה והצאן
במקום וביום הננו
היון

הטא אדם הראשון
הקביל את העולם
העבוריני. הרי אנו
הנו לחשטן ולחטא
הזה. ואפילו כלנו
על פי חוקי הדת
הזה וסליחה וולתי
הדבר לספר בשבחו
המשוכח.

הרי אנו כפן המשים
הנאלת הנפש על
למולת ולהטנות על
עברים נוצרי דת
ההאלוף ה' יוסף
19.

הכן את בנו לפדות

העולם גם לעמו ישראל ובחר בנו המסובין
בכאן להיות נחלת השם ויברא אותנו בברואה
הרשעה ובחיים שאין בהם חטא. היום מלא אהבה
ותקות אלהים. ונשייר לאלהים שיר חדש ונזמר
המשירה ישפך את דמו בעבורינו למען החיותנו
כיום הזה. הללויה.

באן אומרים הלל יצירות להמשירה.

בנזר איבער בניס עלינו לדבר בששירה
ולענותם בתורה. אחד חכם ואחד דשע ואחד הם
ואחד ישאנו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר:

מה העבודה ופדות המשיח לנו? את מי
עקשנו וממי לקחנו נשך? הן עברים נכונים
אנחנו שומרים חוקי הדת בתורה ובשום ולא לנו
להתהלך בדת המשיח. כי להפדה אין אנו
צריכים. ואנחנו נפדך יה בתפלין ובדעויות
בשירות המשרות ובעוד מעט נדע עולם?

ואף אתה ענה בשכל ובחלמה ופתח לו ספר
ויקרא עם כל הלכות הקדשנות וגם סדר והלכה
שבשוכחה מיום הכפירים ומה שעשה דבר הכהן
הגדול בעת ביאור הקדשי הקדשים. וזה היה אומר
אנו ה' חטאתי עויתי פשעתי אני וביתי וכל עמך
בית ישראל. אנו השם בפר נא להטאים ולעונות
ובני ושהוצא מכל זה: כי אין צורך בארץ
אשר יעשה טוב ולא יחטא. והטאים ופושעים
מבטן אנהנו כי בחטא יחטאנו אמי. אמר המלך
דוד. זה חטא ישל חטא האדם ושהיה נעשה
טבע. ולבדדה אנו צריכים ואין בפרה' בלי דמו
וזהו בעוד נער ישראל. נתן למי ד' דם עולות
ובאשר עבר זמן הנעורים. ונחריב בית המקדש
ובטלו הקדשנות. ויבא זמן ההבטחה וקיום ביאת
הנואל ויהי המשיח לנו כהן לאל עליון. כהן
שקרב עצמו וזרק את דמו בפעם אחת. כמו
שנאמר באל העברים: והוא בא פעם אחת. אל
הקדש. לא ברם ויעזרים ועוליס. כי אם ברם
נפשו וימצא פדות עולם. ואם כי על הטא שהטאו
הפדשים והצדוקים מנחני העם בעת ביאת הנואל

ישוע. יתברך שמו לוקח הממשלה מישראל ונתן
לנו. בכל זאת לא יעשה ד' לשארות ישראל
עולה ובחר מהם מעט לעת אנשים נכונים בדעת
ד' ומשיחו למען הכין לישראל שאר דוד בבנין
הקדוש למשיח. ואין איש ואשה מודע לישראל
כיום שאין לנו חלק ונחלה במלכות השמים. אם
אך יאבו וישמעו.

דשע מה הוא אומר: מה לכם העבודה. אתם
עובדי ישראל. המסיאנערען? התאמרו להביא אל
נעורינו את אמנות משיחם ולהפריד בין הדברים?
לא לנו לא לנו ומושב שיחיו שבורים ושוחקי
בקיבוצא וכל עישה דע. משיטכלו ויהיו למשומרים.
ואף אתה הקה את שינוי בשתיקה וסלא את
שלוחהך לנעורך וגם לוקנך. ולכל דע ישראל
ולאחור העברים. כל דע לא מהם. ולא מהמנים
וד' אלהי ישראל יהיה עמך.

חכם מה הוא אומר: הן הדשיות לי דברונם.
אבותינו לא ספרו לי ומכשורת המשיח נזר לא
ישמעה.

ועל כן ענה לו בהבמה וספר לו ישועות ד'
והמשורה ברב מלא אהבה. הן לו ספר בדת
החדשה ופתח לו ספר ישועה. ואמר לו: כל
הכפין יתא וראבל באמונה. כל צמא יתא וישתה
מים חיים חנם אין כסף. כי על כן הננו עושים
עבודת ושלוחת אדוננו.

ולשאנו יודע לשאול:

אתה פתח לו כתי קריאה ובתי תפלות בתי
מחסה לענים ודבר לנו דברי נחמים ודברי אהבה
הכל בשם הארון. למען חדש את השלכות אשר
התעדרת לך לשון הושר ארץ. כי בזה יאמר
לכם: אמנם אני אומר לכם. את אשר עשיתם
לאחד מאחי הקטנים (ומי קטן מישראל?) האלה.
לנפשו עשיתם.

אדיר הוא. כירך הוא. גדול הוא. דמו שפך
בעבורינו. בטהרה יבא אלינו. הרוח הוא. ותוק
הוא. וזי הוא. חלינו נשא בעבורינו. בטהרה
יבא אלינו. שחור הוא. יתור הוא. כביר הוא.

לאביו ישח בעבורינו במהרה יבא אלינו מרים
הוא נעלה הוא סובל הוא עני היה בעבורינו
במהרה יבא אלינו פודה הוא צדיק הוא קדוש
הוא רועה הוא שלם הוא תלוי היה בעבורינו
במהרה במהרה יבא אלינו.
נכתב והוכן לכבוד מלך המשיח ישוע אדונינו
ערב חג הסוכה בשנת תר. מאת חס בן ישראל.

* * *

הר נדרית, הר נדרית, דשלה אלפא ליהודיה
ולו יפלתו עממיה, הר נדרית, הר נדרית, הר נדר
יה, הר נדרית, המסיוהו לצלביה, והוא נשא
עוניה, הר נדרית, הר נדרית, הר נדרית, הר נדרית
וקם ממיתה, וחי לעלמיה, הר נדרית, הר נדרית,
הר נדרית, הר נדרית, ושיבא עד פעמיה, ולעד
ימלך מלכיה, הר נדרית, הר נדרית.

ה' מיקטין.

ספר הזכרונות.

שופטים.

לזכרון : איש הישר בעיני יעשה. (כ"א, 25).

מי שיעזר ויחזקנו ויעזרנו ויעזרנו ויעזרנו ויעזרנו
ספר באשריעבנו דא אנארכיא און דער גייסט
נער פאל ביא אונזערע אבות, דא אנארכיא און
ערשטענס נעקומען דערפון, וואס יעדערער האט
נאך געזוכט צו בויען זיין אייגענעם גליק אויף
דא קאסטען פון דעם נאנצען פאלקס גליק און
ציקונסט, און צווישענס דערפון וואס מען האט
צופיעל צוגעמאכט איין אויג פאר דא נענעם
און וויא געלאזען אין דוה, דער גייסטער פאל
ווידער איז נעקומען פון ישראל'ס עבודה וזה
און ויער מתחתן זיין ויך מיט דא היידנישע
פעלקער.

האטשע אונזערע אבות האבען זיך דאן אפ
געקערט פון נאט און האבען געדינט פרעמדע
אפגעשער, האט ער וויא דאך גענועכען שופטים,
וועלכע זיינען מער נעווען גבורי מלחמה וויא
וירוסטען, ציישענווייז האבען יעדערע צווייא, דרויא
שכטים געהאט ויער אייגענעם שופט, דער
אייגענליכער פערדאך פון דא שופטים איז נאך
געווען ביז שמשון הנכור, עלי איז דאך אייגענער
ליך מער נעווען כח גדול וויא שופט און שמואל
איז געווען דער איבערנאנט פון דא שופטים צו
מלכים.

אין דעם ספר ווערט אונז דערצעהלט פון
הריוועקען שופטים, דא היסטאריש בעסטע פון
וויא זיינען געווען : עתניאל, אחוד, שטת, דבורה,
גדעון, יפתח און שמשון.
וואס שמשון באטענעט קען מען זאגען, אז
זיין געשיכטע איז ישראל'ס געשיכטע, אונז וויא
שמשון— איז דאס פאלק ישראל געווארען אפ
געווענערט פאר נאט צו זיין קדיש ליהודה, אונז
זערע אבות האבען געהאט מאכט אויסצופיהרען
מעשים, מיט דא גרעסטע וואונדער, אבער דא
לייבליכע תאית האבען פון וויא אוועק גענומען
נאטס ברכות, אבער אונז וויא נאט האט צו
ריקגענועכען שמשון'ען זיין גבורה, ווען ער האט
הרטה געהאט און מתורה געווען זיינע זינד און
האט תשובה געטאן, אונז וועט ער אויך טאן
מיט ישראל.

קאפיטעל ב', פאק 16 און 17 איז אונז
וויא א מין ראטע, אין וועלכען אליין ווערט אין
דעם ספר צונויף געשטעלט וויא א פארבענער
רייכעם בילד.

פיעלע שרעקליכע, ווילדע מעשים, וואס זיינען
באשריעבן אין דעם ספר, מאכען אונז טאקע
שטוציג, און מיר קענען אים ערשטען מאקענט

מיט געפינען קיין
וויא קומט עס
מיט פארנעמען
מיט קיין אייג
מען האט אונז
אונז נאך פאך
אונז, אז מען
זיינען מיט אר
דער אונגעבונד
אונזערע אבות
פארנעמען, ווי
ועהן, וויא ווע
מאלס ווערט נא
מען האט דאס
א מענטשענס
כלום פון ישר
שלעקט דעם
נשמה, מיר דא
דא היסטאריש
נאך נאט דעם
אייביגע לעבען,
א נעאנראפ
אין שילה, דא
צונויף געשטעל
ער געענדיגט
און דער ארין
ביז אין דא ל
י"ב, 51, שופט
האלים עיה, 60
מיר
(א) א
אין א גר
צו ען זיך
וויא א
האט זיך שטענ
ייערע פיהרע.
אונז איז ארין

ברית עם

אין מאנאטסבלאט צוא בעלעהרונג אין אונטערדאלטונג
געגרינדעט פון פראפעסאר גוסטאף דאלמאן.

אדריסענעבען פון י' ע' רעזניק אין פ' נאָרדאן.

להקים את שבטי יעקב ונצורו ישראל להשיב. (ישעיה מ"ט ו')

Jassy—Rumänien September 1913.

יאסי—רומאניען אלול התרע"ג.

פרוגרמה של החברה "עדות לישראל" בלונדון.

פאסטאר שטענבערגער
מיסד חברת "עדות לישראל".

החברה "עדות לישראל" נוסדה בלונדון בשנת 1893, ומטתה ומטרתה החדשה היא להפיץ בקרב עמנו עם ישראל את הבשורה הטובה (אבנגלין) על דבר חייו ומעשיו של נואלנו ישוע המשיח—מלך המשיח שלהם הישראלי ותנואל של כל העולם.

החברה אינה מתגלה בתור באיכה של איזה כנסיה או כתה, גם אין בדעתה לרכוש אנשים למען יתבקו בכנסיה נוצרית זו או אחרת. היא מתאמצת בכל כחה להפיץ את תורת חברת החדשה בקרב ישראל, אבל לא לגור אותם—היא אינה משלחת שמירתה היא לבקש ולהוציא מעדת ישראל אנשים בודדים, אשר יש להם אולי איזה נטיה להסתפח בכנסיה נוצרית זו או אחרת. אלא חברה היא של יהודים-משיחיים, שישנו להם למטה לעשות את היהודים לודעי ישוע המשיח ותורתו הקדושה, ולקרב, כפי האפשר, את כל ישראל בתור לאום אל משיחו ונואלו.

את מטרתה—לעשות את היהודים לודעי ישוע המשיח—משתדלת החברה להשיג על פי שיני הדרכים האלה:

בי בייא אירם, און דארט
געריר וועלט, ווארט אויף
כבוד, דען ער האט דאך
ער אטליכער וואס וועט
פאנטשען, דעם וועל איך
ער וואס איז אין הימל.
פון פסוק 28 בוי 33.
פ' וו' ה'

אין
דען זין
צייט
פארנייא
בעסנייא
דיא
דיט

יער.

דער עישטער ישריט

שטח מיט ווארטיט
אידע פליגעל.

ס'ס.
פ' נאָרדאן.
עכטאל אלטמאן.
סוף מ.
אכאצין שטעלער
דען? פ' וו' ה'.
יער.

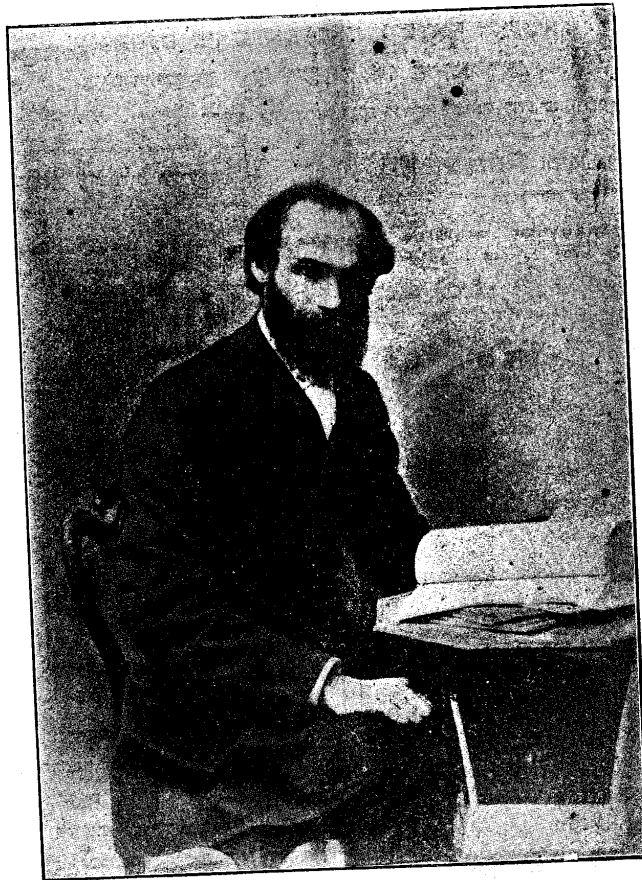
Adr. der Red.
Pastor Ph. C.

(א) על-ידי דרשות והקראות.

(ב) ועל ידי הפצת ספרות יהודית-משוחית, הכוללת ספרים ומחברות בשפות שונות, שנתחברו על-פי רוב על-ידי חברי אגודתנו. חברי האגודה הם בני ישראל, המאמינים אמונה שלמה בישוע המשיח, והם מאמינים בו לא למרות היותם יהודים, אלא דוקא מפני זה שהם יהודים אמיתים והפצים להיות כאלה.

אנחנו היהודים המשיחיים מאמינים כי ישוע הנצרי הוא המלך המוכתר, משיחו ונואלו של עמנו, וכי בו נתמלאו כל ההבטחות הנשגבות שהבטיח ה' לאבותינו. בישוע המשיח מצאנו את התמצית ואת הכונה היותר עמוקה של כתבי קדשנו, את ההתגשמות היותר נשגבה של תורתנו ונביאינו, את המלוא השלם של רצון אלהים, את הכתר והתפארת של הכסא הנשגב אשר לבית

דוד. מעידים את המורה של אלהים ואדם, אשר לא היו עמוקה, כי היותו הוא בעצמו הנגלה, כי הוא הנהגת אנחנו בישוע ה' והמביא את דת התנלות אלה

רעז' דוד באראן
מסיד חברת 'עדות לישראל'

פרק
שלוח חברי
ההתנלות הגדול
שנתגשמה בנש
תמונתו של
שרוגמטה עזר
היא, כי בו יש
להתחבר ולזה
בתמונתו נש
מנלה לנו בנ
אנחנו פונים
אנחנו בו כד
אשר את ד

לכא, הוא, אשר חי בהתדבקות בעליון בלי מפריע ובלי הפסק, עד כי נוכל לאמר בצדק שבצדק, כי הוא ואביו היו אחד. אי אפשר לאיש להסתכל בעין פקודה בשמש צהרים, כן אי אפשר לשכלו של בן-תמותה להשיג את האינסוף אשר עליו נאמר, כי אש אוכלה הוא וכי הוא שוכן באור שאין לגשת אליו. אבל בישוע המשיח יכולים אנחנו לראות כמו בראי את גדולת ה'—

פאסטאר רודניצקי

שליח הברית, 'עדות לישראל' בבערלין.

עד כמה שאפשר לבח אנושי לסבול אותו—ועל-ידי זה משהתנים אנחנו ומתחדשים ומתחדשים לעצם דמותו, אם לא נחדל להתבונן אליו ולהסתכל בו באהבה. האנשים שזו ה' לנגדם לערין נורא שאין עליו לתת לשום כריה דין וחשבון על מעשיו, המקנא קנאה גדולה לכבודו, הדורש מאת האנשים משמעת, תהלות ותשבחות וכל מיני קרבוותא, אבל בישוע המשיח רואים אנחנו את האלהים מוכן ומרוצה תמיד לבקש ולהציל, ומרחמיו שאין להם סוף הוא מרוצה להשפיל את עצמו אלינו למען

דור. מעידים אנחנו, כי בישוע המשיח מצאנו את המורה של האמתיות היותר העמוקות על-דבר אלהים ואדם. הוא נתן לנו חוקי-חיים היותר נשגבים, אשר לא היו כמוהם מעולם. מכירים אנחנו הברה עמוקה, כי חיינו ואפיו הם כתר ההשתלמות. כי הוא בעצמו הנהו התגשמותן של האמתיות שהמשיח, כי הוא הנהו הדרך, האמת והחיים. מאמינים אנחנו בישוע המשיח לא רק מפני שהוא הנושא והמביא את דבר ה' ואמתו, אלא גם מפני שהוא התגלות אלהים הגדולה, בו אנחנו רואים את

פרעדיגער פיינוילבער

שליח הברית, 'עדות לישראל' בבודאפעשט.

ההתגלות הגדולה ההיסטורית של אהבת אלהים, שנתגשמה בו, הוא, בן-אלהים, הראה לנו בראת תמונתו של אבינו שבשמים, מלא אהבה כזו, שדוגמתה עוד לא נראתה בעולם, הברתנו העמוקה היא, כי בו שבנה השכינה ובו פתחה לעולם דרך להתחבר ולהתאחד שנית באלהים. כשנסתכל בתמונתו נשיג, כי הוא, אשר חי חיי אהבה, מנלה לנו בחייו את חיי האלהים האמתים, אנחנו פונים אל ה' על-ידי בנו, ורק אז מכירים אנחנו בו בתור אבינו כמלוא מוכן המלה לאמתה, אשר את הוראתה האמתית רק הוא יכול

יום מאמינים כי בישוע
המשיח ונאלו של
ההבטחות הנשגבות
המשיח מצאנו את
העמוקה של כתבי
הנשגבה של תורתנו
של רצון אלהים, את
הנשגב אשר לבית

ירים את הנפלים והשקועים. כן, מרוצה—מה נפלא הוא בעינינו הרעיון הזה—לסבול כל מיני יסורים וענוים בשביל האנשים, לטובתם, אשר יאחזם למרות נטיתם לחטא, בכבשו אותם להתרצות אליהם. בזאת ירענו את האהבה, כי הוא נתן את נפשו בעדנו, כי העצם והתמצית של האהבה הן הקרבת עצמו—והוא אהב איתנו והקריב את עצמו בעדנו, במסרו את נפשו אפילו למותים, על הצלב.

חברי אנדרתנו מחלישים, כי באמונתם בישוע, שהוא משיחו של ישראל ונואלו של העולם, לא חרלו להיות יהודים, אלא להפק, הם נעשו על-ידו זה ליהודים אמיתיים, כי לא תורת הרבנים, אלא המשיחות של השליחים היא ההתפתחות הישרה והמלוא הנשגב של אידאלי הנביאים. כבר—הנקודה של תורת הנביאים הוא בהרעיון המשיחי, בנאולה ובהצלה של כל האנושיות על ידי מלך המשיח, אבל תורת הרבנים מוסרה רק על חוקים ועל הצורה החיצונית, בעת שבאו הנביאים עם בשורה טובה לכל האנושיות, בשורה המציינת באפיה האוניברסלית, אין לתורת הרבנים כל בשורה לאנושיות, ויסודה הראשי בנוי על חומת סינים של דינים וחוקים לאין שעה להחזיק את עם ישראל מובדל ונפרד מיתר בני האדם, בחשבה כי הבורא של רבוא רבבות עולמות דואג רק לישראל, ולישועתה, אנהנו מצאנו כי הפרושים לא היו חורשים האמתים של רוח הנביאים, אלא אנשים זרים ושונאים שנשלו גדולה לעצמם בשקר, אשר בערכם את הלאומיות ואת ההתבדלות למעלה מן הדת, הצליחו להתעורר את עמנו להטות רחוק רחוק ממענות החיים של האמת האלהית והשפעתה, וזאת זאת השקויה מבראות מעלים של מסורות אנשים, אבל למרות כל התאמצותה, לא יכלה התנגדות הרבנים לעצור בעד הורם של ההשפעה האלהית, שמקורה בתורת הנביאים, דומה לזרם ההם בים הוסיף לרוץ במעגלה בחיבואו אמונה ותקוה לנאולה למפלגות עמנו שחיו במרחק רוע

מסרנו של הפרושים, ובאופן כזה הוכן היסוד לביאת משיח צדקני שהוא הורש האמת, הישר של הנביאים, פעולתו היא הפעולה שאינה פוסקת שבתחילתו הם—עוד יותר—המלוא וההתגשמות של אידאליהם הנשגבים, על-ידי המשיח ושלוחיו פירן לו הורם החי, שהיה עד כה טמון בקרב האומה הישראלית, דרך אל העולם הגדול של האנושיות, ויחדש אנשים ומקומות, בכל מקום יצר חיים חדשים ויחלק מתנות לזרם לאלה, שבאו כנגיעה עם מימיו המחיים.

אך לשוא חגר ישראל שאיתו בחותו להבדל מכל השפעה של העולם הגדול, אשר בו אנהנו מפורים ומפזרים, כל המחיצות המלאכותיות בין מצר ההתבדלות הדתית ובין מצר ההתבדלות הלאומית נהרסו ונפלות אחת אחת, כה ספורי הכל ונדוק, שעמלו להפציע בישראל במשך מאות שנים, אשר בהם הוצגו שוע למבוקש, מסית ומרד, מתחילים להמחות מזכרוננו של עמנו, ובתנה יותר צודקת של תפקידו החיסורני ושלוחותיו לזקק עמדתם, תורה לאל, לא בלי תוצאות נשגבה הערות של היהודים-המשיחיים אמיצי הלב, אשר פעם בפעם התיצבו במערכות ישראל, ובשרו בתקופות ובלי יראה, כי ישוע הוא משיחו של ישראל ומושיעו של העולם, אשר חזו לו זה ימים רבים, כחלי הנישו הרוחני שלנו מתמוססים לעינינו, וזה החיים של הקולטורה לנוצית חודר ללבם של היהדות, בגרפן אחד אחד את כל המבשולים אשר על דרך נצחוננו, והבחרנו גדולה כי לא רחוקה היא השעה שכל איש מעמנו שנפשו בריאה, יפנה את מכתו הצמא אל תמונת נואלנו, המלאה אהבה, סליחה ומחילה, כיחוד אנהנו פונים בקול קורא של אחים אל הצעירים שבזמננו, בצער אמתי, ועמוק מתבוננים אנהנו אל רוחם התועה, אתם עומדים עכשו על פישת דרכים, הישן המסורה, כבר עבר זמנם, אתם הולכים ומתרחקים מאמונת אבותינו, כי האדם הפנימי שבקרבכם אינו מוצא בה לא מנוחה ולא נחמה, אתם מבקשים דרכים חדשים

ואנחנו מוצאים, אחר מראה מתעה, כי מצאתם בו את השלמות, אבל כל הקסם מעל עיניכם אחרי אור מתעה, ובכל זאת עוד הוא הדרך! יד העל הכל שמה אותה, הנדלים, התעמקי בן קראו אחי בן את התנחבם לפישע, והקדושים, ותתפלא מעל עיניכם, ואשר משמש הבחירה והבאהבתה החמה ונכח ותמצאו דפקי ופסח

וואם זאנט מיר דער דער זומער מיר זאנט וויא איז מין פאר וויפיעל ער פארמאגט זיין זון לאזט ער זיין וואס בריינט נייעס דאס זאנט מיר דער

וואם זאנט מיר דער דער זומער מיר זאנט וויא איז מין פאר וויפיעל ער פארמאגט זיין זון לאזט ער זיין וואס בריינט נייעס דאס זאנט מיר דער

וְאִינֶכָם מִצֵּאִים, לַפְעָמִים הַנֶּכֶם תּוֹעִים וְרוֹדִים
אֲחֵר מֵרָחָק מִתְּעָה, וַיְמִים רַבִּים אָתָּם מֵאֲמִינִים
כִּי מִצֵּאֵתָם כִּי אֶת הָאֲדִיאוֹל, הַשֶּׁלֶם בְּתַבְלִית
הַשְּׁלֵמוֹת, אֲבָל מִתְּנִיחַ צִדְקָתָם כִּי יִסְר
הַקֶּסֶם מַעַל עֵינֵיכֶם בְּרֹאשְׁכֶם, כִּי דִרְשֶׁתָּם רַק
אֲחֵרֵי אֹרֶם מִתְּעָה.

וְכָל זֶה עוֹר יֵשׁ לַפְנֵיכֶם דֶּרֶךְ, וְזֶה נִשְׁגָּב
הוּא הַדֶּרֶךְ! יֵד הַעֲלִיּוֹן הַתּוֹתָה אוֹתָהּ עֵינֵי הַצּוֹפִיָּה
הַבֵּל שֶׁמֶרֶת אוֹתָהּ, לְמַדּוּ הַיָּטֵב אֶת דְּבָרֵי נִכְיָאוֹ
הַנִּדְּוִלִים, הַתְּנַמְקִי בְּרֵעֵיכֶם שֶׁל סְפִירָתוֹ הַקְּדוּשִׁים,
קִדְּאוּ אֲחֵרֵי בֶן אֶת דְּבָרֵי יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ וְתַלְמִידָיו,
בְּהִנְחָתָם לִפְרִישָׁעָה אֶת כָּל מִשְׁפָּטִים הַיְשִׁינִים
וְהַקְּדוּשִׁים, וְתַתְּפִלּוּ אוֹךְ בְּלִי מִשִּׁים יִפֹּל הָאֶפֶר
מַעַל עֵינֵיכֶם, וְאִמְתּוֹ שֶׁל אֱלֹהִים תּוֹפִיעַ עֲלֵיכֶם
בְּשֵׁשׁ הַבְּחִירָה וְהַחֲמָה בְּצִהָרִים, וְתִנּוּחַ עֲלֵיכֶם
בְּאַחֲבָתָה הַחֲמָה וּבְנִשְׁמִיתָה הַמִּכְבָּאָה מִרְפָּא, דִּרְשׁוּ
וְתִמְצְאוּ דַּבְּקִי וְיִפְתָּה לָכֶם.

בְּדִרוּשֵׁת שְׁלוֹם אַחִים,
הַחֲבֵרָה, "עֲדוּת לִישְׂרָאֵל".

זֶה הוּא הַכּוֹן הַיּוֹסֵד
הַדְּרוּשׁ הָאֲמִתִּי, הַיּוֹסֵד
בְּעִזָּתָהּ שְׁאִינֶה פּוֹסְקָה
הַמְּלֹאָה וְהַתְּנַשְׁמוֹת
לִידֵי הַמְּשִׁיחַ וְשִׁלְיָהּ
עַד כִּה שִׁמּוֹן בְּקֶרֶב
הַעֲוִלִם הַנִּדְּוִלִים שֶׁל
הַקְּדוּשָׁה, כָּל מִקְּדָם
לְרֹב לֹאֵלֶּה, שְׁבָאוּ

בְּרִית כְּחוֹתֵי לְהַבְדִּיל
בֵּין אֲשֶׁר בּוֹ אֲנַחְנוּ
הַמְּלֹאכִיתוֹת בֵּין
זֶה מִזֶּה הַתְּבַלְלִית
אֲחֵת כִּי סְפִירָתוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ מֵאוֹת
סְפִירָתוֹ מִסִּית וּמִדָּתוֹ,
עֲמִנָּה וְהַבְנָה יוֹתֵר
יִשְׁלִיחוּ אוֹתָהּ לִקְרָה
הַתְּנַשְׁמוֹת נִשְׁאָרָה
אֲמִצִּי הַלֵּב, אֲשֶׁר
יִשְׂרָאֵל וּבִשְׁרֹ
הוּא מְשִׁיחַ שֶׁל
אֲשֶׁר חָבוּ לוֹ זֶה
שֶׁלֹּנוּ מִתְּנַשְׁמוֹת
זֶה הַמְּשִׁיחַ חוֹדֵר
אֶת אֶחָד אֶחָד אֶת
נִשְׁמָתוֹ, וְהַבְּחִירָתוֹ
שֶׁעָלָה שֶׁל אִישׁ
מִכְּמוֹת הַצִּמְאָה אֶל
הַחַיָּה וְהַחֲלִיָּה.

זֶה שֶׁל אַחִים אֶל
הַעֲמִיק מִתְּנַשְׁמוֹת
זֶה שֶׁל עֲשִׂיָּה עַל
כִּי עֲבַר זְמַנָּה,
זֶה אֲבִיחָתוֹ, כִּי
מִצָּאָה בֵּה לֹא
דִּבְרִים הַדְּרוּשִׁים

וּאֵם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר? בֶּן פ' נֶאֱדָרָא.

וּאֵם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר?
דְּעֵר וּזְמֵר מִיר וְאֵם:
אוֹ אֵלֶּיךָ, אוֹיֵךְ דָּאָם שְׁעִנְסֵתָּ
דִּיא צִיט אוֹנוֹ צוֹשְׁלָאָט:
דִּיא בְּלוֹמֶנְךָ פֶּאָרְוֵעֶלְקֶען, אֵלֶּיךָ נְרוּיִם וְיֵךְ צוֹם שְׁלָאָף
דִּיא אִירִדִישֶׁע פֶּרִידֶע, זִיא נֶעֱהֶט דָּאָךְ אַ סוֹף,
דָּאָם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר.

וּאֵם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר?
דְּעֵר וּזְמֵר מִיר וְאֵם:
אִיין אִי בִי גֵ' עֵן וּזְמֵר
מִיין פֶּאָטֶער פֶּאָרְמָאָט:
וּזְעֵן אֵלֶּס, אִפִּילוֹ מִיין לֵעֲבֵקֶן, פֶּאָרְנֶעֱהֶט,
זִיין לִיבְשָׁפֶט, בְּאוֹוִיעֵן אִין מְשִׁיחַ, בְּאִשְׁטֶעֱהֶט,
דָּאָם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר.

וּאֵם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר?
דְּעֵר וּזְמֵר מִיר וְאֵם:
וּזִיא נִיט אִיין מִיין פֶּאָטֶער,
וּזִיפִיעֵל עַד פֶּאָרְמָאָט:
זִיין מִיר לֹאָט עַד לִיבְשֵׁן מִישׁ גִּלְהֶעֱנֶדֶר פֶּאָטֶט,
וּאֵם בְּרִינְט נִיט לֵעֲבֵקֶן אִין פֶּרֶעֲהֶלִיךְ מִיךְ מֵאָט
דָּאָם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר.

וּאֵם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר?
דְּעֵר וּזְמֵר מִיר וְאֵם:
וּזִיא נִיט אִיין מִיין פֶּאָטֶער,
וּזִיפִיעֵל עַד פֶּאָרְמָאָט:
פֶּאָר מִיר לֹאָט עַד וּזְאָקֶען וּאֵם נִיט צוֹם שְׁפִיז
אִין יֶעֱרֵד טָאָ: בְּרִינְט פֶּן זִיין נִיטִיקִיט בְּעוֹוִיז
דָּאָם וְאֵם מִיר דְּעֵר וּזְמֵר.

BERITH AM

ברית עם

איין צייטשריפט צו בעלעהרונג און אונטערזאלטונג

געגרינדעט פון פראפעסאר גוסטאף דאלמאן, אונד ארויסגעגעבען פון פראפעסאר י. האבערל.
"להקים את שבטי יעקב ונצורי ישראל להשיב" (ישעיה מ"ט ו').

Wien, 1924

Nr. 2

ווייזן תרפ"ד

א י נ ה א ל ט.

(1) התקוה, ר. דערמער (2) ווינטער, יוחנן גינזבורג, (3) צו וואס ישוע איז געקומען, 5. לעווער-
טאף, (4) פנו מקום, סאנקי, רעזניק, (5) אהרת פולוס, יוחנן גינזבורג, (6) שיר ושכחה
יוחנן גינזבורג, (7) שבלים.

התקוה

פוטן לאומי יהודי משיחי.

כל עוד רבבות רבבה
חוסים בצל אדונינו,
ואחבתו כאש להבה
מתלקחת בלבנו,

עוד לא אבדה תקותנו...

כל עוד עול ימים ושם
בישוע ימצא חיים
בדמו נשפך על הצלב
להם כטל שמים,

עוד לא אבדה תקותנו...

תקות הנביאים חווי יה
כי עוד תבקש אומתנו
פני משיח ואלה.

ר. דעמכער

כל עוד נטף דם בעורקינו
והלך לא קם ילדממה,
ואחבה בוערת בקרבנו
לאחותנו, "לא-רחמה",

עוד לא אבדה תקותנו

תקות הנביאים חווי יה,
כי עוד תבקש אומתנו
פני משיח ואלה.

כל עוד שמש משיחנו

זורחת בשמים,

ואור ישע על דרכנו

אור בן אלהים חיים,

עוד לא אבדה תקותנו...

דעם, וואס ער האט פריער
דער איד האט זיך נישט וואס צו
דער תורה, און פאר'משפט'ן
האט האבן נישט באקומען די
איד, וואס איך משפט אנד
און נישט די תורה, איך טו דאך
וואס זיי זענען, האטשע איך האב

זיין זיך האט א ווערט, ווען
די תורה, אבער ווען דו ביזט
ער תורה, ביזטו געמלשער

דער ערל היט אפ די געזעצן
וועט אים דען זיין אונבאשניר
נעכט ווערן פונקט ווי ער
געזעצן?

וואס שטאמט אפ אן ערל, ער
משפט'ן, דאך, וואס דו האסט די
נעמל'ט און ביזט עובר גע-
תורה.

נישט דער איז א איד, וועלכער
באצייכנט אלס איד, און נישט
ידדונג, וואס ווערט געמאכט פון
ה.

דער איז א איד, וועלכער איז
דסטן ווען און וואס איז געמל'ט
דעם גייסט נאך און נישט נאך
א וועלכער וואס זיין בארימונג
עמשן נאר פון נאט. נאך די
מיינט פולוס אזוי: טאמער
נאט: "נאט האט צו אברהם
ד מצוה פון מילה, און איך בין
ד", ואלסטו וויסן, אז די בא-
דיר נאר נישט, ווארום דו האסט
ד, און דו קענסט זי נישט היטן.

Eigentümer, Verleger und Heraus-
geber: Dr. Adolf Holzhausen
Verantwortlicher Schriftleiter:
Anfragen und Manuskripte
Druck von Adolf Holzhausen in Wien.

ניט ווערן איבערוועלטניגט פון די שרעקליכע
טראגיק אדער צו ווערן פארצווייפלט ביי
דער אנגעגליכקייט צו לייון דעם געוואל-
טיגן לעבענס רעטענערש. אבער דא שטייט
אינער, וואס זאגט אן, אז ער איז געקומען
צו לייון די חידה, רוחניג און זיכער גייט ער
צו דער אנגענדליך גרויסער אויפגאבע. ער
ווייס, וואס עס באטייט, און ער זאגט, אז
ער וועט אויספירן אנארכעט, וואס איז ניט
ווייניגער ווי צו באנייען די נאנצע וועלט,
אז זי זאל קענען קומען צו דער העכסטער
מדרגה און דערגרייכן דעם ציל, וואס גאט
האט איר אויפגעשטעלט.
אין א קריטיק איבער קלאד מאנטיפיא-
רעס שריפט: "ריכטליניען פאר דעם ליכער-
ראלן 'יודענטום' באשולדיגט זאגנוויל דעם
פערפאסער, אז עס פעלט אים פאזיטיווער
גלויבן, ווייטער מינט זאגנוויל, אז אויב די
אדישקייט וואלט אמאל ווערן א אגיטווער-
זאלעליגיאן, אזוי כוונעס אויף עפעס א

ווייזע, ארייננעמען דעם נייעם טעסטאמענט.
מבחי ישועים פערואן, מינט זאגנוויל, וואלט
עס פאר אידן גאר ניט אזוי שווער געווען
מודה צו זיין, אז די העלדיש-טראגעדיע
פון דעם גרויסן גאלילעער דערקלערט דעם
פראבלעם פון דעם וועלט לייזן, ווען די
קריסטן וואלטן נור וועלן איזעקווארפן זייערע
דאגמען. ישוע המשיח איז דער בן אדם,
דער גרעסטער מענטש.
ליעבע פריינד! דאס זיינען שיינע ווערטער
אבער ניט מער ווי גאר ווערטער. ווארום
אויב דאס אירישע פאלק וואלט "אנגעמען"
דעם נייעם טעסטאמענט, אזוי וואלטן זיי
ענטוועדער מוזן אנערקענען אז ישוע איז
משיח און זיך לאזן ראטעווען דורך אים,
אדער זיי וואלטן נאך שטארקער אויפגע-
טרעטן קעגן אים. עס איז נישא קיין
אנדער אויסוועג פאר אונזער פאלק ווי צו
לאזן זיך געפינען פון ישוען און צו ווערן
א משיח-פאלק, אז ניט זיינען זיי פארלארן.

פנו מכוון!

(סאנקי, רעזניק)

האסטו פלאן פאר דיין ישוע,
ער, וואס וויל דיין גואל זיין?
הער, דער קלאפט דאך אויף דיין הארצן!
חוטא, לאז דאך אים אריין.
משוררים: מאך אין הארצן פאר דיין מלך
איצט איין ארט, עס קומט א גאסט!
איז די זינד א שווערע משא,
זע, ער נעמט אוועק די לאסט.
צייט פאר הענוג צייט פאר מסחר.
האסטו ניט פאר אים קיין צייט?
דיר צוליב איז ער געקומען.
וואס זשע שטייטו פון דער ווייט?
משוררים: מאך אין הארצן פאר דיין מלך...

האסטו צייט פאר דיין ישוע?
ווילסטו האבן גנאד און פריד?
מוזטו דיינט שוין אנדערש ווערן.
מו גור תשובה, ליכער איד!
משוררים: מאך אין הארצן פאר דיין מלך...
גיב ישוען הארץ און לעבן,
דין אים ערליך און געטריי!
באלד קומט אן דער יום המשפט
און רחמנות איז פארביי.
משוררים: מאך אין הארצן פאר דיין מלך
איצט איין ארט, עס קומט א גאסט!
איז די זינד א שווערע משא,
זע, ער נעמט אוועק די לאסט.

היא
היום
ליה
לפני
הם
לנב
2
דבר
כאל
שה
ועי
3
היב
אם
לא
דע
יכל
4
הא
בש
והק
5
מה
אפי
6
הע
7
אל
8
דב
למ
די
עול
תר
וה
אומ

הערשט הארמאני, גליק און צופרידענקייט, נאך וועלכע די מענטשהייט ביינקט איר גאנצן לעבן לאנג. מיר קענען קומען דערצו דורך ישוע המשיח, וואס איז דער איינציגער וועג דער אמת און דאס לעבן.

ווי אזוי קומט מען צו דעם וויסן ? די פראגע איז שוין געפרעגט געווארן דאמאלס, ווען די שליחים האבן געלעבט ווי מיר לייענען אין דעמועלעבן קאפיטל פסוק 37. "וואס זאלן מיר טאן?" די פראגע הערט מען אפט אויך איצטער. איר דרשה'ט אונז אידעאלע לערען, הייליגעס לעבן ... וואס זאלן מיר טאן כדי צו ווערן אזוי ווי איר מיינט? וועלכער איז דער וועג, וואס פירט דערצו, און וואו הויבט ער זיך אן? אויף אזויגע ערנסטע פראגעס איז דא נאר איין ענטפער, און דאס איז עס, וואס פטרוס זאגט א פסוק ווייטער: "טוט תשובה!" נאר תשובה איז דער וועג, וואס פירט אונז אין א בעסערע, און איידעלערע וועלט אריין. מען מוז אומ- קערן פון די פארשידענע וועגן, וואס פאר- פירן אונז, מען מוז זיך צוזאמענעמען ווי דער פארלארענער זון און גיין צום פאטער. מען מוז דערפילן די לאסט פון די זינד; דאס הייסט, מען מוז איינזען, אז קיינער און קיין נאך נישט

שטערט אונז אזוי אונזער פרידן, אונזער רוי און גליק, ווי די זינד און איבערטרעטונגען פון די געטליכע געזעצן. עס זיינען דא פיל מענטשן, וואס האלטן זיך פאר צו גוט אום צו שפירן די זינד, זיינען זיי אן פרידן, מיינען זיי, אז דאס איז צוליב אנדערע ארואבן: צוליב די שטעלונג, די עקאנאמישע באדינ- גונגען א. א. ו. ו. אזעלכע ארואבן זיינען נישט אויפ'ן וועג, וואס פירט צום פאטער. דאס ריכטיגע איז אומקערן און זיך פאראייניגן מיט דעם אלמעכטיגן גאט דורך ישוע המשיח. דאס, ליבער לעזער, קען געשען אויך היינט. איר מוזט אויפמאכן הארץ און גייסט פאר דעם געטליכן שטראם, וואס ווארט נאר, אז מיר זאלן אויפמאכן די טיר פון אונזער הארץ, כדי עס זאל קענען אריינשטראמען. ווען מען עפנט די שלוע, דאן גייט דאס וואסער שוין אליין און באפייכטעט דאס פערל. אזוי איז עס אויך מיט אונז: ווען מיר פארלאנגען א אמתדיג פארלאנגען, וועלן מיר אויך וויסן, וואס דער שליח פאדערט פון אונז: "לכן ידע נא כל ישראל ברור..." און דער אמת וועט אונז שוין ווייטער פירן, און מיר וועלן באדן דערפילן פריד אין אונזער הארץ. אברהם אייזענמאן.

שכלים.

ווער עס איז נישט מתפלל אין באשטימטע צייטן, דער פארגעסט צו מתפלל זיין אין איינבאשטימטע צייטן. תפלה בסוד איז דער סוד פון דער תפלה, די נשמה אין דער כוח דערפון. דער, וואס קען נישט פאלגן, דער טאר נישט זיין קיין פירער פאר אנדערע, און דער, וואס קען נישט זיך אליין באפעלן, טאר אויך קיין אנדערע נישט באפעלן.

יעדער פילאסאפי איז ווערט אזוי פיל, ווי מען קען זי געברויכן אין דעם הארשן, ווירק- ליכן מענטשענלעכן. דער פראפעסאר בארטה פון בערן איז געלעגן פארן טויט. ער האט דאן געזאגט: דער עיקר אים לעבן און שטארבן איז נישט די וויסנשאפט, נישט די קריטיק, נישט די בילדונג און אויך נישט די קונסט, נייערס די ליבע צו ישוע המשיח.

לח
נש
של
ער
2
הח
בת
הכ
נמח
בת
לע
3
שד
א
עיל
לכ
לה
4
בנס
חי
וה
5
אח
כא
בס
וה
6
בע
הכ
7
אכ
א
לכ
בע
כני
עונ
לא
כך
חוש
כפר

7 — בכד חרבה, לא אוכל עשתי
 חקשית לשאל, כי הרב בחדרהו
 יתנה יומם ולילה בתורת אלהיו
 עניי חוקן בצחק נעים על שפתיו.
 8
 ויוסף חוקן דעת להורני,
 על דבר רבנים בינה להבינני,
 ויושיבני על ברכיו וכוונותיו חבקני,
 ומנשיקות פיהו רבות נשקני.
 9
 ויחליק את זקני, היורד על פי מדותיו,
 כאיש היוצא לשאת בשער מדברותיו
 ועניו המבריקות בחנו את עיני,
 אחרי כן פתח פיו ויאמר אלי:
 10
 "דע, בני, כי לא יהיו רבנינו,
 כאחד האדם, תראה בקרבנו:
 הפה לא יכלו בהבל שנותיהם
 רק לתורה ולתעודה יקדישו ימיהם.
 11
 כל משיבת נפשם תורת ה' תטיבם
 ומצות ה' ברה ונעימם,
 ופיקודיו הרשעים ישמחו לבביהם
 גם יגילו כבודם ויאירו עיניהם.
 12
 כל רב ורב קדוש הוא לעדתו,
 כי מלכד חכמתו ורובי תורתו
 ירעה כחם לבבו את צאן מרעותו,
 לבלי יסירו מאלהיהם וישקרו בבריתו.
 13
 על מצפה ה' יומם וליל
 יעמדו הרבנים כנבזרי חיל
 לדרך כאף החכמים בעיניהם
 ולבער מקרבנו הנכונים נגד פניהם.
 14
 לובשי מלבוש נכרי וקצוצי פאה
 ירבו יום יום בקרבנו, אוייה!

ורשעים יציעו כעשב הארץ
 וברת אלהינו יפריצו מרץ.
 15
 האומרים כי אין חפץ לה' אלהינו
 בתלמוד ומדרש וכל ספרי חכמינו,
 ורק תורת משה כל חפצו ומנחתו,
 והנביאים והכתובים המה סגרתו.
 16
 הוי בוגדים, אנשים רעים וחמאים,
 אנשי מרד ומעל, כסילים ורשעים,
 איכה לא יבושו לדבר את דבריהם,
 דברי און ומרמה בשפתותיהם?
 17
 החפץ לה' בתורת משה לבדה,
 ובתורת חכמינו — תורת אמת ומרע —
 תנעל נפשו וזמורת זר יקראנה
 ולמצות אנשים מלמה הכי יחשבתה?
 18
 את הרשעים האלה ילחמו רבנינו
 בכל כחם ועזם להשמידם מקרבנו,
 אותם ירדפו, אותם יחריסו,
 אותם יאורו, אותם יאשימו.
 19
 ואיש אשר לא ירחץ את ידיו במים
 לפני אכלו או אחרי מי רגלים,
 או אשר יטהרו בנתר מטומאתם
 את פניהם ואת ידיהם בקומם משנתם.
 20
 ואיש אשר ישא תחוצה בצלחתו
 מכיתו בשבת את כיסו או מטפחתו,
 או כי ינע בשבת בכל כלי מלאכה,
 או כנר או כמנורה יעשה ככה.
 21
 או נפש כי תחטא ואכלה חלב
 אחרי אשר יעבר עליו
 המועד, אשר יעד לו חכמינו
 שש שעות מלאות, ככתוב בספרינו.

22
 או כי ישתה איש יין מכוס,
 או מחבית, או מנאדוה,
 נגע בם זר לא מכני עמנו,
 יין נכך, לא צוו לנו חכמינו.
 23
 או איש אשר יקרא בספרי הגוים,
 או יחקר וידרש בדעות התועים,
 או איש מכני ישראל כי יתן מורעתו
 אל בתי ספר חכמה ללמדו.
 24
 על כל דבר פשע יפשע נכר
 כל ימי חייו עד יפול קבר
 יירפדוהו הרבנים באפם ובחמתם,
 כי קנא יקנאו לחכמינו ולתורתם.
 25
 כי מיום גלות ישראל מעל אדמתו
 רק חכמי דר ודר יחזיקו את דתו.
 לפנים התנאים והאמוראים אחריהם
 ועתה הרבנים ככל עריהם.
 26
 ולולי הותיר לנו ה' אלהינו
 שריד כמעט היום את רבנינו,
 כי עתה שבהנו שם אלהינו
 ולא נכר זור פרשנו כפינו.
 27
 עתה תראה מי המה רבנינו
 וכן גם זה הכא אל עירנו
 גדול הוא בזה הדור
 רבנו הצדיק שלמה אביגדרי.
 28
 גדול הוא בצדקתו ותורתו,
 ונכבד מאד בעיני עדתו
 ואל ביתו יבואו רק גדולי תורה והדינים
 ולא נער קטן כמון בן עשר שנים.
 29
 בדבר חוקן אלי ככה
 חרב ההוא זכרו לברכה,
 על

פערתי פי ואשם ואשאף כל מלת,
 לכל אשבה דבר מדבריו חלילה.
 30
 וכן היום ההוא ותלאה
 מבן עשר שנים ומעלה
 החילולי לכבד את כל רבנינו
 כמלאכי אלהים קדושים בתוכנו.
 31
 כי עיני שפתי על דרכי חיהם,
 בהיותי לאיש ראיתי אורחותיהם
 ועברתם כי קשתה ברכשעים ראיתי,
 ונקסתם מפועלי און רבות חיותי.
 32
 ככה כל הלילה, בשכבי על מטתי,
 המחשבות האלה גולו שנותי.
 וכמו השחר עלה עצמו עיני
 וארא בחלומי והנה השמן לפני.
 33
 על שפת הים ים כנרת
 הגני בחלומי תחת הארז
 ופתאם השמים התקדרו עבים;
 והימים ימי בכורי ענבים.
 34
 וסימי הים יתמו, יחסרו
 וגליו ומשכריו לעיני עברו
 על ראש איש אחד, זר מראהו,
 במים הזדונים היה עד חזהו.
 35
 והאיש חולץ וקרב אלי
 ואבהל מאד ויפלו פני,
 כי איום ונורא היה מראהו,
 קרנים היו לו על מצחחו.
 36
 ומסעל לידיו היו לו כנפים,
 וכל גותיו מלאה עינים,
 ופניו פני להבים, לא בשר ולא רוח
 ומאחוריו מלמטה זנב מרוח.

הם וואללען וויר אידען וועלכע | המשיח נישט אויפהערען צו בעטען.
עק און ליבען אונזער ברודער ישוע | ד.ה. ש.

לשבת נחמו

פון יער.

יודעלע זיי געטרייסט!
דיא רפואה איז שוין דא.
דער פויגעל האט א נייסט
דאָרט אין עולם הבא.

נישט דא דאָרט קיין טרערען;
מאן הערט ניכט קיין געוויין.
נור דאס איז צו הערען:
הללויה און אמן.

דיע מלאכים זינגען
ליעדער צו דעם בורא.
כרובים, שרפים שפרינגען
קדוש מיט גרויס מורא.

משיח זיצט אויך דאָרט;
ער הערשט איבער דער וועלט;
דער היממעל איז זיין אָרט
דיע ערדע זיין געצעלט.

גרויס איז ישראל'ס פרייד,
גאָר אָהן איין עק זיין גליק;
ער טראָגט זיין מלכים קלייד,
ער לעבט פון יעזו בליק.

איצט הער אויף צו קלאַנגען.
הער אויף יוד צו זאָרגען;
פאָרגעס דינע פלאַנגען.
ס'שיינט א ניער מאָרגען.

אחדות האלהים

פון איש יהודי.

ולא יהוד ושיש בו בעצם האלהים האחד שלשה
פרצופים, אחד במציאות, בכה ובנצחית ומפורשים
בשמותם: אב ובן ורוח הקדוש.
אך למען נוכל לדעת בטה עם מי משני
הצדדים הצדק והמשפט, יש לנו לשוט על פני
המקרא ולראות מה יענו הם הלוקם, כי בענין הנכבד
הזה רק כתבי הקודש יהיו לנו לענים, ורק המה
יהיו המעיק אשר ממנו נשאב דעת בעניני אלהים.
והנה כאשר רצה משה רבן של כל הנביאים
להורות לעמו האמונה הזאת השתמש במלת "אחד"

היהודים וגם המשיחיים שניהם מאמינים כי יש
אלהים בורא שמים וארץ ואין עוד מלבדו. אך
בענין הלוקח מאחדות האלהים שונים הם בדעתם.
היהודים מאמינים באחדות פשוטה, רצוני לומר
ביחידות האלהים כאשר אומרים הם בכל יום
אחר התפלה באחד מה"ג העקרין שלהם: "אני
מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך שמו הוא
יחיד ואין יהדות כמהו בשום פנים, והוא לבדו
אלהנו היה הוה ויהיה". והמשיחיים מאמינים
באחדות מורכבת, רצוני לומר שאלהים הוא אחד

י
א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רד
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

ולא במלת "יחיד" ואומר (דברים ו' ד'). "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד". וכן בכל המקרא כאשר מדבר מאחדות אלהות ידובר רק במלת אחד להורות על ענין התאחדות שלשת הפרצופים הנ"ל, כי מלת "אחד" תורה על אחדות מרכבת כנראה ביחזקאל (ל"ז י"ט) ועשיתם לעין אחד ויהיו אחד ביד, וכן שמות (כ"ו י"א) וחברת את האהל והיה אחד. וכן אומר בזהר סוף פרשה בא: ה' אלהינו ה' תלתון דאינון חד. ונקראים הפרצופים בלשון הזהר: "הוא" חייהו וגרמיהו ובספרי המקרים: "הוא" "חייו" "ודעתו".

וכן נרמז אחדות השלוש בברכת הכהנים (במדבר ו' כ"ד—כ"ו) בפרטו שם ג' פעמים שם ה'. וכן בקריאת המלאכים ג' פעמים "קדוש" (ישעיה ו' ג') אחד לאב, אחד לבן, ואחד לרוח הקודש. וכן בתחלת מעשה הבריאה אומר: "ברא אלהים הוא האב (עצם האצילות, אל הנעלם) ויאמר אלהים" הוא דבר ה' והוא הבן (בלשון התרגום שמא ד"ה "מימרה ד"ה" ובלשון המקבילים: פרצוף המלכות" "גילוי האצילות" "שכינה" (והוא אל חי הנגלה אל הנראה) "ורוח אלהים" הוא רוח הקודש (אל המחיה) ובגמר מעשה הבריאה הזכיר גם כן שם אלהים שלשה פעמים: "ויכל אלהים" "ויברך אלהים" "אשר ברא אלהים" להורות זאת. ובתהלים ל"ג נאמר: "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פין כל צבאם" הרי לך שלשה הפרצופים מפורשים, דבר הוא נסמך והוא כמו דבר של ה' דבר הוא הבן (כי דבור הוא גילוי והתפשטות לזולתו ועל ידי הדבור ימנלה האדם פנימית שכלו ומדותיו) ה' הוא האב, ורוח פיו הוא הרוח הקודש. וכן שם (קל"ט ז') אחר שאמר "ה' הקרתני ותדע" אומר בפסוק ח': אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח. וכן יעקב בכרכו את בנו יוסף אומר: האלהים אשר התחלכו אבותי לפניו, האלהים הרועה אותי מעודי, המלאך הנואל אותי מכל רע יברך הרי זכר שני פעמים שם אלהים ופעם אחד שם "מלאך" והוא הפרצוף השני מאלהים האב. והוא המלאך אשר אמר עליו ה' האב, פרצוף עצם האצילות

(שמות כ"ג: כ') הנה הנבי שולח מלאך הוא פרצוף המלכות, ראה נאמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבנו. והגר כאשר נגלה אליה מלאך ה' קראה שם ה' הדובר אליה: אתה "אל ראי". וליעקב אמר המלאך הזה: "אנכי האל בית-אל אשר משחתי לי מציבה אשר נדרת לי שם נדר" (בראשית ל"א י"ג). וכן נראה המלאך הזה אל משה בלבת אש מתוך הסנה (שמות ג') ואומר שם על עצמו: "אנכי אלהי אביך" וכן אומר (שם ט"ו) אל משה "שיאמר לוקיני ישראל, כי אלהי אבותם נראה אליו. וישעיה (ס"ג: ט') אומר: "ומלאך פניו הושיעם... הוא נאלם וינטלם וינשאם כל ימי עולם". ובכתוב הזה נזכרו גם כן השלשה הפרצופים נמצאים אלהים: בפסוק ו' מזכיר שם ה', בפסוק ט' "מלאך פניו" ובפסוק י' רוח קדשו. והוא המלאך אשר בא ליהושיע בדמות איש וקרא את עצמו "שר צבא ה'" ודבר אליו כמו אל משה: "של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא" (יהושיע ה':) וכן ביחזקאל מ"ג י' נאמר: "ואיש היה עומד אצל". והוא גם כן המלאך אשר הלך לפני מהנה ישראל (שמות י"ד: ט) ובפסוק כ"א אומר: "ויהיה הולך לפניהם וכן הקריבו גרעון ומנוח להמלאך הזה. ונקרא "מלאך" על שם "שליחותו והתגלותו".

ומעתה כאשר אנחנו מדברים מאחדות האל, אין לנו רשות להשתמש במלה "יחיד" בעבור שהרוח הקודש, פרצוף השלישי מעצם האלהות, המדבר בפי הנבאים, כעדות הכתוב (שמואל ב' כ"ג ב') "רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני" יתאר אותו במלת "אחד". ומה שנקראו "פרצופים" הוא בעבור היותם מצוירים לדעתנו בכתבי הקודש באופן אשר יש לכל אחד מציאות קיימת, ולפי ראות שכלנו נמשמש שלוש ענינים נפרדים, ובאמת הם אחד גמיר מתאחדים בתכלית האחדות, מחוברים וצמודים יחדיו בקשר אמין לא יפרדו ובהצמדם יחד יהיו לאל אחד ולעצם אחד. ועתה קורא יקר! שפוט נא בצדק האם יש נכונה בפי

הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא
(הוא לידת וביאת המשיח בעולם) ואברהם חכמת
הכמיו ובית נבניו תסתתר. כי המשיח ישוע
הנוצרי נתן למקדש להמאמינים בו ולאבן נקף
להממאסים אותו (ישעיה ח': י"ד; כ"ח: ט"ו).
ועיין עוד ירמיה ה' ד/ ה' וכו"א.

המאמרים בכל יום: "אני מאמין שהבורא
שמו הוא יהודי"? הלא בזה הם מכחישים
שהיה המתאר אותו במלת אחד! ועל כזה
הנביא ישעיה (ס"ג) והמה מרו ועצבו את
קדשו.
הנה האמת הוא כי מבטן הרמב"ם יצאו הי"ג
הגיל וכבר אמר הנביא ישעיה (כ"ט ד')

יוסף ובנימין

פאן רעוו. שמואל פריי

דיא הקדמה פון דעם מחבר

ריווען צו מאכען אין גאנץ אמעריקא אום צו
פרעדיגען דאס הערליכע עוואנגעליום פאן גאט
אונד זיין משיח. איך קאן מיט רעכט זאגען „אך
טוב וחסד ירדופני כל ימי חיי“ געלויבט זיין
זיין הייליגער נאמען.

דער אינהאלט פאן דיא בריעפע דיא איך
יעמצט דרוקען לאסס ווארען דיא פרעדיגט דיא
איך געגעבען האבע דען יודען אין לאנדען אונד
אנדערען אין ענגלאנד אונד אמעריקא איך דאנקע
גאט דאס זיא האבען מעכטיגליך געוויקט אויף
דיא צוהערער, אונד מעהרער מאל האט מען מיך
געבעטען דאס איך זאל זיא דרוקען לאססען.
איך האבע צוואנציג יאהר געארבייטעט זיא צו
פערבעסערען; איך האבע זארגפאלטיג זיא פער-
גליכען מיט דער הייליגע שריפט, אונד מיט דען
שרייבער אלטע אונד נייע טהעאלאגיע. אויך מיט
דער רבינישע לעהרע אונד איך בין איבערצייגט
דאס זיא ענטהאלטען דיא וואהרהייט. וויא זיא
איזט אין ישוע המשיח אונזער הערר אונד
היילאנד.

נער היינטיגס זקנתי אונד איך קען נישט ער-
ווארטען צו האבען נאך פיעלע יאהרען. צו אר-
בייטען אין דעם העררנס וויינבערג. איך האבע

איך בין געבאָרען געוואָרדען אין דעם יאהר
1799 אין דייטשלאנד פאן פרומע יודישע על-
טערן. זיין האבען מיך שטרענג אויפגעצויגען צו
לערען אללע געזעטצע אונד יודישע מנהגים
דע זקנים, אויך פיר דעם אמט איין רב צו
דענען יאהרע וואר איך רבי אונד הון. אר-
דען איך בין 25 יאהר אלט געוואָרדען בין איך
דער איבערצייגונג געקאממען דאס ישוע איזט
משיח אונד איך האבע פאטער אונד פאמיל-
פערלאססען אונד עפפענטליך אנגענאָממען
קריסטליכען גלויבען. אין דעם יאהר 1799
זא איך מיין לעבען וואָללען געבען צו מיסס-
ארייט. אונד האבע איינע צייט שטודירט
דייטשלאנד נאכהער אין ענגלאנד. אין 1805
זא איך מיססיאָנס ארייט אנגעפאנגען אין
פאן אונד האבע געארבייטעט ביז 1816 דאן
זא איך איינע שטעללע אלס פאסטאר אונד
ספעטער אין איינער געמיינדע אין נייא יאָרק.
1823 האבע איך דיא שטעללע אָנגעגעבען.
האבע אנגעפאנגען צו ארייטען מיט איינע
דיקאנישע געזעלשאפט צו פערלייכטערען דען
רענע צושטאנד פאן אונזערע יודישע ברודער.
1828 האבע איך אנגעפאנגען מיססיאָנס

והאמונה ולמה עברו שני אלפים שנה כשני אלפים תהו, ואין תשובה לישראל לנו ולאדם יחד? הלא דבר הוא?

אשר לזאת אפתח פי ואקרא, כי בימי בית השני בא האדון אל היכלו ונתן אמת וברית חדשה לחיות לברכה לכל משפחות האדמה, ככל הכתוב בספר ברית החדשה, ואם נזכר רבים נוצרים השחיתו דרכם ומעלליהם, ויהיו לצנינים ולעקבים ולא לברכה בקרב הארץ; כל זאת עשו, לא על פי הדת והתורה, כי אם להפך, לא כדת ולא כתורה כי נפשו אחרי מצות אנשים מלומדה, ולא הלכו בעקבות המשיח לברכה עיני כבוד, ועוד יבוא יום, כי יתקנו את אשר העוה, ובאור פני מלך חיים יתלבון, ובני ישראל אשר בנדו במלכות בית דוד, ושלחו יד במשיח ה', נפזרו מזהות עוד גוי בארצם, עד היום אשר ישובו לבקש את אלהיהם ואת דוד מלכם; כי רק אז ישובו גם הם להיות גוי אחד בארץ, עליון על כל העמים, כי דבר ה' בפי משה והנביאים אמת, וכל האדם כוזב.

שא נא אדוני! כי לא בעזות וסמסח כי אם בענה ואהבה אני כותב דברים אלה על הספר, כי דבר ה' יקב בעיני, ונאולת ישראל כל הפצי ומנמתי, ומה מאד יחבו סעי בראותי בני ציון היקרים תועים ונדהים כמוכים בסמסח, לא ידעו כמה יושעו, כי אין להם חיי עולם הבא — אין להם חלק ונחלה וממשלה בארץ ככל העמים, ואין להם סוף חבה לכפר על נפשותם למען ירשו חיי עולם; ואך לשא יתהלל כי התורה עין חיים היא למחזיקים בה, התורה בלא משיח, כעין הדר בלא פרי, וכנון מלא תבן ולא בר; כי משיח ה' לבדו, הוא פרי התורה — פרי עץ החיים ודגן שמים, אשר עליו יחיה האדם באמונתו, ולכן מלאני לבי, להשתנות לפניך אמת, אולי תשמע לעצת עבדך הצעיר, ותשים עיניך להקדש ולחיים מעל ספרי הקדש, למי נשבע ה' ולא ינחם לאמר, אמת סוף לעולם מי הוא שרש ישי אשר עומד לנש עמים ואילו נים ידורש מי הוא אשר אנהנו חשבונו ננוע מוכה אלהים ומענה הדא מחלל מפשעיו ובחבורתו נרפא לנו; צמה צדק צה ודד אשר מתחתיו יצמה, ושמו ה' צדקנו; מה הברית והדבר, ומי הוא מלאך הברית אשר דברו לו הנביאים כהן? האלי אפיק רצון ממך ותואל לקרוא גם כספרי סיד הישועה אשר נתתי בידך מרם נפרדנו, למען תראה ותכיר, מה שרש דם נמצא באמונת ישוע הנוצרי, ומה צדקה לו, להיות לאדם צדק ולהביא ישועת ה' עד קצה הארץ.

ואני עיני נשואות למרום, וממקור לב אתפלל לאל יליך אשר נתן לך אורך ימים למעלה משמונים שנה, כי יבחר כך באהבתו וחמלתו ולא יעזוב בשיבה טובה האמת, ובמסר יבוא שמשך לעת ערב תראה אור, הוא אור פני בן האלהים, אשר רם ונשא וגבה מאד, וכסאו כשמש נגד פני ה', אז ישנה אחריתך מראשיתך, כי תפתח שער הנאולה והתשובה לבני ביתך, ולעדתך עדת ישרים ותמימים, והיה שמך אברהם השני, אב בישראל לכל שומר ברית החדשה, ורם לכל העמים אשר ישמעון שמך; ולא תירא משוד המות, כי נפש אדוני צרורה בצרור החיים, ובשלוש תבוא אלי קבר, ושכבת וערבת שנתך. —

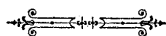
וזאת התפלה והתהנה ממקור לב עבדך דוד ולקינואן.

ידברו נאצות וגדופים, למה ירע בעיני כי חרפות חרפיו נפלו עלי, הלא בו דבקה נפשי לשאת חרפתו וכבודו, וזה כל כבודי והדרי. —

אמנם זה כמה נכסף נכספתי לראות את אחי בני עמי מחזיקי המקרא, אשר פרקו עול התלמוד מעל צוארם כמוני, ודבר ה' לבדו נר לרגלם ואור לנתיבתם, ואתה אדוני, הוא הראשון לכל אחיך ועדתך אשר ראיתי פנים אל פנים ואשמח לראותך כראות פני אלהים. אפס המראה לעיני בשר אין די לי, כי אם להבין הפצתי מה רוח חיך, חלק אלה ממעל אשר חלק לך; ולכן שאלה אחת אשאלך וגדולה היא אלי. אנא הנד נא אדוני, מה תחשוב אל ישוע הנוצרי? האם הוא נבזה וחדל אישים נתלה ומת בעונו? או הוא מלאך הברית אשר נשא עונו במותו, וקם והי להביא תשובה עולמים לכל המאמינים בו? — אהינו היהודים יסתירו פנים ממנו ולא יחשבוהו, כי חמיהם ושריהם בימי בית השני הרשיעוהו בבית דינם, והכמי התלמוד נוטים אחריהם ואומרים כי משיח שקר היה, אבל איך אסמך על אנשים כאלה, אשר הפכו דברי אלהים חיים כמעט מראש התורה ועד סופה, כאשר כל חכמי הקראים יתנו לי עדותם כזה? — בוא ראה עוד מי לנו ככל חכמי התלמוד, גדול צדיק וחסיד מרבי עקיבא, כי הוא הראש לדברי המשנה והיסוד לכל ההלכות, והוא בעצמו ובכבודו קרא לבני עמו להאמין במשיח שקר, הוא בר כוכבא (בר כוויבא כי כשמו בן הוא) ומה היה סופו? בר כוכבא נפל במלחמתו, ואלפי אלפים יהודים ור' עקיבא בראשם נשחטו בני ההרנה, וצרות רעות וקשות, עקב המרד ההוא, עברו על שארית עמם וארצם בימים ההם כמו בימי חורבן הבית, ואם ר' עקיבא ראש לכל העדה, טעה ולא הכיר פני משיחו כי כוזב הוא, למה לא יתכן, כי בדור שלפניו, טעו חכמי ישראל ולא הכירו את משיח האמת כי נאמן הוא, ולכן אשנה אשליש שאלתי, הנד נא נגד משה והנביאים, מה תחשוב אל ישוע הנוצרי? —

ואם שאלתי זאת למורת רוחך, ולא תרצה לבוא במשפט עמדי, על מה שקרה בשנים קדמוניות; או תשים פניך בי לאמר מה האות והמופת בידי, להוכיח כי ישוע הוא מלך ישראל ונואל, והוא מעודו לא גאל את ישראל ולא הקים חרבות ציון וירושלים? על זאת אענה ואשיב, הן לא נביא ולא אליהו אנכי לקרוא אש מן השמים להראותך למי האמת; אבל לא תקצר ידי להביא אש דת מן התורה והנביאים, להורות לעיני השמש מי הוא קדוש אדני! הלא אתה אבי, קראת את הכתוב אשר נשנה פעמים שלוש (כי בורע אברהם יתברכו כל גויי הארץ) ואם ישוע שלחיו ותלמידיו נתנו דת שקר בעולם, הם היו לקללה ולא לברכה לכל העמים, כי מה לברכה ולדת שקר? ובני ישראל עד היום הזה, עוד לא התברכו במ, לא גוים רבים ולא גוי אחד ואף לא עיר אחת, כי לא התהירו הגוים מעולם, וזלתי המעטים מבני אדם אשר נספחו אל היהודים בחזקת יד החשמונאים; ואם כן איפה איה הבטחות אלהים? וכי תאמר כי ההבטחה הזאת עוד תמלא באחרית הימים, אם כן מדוע היה למשיח יעקב וישראל לשמה למשל ולשנינה? הלא הם יודעי האמת ומחזיקי התורה

וואס פאר איין גרויסער כחן ער איזט ניוועזן, דאס אברהם אבינו האט איהם גיגעבן מער פאן אללעס, אונד דעם כחן האבן מיר אללע וואס גלויבן אין ישוע הנצלב, נישט זאגן דיא כהנים פאן בית המקדש, דאס האבן אללע מאנ גימוסט ברענגן איין אנדער קרבן, דען דם פריס וואלס האט נישט גיקאנט מיט איין מאל אוועקגעהמין דיא זינדע פאן ישראל, אבער דער כחן מלכיצדק ישוע הנצרי האט מיט איין מאל גיבראכט א קרבן דמו נפשו בעד חטאת כל הגוים, וואס ערקענגן איהם אונד געהן אין זיינע וועגן. און דארום ווייל ער איזט א כחן לעולם על דברתי מלכי צדק, האבן מיר שטענדיגן איין מלאך מליין פאר אונזערע זינדע, כי הוא יושב לימין האב עד בא יבא בכבוד והדר לשפוט את החיים והמתים, זאג וויא דער הייליגע יוחנן השליח זאגט באגרתו היא (9, 1): אס נתודה את המאיתנו נאמן הוא יצדיק לסלוח לנו את חטאתינו ולטהרנו מכל עון, ושם (2, 1): בני הנני כותב לכם את זאת לבחתי חטאתו ואם יחטא איש יש לנו מליין לפני אבינו ישוע המשיח הצדיק והוא כפרה על חטאתינו ולא על חטאתינו לבד כי גם על חטאת כל העולם. — ומי יתן וישימו אל לבם בני ישראל, אחי לפי הבשר, את גדול החטא הזה אשר זה כאלפים שנה הם מואסים את האהבת הגדולה הזאת, ומה יעשו ליום פקודה עת כי יבא בן האלהים לשפוט את החיים ואת המתים?

מודעה.

מאת יחיאל ליבענשטיין.

בנומער 7 שנת שניה לברית עם צד 81 על דברי דעליטש שותיהודים בימינו אלה אין לחשוב לרוצחי המשיח וגם לא בנים לרוצחי המשיח, בעבור כי אז כבר היו היהודים מפורדים בכל קצווי תבל ורבים מן היהודים לא ידעו כלל מהופעת המשיח ומן הריגתו בו, העיריות על זה וכתבתיו: ושרא ליה מאריה להיר יוסף ראבינאוויטש שכתב בדרשותו באופן אחר בו ושם העתקתי דבריו שלא כהונג*). ובחיותי בקעשינוב אצלו הראה לי שלא היתה כונתו לרעה חז, ובעבור שלא ליתן יד לפושעים לרדות בו ולגולל מעליו אשמה גדולה, בקש ממני להעתיק דבריו בדרוש שלו (בספר לבו ונשובה) אות באות כתיבתו, והקוראים יקראו דבריו בשום לב והמוכים יזכוהו וידינו אותו לקף זכות, וזה לשונו: ומעתה בהביטנו בשום לב על התמונה שמצגת לנו התורה בהמצוה להקרות ערי מקלט למען יגוס שמה כל

*) אני העתקתי שם לפי הקאנסקווענט העולה מדבריו באמרו „שותיהודים דין רוצח להם כאשר יאמרו כי טוב עשו אבותיהם“ והוא השיב על זה כי לא היתה כונתו חז רוצח ממש רק על דרך רוחני, וכן מלת רצחיה הוא על דרך רוחני כביאור הארון וגם מיתה הוא על דרך זה כמו שכתב בפנים (ובאמת מלת מיתה דחוק לפרש כן).

פארשטעהן דיא ווערמער: אל תחשבו כי באתי להפר את התורה או את דברי הנביאים לא באתי להפר כי אם למלאה. דענן דער הערר ישוע צייגט אונז וויא אזא צוא ער-פיללין דיא נאנצע תורה, כמיש השליח פאווילוס (אל הנלמים 14, 5): כי כל התורה כלולה במצות אחת והיא ואהבת לרעך כמוך. דענן ווער האט נאך גיקאנט ווייזן אזא לעבע וויא ישוע המשיח? דאס ער זיך זעלבסט מקריב ניוועזן א זבח כפרה פיר דער נאנציר וועלט, נישט נאך פיר צדיקים, זאגערן פיר רשעים, כמיש באגרתו אל הרומיים (8, 7, 5): הן גם בעד הצדיק יקשה לאיש למות ורק למות בעד הטוב אפשר שישארהו לבו אבל בזאת הודיע אלהים את אהבתו אלינו כי המשיח מת בעדנו בחיותנו עוד חטאים, און דאס זאגט דער אפאסטל (שם 10, 4): כי המשיח תכלית התורה לצדקת כל המאמין בו. זאג וויא דער תלמוד זאגט במסכת מכות: בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו ויחיה. — נאר דער ישראל בעל-תורה פראגט מיך, וועגן דאס איזט זאג וואר, דאס ישוע הנצרי איזט ניוועזן דער אמת-ר משיח בן אלהים. איזט מיר דאך איין גרויס וואונדער, ווארום האבן דיא יודין בימי המשיח נישט ניוואללט איהם גלויבן? וויא זענען דאך ניוועזן סופרים ופרושים, אונד האבן גוט ניוואוסט דיא הייליגע שריפט, ווארום האבען זייא נישט פערשטאנדין, דאס ישוע הנצרי איזט משיח יהוה נאך אללע אותות ומופתים דאס ער גיטהאן? אבער איך ענפער איהם, דאס זאלל דיך נישט וואונדערן, דאס דיא סופרים מיט דיא פרושים, מיט דיא כהנים הגדלים, מיט אללע בעלי-תורה, האבן איהם נישט גילויבט, נאר דער המון עם, דענן דאס זאגט דער הערר ישוע זעלבסט (לוקאס 21, 10): בשעה ההיא עלין ישוע ברוח הקודש ריאמר אוודך האב ארון השמים והארץ כי הסתרת את אלה מן החכמים והנבונים וגליתם לעוללים הן אבי כי בן היה רצון מלפניך. דענן זייא האבן זעלבסט נישט גיקאנט פארשטעהן, ווער דער ישוע הנצרי איזט, זעה אין יוחנן 42—47, ויש אשר אמרו זה הוא המשיח ואחרים אמרו המן הנליל יבא המשיח הלא הכתוב אמר כי מורע דוד ומכפר בית לחם מקום דוד יצא המשיח. אונד קייפא וואס איזט ניוועזן דער כחן הראש אין דעם יאָר, האט גיזעהין בנבואה, דאס איינער דארף שטערבן פיר דאס נאנצי פאָלק, ער האט אבער נישט פארשטאנן וואס דאס באדייטעט (שם 52—49). דענן וועגן אללע יודין ערקענגן אין איהם משיח יהוה, וואָלטיין זייא זיכער איהם נישט דן ניוועזן למיתה מיתה הצלב. וויא אזויא שוע וואלט ניוועזן מקיים ניווארין דברי כל הנביאים. דאס עצת יהוה איזט ניוועזן מקדם, דאס משיח דארף פריעהר גיפייניגט ווערין בהרפות ונידופים אונד דער נאך זיך זעלבסט איין זבח כפרה ברענגן פיר דער נאנצער וועלט. נישט זאג וויא דער כחן גדול האט אללע יאהר גיבראכט איין כפרה ברם פריס וואלס ושעירים, זאגערן מיט זיין זעלבסט בלוט, דענן ער איזט גיוועהין דער כחן, וואס אויף איהם זאגט דוד המלך (תהלים 4, 110): נשבע יהוה ולא ינחם אתה כחן לעולם על דברתי מלכי צדק. דאס איזט דער מלכי צדק, דאס אברהם האט איהם גיגעבן מער הכל. זעה

מכה נפש בשננה ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט ואם בשננה יהדפנו או השליך עליו בצדיה וימת מות יומת המכה רוצח הוא גואל הרוצח הוא ימית את הרוצח בפניו בו, ואם בפתע בלא איבה הדפו והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הרוצח והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר ינוס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משה אותו בשמן הקדש, ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרוצח אל ארץ אבותיו, כי הרוצח הוא יחנף את הארץ ולא ירץ לא יכופר בדם אשר שפך בה כי אם בדם שופכו, אנהנו קוראים מפורש כי יען שאבותינו בעלי קשי ערף ערלי לב ואונים החניפו את הארץ אשר ישבו עליה בשפכם דם כל הנביאים (לוקס, י"א 49, 50) והשליחים ודם הקדוש והנקי של בן אלהים ישוע הנצרי*, הרשות ביד העדה האירופית לשפוט בין המכה, היהודים, ובין גואל הרוצח, תלמידי ישוע שהם אחיו ואחותיו (לוקס ה' 21) על המשפטים האלה, ואם אנהנו עוד נקשה ערפנו כאבותינו ובאיבה ושנאה נכחיש במשיח, ונאשר ונקיים בפינו ובמחשבותינו עלילות של אבותינו נגד הנביאים וישוע המשיח ולצוק הצלב הצלב ולאמר כי טוב מוב עשו מרצחי הצדיק שצלבנו אותו על צלב על לא חסם עשה ולא מרמה בפיו, אז דין רוצח לנו וגואלי הרוצח מותרים לרוצח ולהמית אותו במובן מלת רציחה כפי שביאר האדון, לקצוף עלינו ולקרוא אותנו ריקים ופוחזים (מתי ה' 21, 22), ואם כעת אחרי התגלות המשיח וצדקת ישוע אור יצאה כי הוא ולא אחר הוא המשיח, אם עתה נודה בפנינו ונאמין בלכבנו כי הוא היה הכהן הגדול אשר משה אותו אבינו שבשמים (עי רש"י) בשמן הקדש ולכן מותו היה מות הכהן הגדול, אם לפי דברי האדון בתפלתו על הצלב, אבי סלח להם כי לא ידעו מה הם עושים, אז נחיה אנהנו נדונים כמכה נפש בשננה והצילו העדה האירופית אותו מגואל הרוצח ונשוב אל ארץ אבותינו במות הכהן הגדול מאחיו הזה האדון ישוע המשיח אשר נתן את נפשו גם בעדנו לנאלנו מכל עול ולטחור לו עם סגולה גוריו במעשים הטובים (למיתוס ב' 14), אלה דבריו שם ובמות אני בו כי למוכה היתה כונתה, אך עבר על המאמר, חכמים הזהרו בדבריהם בו, וכל דבריו המה על דרך דרוש ואין משיבין על הדרוש.

יום כפור קטן.

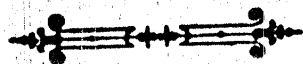
פון סערגיע רובמאן.

איין געשיכטע אים ערב ראש חודש אלול.

עס איז געווען א ווארעמער שיינער טאג, ארום 5 אויגער בין איך געגאנגען פארבייא דער הויכער שוהל;

(*) מדרבין האדון שם למען יבא עליכם כל דם הנשפך וגו' אין ראה כי הכונה רק בדי שמים רובץ החטא על עם ישראל כמו שכתב דעליטש עיין היטב בדבריו אבל לא בדי אדם. (יל"ש).

אחי לפי הבשר, את גדל החטא הזה אשר זה כאלפים שנה
הם מואסים את האהבה הגדולה הזאת, ומה יעשו ליום פקדון
עת כי יבא בן האלהים לשפוט את החיים ואת המתים?

p.20
Berit AM
No 3 sept
1895
Leipzig

מודעה.

מאת יחיאל ליכטענשטיין.

בנומער 7 שנה שניה לברית עם צד 51 על דברי דעלימש
שהיהודים בימינו אלה אין לחשוב לרצח המשיח וגם לא
בנים לרצח המשיח, בעבור כי אז כבר היו היהודים ספורים
בכל קצווי תבל ורבים מן היהודים לא ידעו כלל מהופעת
המשיח ומן הרינתו בו, העירותי על זה וכתבתי: ושרא ליה
מאריה לה' יוסף ראבינאוויטש שכתב בדרשותו באופן אחר
בו' ושם העתקתי דבריו שלא כהוגן*). ובהזיתי בקעשיטוב
אצלו הראה לי שלא היתה כונתו לרעה חז, ובעבור שלא
ליתן יד לפושעים לרדות בו ולגלל מעליו אשמה גדולה בקש
כמני להעתיק דבריו בדרוש שלו (בספר לבו ונשוכה) את
באות כבתיבתן, והקוראים יקראו דבריו בשים לב והמוכחים
יזכרו וידיעו אותו לכף זכות, וזה לשוני:

ומעתה בהביטנו בשים לב על התמונה שמצגת לנו
התורה בהמצוה להקרות ערי מקלט למען ינום שמה כל

*) אני העתקתי שם לפי הקאנסקדענצם העולה מדבריו במסור
שהיהודים דין רוצח להם כאשר יאמרו כי טוב עשו אבותיהם וזאת חשיב
לזו כי לא היתה כונתו חז' רוצח סמך רק על דרך רחמי, וכן מלת רצח
הוא על דרך רחמי כביאור הארון וגם מיתה הוא על דרך זה כמו שכתב
בפנים (ובאמת מלת מיתה רחוק לפרש בו).

ו הייליגע
אם ישוע
תים דאם
דיך נים
מיט דיא
וידם נים
עד הערר
לץ ישוע
הסתרת
גבי כי כן
ניקאנעם
אין יחנן
ים אמר
וד ומכפר
אם איזם
בגבואה.
עד האם
(51—49).
וואלפין
לב. ויא
זים. דאם
פריעהר
נאך זיך
ד וועלם.
אבם איין
וועלכטם
זיך איהם
לא ינהם
יער מלכי
ל. ועה

דאס איזט אַ שיינ
ועה נעכען דער ז
ווינען אויף נעמא
שמעדת פאר דער
האט מיך וייער ג
מיך זעלבסט; וויינ
יום טוב דאס יוד
צו נאענטער, ו
דיא משוררים זי
אשטעט מכל עם
ואיך געז פנינו ו
חמאט אבלי אנה
רופט זיך אן צו נ
גוט אויסגעזונגען
ואיך נקשה פנינו
איך בין א קריסט
מיך דער אלטער
איזט וואהר, עד
אייער אינגליק ד
בעשטעהט? איהו
אים שבת מראו
אייער מלית איז
ניט אויסגעהערט
לערבב את השט
חמץ בפסח במשו
ברודער! ניט דו
אבותיכם. זאגט
קרוב צו 2,000 י
געווארען פון אר
האבען זייא ניט
דינען גאט יתו
שוהלען וויא שיינ
מאג דרייא מאהל
יתוה זאלל זייא
אויסברענגן דיא נ
דוד עבדו נאך א
ציון. אונד דאך ד
וויפאט! בוי יעצ

מכה נפש בשננה ולא ימות הרוצח עד עמחו לפני העדה
למשפט ואם בשננה יתפנו או השליך עליו בצדיה וימת
מות יומת המכה רוצח הוא נואל הדם הוא ימית את הרוצח
בפגעו בו, ואם בפתע בלא איבה הדפו והוא לא אויב לו
ולא מבקש רעהו והצילו העדה את הרוצח מיד נואל הדם
והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו אשר ינום שמה וישב
בה עד מות הכהן הגדול אשר משה אותו בשמן הקדש, ואחרי
מות הכהן הגדול ישוב הרוצח אל ארץ אחוזתו, כי הדם הוא
יחניף את הארץ ולא ירץ לא יכופר בדם אשר שפך בה כי
אם בדם שופכו, אנתנו קוראים מפורש כי יען שאבותינו
בעלי קשי ערף ערלי לב ואזנים התניפו את הארץ אשר
ישבו עליה בשפכם דם כל הנביאים (לוקס, יא 49, 50)
והשליחים ודם הקדוש והנקי של בן אלהים ישוע הנצרי (*).
הרשות ביד העדה האירופית לשפוט בין המכה, היהודים
ובין נואל הדם תלמידי ישוע שהם אחיו ואחיותיו (לוקס ה' 21)
על המשפטים האלה, ואם אנתנו עוד נקשה ערפנו כאבותינו
ובאיבה ושנאה נכחיש במשיח, ונאשר ונקיים בפנינו
ובמחשבותינו עלילות של אבותינו נגד הנביאים וישוע המשיח
ולצעוק הצלב הצלב ולאמר כי טוב טוב עשו מרצחי הצדיק
שצלבנו אותו על צלב על לא חסם עשה ולא מרמה בפיו, אז
דין רוצח לנו ונואלי הדם מותרים לרצוח ולהמית אותנו
במובן מלת רצחתה כפי שביאר האדון, לקצוף עלינו ולקרוא
אותנו ריקים ופוחזים (מתי ה' 21, 22), ואם כעת אחרי
התנלות המשיח וצדקת ישוע אור יצאה כי הוא ולא אחר
הוא המשיח, אם עתה נודה בפנינו ונאמין בלכבנו כי הוא
היה הכהן הגדול אשר משה אותו אבינו שבשמים (עי רש"י)
בשמן הקדש ולכן מותו היה מות הכהן הגדול, אם לפי דברי
האדון בתפלתו על הצלב, אבי מלח להם כי לא ידעו מה
הם עושים, אז נהיה אנתנו נדונים כמכה נפש בשננה והצילו
העדה האירופית אותנו מנואל הדם ונשוב אל ארץ אחוזתנו
במות הכהן הגדול מאחיו הזה האדון ישוע המשיח אשר
נתן את נפשו גם בעדנו לגאלנו מכל עול ולטהר לו עם
סגלה חורין במעשים חסובים (לטיטוס ב' 14), אלה דבריו
שם ובמות אני בו כי לטובה היתה כונתו, אך עבר על
המאמר, חכמים הותרו בדבריהם בו, וכל דבריו הסת על
דרך דרוש ואין משיבין על הדרוש.

ום אכיל
אחר ר
צלב. ג
אללע פ
ים ואל
ייא וי
צרי הא
חמאט מ
ע. ווע
רתי מל
אנווער
בוד וחד
ען השלי
ניט נאמ
עון, וש
זאטו וא
ח הצדיק
זי גם על
ישראל,
אים שנה
ום פקדו
מתים?

י דעליש
ו וגם לא
ו מפורים
סדופעת
שרא ליה
עפן אחר
בקעשינו
בור שלא

וואָס גאָט וועט כּוֹרֶת זײַן מיט דעם
פֿאַלק מיכּה דערציילט אונז וויא
משיח זאָל געבוירען ווערען אין בית
לחם אַפֿרָתָה זכּרִיָּה זאָגט נבואות אַז
ישראל וועט תּשׁוּבָה טוען, "והביטוּ
אלי את אשר דקרו וספרו עליו וכו'".
דער ברית החדשה דערציילט אונז
פון דעם ביאת המשיח פֿון דער
גאולה שלומה. דאָרטען באַשרײַבען
דיע מבשרים און דיע שליחים די
מעשים, דאָס לעבען, ליידען און
שטאַרבען פֿון ישוע. דאָרטען ליינען
מיר פֿון זײַן תקומה פֿון זײַן כבוד און
קדושה יעדער בעל חוטא געפֿינט דאָרט
נחמה און טרייסט פֿאַר זײַן נשמה. דאָ
ריכער איז אויך דער ברית החדשה
הייליג. ווילען מיר הייליגע מענטשען
ווערען, מוזען מיר פֿאַרשען אין די
כתבי הקדש, וואָרום דאָרטען געפֿינען
מיר דאָס אייביגע לעבען. וואָרף אַוועק
אַללע ספֿרים, וואָס זענען מטמא דיין
נשמה און נעם דיא ביבעל אין דער
האַנד, הער צו דעם קול פֿון די
נביאים, פֿאַלג משה רבינו און גלויב
אין דעם. בן אברהם חיים.

יער.

ה מ ש י ח ה י .

הסתכלות עיונית בתמצית האמונה המשיחית. תרגום משפת אנגליה

ע"פ. לבר-טוב.

אל תירא; אני הראשון והאחרון והח. ואהי מת.
והנני חי לעולמי עולמים. ובירי מפתחות שאול ומות.

חזון יוחנן א' י"ז — י"ח.

ואדם; הנבונה שאין לה גבול נצרכה וכוללה
בקרבא את החולשה שאין לה גבול. להגיע עד
חולשתנו לא היה צורך להאל לרדת מן עצמותנו.
כי אם בתוך עצמותנו.

אַבער דאָס הייליגסטע, וואָס מע
געפֿינט אין די כתבי קדש איז דאָך
דיא נבואות און די הייליגע הבטחות.
וואָס גאָט האָט געגעבען צו זײַן פֿאַלק
ישראל כדי זײַא צו טרייסטען און זײַא
צו שיינקען תקוה, חיי עולם און סליחת
החטאים. שוין מרע"ה האָט שוין געד
רעדט פֿון סליחה. אין איינע פֿון זיינע
תפלות האָט ער אַויסגערופֿען: "סלח
נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר
נשאתה לעם הזה ממצרים ועד-הנה".
באַלד האָט ער אויך געהערט גאָטס
תשובה: "סלחתי כדברך". שוין דורך
משה'ן האָט גאָט מלָקן געווען די
קרבנות, כדי אַז ווען איינער טועט
איין עברה זאָל איהם גאָט, ווען ער
זעהט דעם דם הקרבנות קענען מוחל
זײַן. דורך משה'ן האָט גאָט באַפֿוילען
צו הערען דעם קול פֿון דעם נביא,
וואָס רעדט בשם יהוה. אויך אַללע
אַנדערע נביאים רעדען פֿון א גואל,
פֿון סליחת החטאים און פֿון פדות
עולם. ישעיה גיבט זײַן פֿאַלק א גרעכט
בילד פֿון דעם משיח אלהי ישראל.
רמיה דערציילט פֿון א ברית חדשה.

זאת היא קבוצה של סדרוכסים — הפכים
אשר אינם מוציאים. כי אם כוללים איש את
העוד; עוד יותר מזה — תלויים הם איש ברעהו.
באופן זה באה האחדות ההכרחית של אלהים

ער
רא
יב
זכ
אן
דם
זל
יא
זכ
יב
ר
ז
ות
זה
יה
ית
יה
ש
זין
פי
ם
ער
יד
תי
יה
זכ
יר
זה
ע
זין
זר
ום
יד
ים
זר
ען

השופעתו היתה נרחבה מאד בהסתוריא. את זאת לא תוכלו לחד, לוא גם הייתם בין אלה שבחלו בהשפעתו.

אין בעל שכל ורגש ישר אשר יחד או יתעצב על כלל ההשפעה ההיא בעבר. להתעצב על השפעת המשיח הוא לחד כל העיון מוסרי. אם גם אינו הנואל, הוא הביא ברכה רבה. לו יאה יותר שבה ויותר תודה מאסלסון, אירסמו, דנבי, שכספיה, ניוטון, או איה אחר מן הנבירים של התרבות וההשכלה. הוא פעל יותר מהם בעד המין האנושי, בעד האנושיות, בתור אנושיות. אם גם כהו בהנצחיות מוטל בספק בעיניכם, הן לא תוכלו לחד את הברכה אשר הביא בחיי הומן. עיי אותם שהאמינו בו בתור נעלה ונשגב מן הומן. אף אחת מברכות ההשכלה לא יכלה היות בעולמנו: זולתי המשיחיות, זולתי המשיח. הוא בא ויצר השכלה חדשה מתוך חורבותיה של הישנה. יותר מזה, הוא סרה את נפשה של הישנה, אירוסא המשיחיות לא אבדה איזה דבר ממשי ממה שנמצא בהשכלת יון ורומא; היא כוללה בקרבה את הוזה ומוסיפה טעם ופאר משלה. המשיחיות היא ההמשך האמתי המאחד את העולם הישן והחדש. והמשיחיות הוציאה אל הפועל את הלאומים המודרניים ואת כל הטוב אשר השיגו.

ביחוד הוא כן בנוגע להתקדמותה והתרבותה של האהבה. אמנם יש הרבה דברים מעציבים, ביחוד באירוסא המודרנית—באירוסא של העתונים. אבל גם יש, הנע בעצמך—מה היה לולא באה המשיחיות בעת שבאה, לולא פעלה והשפיעה על הדורות האלה? אמנם היא לא יכלה לשום קין למלחמה. היא גם היתה הפיכה של איור מלחמות ורדיפות נוראות. כן, כן, אבל היא עשתה את כל אלה רק עיי ההשתתה והשמצה אשר שררה בעינים ונימוסים מדיניים. המדיניות כמעט שהיתה בעוכרי נפשה של המשיחיות. אבל כבר החל הורס לפנות, אף כי לא עוד הרבה. פנים חדשות החלו להופיע בעולם המדיניות. המכאולים של מדינות משיחיות אחדות בהעבר

באופן זה כמו כן האלהים הוא הכה הסחות נראה היותר ראלי בעולם ובחיים. מבלעדי האל — הכפירה באלהות היא האמונה היותר ריקה היותר החוקה מן הדעת שבעולם.

באופן זה כמו כן המשיח הוא העצם היותר העז והיותר קרוב אלינו. כמה קשה להשיג אותו עיי ההקירה, וכמה נקל לאהבה אותו ולהתקרב אליו עיי האמונה! סוד המשיח, הסתירה היותר גדולה בהסתוריא, זהו המרכז והפתרון של כל ההסתוריא.

האמונה המשיחית היא קבוצה של סתירות וריקמה נדרה של הרמוניא. נקל הוא הדבר לשום אותה לשהוק בעיני ההגיון הפשוט. אבל כל קריאה אל ההגיון הפשוט היא בחוקת נוק לאמונה.

אמונתנו היא אמונה במשיח אשר הוא יש ואין, באיש מת אשר הוא לנו אלהים חיים, באל חי אשר מת, במי שבא עיי ההבנעה אל הרוממות הנצחית, במי שנלה והוציא אל הפועל בהחלשה היותר נמרצה את הכה היותר נשגב של שמים וארץ.

מה היא זאת האמונה במשיח זה?

היא אמונה:

א. במשיח הסתורי.

ב. במשיח חי.

ג. במשיח עצמי לכל אחד מאתנו.

א. המשיח ההסתורי.

איש כזה היה בעולם. הסיפור אודותיו אינו בדומא בעלמא. לוא גם נניח כי כל מה שספרו אודותיו לא היה אמת מלה במלה, הוא היה בסועל. תמונתו היא ראלית ורגשית בהסתוריא. יש הכונה נשגבה ומיוחדת במינה בין התמונות הגדולות של העבר—איש וישוע שמה אשר חי בארץ ידועה, בזמן ידוע, אשר היה בעל שאיפות ידועות, תורות, מפעלים, דרך חיים ואופן מות מיוחדים לו.

יותר מזה, את ההמשך של חיי האיש הזה אנו מוצאים בכל הדורות אשר באו אחריו.

אִי אִפְשֶׁר לְלַמּוֹד אֶת הַהִסְתוּרִיָּה מִבְּלִי לִרְאוֹת
אֶת זֹאת. רֵק הָעוֹבְדָה הָאֲחֵת, כִּי הִיְתָה מִמְשַׁלָּה
קְדוּשָׁה שֶׁל רוּמִי בְּעוֹלָם — כְּלוּמָר, הָעוֹבְדָה כִּי
מִמְשַׁלָּת רוּמִי יִכְלֶה לִהְיוֹת קְדוּשָׁה בְּמוֹנֵן מִשִּׁיחִי—
דִּיה כְּדִי לִהְיוֹת אֶת זֹאת... מִשׁוּה אֲנִי אֶת הַדָּת
הַמִּשְׁחִיתִית אֶל הַדָּת הָאִשְׁלֵמִית, אֲשֶׁר הִיא הִיְתָה
בְּאוֹסֵן כֹּה־הַדָּת הָעֵרֶבִית, הַדָּת שֶׁל כָּל הַמְדִינֹת
אֲשֶׁר בָּאוּ תַּחַת הַשְּׁפָעוֹת עֵרֶבִיּוֹת וְלֹא שֶׁל אִיזוֹ
מְדִינָה אַחֶרֶת. אֲבָל רָאֵה אֶת הַחִילּוֹק, הָאִשְׁלָם
הַשִּׁנִּי אֶת מֶה יִשְׁחַשֵּׁנִי עִי אֲמַצְעִים פְּשׁוּטִים ;
עִי הַתְּאֻמּוֹתֶיךָ אֶל כָּל הַטּוֹב וְהָרַע אֲשֶׁר נִמְצָא
בַּקּוֹלְטוּרָה הָעֵרֶבִית שֶׁל הַמֶּאֱהָ הַשְּׁבַע־עֶשְׂרֵה.
הַמִּשְׁחִיתוֹת, לְהִסְפֹּק, יִשְׁחָה נֶגֶד הָרוֹם, נֶגֶד כָּל הַטּוֹב
וְהָרַע בַּתְּקוּלְטוּרָה הָרוּמִית שֶׁל הַמֶּאֱהָ הָרְבִיעִית.
אֲבָל הִיא נִצְחָה: וְאִין אֲנִי יִכְוֹל לִבְאֹר אֶת נִצְחוּנָהּ
עִי אִיזוֹ סִבָּה פְּשׁוּטָה, כִּאֲשֶׁר אִמְרָתִי בְּאֶחָד
מִשִּׁיעוּרֵי אֲשֶׁר נִדְפְּסוּ: "כִּי קִסֵּר אוֹנוֹסְטוֹס יִבּוֹא
לְהִאֲמִין בִּיהוּדִי נִצְלָב, הִיְה מוֹשֶׁה יוֹתֵר נְדוּל מִכָּל
הַמוֹפְתִים אֲשֶׁר הִרְאָה יִשׁוּעַ הַמִּשְׁחִי".
מֶה נִפְלָאָה מֵאֵד תְּכוֹנָתוֹ שֶׁל הַמִּשְׁחִי! לֹא
נִם נִתְּבוֹנֵן בֶּה כְּמוֹ יִשְׁחֻקֵּי הַסְתוּרִיָּה מִתְּבוֹנֵן
בְּנַפְוִלִיאוֹן, הִיא תְּכוֹנָה אֲשֶׁר אִין דּוּמָה לָהּ. לֹא
רֵק נִתְּבוֹנֵן בְּמֶה יִשְׁבֵּא יִמְאֵת הַמִּשְׁחִי לְכַרֵּךְ אֶת
מַעֲשֵׂיו וּלְתַקֵּן אֶת מֶה יִשְׁקַלְקְלוּ נִם רַבִּים מִן
הַהוֹלָכִים אַחֲרָיו. לֹא רֵק נִשְׁעַר וְנִאֲמַד בַּחֲשׁבוֹן
הַגּוֹן אֶת הַבְּרִכָּה הָרַבָּה אֲשֶׁר בָּאָה עִי זְכוּרֹנוֹ
וְהַשְּׁפָעָתוֹ בְּחַיֵּי הַהוּת. מֶה נִפְלָאָה הַתְּכוֹנָה הַהִיא!
אִי אִפְשֶׁר לִקְחַת יוֹתֵר מִמֶּה יִשְׁנַמְצָא — וְאִם כֵּךְ
הָרַבָּה נִלְקַח, כִּמָּה צָרִיךְ הִיְה לְהִמְצָא בְּתוֹךְ הַנִּפְשׁ
הַנִּפְלָאָה הַהִיא! וְכִמָּה עוֹד נִשְׁאֵר!

אֶת כָּל זֶה אִפְשֶׁר לְהַכִּיר עִי אִמוּנָה מִתָּה, מֶה
יִשְׁאֲפֶשֶׁר לִקְרֹא בְּשֵׁם אִמוּנָה הַדִּיוֹטִית שֶׁל אֲדָם
בִּינוּנִי, אִמוּנָה עֲנִיָּה אֲבָל אִמְתִּית לִמָּה, אִמוּנָה
הַסְתוּרִית וְהַנִּינוּתִית בַּעֲקָרָה, אֲשֶׁר בָּאָה מִתּוֹךְ
הַסְתַּכְלוּת פְּשׁוּטָה, הַמִּשְׁחִי בְּתוֹר כֹּה הַסְתוּרִי
עוֹמֵד עֵתָּה עַל מַדְרַגָּה רַמָּה אֲשֶׁר אִי אִפְשֶׁר
לְהוֹרִידוֹ מִמֶּנָּה. עַד כֹּאן פְּעוֹלַת הַלִּימוּד הַחֲדָשׁ
שֶׁל הַהִסְתוּרִיָּה.

הַקְּרֹב כְּבֵר הָרַעִישׁ אֶת רִנְשׁ הַיּוֹשֵׁר הַמִּשְׁחִי
וְהַעִיר לֹא מַעֲמִים לְהַרְגִישׁ כִּי אִם הַמִּשְׁחִיתוֹת לֹא
תִּמְשָׁל בְּהַמְדִינָה אוֹ תִּהְרֹם הַמְדִינָה אֶת הַמִּשְׁחִיתוֹת.
אֶת זֶה כְּבֵר הַכִּירוֹ רֹאשֵׁי הַדָּת; נִם רֹאשֵׁי הַמְדִינָה
בָּאִים לֹאט לֹאט לִדִּי הַכִּרָּה זוֹ, וּבְנוֹנֵעַ לְמַלְחָמָה.
הִנֵּה אִין דְּבַר אַחֵר אֲשֶׁר יִבְטִיָּה אִפִּילוֹ לְשׁוֹם
קִין לְמַלְחָמָה. מִמְשַׁלָּה עַמְמִית וּפְנִיּוֹת עַצְמוֹת לֹא
תַעֲשֶׂנָּה אֶת זֹאת, נִם אִין בְּהֵן כָּל נִטִּיה כְּלָפִי
מִנְמָה זוֹ, וְאִמְנֵם מִמְשַׁלּוֹת עַמְמִית עוֹד יוֹתֵר
מוֹכְשָׁרוֹת לְהַתְּלַבּוֹת שֶׁל קְנָאָה עוֹרֶת מִמְלָכִים
וּמוֹשְׁלִים. וְכֹדָאִי הוּא לְזִכּוֹר כִּי רֵק הַפְּרוֹפֹנְגֶּרֶה
הַמִּשְׁחִיתִית וְהַפְּרִינְצִים הַמִּשְׁחִי בַּהֲסָפְרוֹת וּבַמְקַצְעוֹת
אֲחֵרִים זֶה לֹא כְּבֵר הַפְּרִיעוֹ מִלְחָמָה אֲשֶׁר נִכְוֵנָה
הִיְתָה לְהַתְּנַלֵּעַ בֵּין שְׁתֵּי הַמְּשַׁלּוֹת הָעַמְמִית
הַגְּדוּלוֹת שֶׁל הַתְּבַל.

יִשׁ אִירוֹפָּא, יִשׁ מִשְׁחִיתוֹת אֲשֶׁר אִי אִפְשֶׁר
לִרְאוֹתָהּ בַּהֲסָפְרוֹת הָעַתּוֹנִית, אִפִּילוֹ בַּהֲסָפְרוֹת
הַדָּתִית, לֹא יִהְיוּהִנְלִים עוֹד הוּא בְּנוֹנֵעַ לָהּ, כִּי
אִם כְּמוֹ יִרָא הוּא מִפְּנֵיהַ, הַהֲשַׁפְעָה הַהִיא רַבָּה
מֵאֵד וּמִתְּפַשֵּׁטֶת בְּדוּמִיָּה וּמִבְּלִי יִשְׁאוֹן. וְזוֹהִי הָאִירוֹפָּא,
זוֹהִי הַמִּשְׁחִיתוֹת שֶׁל הָאִמוּנָה — הַהִשְׁכָּלָה שֶׁל
הַרוּחַ, הַדָּת הָאִמְתִּית שֶׁל הַלֵּב וְהַנִּפְשׁ. וְזוֹהִי
הָאִירוֹפָּא, וְזוֹהִי הָאִמְרִיקָא, אֲשֶׁר מַצִּינֹת הֵן אֶת
הַחִילּוֹק הַמַּמְשִׁי מִן הָעֵבֶר, אֶת הַהִבְטָחָה הַמַּמְשִׁית
בְּעַד הָעֵתִיד. וְזוֹהִי הָאִירוֹפָּא אֲשֶׁר נוֹשֵׂאת הִיא
בְּקִרְבָּה בְּאוֹסֵן יוֹתֵר יִשְׂרָאֵל הַשְּׁפָעָתוֹ שֶׁל הַמִּשְׁחִי,
בְּהִנְגָּתָהּ, בְּאִמוּנָתָהּ, בְּתַקּוּתָהּ בְּחַיֵּי הַיְּחִיד וְהַצְּבוּר שְׁלֵהָ.
לֹא הִיְה אֶף אַחֵר אֲשֶׁר הִרְאָה הַשְּׁפָעָה רַבָּה
כֹּזֵר, אִם מוֹרִים אֲתָם וְאִם לֹא. וְכָל אֱלֹהִים הֵם מַעֲשִׂי
דִּי אֶחָד אֲשֶׁר פְּרִין בְּפִנֵּי הַתְּכוֹנָה הָאֲנוּשִׁית.
הוּא אִמְנֵם הִרְאָה וְהוֹצִיא אֶל הַפּוֹעֵל נִטִּיוֹת
אֲנוּשִׁיּוֹת אַחֲרוֹת, רַחְבּוֹת וְעַמּוּקוֹת; אֲבָל בְּנוֹנֵעַ
לְהַמְשִׁיכִים הַמְּקוֹבְלִים וְהַרְצוֹן הָאֲנוּשִׁי בְּכָלל, הוּא
הַתְּנַגֵּד אֱלֹהִים בְּכָל כֹּחֹ. הִנֵּה מֶה שְׁאֲמַר הַפְּרוֹפִיסוֹר
פְּרִימֵן ז"ל: "שְׁוֹאִלִים אֲתָם, אִם עוֹדֵנִי מֵאֲמִין?
בּוֹדָאִי מֵאֲמִין אֲנִי. כְּלוּמָר, מֵאֲמִין אֲנִי שֶׁהַדָּת
הַמִּשְׁחִיתִית בָּאָה מֵאֵת הָאֱלֹהִים, בְּמוֹנֵן יוֹתֵר נַעֲלָה
מִן הַמוֹנֵן אֲשֶׁר בּוֹ בָּא כָּל דְּבַר מֵאֵת הָאֱלֹהִים.

זאת
שבחלו
יתעצב
ב על
אם
ו יאה
דנבה
ש של
בעד
א אם
ן לא
הומן
הומן
היות
א בא
ישנה
ירופא
נמצא
את
היא
חדש
אומים
כותה
גיבים
זונים
באה
פיעה
לשום
איזו
היא
זמצה
יניזות
אבל
ורבה
יניזות
העבר

אבל כל זאת אינה אמונה נמורה. אין זאת אמונה חיה. אין זאת מה שחפין המשיח לעורר במוותו. אין זאת מסוג אמונה אשר המשיכה את השפעתו של המשיח ונרמה שבהו ישאר עמוק עמוק בלב האדם בכלל.

על אחדים מן המתבוננים בהמשיח רק בתור תמונה הסתורית יורד מין השפעה אחרת הימנו. הם מתחילים בתור הסתוריים ומבקרים ומסיימים בתור מאמינים נלהבים. הם באו לתבלו בסממניהם והם נשארים להעריצו ושבים להודות לפניו. הם מרגישים את עצמם תחת כח מיוחד המכריח אותם להעיד על קדושתו. הם אינם יכולים עוד להשאר בקרירותם כאלו היה הוא דומה לפולחן אין או סוקרטוס. אדם בינוני יכול רק להתסלסל אודותיו. אדם בעל השכלה וידיעות יכול להקטיר קטורת של שבחים לבורו. אבל אין אדם בעל לב רגש אשר יוכל להשאר קר בדעתו בנוגע להמשיח. כל סמפיותינו כמו נלכדים ונקסמים בהביטנו בו. אין אנו יכולים להחזיק אותו במרחק. המשיח ההסתורי מעורר בלב האדם את האמונה, את ההיס המיוחד אשר בו אין אפשרות כלל להשאר רק בתור מבקר. המבקר מוצא כי זה המבקר הנורא והמוציא משפט על נפשו לא היה מעולם קר ומתון בדין, כי אם תמיד הפך בזכותם של האנשים ובקש למצא פדיון. "הי שופטני — והוא יורשעני". אי אפשר לנו להביט בו מבלי רגש ולדבר אודותיו מבלי התלהבות. זהו רגע התחלתה של האמונה החיה. אישיותו של המשיח מחילה לפעול על הלב. הוא מעורר הערצה, פחד, אהבה ועל כלם — אמונה ובטחון. מוצאים אנו כי הוא הוקר את מסתרי חיינו ואין דומה לו. הוא נעשה לצופה נסתר בקרבנו, למדת כל ההנהגות ומעשינו. אנו מתמלאים מהכרת היופי והכבוד והכח הנשגב אשר בו. אהבתו ורחמיו עושים אותנו עבדים לו. הוא נהיה לאדיאל ברמיוננו, ואחר כך למפקד ומצוה מוסרי. ההפרינציפ של קדושת "בן האלהים" אשר בו נהיה ליסודה של אמונה חדשה.

אבל זהו פרינציפ אשר אי אפשר להפרידו מעצמיותו של המשיח. הוא הביא את המושג הזה אל תוך ההסתוריא והוא יורד בדרם ההסתוריא עם הפרינציפ ההוא בנפשו. הוא נושאו והורו של הפרינציפ ההוא. במקום שהוא שם, שם נמצא גם הפרינציפ. אבל יש רבים שמסרירים בן השנים. הם נמצאים עוד במדרגה דיועה, אשר בה הם מכירים יותר את הפרינציפ שלו מעצמיותו. הם מתבוננים יותר בירושתו הרוחנית מבחינו נופא. הם אינם מבינים עוד כי המשיחות והמשיח חד הוא. הוא יפה ונחמד וקרוב ונשגב ונפלא בעיניהם: הוא משפיע עליהם באופן משונה, יותר ממה שהם מכירים ומודים. הוא המנהיג והוא הדרך; הוא ההתגלמות של הפרינציפ שלו. אבל הוא עוד אינו השומר והמנין; הוא עוד אינו ההתגלות של האלהות. הם אינם עדיין בין האומרים: "מלכי ואלהי".

ואמנם אמונתם של אלה אינה אמונה מתה. אבל גם אמונה חיה איננה.

"שרדים הם בין שני עולמות: האחד מת, והשני עוד אין בו כח להוליד".

הם כבר הניעו למדרגה יותר נעלה ממבקרים והוקרים הסתוריים. אבל עוד אינם תחת רשותו המיוחדת של המשיח. עבדים כפולוס, נתונים בכל לבבם כיוהנן. מאמינים במשיח, אשר חי ועתה מת הנהגו. אבל אינם מאמינים בהמצא הנמנה, בהנואל והמלך, בהמשיח החי לעולמי עד ואשר בידו מסתחות שאול ומות. האמונה החיה אינה סימפטיא בלבם עם משיח הסתורי. היא אינה הערצה וכבוד ואהבה בעד אותו האדיאל הנשגב. היא אינה קבלת פרינציפיו או ההכרה של אמתתו. לא! ההודאה במשיח הסתורי בלבד אינה דיה גם בעד המשיח ההוא. בזה לא ימלא רצונו. אין זה תשובה נמורה על מה שמעוררה תורתו. על מה שמעיד מפעלו. על מה שמכריחה תכונתו. על מה שבקשה נפשו. האמונה בהפרינציפ המשיחי אינה אמונה חיה במשיח. יכולים אנו להשיג את האמת כאשר היא במשיח ישוע, אבל יחד עם

זה להיות רחוקים מישוע, מישוע בעצמותו אשר הוא האמת החיה לעולמים.

ב. המשיח החי.

בשמדברים אנו ע"י החילוק בין אמונה חיה ואמונה מתה, כונתנו היא על הענין של אמונתנו ולא על אופנה. הענין מחליט את האופן. החילוק היסודי הוא בין משיח חי ומשיח מת. אמונה חיה היא אמונה במשיח חי. רק משיח חי יכול לעורר אמונה חיה. אמונה של קיום ושל כח — ביחוד של כח.

אל נא תעמול הרבה. בהבחיך את אמונתך, לבדוק את אבריה, למשש את דופקה, להתבונן בצבעה ומראה, למדוד את ערך מפעלה. ראה נא רק אם מיוסדה היא על משיח חי. דאג נא בעד אותו המשיח והוא ידאג בעד אמונתך. הכר נא את המשיח החי והוא יהולל בקרבך אמונה חיה. בקר נא את מערת קברו בכתבי הקדש, ובעוד שאתה מתבונן ומהכה הוא פתאם יבא עליך בחייו הנצחיים. אין אמונה חיה, אין משיחיות חיה — מבלי משיח חי. יפה כחה של המשיחיות מן הקהלה המשיחית, ויפה כחו של המשיח מן המשיחיות. האמת המשיחית נעלה היא בערכה על ההכרה שלה בהקהלה המשיחית בכל הדורות. אבל המשיח בעצמו נעלה הוא על המשיחיות. הוא נעלה על כל איזה אמת שאפשר למלל אודותיו, על כל איזה פרינציפ שנכלל בו. על כל איזה מפעל אשר נעשה בשמו. האמונה במשיח אינה אמונה בהקלה משיחית או בשיטה דתית ידועה שתכונתה משיחית. אבל היא אמונה בהרואליות המעשית של עצמותו הנסתרה, אשר חיה היא ומושלח ומנהיגה את ההיסטוריא מן כס הבודד הנעלם שלו ומקרבת את לבבות כל האנשים אל מלכות האלהים.

הוא משפיע בדרכים שונות. הוא משפיע ע"י תכונתו ההסתורית. הוא משפיע על ידי הקהלה ההסתורית שלו. אבל יותר מאלו הוא משפיע ע"י עצמותו הנצחית וע"י רוחו הקדוש. האדון

החי הזה הוא בן אל-מות, רואה ואינו נראה בעל גבורה שאין דוגמתה בעולם. בעל סבלנות שאין לה גבול מפני גבורתו וחסדו שאין להם גבול. מלבד הזרם הכללי של חיי האנושיות, הוא משפיע גם על כל נפש חיה בפרט, והוא שמח באהבתם של הננאלים על ידו כשמחתו באהבת אביו שבשמים.

ההכרה הזאת היא יותר מן אמונה במשיח הסתורי. אבל היא המסקנא של האמונה במשיח הסתורי שנתבשרה כל צרכה, אחרי שמצאה את התוכן האמתי של נפשה, את כונתה במילואה, את הכמתה וערכה תחת אור הנצחיות.

מי הרשה אותי להשמיע כזאת? האין זאת רק דרשה דוגמטית? כל המאמין במשיח מוכרח להשמיע כזאת, יען כי ודאי הוא שהמשיח בעצמו האמין והשמיע את זאת.

הוא האמין ואמר כי הוא היה יותר מעבד ה' הסתורי אשר נבחר רק לצורך מנחה זמנית. הוא ידע והודיע כי הוא היה קודם שנברא העולם ("במרים שהיה אברהם הנני") והוא יחיה אחרי קין העולם ויהיה מלך האהבה של כל הנפשות אשר עשה. כל דבר נתן לו מאת אביו. וזה נכלל עון ומות, השטן והאנושיות. "כל כח נתן לי בשמים ובארץ". הוא היה יחד עם בחיריו כאשר היה הוא עם אביו. הוא הלך להכין מקום למענם והוא ישוב לקחתם שמה. ממעונו בשמים הוא ישפיל לראות בארץ, להדריך ולברך. מבלי עזרתו אי אפשר לעשות כלום. את כל זה אנו שומעים מספרי הבשורה.

איזה מסקנא יכולים אנו להוציא מכל הדברים ההם? או כי הוא היה מה שאמרתי, או כי איזה מחזה-קסם הוליכו שולל. אבל אם היה הוא "בעל הויה" ממין זה, איזה חסין תמצאו או בתורתו אודות ענינים אחרים? אם שנה הוא אודות עצמו, איך תוכלו להוקיר את מה שהשמיע הוא אודות אביו שבשמים. אודות האדם והעולם? לא, אי אפשר כלל להאמין רק במשיח הסתורי, אם רק נשים לב אל הענין. זהו נגד רצון הלב

רדו
ושנ
ריא
נורו
נצא
נים.
הם
יתו.
חיו
זית
אנב
וסן
זוא
ניפ
זוא
יין
נה.
ים
תו
כל
זה
יה.
שר
נה
נה
ב.
נ.
יה
יין
צל
נו.
חי
ות
נס

והשכל. המשיח הסתורי שלכם אמר בפירוש כי הוא היה יותר ממשיח הסתורי. ואם טעות היתה בידו, אז הוא חדל להיות דבר של הערצה מחלטה. ונהיה רק דבר של סימפטיא דוועה. הוא אז מעורר בנו רק סבלנות ולא אמונה ובטחון. אמונה רק במשיח הסתורי מהרסת את עצמה. יען כי היא עושה את המשיח לשונה נלהב. אבל אם הפצים אתם בכל זאת להאמין כזאת, אז מכזים אתם מאד את האנושיות אשר האמינה בתורתו מאות בשנים, עד שבאתם אתם ומצאתם את חידתו.

להביט על המשיח כעל יצור הסתורי הוא לבחור לגמרי במשיחיות. והיה בשורה שונה לגמרי מזו של הקהלה המשיחית, של הברית החדשה, של דברי המשיח עצמו.

האנושיות לא תעזוב עתה את האמונה במשיח לעולם. אבל יכולה היא להחזיק בו רק אם מאמנת היא בדברו בנוגע לענין כזה. אם אינה הפצה להאמין בו בנוגע לענין זה, אז אי אפשר לה להאמין בו אפילו בתור נכור או קדוש, ועוד פחות מזה בתור גואל ומושיע. הוא אובר גם את ערכו בתור האדם האידיאל, של העבה, אם אינו הגואל והמלך של ההוה והעתיד.

אם מוצא אתה שהוא כנגד חוקי הטבע, אז אין צורך כלל לבחור בהחוקים ההם. אבל האם גם חוקי הנפש הם? האם לא תכיר נפשך כי הוא טבע בפני עצמו הגו, ולא רק עובדה אחת או מקרה אחד בהטבע שלנו? כשהוא נכנס בתוך החיים הפשוט הוא שהחיים יבנסו בתוכו. הוא עולם בתוך עולם, הוא מטרת העולם והוא האמת אשר אליה מכוונים כל מעשי העולם. הוא הסדר בתוך סדרו של עולם; הוא נפש העולם ומנהיגה. זוהי אמונה היה במשיח חי. אם נפש כזאת היה היא, אז מוכרחת היא להיות המלך הנצחי של העולם הרוחני. אם אין משיח חי כזה, אז מוכרחת האמונה להאסף ולמות. המדמה אתה כי יכול אתה לזון אמונה היה במשיח מת? אולי תאמר כי אפשר להאמין באלהים היים אחרי שנאבדה

האמונה במשיח חי? אבל האם תוכל להחזיק באמונה היה באל חי אשר הסגיר למות את נפשו משיחו, אשר הכויב את תקותו של המשיח עצמו כי האלהים יקימו מעם המתים? אך תוכל להחזיק באמונתך באל כזה? האפשר כי הוא האב אחרי שבנו יחידו אשר רצתה נפשו בו מת הוא? האלה הם רחמי אב קדושים? אם כן, אין בהם יותר כח מברחמי אב אנושי, אשר רואה הוא בצרת בנו ואינו יכול להושיעו. אם האלהים לא הקים את המשיח ולא קם לעזרתו אחרי אמונה כזאת, אז איך יכולים אנו להיות ודאים באמונתנו בו? לא, אין אמונה היה גם באלהים. מבלי האמונה במשיח חי, רק אמונה כזאת יכולה להתקיים. אם הוא משיח חי, אז הוא יותר גם מנפש בת אלמות. הוא המלך של עולם הנפש ובו כל היי אמונתנו.

אילו לא היה הדבר כך, אילו היה המשיח חי רק ע"י אמונתנו, אזי מוכרחת היתה אותה האמונה נופא לכרוע תחת כובד משאה — להחזיק את היי המשיח. אם הוא אינו המשיח החי והמושל בכל, אז הוא משיח אשר נעשה יותר ויותר הלזש במשך הדורות הרבות אשר הלפו ועברו. כהו בתור השפעה דתית מוכרחת באופן כזה להיות יותר ויותר קל. כרוב המרחק ממנו בזמן, כן צריך לרוב הערפל המכסה עליו. אם הוא אינו משיח חי, אז השפעתו נעשה יותר ויותר רחוקה בכל דור ודור. השפעתו נמסרה אלינו ע"י קהל יותר ויותר גדול, וכאשר תרבה האנושיות כן תמעט עצמינותו. נפשות יותר ויותר הרבה באות בתוך בין נפשותינו ובינו ומעפילות על אורו העצמי. הוא נאבד או נערבב בתוך קהלחו ובתוך טעויותיה, כמו בודה והדומים אליו. העולם סובב והולך קדימה ושוכח אותה, הולך קדימה ועוזב אותה, הולך קדימה ונעשה יותר גדול הימנו. המשיח נעשה או למשיח של אקדימה של הוג צר של תיאולוגים אשר עתותיהם בידם לעסוק בו וכו'.

הלך רוח כזה אינו מסוגל לגמרי להשיג את

נפשנו גם את האלהים אביו של המשיח וחיינו ריקים יהיו מכהו של האל הטוב והמטיב. ואז? אז נאבד את אמונתנו באנשים — אמונתנו איש ברעהו ובעצמנו אנו. אם הפצים אנו להאמין בעצמנו, אז מוכרחים אנו להאמין באלהים, ואם הפצים אנו להאמין באלהים, אז מוכרחים אנו להאמין בהתנלותו האנושית אלינו — בהמשיח החי, אשר הוא מושיענו ונואלנו לעולם עדי.

נואל ומרשיע! אבל עוד יותר מזה הוא למעננו המשיח החי לעולם. הוא גם מתוך בינינו ובין האלהים. הוא השומר ובעל המפתח של העולם הרוחני! הוא חי לעולם כדי להשתדל בעדנו ולמצא פדיון לנפשותינו. הוא הנואל הנצחי, יען כי הוא המתוך הנצחי.

המתוך והנואל — אלה הם סימני המשיח החי. נפש התשובה והכפרה היא התפלה. היחס התמיד של המשיח אל האלהים היא התפלה. הכח הנצחי של רוחו היא התפלה. רק ע"י התפלה (ביחוד ע"י תפלתו) משיגים אנו את היכולת להשתמש בכוחות העולם הרוחני. המשיח המתוך הוא הכח המניע בהתפתחות הרוחנית של ההסתוריא. בידי הנואל החי נתנו מפתחות העולם הנסתר — המסתחות אשר על דם הוא נכנס אל תוך ההסתוריא והאנושיות. מפתח הנסתר היא התפלה. זאת היא האנרגיית של הרצון הפותח את הנפש למלכות השמים ומלכות השמים להנפש. אבל אין כל זה בא ע"י תפלתנו אנו, כי אם ע"י תפלתו בעדנו.

בידי המשיח המתוך נתנו מפתחות הנסתר — לנאל ממות אל תוך כל מלוא החיים הרוחניים. הנואל לא היה נצחי לולא שהיה גם המתוך. המשיח שלנו אינו רק נואל זמני של העבר בלבד, כי אם הוא המשיח החי לעולם והמתוך הנצחי, המנין והמליין בעדנו לפני כס יי.

ג. המשיח העצמי לכל אחד מאתנו.

האמונה במשיח (בסכום הכולל שלה) היא

המשיח בתור נואל ומושיע. עוד נשאר מקום למענו בתור מביא ברכה, אבל כבר אין מקום למענו בתור נואל. הלך רוח-כזה מסנה מקום לאמונה אחרת לנמרי. אבל יחד עם זה הוא מכניס ריקניות נמורה אל תוך הנפש ומימש אותה מכל תקוותיה. אם המשיח לא היה הנואל, אזי נצרך היה משיח אחר לזרות צרי על פצעי האנושיות אשר נכובה מתחלתה במשך מאות בשנים... כי מה שנצרך לנו מאת האלהים היה נואל, נואל חי, לא מורה לא משל מוסרי ולא אידיאל מפשט, כי אם נואל חי אשר יסדה את נפשותינו.

עוד יותר מזה, לא רק לנאולה בלבד אנו נצרכים. אילו בא המשיח רק להביא את הנאולה ואחרי כן ירד מעל הבמה; אילו בא המשיח רק לשקך את מדת הדין ע"י קרבן נפשו ואחרי כן עבר מן העולם; אילו בא המשיח רק לעשות הכנות ידועות לצורך ישועתנו ולא להיות ישועתנו גופא — אזי לא יוכלנו לקבל ממנו את הנאולה ואת הישועה האמתית. כי לנו נצרך נואל ומושיע אשר יקרב אותנו אל האלהים, אשר יחזיק בדינו ויוליכנו אל תוך מלכות השמים. לנו נצרך נואל חי אשר ימליין בעדנו ויטהרנו מחלאת העון. לנו נצרך נואל ומושיע אנושי ואלהי גם יחד, אלהים קרובים לנו, מלך וארון רוחני אשר ישא עמנו את משא חיינו הרוחניים. לנו נצרך נואל חי, הוא נצרך לנו בעד אמונה חיה, והוא נצרך לנו בעד אלהים חיים — בעד הכרה ברורה וודאית של אלהים חיים.

כן, לאבד את המשיח החי הוא לאבד את האל החי, ובאופן זה לאבד את הנפש האנושית שלנו ואת העתיד שלנו. כל מה שמחליש את השפעתו של המשיח בעולם, מחליש גם את הכרת האלהים. לברוח מן המשיח הוא לתעות בתוהו לא דרך ולא להתקרב אל האלהים. האמונה במשיח היה העמוד אשר עליו חיתה האמונה באלהים במשך הדורות. רעיונותיהם והניוניהם של החוקרים ותפלותיהם של הקדושים לא יכלו לעשות את זאת, כאשר יועם אורו של המשיח, או תאבד

ואדוני! לנו נצרך לא רק המשיח אשר קם מעם המתים, כי אם גם המשיח אשר שב אלינו; לא רק המשיח ההסתורי ולא רק המשיח השמימי, כי אם גם המשיח הרוחני, הקרוב אלינו — הפודה והשומר את נפשנו יום יום, בכל מלחמותיה ופחדיה, צרותיה ותענוגיה יום יום, בכל אמונתה ותקותה ואהבתה יום יום. לנו נצרך — הוי, כמה נצרך! — אל ואדון, אוהב ומלך של נפשנו העצמית החוטאת והיקרה לנו, נותן ומקבל של גאולתנו הפנימית והעצמית, יושר בתוך היושר שלנו, לב בתוך לבבנו בחורבנו ובהתחדשותנו. והו המשיח הנצרך לנו ותודות לאל בעד חסדו הרב, כי משיח זה נתן לנו.

אמונה במשיח עצמי לכל אחד מאתנו. לנו נצרך משיח הסתורי ועוד יותר מזה. לנו נצרך משיח חי, אבל משיח חי המושל במלכותו רק בעולם הנסתר ע"י חוקים כלליים — והו עדיין רחוק מנאל הנפש בכל מלוא המובן. הוא צריך להיות עצמי לכל אחד מאתנו. הוא צריך להיות המשיח שלנו, בתוך המצב שלנו, בתוך כל האהבה והתאווה, החטא והתשובה שלנו. הוא צריך להיות קרוב אל החיים שלנו, מאמינים אנו ברוח הקדש. רוחו של המשיח מטהר את החיים העצמיים של כל אחד מאתנו, בוחן את לבותינו, עוזר אותנו במלחמותינו היותר פנימיות ומפיח בנו את רחשי התשובה היותר עמוקים והיותר קדושים. לנו נצרך אחד שיכולים אנו לקרא אליו: "מלכי

א שווערער קאמפף.

פון יהודה הברזלי.

(פאָרטזעצונג).

א' אייגענס אבער טאקע א' אייגענס, וואָס א' אייגענס הייסט. שיק מיר עפעס צוא. נאָטציג, א שטיקל פרנסה, זאָלכער י"ט, און באלד סוכה, און דיא עופ"אלאך מייע, און באלד הייבט זיך אן א ווינטער. . . . "ע"י טשולא! — שמשא מאַש?" (וואָס האָסטו), האָט דיא פלוטצלונג א געשריא נעמאן, דערוועגנדיג א פויער מיט א וואָנען — א באַטש! טשי טי קופיש? טעזש ניע קופיש! (קום און זעה! אַניט וועסטו דען קויסען? דוא וועסט דאָך ניש קויסען.)

— "טי דורעני (ביסט א נאָר) — קויסין זאל מען דיר שמעכעניש, חאט איינער, האָט דיא איהם גענעבין א צונאב אויף אידיש, — "מייע צרות אויף דיין קאפ, ער מינט, איך בין זיך דאָ נעקיר מען שפילן מיט איהם, א קלייניגקייט עפעס, א פאָרנעניגן ארום צוא שלעפען זיך אין אזא ווער סער מיט דיא גרויסע קערב, נעה קאָרמע אין

נאָך אליין דער זעלבער נאָסער אין קאלטער וועטער. עס איז שוין באלד ע"יוב (ערב יום כפור). דער טאָג אין וועלכין אונזער בלינדע פאָלק רעד זיך איין, אז נאָטט פאָרניט אונז דיא זינד, מען שלאָגט כפרות אונ מען לאָזט זיך שלאָגן מלקות, מען נארט אָפ נאָטט ב"ה און מען פאמטשט זיך אין בייכל: "זאָלכין גוטין נאָטט מיר האָבען, מען קען טוען מיט איהם, וואָס מען וויל". מילא וואָס איז דאָ צוא ריידען נארעשקייטין, דאָס אליין קאָסט נעלד, דער נאנצער מאָנאט קאָסט נעלד, נעלד און נעלד אזוי נאָר נעלד, מיט נאָטט ב"ה וועט מען שאָן וויא עס איז אויסקומען.

— א' נעלד, סון נעלד ווערט מען פאָרניגט און פאָרנעלט, מייע שונאים, נעהט א אידענע מיט צווייא גרויסע קערב אויסין נאכ און טענה'ט צוא זיך אליין, — "וויא זאָל מען דאָס נעהמען אויף אליין? רבנו של עולם! עפעס א קלייניגקייט?

Nr. 7.

BERITH AM.

I. Jahrgang.

ברית עם

איין מאנאטסבלאטט פיר יודען
צור בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פאן דר. גוסטאף דאלמאן.

להקים את שבטי יעקב תצדי ישראלי להשיב. (יחזקאל כ"ד.)

לייפציג, שבט התרנ"ד.

Leipzig, Januar 1894.

אנהאלט: און דא נאָם קוקסט צו פֿון דער וויימען פֿרייאַ נאָך יוליאַנס שמוּרם. — קול קורא ביהודה, פֿאן יחיאל ליכטענשטיין. — איין סאג אין כפר נחום בגליל, נאָך פֿראַנץ דעליטש. — דיא יודען אין אַבעסיניען, פֿאן סאַרמין פֿלאַד.

און דא נאָם קוקסט צו פֿון דער וויימען?
(פֿרייאַ נאָך יוליאַנס שמוּרם)

א.

צוואַר דערדריקט מען אונס נים מעהר אַצונד
מיט פֿייער, שווערס און שרעקליכע קוויילען;
אַבער נאָך פֿראַגען מיר אַרומ—ווייאַ און וויינר—
ישרים, סכות נים צום דערציילען.
נאָך פֿרעגט אונס דער שונא, דער שפּעטמער:
וואָס ווירד נאָם אייך קיין ציון בענליימען?
וואָס שיקן אייך דען קעניג, דען רעסמער?
און וואָס נאָם קוקסט צו פֿון דער וויימען?

ב.

פֿון אַרם צו אַרם און פֿון לאַנד צו לאַנד
בלאָנדשעס דיין פֿאלק אַהער אַהין,
פֿון מיר האָבען דאָך פֿון דיר דאָס וואָרט:
ישראל מיין ערשטגעבוירנער זון.
וואָס וועכטו בויען ציון, דיא הייליגע שטאָד,
ירושלים, ווייאַ אין פֿאַרינע ציימען?
מיד וועגן שוין פֿון דעם וואָרטען סאָם,
און וואָס נאָם קוקסט צו פֿון דער וויימען?

ג.

שטעט דריקען דיא וויינר ביז צו דער ערד

און האָבען קיין כפּרה, קיין קרבן,
אונזערע לילות ווערדין שטענדיג נעמערהרם,
זייט האָסט אויף אונס געשיקט דעם חורבן,
מיר יאָמערען, מיר קלאַגען סאָג און נאָכט
איבער דיא חסאים, דיא אייזערנע בייסין,
דיא אויגען מריב, דיא צונג איז פֿערשטאָכט,
און דא נאָם קוקסט צו פֿון דער וויימען?
חנניה ברלינר.

קול קורא ביהודה.

פֿאן יחיאל ליכטענשטיין.

ב.

נאָך איינע גרויסע פֿראַגע וויל איך פֿראַגען, וויר
לעזען אין שמואל ב' י' 12—16, דאָס נאָם האָט געוואָנט
צו דוד המלך: כי ימלאו ימך ושכבת את אבותיך והקימותי
את זרעך אחריו וגו' וכוונתי את כסא ממלכתו עד
עולם, אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר
בהעותו והוכחתיו בשכב אנשים ובננעי בני אדם, וחסדי
לא יסור ממנו כאשר חסירותי מעם שאול אשר חסירותי
מלפניך, ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך, כסאך
יהיה נכון עד עולם. היער זעהען וויר, דאָס נאָם האָט
סבביח ניווען צו דוד המלך, דאָס זיין פֿראַגען זאָל ביז

עוויג שטעהן. אונד ווין הויז (וויינע דינאסטיע) אונד ווין רייך זאל ביז עוויג דויערען, ווען וויינע קינדער וועלן זינדיגען וועט ער וויא שטראפן דורך ענשען, דאס הייסט, מענשען וועלן וויא בעדריקען אונד פלאנען. אבער ווין מלוכה זאל נישט אויף הערען, וויא דיא מלוכה פון שאול המלך האט אויף געהערט. * נון איזט איינע נרויסע פראגע, ווארום האט דיא מלוכה פאן דוד המלך גאנץ אונד גאר אויף גיהערט? וויינע גאנצע דינאסטיע איזט פערלארען געגאנגען, וויר קענען נאר נישט אמאל דיא קינדער פאן דוד המלך, קיינע שפור פאן איהנען צו וויסען. זאל נאך ווין ווארם נישט האלמען? דיא תורה האט אבער געזאגט (במדבר כ"ג 19): לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקסמה? — איין ראבינער דוד דייטש אין וויינען אנמערקונגען צום ספר חיוזק אמונה וזאגט אין תירוץ, דורס מלוכה האט אויף גיהערט אויף איינער צייט, אבער ווען דער יודישער משיח וועט אמאל קא-מען, וועט דיא מלוכה פאן דוד וויעדער עקסעסטרע-עם איזט נור איין אונטערברוך (קספ לוס), אונד פאן אונטערברוך קאן געשעהן איבער דיא חסאים און ישראל, וויא מען זאגט 'אויף געשאבען איזט נישט אויף געהאבען. אבער איך וויל אצונד צייגען דאס דיא היי-ליגע שריפט (תנ"ך) איזט אקענין דיוער מיינונג. איתן האורחי אין תהלים פ"ט האט אונד אנדערס געלעהרט, אונד איהם איזט מעהר צו גלויבען אלס דעם ראבינער דוד דייטש. איתן זאגט, דאס אויך קיין אונטערברוך שטאמפונדען דארף, נאך גאטס הבטחה צו דוד המלך. דורס מראן מוז פארטויערענד אהנע אונטערברוך בע-שטעהן, וויינע דינאסטיע מוז פארטווערענד רענירען. וויא וויר לעזען (תהלים פ"ט 20—52) אז דברת בחוון לחסידך ונ' מצאתי דוד עבדי ונ' לעולם אשמר לו חסדי ובריתי נאמנת לו ונ' אם יעזבו בניו תורת ונ' ופקרתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וחסדי לא אסיר מעמו ולא אשקר באמונתי ונ' אחת נשבעתי בקדשי אם לדוד אכזב ורצו לעולם יהיה וכסאו כשמש ננדי ונ', יעצט קלאנגט דער איתן האורחי איבער גלות בכל, דאס דורס מראן האט אויף גיהערט, ואתה זנחת ותמאס התעברת עם משיחך נארתה ברית עבדך חללת לארץ נורו ונ' וכסאו לארץ מנרתה ונ' איה חסדיך הראשונים אדני, נשבעת לדוד באמונתך, זכור אדני חרפת עבדיך שאתי בחיקי כל רבים עמים ונ'. היער זעהען וויר פאן וויינעם קלאנגען אונד מענות, דאס ער גאטעס ווארט אנדערס פערשטעהט אלס דוד דייטש. ער קלאנגט איבער גלות בכל, האטשי ער האט געוואוסט, דאס גלות בכל וועט נור דויערען 70 יאהר, דאך האט

ער איין מענה: איה חסדיך הראשונים נשבעת לדוד אונד גאט האלט ווין שבועה חזי נישט, נאך זאגט ער נארת ברית עבדך, גאט האלט ווין ברית חזי נישט מיט דוד, וויל ער פערשטעהט גאטעס ווארט דאס אויך קיין אונטערברוך שטאמפונדען דארף. אונד זאגט אויך דאס ריכטיגע, זאגט איזט אויך געשעהן, דער גלות פאן בכל האט באמת קיין אונטערברוך געמאכט אין דורס מראן, ווען וויר דיא שריפט (תנ"ך) גוט גענוי בעמראכטען, אונד דיא יודישע געשיכטע רעכט גאך פארשען, וויר לעזען אין מלכים ב' כ"ה 27—28 ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חרש בעשרים ושבע לחדש נשא אויל מרודך מלך בכל בשנת מלכו את ראש יהויכין מלך יהודה מבית כלא, וידבר אתו מוכות ויתן את כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל ונ'. היער זעהען וויר דאס יהויכין (אדער יכניה וויא ער הייסט אין ירמיהו ודברי הימים) איז ווידער פון אויל מרודך צאט מלך פון יהודה אנערקאנט וואר-דען אונד ער האט ווין מראן געזעצט העכער אלס אלע מלכים — אונד האט איהם פערשפראכען מוכות צו מחון. געמליך וויא דיא יודישע געשיכטע ערצעהלט, האבען פילע יודען גלייך אנגעפאנגען נאך ארץ ישראל צו געהען אונד ירושלים צו בויען *). אבער דיא פאלשענדיגע נאולה האט כורש מלך פרס געמאכט, ווען ער האט בכל עראכערט, אונד ורובל בן סאלתיאל בן יכניה איז צום פחה (שטאמפאלטער) אין ירושלים געווארען — דיא געשיכטע ערצעהלט (דברי הימים לידידה האלכסנדר איבערזעצט אין העברעאיש אין מאור עינים לחאדומי פרק ל"ב), דאס וויינע גאכקאמען האבען רעגירט ביז דער צייט דער חשמונאים, ווין זאגן משולם, גאכהער יוחנן, גאכהער יהודה א. ו. וו. אלס דיא חשמונאים האבען דיא יונים בעוית (מנצח געווען), האבען וויא יך צו געצויגען דיא ממשלה פון בית דוד מיט דער כהונה הגדולה אונד דאדורך איזט אין ישראל איינע פיינדישאפט אונד שפאלטונג געוועזען כ"י דאך וויסען וויר פון אנדערען קוועלען — דאס דיא חשמונאים האבען

* זכות יובן הכתוב בדניאל מ' 26 מן מצא דברי לחשיב ולבנות ירושלים (היינו מן דברי ה' לירמיהו הנביא (שם פסוק 2) שירושלים תבנת אחרי שבעים שנה) ער מציח גנדי שבעים שבעה, כי דברי ירמיהו ה' בשנת הראשונה לנבוכדנצר (ירמיהו כ"ה) ועד התנשאות משיח (היינו בן דוד שבני דוד נקראים משיחים) לגנדי היינו התנשאות יכניה לגנדי על עם ישראל חם שבעים שבעות, וכן הוא באמת ערך 49 שנים—ושבעים שנים ושנים חשוב ותבנות ונ' כי אז החל לבנות ירושלים כנ"ל.

זכות יובן ג"כ בהלכות ביהקאל כ"ט 18—21 הגני נתן לנבוכדנצר מלך בבל את ארץ מצרים ונ' כיום הווא אצמיה קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון פה בנבוכדנצר וחקשו הספרים כי בעת כיבוש מצרים על נבוכדנצר לא היה צמיחת קרן לישראל כלל, ולא ידעו מה שביארתי כי בנבוכדנצר או בת נבוכדנצר ואויל מרודך בא למלוכה ואז צמח קרן ישראל ויהקאל היה עוד בחיים כנ"ל, כי נבוכדנצר כבש מצרים קודם מותו, ומ"ש שם בפסוק 17 בעשרים ושבע שנה הם' לגלות יויכין כמו בכל ויהקאל, והבן.

* רארום האט אויך גאט געזאגט צו דיבעס מלכים א' יא 24—29 ולא אקח את כל חסמלכה מידו ונ' למען דוד עבדי ונ' ואענה את דוד למען ואת אך לא כל חסמלכה.

דיא בני דוד נור פאם וועלמליכען מראהן פערשטויסען
אין וועלט זאכען — אבער אין רעליגיאנז זאכען אין פאלקס
לעבען וינד וויא אימער נשיאים געבליבען, וויא זענען
געוועזען בראש הסנהדרין וויא שפעטער אויך חלל הנשיא
אונד ויינע קינדער. דארום פינדעט זיך אויך אין תלמוד
סנהדרין ה' ע"א: לא יסיר שבט מיהודה אלו ראשי גליות
שבבבל כר ומחוקק מבין גליו אלו בני בניו של הלל
כר. איך האבע נון געצייגט, דאס גלות בבל האט
קיין אונטערברוך געמאכט אין דער ממשיכה פון דוד,
דארום האט יחזקאל געזאגט (ל"ז 25): ודוד עבדי נשיא
להם לעולם. נון בלייבט דיא פראגע אין אונזער צייט,
יעצט אבער ניכט שוין ניכט נשיאים ניכט ראשי גליות
מעהר, אונד דער שטאם פון דוד עקסעסמירט גאר ניכט
סעחר בואנדערע, וואס וואלען וויר זאנען — איז גאט
הבטחה פאלש געווארען? האט ער זיין שבעה עובר
געווען חי? — עס דארף יא קיין אונטערברוך אויך
זיין, וויא וויר אבען פון תהלים בעויווען האבען —
אונד וויא איז דאס סקיים געווארען? אונד נאך איינע
גאטע פראגע ניכט עס, ווארום פאר דעם חורבן בית
ראשון האט גאט פיל גביאים געשיקט צו ישראל, וויא
צו ווארענען פאר דעם גלות, און צו לעצט ירמיהו הנביא
ביז דער בית המקדש איז חרוב געווארען, אויך אין
בבל אין איין סטא לאנד איז און איין גביא צו ישראל
געשיקט ווארען דער גביא יחזקאל, וויא צו ווארענען, אויך
גאנליך וויא צו מריסמען, דאס וויא ניכט לאנגע אין
גלות בלייבען. אבער צור צייט פאם בית שני פאר וואל-
כען ביטערען חורבן בית המקדש אונד פאר וואלכען
לאנגען גלות האט גאט קיין גביא געשיקט צו ישראל
וויא צו ווארענען אונד וויא צו מריסמען, וואו איז
זיין רחמנות אהין געקאממען, זיין פאלק וואו לאנגע צו
פערלאסען, דאס קיינע שפור פאן ערלעוונג סעחר צו
זעהן איז? אונד דיא שריפט זאגט דאך (איכה ג' ל'):
כי לא יונח לעולם אדני כי אם חונת ורחם כרחב חסדיו.
זעהם קינדער ישראל ויהודה, וואו פיל פראגען אונד גע-
מאנד פאן אייך איז אים שטאנדע, דיעזע אלע פראגען
מיט איינער ריכטיגען אנגעמבארע אנטווארט צו בע-
אנטווארטען.

אבער ווען וויר איינען בליק סחוק אין איינע גאנצן
אנדערע זייטע, אין וועלכע דאס פאלק ישראל ליידער
גאר נישט היין בליקט, פינדען וויר דאס ראסעל געלאזט.
עס איז געמליך, וויא אנדערע ספרים (*) ערעזעלען
אין גביא אונד דאצו איין גרויסער גביא דאמאלס 40
יאהר פאר חורבן בית המקדש אין ירושלים אויף גע-
שטאנען אונד האט זיין שליחות פאן גאט דורך פיעל

(*) אין דער משנה סנהדרין ריש פ' חלק (צ' ע"א) ווערען דיא
ספרים געזאגט "ספרים דחייבונת", דען דיא ברייתא אין תלמוד דאזש (ק' ע"ב)
עקלערט "ספרים מינים", אונד מיטע אים אין תלמוד איבער אלל דיא גזירות
גאט'ס, כדור.

אותות ומופתים בעצייגט, ער האט אויך געזאגט, דאס
ער דער פערזענלעכע משיח ישראל'ס איז, ער איז
נור געקאממען צו דען פערלאנגען שוואך פאן ישראל (לא
באתי כי אם לצאת האובדות אשר לבית ישראל, מתי
פרו 24). ווען וויר דיעזע ספרים ריכטיג לעזען אונד בע-
מראכמען, זעהען וויר, דאס אונזער גאט האט זיין ווארט
ערפילט, דיא גביאים האבען אמת געזאגט, דאס צור
צייט פאם בית שני וועט ישראל אללמעהליך גרעסער
ווערען, ביז ענדליך דער משיח דער צמח צדקה קאמט
(ירמיהו ל"ג). דען ער איז באמת געקאממען מיט דעם
נאמען ישוע בן יוסף מנצח (דאס פאן איז אויך אים
תלמוד דער גאטען "משיח בן יוסף" ענטשטאנדען).
ווען דאס פאלק ישראל איז אנטגעקאממען האטען, אונד
איז געגלויבט, דאס ער פאן גאט געשיקט איז, וואל-
טען שוין אללע ווארטע דער פראפעטען ערפילט געווארען
זיין — אבער וואו האט זיך ישראל וועלכער אונגליקליך
געמאכט, וויערען משיח האבען וויא פערווארפען אונד
גאך ביז יעצט וינד וויא הארטמאכען אונד וואלען
ניכט איהן אנערקענען צום משיח ישראל'ס, וויא וואר-
טען אויף איינען אנדערן, אבער דער קאמט ניכט, ווייל
איינער איז פאן גאט אויסערוועלט, ישוע בן יוסף
מנצח אונד קיין אנדערער אויסער איהם.

ער האט דאס פאלק ישראל געווארעט, דאס
ירושלים וועט צערשטערט ווערען אונד דער בית המקדש
וועט חרוב ווערען אונד דאס פאלק ישראל וועט אין
גלות געהען, ווייל וויא איהן ניכט אנערקענען און וויער
ערלעוונג דורך איהן נישט אנגעקומען וואלען — אונד
וויא ווערען גע פאן דעם יעצטיגען גלות אויס געלאזט
ווערען, ביז וויא ניכט איהן אנערקענען אונד אנרופען
ישוע משיח, קומה בא אלינו, והושיענו מכל אויבינו.
דאן קאמט ער דאס צווייטע מאל אונד ערלעזט וויא
איינע עוויגע ערלעוונג. וויא וויר לעזען אין לוקס י"ט:
אלס ער נאך ירושלים אויף איינען עוועל אריין געצוי-
גען, אונד דיא תלמידים האבען געשריען: כבוד המלך
חבא בשם ה' ונ', האבען איינע פרושים צו איהם
געזאגט: רבי נער בתלמידך, האט ער געענלעכט: אים
אלה יחשו האבנים תועקנה. נאך דער האט ער דיא
שטאדט געזעהן אונד האט געוויינט איבער איה אונד
האט געזאגט: לו ידעת גם את בעוד יוסף הזה את
אשר לשלוםך, ועתה נסתר מעיניך, כי חנה ימים באים
עליך ושפכו אויבך סוללה סביבך והקיפוך וצרו עליך
סכל עברך, וחרסו עד לארץ אותך ואם בניך בקרבך
ולא ישאית בך אבן על אבן. עקב אשר לא ידעת את
עת פקודתך. אין ס' י"ג 34 לעזען וויר, וויא ער זאגט:
ירושלים ירושלים ההורגת את הנביאים והסוקלת את
המשלחים אליה כמה פעמים חפצתי לקבץ את בניך
כאשר תקבץ התרנגולת את אפרוחיה תחת כנפיה ואתם
לא אכיתם. הנה ביתכם יעוב לכם שם, ואני אומר לכם כי
ראה לא תראוני עד בוא העת אשר תאמרו ברוך הבא

עסמינמען העהלען, דיא אין איהם געוועזען וינד, אונד
דיא סאן געוועזען האט מאלאמוני (מערות מלימון),
בעריהם געוועזען איום, וינד אנגעקאממען פילע ליימע,
אייניגע, וועלכע האבען געוואלט הערען ישוע'ס לעהרע,
אנדערע פאר נייגערע (ציקאועמין), אנדערע, ווייל זיא
געווכט האבען דורך ישוע פאן איהרען קראנקהייטען
געהיילט צו ווערען.

אייניגע זינד דא אנגעקאממען ריימענד אויף עז-
לען, דאס וינד דיא עזעל עדלער אונד מעהר פערשטענ-
דיג אלס ביא אונס. אין מנדל האט סאן איין קראנ-
קעס ווייב אויף איינע בארקע געלאדען. איהרע אלטע
סוממער האט ויך דיא גאנצע צייט בעסיהט זיא צו
בעההיגען, ווייל זיא ניכט געוואלט האט בלייבען אין
דער בארקע. דיא בארקע איז געגאנגען עהר לאנגזאם
(מעדיענא), דען קיין וינד האט זיא געמירעכען צום
שנעלער-הענען. וייל האבען אבער ניכט געוואוסט, וואו
זיא ויך מיט דער בארקע אבשטעללען וואללען, דאס הייסט,
אן וועלכעס פלאטץ ווירד ישוע היימע אבער שפערעכען
צו דעם פאלקע. אויך דיא אנדערע ליימע, דיא דאס
געבען דעם אופער געשטאנדען וינד, האבען זייעס ניכט
געוואוסט. איבער דיעזע פראגע האבען דיא ליימע מיט
איינאנדער געשפראכען אונד אללערלייא גרינדע איבער-
לעגט, אכ ישוע רעכטס אדער לינקס פאן דער שטאדט
אנקאממען ווירד.

עס איז געוועזען איין ויססער שענער אבער.
איין מיטער פריערען איום געוועזען אויסגעברייטעט
איבער דעם ים. דיא זאגע, וועלכע היינטער דען בערגען
העראבענגאנגען איום, האט דעם ים אונד דעם ירדן (וועל-
כער פליעסט אין דיעזעס ים אונד פערמישט ויך דאך
ניכט מיט איהם) איהרען אבשיידענסט צו געווינקט
וויא איינער, וועלכער אבריוט אונד מיט בעשרעכטעס
הערצען ויינע גומטע פריינדע פערלעזט, ויך אימער
אומקעהרט אום דיעזע נאך איין וועניג אנצובליקען.
דיא וואלדען אבען האבען געשטראהלט אין אללערלייא
פארבען וויא דיא צוועלף ערעלשטייגע, וועלכע דער כהן
גדול אויף ויינעס ברומסקלייד געטראגען האט. אונד
אין דען וועללען האט עס געלימערט וויא גאלדענע
פערען. נאכהער אבער האבען ויך דיא בערגע אלטעלייג
(ביסליך ווייז) פערשליערט וויא מיט רויך, אונד פאן
דער ערדע איום הערליך געקאממען איין ווירציגער גערוך
(רייך) וויא דאס רייכערדורק (קמרת), אונד צווישען דען
גערדיגען דאסטעל ביימען מיט דען ראטהליכען פריכטען
האבען דיא סויבען געצווישטערט. פעליקאנע, וועלכע
מירע געווארען וינד אימער אונטערצומויכען אין ווא-
סער, האבען ויך אויף דען פערלעזען-שפיטצען דעם או-
פערס געהאלטען, וויא אויף בעסטען, קינדער האבען
ביים אופער נאך. מוועלען געווכט, אום פאן דיעזען
פערלען אויסצוציעהן, אדער זיא האבען ויך היינעלעגט
אויף דיא וויעזען, אונד האבען ויך אללערלייא בלוסען

עס איז געוועזען איין ויססער שענער אבער.
איין מיטער פריערען איום געוועזען אויסגעברייטעט
איבער דעם ים. דיא זאגע, וועלכע היינטער דען בערגען
העראבענגאנגען איום, האט דעם ים אונד דעם ירדן (וועל-
כער פליעסט אין דיעזעס ים אונד פערמישט ויך דאך
ניכט מיט איהם) איהרען אבשיידענסט צו געווינקט
וויא איינער, וועלכער אבריוט אונד מיט בעשרעכטעס
הערצען ויינע גומטע פריינדע פערלעזט, ויך אימער
אומקעהרט אום דיעזע נאך איין וועניג אנצובליקען.
דיא וואלדען אבען האבען געשטראהלט אין אללערלייא
פארבען וויא דיא צוועלף ערעלשטייגע, וועלכע דער כהן
גדול אויף ויינעס ברומסקלייד געטראגען האט. אונד
אין דען וועללען האט עס געלימערט וויא גאלדענע
פערען. נאכהער אבער האבען ויך דיא בערגע אלטעלייג
(ביסליך ווייז) פערשליערט וויא מיט רויך, אונד פאן
דער ערדע איום הערליך געקאממען איין ווירציגער גערוך
(רייך) וויא דאס רייכערדורק (קמרת), אונד צווישען דען
גערדיגען דאסטעל ביימען מיט דען ראטהליכען פריכטען
האבען דיא סויבען געצווישטערט. פעליקאנע, וועלכע
מירע געווארען וינד אימער אונטערצומויכען אין ווא-
סער, האבען ויך אויף דען פערלעזען-שפיטצען דעם או-
פערס געהאלטען, וויא אויף בעסטען, קינדער האבען
ביים אופער נאך. מוועלען געווכט, אום פאן דיעזען
פערלען אויסצוציעהן, אדער זיא האבען ויך היינעלעגט
אויף דיא וויעזען, אונד האבען ויך אללערלייא בלוסען

עס איז געוועזען איין ויססער שענער אבער.
איין מיטער פריערען איום געוועזען אויסגעברייטעט
איבער דעם ים. דיא זאגע, וועלכע היינטער דען בערגען
העראבענגאנגען איום, האט דעם ים אונד דעם ירדן (וועל-
כער פליעסט אין דיעזעס ים אונד פערמישט ויך דאך
ניכט מיט איהם) איהרען אבשיידענסט צו געווינקט
וויא איינער, וועלכער אבריוט אונד מיט בעשרעכטעס
הערצען ויינע גומטע פריינדע פערלעזט, ויך אימער
אומקעהרט אום דיעזע נאך איין וועניג אנצובליקען.
דיא וואלדען אבען האבען געשטראהלט אין אללערלייא
פארבען וויא דיא צוועלף ערעלשטייגע, וועלכע דער כהן
גדול אויף ויינעס ברומסקלייד געטראגען האט. אונד
אין דען וועללען האט עס געלימערט וויא גאלדענע
פערען. נאכהער אבער האבען ויך דיא בערגע אלטעלייג
(ביסליך ווייז) פערשליערט וויא מיט רויך, אונד פאן
דער ערדע איום הערליך געקאממען איין ווירציגער גערוך
(רייך) וויא דאס רייכערדורק (קמרת), אונד צווישען דען
גערדיגען דאסטעל ביימען מיט דען ראטהליכען פריכטען
האבען דיא סויבען געצווישטערט. פעליקאנע, וועלכע
מירע געווארען וינד אימער אונטערצומויכען אין ווא-
סער, האבען ויך אויף דען פערלעזען-שפיטצען דעם או-
פערס געהאלטען, וויא אויף בעסטען, קינדער האבען
ביים אופער נאך. מוועלען געווכט, אום פאן דיעזען
פערלען אויסצוציעהן, אדער זיא האבען ויך היינעלעגט
אויף דיא וויעזען, אונד האבען ויך אללערלייא בלוסען

עס איז געוועזען איין ויססער שענער אבער.
איין מיטער פריערען איום געוועזען אויסגעברייטעט
איבער דעם ים. דיא זאגע, וועלכע היינטער דען בערגען
העראבענגאנגען איום, האט דעם ים אונד דעם ירדן (וועל-
כער פליעסט אין דיעזעס ים אונד פערמישט ויך דאך
ניכט מיט איהם) איהרען אבשיידענסט צו געווינקט
וויא איינער, וועלכער אבריוט אונד מיט בעשרעכטעס
הערצען ויינע גומטע פריינדע פערלעזט, ויך אימער
אומקעהרט אום דיעזע נאך איין וועניג אנצובליקען.
דיא וואלדען אבען האבען געשטראהלט אין אללערלייא
פארבען וויא דיא צוועלף ערעלשטייגע, וועלכע דער כהן
גדול אויף ויינעס ברומסקלייד געטראגען האט. אונד
אין דען וועללען האט עס געלימערט וויא גאלדענע
פערען. נאכהער אבער האבען ויך דיא בערגע אלטעלייג
(ביסליך ווייז) פערשליערט וויא מיט רויך, אונד פאן
דער ערדע איום הערליך געקאממען איין ווירציגער גערוך
(רייך) וויא דאס רייכערדורק (קמרת), אונד צווישען דען
גערדיגען דאסטעל ביימען מיט דען ראטהליכען פריכטען
האבען דיא סויבען געצווישטערט. פעליקאנע, וועלכע
מירע געווארען וינד אימער אונטערצומויכען אין ווא-
סער, האבען ויך אויף דען פערלעזען-שפיטצען דעם או-
פערס געהאלטען, וויא אויף בעסטען, קינדער האבען
ביים אופער נאך. מוועלען געווכט, אום פאן דיעזען
פערלען אויסצוציעהן, אדער זיא האבען ויך היינעלעגט
אויף דיא וויעזען, אונד האבען ויך אללערלייא בלוסען

אונד מרדערין; אבער דאסאלס איזט ווא נעוועזען נאנץ אנדערס. ניכט צו האזע הינעל, וועלכע מיט גייסטן בעוואכטען נעוועזען וינה, אונד שענע וויעזען האבען ויך געצויגען פאן כפר נחום ביז מנדלא. וואסערנעכע ויך פאן דען בערגען הערעכענעלאססען אונד האבען דא גרויסע הימצע אין וואסער עמוזאס געמילדערט (אבערקיאלט). דאס שטיקעכען לאנד נעכען דעם ים-גיטור איזט נעוועזען וויא איין קליינער פארשטאנדע (גן עדן). צעהן מאנאטע הינמער איינאנדער האט דא דער וויי-שטאק אונד דער פיינענבוים פרוכט געמראנען, אונד אנדערע וואסען פריכטע האבען דא געוואקסען דאס נאנצע יאהר. וויא יוסופין עס בעשרייבט אונד אנדערע צייגען (עדים). דא עס מיט איהרען אייגענען אויגען געזעהן האבען. אונד וויא גראס איזט דאס לאנד וועלכעס דער תלמוד ריעזע פריכטע לאגט! ער זאגט (פסחים ח' ב'): "ווארום האט נאך נאכט געלאססען וואסען דיעזע נומען אונד שענען פריכטע געבען ירושלים וי אונד אגמ-ווארמעס הירויף: "ווען זאלכע פריכטע ביא ירושלים אנצומערעכען נעוועזען ווערען, זא ווערען אללע לייטע געמאנען צו דען פערסטמאנען (עלז לרגלים) אין ירושלים ניכט ווענען נאכטעס געכאט, זאנערן אין דער גאנצער-כדי) צו עססען דיעזע שענען פריכטע. וועלכע מהעמי-קייט, וועלכע פלייסינע ארבייט, וועלכער וואסלעכער (עשירות) איזט דאסאלס נעוועזען אין דען שטענדיגן פאן נליל! וויא פיעלע שיפסע אונד בארקען וינד דאסאלס גענאנען אויף דעם ים פאן נליל, אויף וועלכען סאן היימט קוים איינע פישער בארקע צו זעהען בעקאסעס. כפר נחום איזט געבויעט געוועזען אויף איינעם פעלזען, וועלכער איין וועניג העהער געוועזען איזט אלס דיא אויפערן (דער ברעג) פאן ים. אייניגע הייזער אין דיעזער שטאט האבען ויך מיט איהרען וויסען ווערען אבערשטענעלט אים וואסער פאן דעם ים; אנדערע הייזער וינד פאן דעם ים געמערענט געוועזען דורך איי-נען גראסען נארמען, אדער איינען גראסען פרייען פלאטין, וועלכען סאן האט געלאססען, אום דארויף דא פישגעטע צו מראקענען. דיא גרעסטע שטראסעס פאן דער שטאט איזט גענאנען ביז צום אויפער (ברעג) ביא וועלכעס איסמער איינע גראסע צאהל פאן בארקען אונד שיפסען געוועזען איזט, וועלכע וואסערן (פחורה) אדער פאססאזירע (פארשווינען) היערהער געבראכט האבען. אין דעם אבענד, פאן וועלכען וויר יעצט ערצעה-לען, איזט אין דיעזער שטראסע געוועזען איין בעזאג-דערס שטארקעס לויפען הין אונד הער. ווא נאכריכט (ידועה), דאס יסוע פאן נצרת דיעזען אבענד ביים ים שפערעכען ווירד, האט ויך שנעל וויא איין בלייט נאך אללע וויסען פערברייטעט. פאן בית חסדא, כרין, מנדלא, דעם דאך דער פארבער (מנדל רעכעיא), פאן ארבל, וועלכעס איינע האלבע מיילע ווייט וועסמליך פאן מנדלא געלענען איזט, אונד וועלכעס ווענען דער בע-

כשם ה', דאס הייסט, וויא ווערען איהן שאן אים גלוי-בען ערווארען אונד זאנען וויא דא תלמידים אין ער-סמען מאל: ברוך הבא בשם ה'. אויך זאגט ער (אין לוקס כא 23—28): כי תהיה צרה גדולה בארץ וקצה על העם הזה ונפלו לפי חרב והגלו אל כל הנזים והיתה ירושלים טרסה לגוים עד אשר ימלאו עתות הנזים. והיו אותות בשמש וכיור וזכוכבים ותר כי חילי השמים יתמססו. ואז יראו את בן האדם בא בענן (*) בכורה ובכבוד רב, וכהחל הדברים האלה לבא התעוררו ושאו ראשיכם כי קרבה נאותכם ותר. אונד דערלייכען נאך אן פילען שמעללען.

איין מאנץ אין כפר נחום בגליל. נאך פראנץ דעלימס.

יא. זאגט יסוע, דאס פאלק, וועלכעס אין פיינס-מערניס געהעט, האט ערליקעס איין גראסעס לייכט-אונד ריא וועלכע וואהנען אים לאנדע פאן מאדעס-שאט-מען, איין לייכט שיינט איבער איהנען, א פאסער דער לייכטער (יזר האמורח), סאך מיך צום לייכטע פיר דיא מענשען, וויא דא האט דיא זאנע געמאכט צום לייכט-פען אויף דער ערדע. אבער אין ווינעס אינגערן האט ער געהערט איינע שטיממע, דיא איהם געזאגט האט, דאסס עהע ויין לייכט אין פאללעס גלאנץ דען מענשען אויפגעהען ווירד, ווירד ער וועלכער צוערסט אונטערנעהען וויא דיא זאנע אין איינעם ראטהען הארציגאנט פאן בלוט. אבער, האט ער געמאנווארעס צו ויך וועלכעס, — דאצו בין איך אין דיא וועלט געקאממען, מיין לעבען הינצוגעבען וויא איין לעזענעלר פיר פיעלע.

נאנץ פערמיטעלס אין זאלבען געדאנקען איזט ער דאנן צוריקגעקערט אין דיא שטאט, אויף איינעם וועג, וועלכער ויך היינצעצאנען האט אין דער רייכטיג פאן דעם אויפער (ברעג). היינט איזט דיעזע גענענד ווייט

* אן משהדן דאס פא דאס ער. רחל רבי בתי/יחזאל ו) ואח דע עניי שטאט כפר אכס אתי וכו'. וכו' מ' רחל סלך יבא לך עני ודכב על חסד ונ' אתי. עשעקעס וכו' דע עניי שטאט לא וכו' עני ודכב על חסד — אבער דיא אנהאט איזט ניכט ריכטיג, דען דעם נאך סא דאך איינע שטעלע פאלט ויך — עס מוזען אבער ביינע שטוקס ערלעס ווערען, ווען עס נאכט האט אים אבער נאך דעם בית החרדא ווערן בידע ערלעס אין ערשטען מאל איזט ער געקאכען על חסד תל דה בן אמתות נאנץ וויא אין עני דל, אבער אין צווייטען מאל ווען ער סאן קאסען עס עניי השמים — ווא פילע נבואות וועלכע ערשט צום צווייטען מאל קאס-סען אין ערשטען געהען ווערען, ווא ווא שטאט זאגט צום פאלק יחזאל אין ירושלים (פסעי השליח' 19: לכן התמו רחוב רחוב המאדים לבסע את יבא וכו' ודחם מלפני ה' וישלח את אשר יעדרו לכם בקרב את יסוע הכהן, אשר סוף שקבלו אתי השמים עד יבי יסוע להקדם כל הדברים אשר דבר (פסל לוי הדרת) האלהים נצ נבואת הקדשים וכו' ויקמה יחזאל כל דבר ונבואת או בשליחות.

Nr. 6.

BERITH AM.

I. Jahrgang.

ברית עם

איין מאנאטסבלאט פיר יודען
צור בעלעהרונג אונד אונטערהאלטונג

הערויסגעגעבען

פון דר. גוסטאף דאלמאן.

להקים את שבטי יעקב ונצח ישראל להשיב. (יחזקאל ס"ו ז')

Leipzig, den 10. December 1893.

לייפציג, יום א' במכת התרנר.

אינהאלט: שיר ליום הולדת המשיח, פון יוסף ראבינאוויטש. — דיא נאכט פון בית לחם, דרשה פון יוסף ראבינאוויטש אין קישינעב. — ווך פריעדען, פון חנניה ברלינר. — איין טאג אין כפר נחום בגליל, נאך פראנץ דעליטש.

שיר ליום הולדת המשיח. פון יוסף ראבינאוויטש.

1.

קומ נור אויף דען שטערען,
וועלכער אין בית לחם שיינט.
לאמיר אהין דיא אויגען קערען,
ווער איז נור א יודען פריינד.

2.

בית לחם איז אונז לאנג בעקאנט,
עס איז אונזערס א הייליג ארט.
דא האבען אללע הייליגע געשפאנט, (*)
נעלעכט, געשמארעט, געבוירען דארט.

3.

הנט דער ערסטער אנדענק,
איז אונז זעהר דונקעל, ביטער.
עס קומט אונז פיר רחלם קרענק,
דאס שטארבען פון אונזער הייליגע מוטער.

4.

ווא פון א נאי געבוירען קינד,

(*) געטענען.

5.

וויא יעקב אונזער אורפאטער,
האט געמוזט זיך אונטער געבען דער טבע,
אין מיטען וועג קיין שפאן וואטער
געמוסט שטעלין דער מוטער א מצבה.

6.

אבער דער אנדענק דער לעצטער
ערפרייט דאס הערץ, דיא נשמה,
ער איז פון אללע דער גרעסטער,
וועלכער גיט דער וועלט נחמה.

7.

דאס קינד איז געקומען אויף דער וועלט,
יעדען צו ראטווען פון דעם מוים.
איהם אליין האט גאט צו געשמעלט,
דען ארמען מענטשען העלפען פון גוים.

8.

דא איז געבוירען דיא נאכט א קינד,
וועלכעס גאט האט גערופען ישוע.

צו עפֿנען דיא אויגען דען ווער איז בלינד,
צו ברענגען אללע קראנקע א רפואה.

9.

ישוע איז געבוירען אויף לאנג געווערען
צו ברענגען גוטע לייבען, דיא שלעכטע שטראף,
פֿאר איהם ציטערען אין הימעל דיא שטערען,
אללע מענטשען זענען נור זיינע שאף.

10.

ער האט דיא גאנצע וועלט בעלייכט,
געוויזען, אז אין הימעל איז דא א פֿאמער
אללע קלוגע פֿאן דער וועלט אויסגעלאכט,
געוויזען, אז נאך דעם טויט לעבט מען וואסער.

11.

דיא ברידער זיינע האבען פֿארשלאפֿען דיא נאכט,
האבען גאר דען שטערען נים בעמערקט.
דארום האבען זייא פֿאן דעם קינד געלאכט,
ווען דיא זאנגע-שטראלען האבען זייא אויף גיוועקט.

12.

דער שטערען איז אללע פֿאל גרעסער,
שיינט מערער פֿאן דער זאנגע און לייכט,
מע זעהט אללע פֿאל שטארקער, בעסער,
אז ער מאכט איין עק פֿאן דער נאכט.

13.

דארום יעדער פֿאן אונז דער מינסטער,
וואס האט שוין פֿיר דיא אייגען דאס לעכט,
קאן שוין נים בלייבען אין דער פֿינסטער,
מוס שוין שרייען יא! ישוע ביסט גערעכט.

14.

דא ביסט דער וועג, דער אמת, דאס לעבען,
דא ביסט גאט'ס זאגן, דער משיח,
אין דיר וויל איך אויך גלויבען,
דא וועסט מיר אויס לייזען אין דער גיך.

דיא נאכט פֿאן בית לחם.

דרשה פֿאן יוסף ראבינאוויטש אין קשינעב.

ברידער מייע בני יעקב!

דיא ערשטע נאכט פֿון פֿסח, ווען דיא שיפעל מיט
דיא 3 מצות: כהן לוי ישראל, מיט סדר שמיים פֿאר
אייך, זענט איהר פֿון קינדהייט אן גילערענט און גיוואגט
צו פֿרענין: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, און

צו א הערין דעם תירון: עבדים הינו לפרעה, וואס
ענדיגט זיך מיט דיא ווערמער: אפילו כלנו חכמים
גבונים... כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לה
ביציאת מצרים. וויא פֿיעל מעהרער שוין, איהר חכמ
דארפֿט איהר זיך פֿרענין: מה נשתנה הלילה פֿון
24 דעצעמבר מכל הלילות: פֿאר אונז שמיים דיא נח
שיפעל, דיא איירופא, וועלכע זיא איז דיא בעסטע פֿור
וועלט פֿון אללע חלקים פֿון דעם כדור הארץ —
אויף איהר ליגען 3 מצות שמורות — דיא 3 חו
אמונות: פֿראוואסלאוונע (דיא גריעכישע), דיא קאטאלי
און דיא פֿראמעסטאנישע, יעדער פֿון זייא שליטט
אין זיך מיליאנען מענטשן, מענער, פֿרויען, קינדער, חכמ
געלערנטע, קויפֿלייט, אינזשיניערן, מעכניקער, אקער
און פֿראסטע ארכיטעקט, און גראדע אין דער נאכט זענט
דיא הערער פֿון דיא אללע לייט פֿאל מיט א געמליכ
גייסט, מיט קליינקייט, שמילקייט, אויף יעדענס פֿונ
איי צו א זעהן ליכטיגקייט, פֿרייליכקייט, פֿערענדיג
מערער פֿון אללע נעכט, אללע פֿערשידענע גארא
(פֿעלקער), וויא זייא געפֿינען זיך, הן בייא זיך אין דע
היים אין איירופא, הן אין דער פֿרעמד אויף אנדער
סהיל וועלט, פֿארשליסען אין דער נאכט זייער
אקאדעמיעס אוניווערסיטעטן, מוהען אויס זייער ווערק
פֿארמאכען זייערע קראפטן, קאנטארן, לאזען אונז
זייער ארכיטעקט אין דיא פֿאבריקען, לייגען אונז
זייער אקער און אנדערע מין ארכיטעקט, און בלייבן ווער
און שטיל וויא א קליין קינד, וועלכעס ליגט בייא דע
מוטערס ברוסט און וויינט נאר גיט פֿון עסוואכ צו
זאגען, קוקט נאר מיט זיינע קליינע אייגעלעך אויף דעם
ליכטעלע, וועלכעס דיא מוטער זיינע האט איהר
גיסטעלט צו קאפענט, קוועלט אן פֿון דער שיין פֿון
דעם לעכט טויענד סאל מערער וויא מיר איבער די
שטראלען פֿון דער זון —

וואס איסט דאס אזוינס? מייע ברידער! פֿא
וואס און פֿאר ווען איז דיא נאכט אזויא וויכטיג און
שייער בייא דער איירופא?

אין דעם סאפענט איז פֿאר אונז זעהר שווער צו
באקומען א תירון אויף דער קשה: מה נשתנה הלילה
הזה פֿאן מיליאנען איירופער. זייא זענין יעצט פֿארנומען
וויא קליינע קינדער מיט זייער גרויסע הערצליכקייט פֿריי
דיא צונג זייערע האט קיין צייט גיט אונז צוא שיינקע
אפילו איין ווארט. אללע צונגען זענין פֿארנומען, זיי
האלטען אין איין ריידען אן! אן! ליכטיג! ליכטיג!
דארום מייע פֿריינד! אז מיר וועלין באקומען
איין אנטווארט און צו וויסען, וואס דאס בעמיינעט
לאסיר אוועק לאזען אין דעם געדאנק דיא איירופער
לאזען זייא זיך פֿרייען און פֿערנעניגען האבען וויא זייא
ווינשען זיך, און לאסיר ארויס געהן אויף דעם פֿלאץ
וואו דיא הירטען (רועי צאן) ליגען, אויף דעם פֿלאץ
וועלכען אונזער ברידער, אין פֿלייש, דער הייליגער מבשר

לוקס (כ' 8-21) האם אונז אנגעוויזען. דאָרפֿן, אַביסיל ווייטער פֿאַן דעם רעש העולם, ווייטער פֿון דעם נע- פֿילדער וואָס דיא מענשן מאכען אָן מיט וויערע נע- שעמטען, וועלן מיר געפֿינען דעם תּירוץ אויף דער קשה: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

דיא ערליכע. פֿרומע, פֿאסטמכער, פֿאַן וועלכע דער מבשר דערציילט אונז אין זיין בשורה, זענען ניווען פֿאַן דיא ליים, וועלכע וויא האבען זיך פֿון לאנג אונטער דעם פֿאַלק ישראל גערופֿען חסידים, וויא האבען פֿארלאזט דיא שטאט ירושלים — דאס ירושלים, וועלכעס פֿלעג נאר וויסען פֿון צדק, איז דעמאלט שוין פֿאַל ניווארען מיט געזיחה — און האבען זיך גימאכט וויער שטענדיג וועגונג אין פֿעלד, אום וויא זאלן קאנען תּמיד אפהימען וויערע סט אדעס (הערדען) מיט שאָף און ציגען, וועלכע וויא זענען בייא וויא טייערער ניווען מערער פֿון דיא שוועמער נאָלד און זילבער, וואס דיא ירושלימער סוחרים האבען ניהאם דורך דעם, וואס פֿלענען תּמיד זיין אין דער פֿרעמד אויף צוועכען מסחרים, און האבען קיין פֿאַל נישט צייט ניהאם צו דיינקען איבער ישועת ישראל. דיא פֿאסטמכער, דיא חסידים, האבען זיך באגעניגעטען מיט ווייניג און וויא זענען צופֿרידען ניווען, זען וויא האבען נאר ניהאם צו עסן אַ קאפּט מילך פֿון וויערע שאָף און וואס צונעמען אויף דעם לייב אַ מלבוש פֿון וויער וואָל. דיא איבעריגע צייט פֿלענען וויא פֿארברענגען מיט תּפֿלות ובקשות צו דעם לעבענדיגען נאָם פֿון ישראל, וועלכער ליבט וויער ציון, אז ער זאל שוין נאכער אויס פֿילען זיינע הבטחות וואס ער האט צו ניוואנט דעם פֿאַלק ישראל, וועלכעס געפֿינט זיך וויער מיה אין צרות און חרפות בשוות; שטענדיג האפען, אז נאם זאל שוין אויף הייבען דאס מול פֿון דוד המלך'ס הויז, וועלכעס איז וויער נע- פֿאלען ביז צוא דער ערד; ער זאל שוין ירושלים אויף רעכטן מיט דער שמוחה פֿון דוד המלך, וויא עס איז ניווען אין דיא לאנגע אַלטע-צייטען צוריק.

בעת, אז נאם האט זיך באדיינקט איבער דיא רעמע וועלען פֿון וויין פֿאַלק און האט לויט זיין הויכען וועלען איין נייטס פֿריש ליבט געשיקט. איבער ציון, דער פֿריש פֿון ישי האט אָנגעהויבן שפּראַמען אין בויד פֿון דעם הייליגען מעדענען מרים, וועלכע ויא איז פֿאַר קאמט ניווען פֿיר דעם פֿרומען פֿאַן יוסף בן דוד. אונד אין דער שטאט בית-לחם האט זיך ארויסגיוויזען דער פֿיר בישראל, האט דיא הערליכקייט פֿון נאם, וואס ויא זיך פֿאַל אין דער גאנצער וועלט, אָנגעהויבען זיך צו- באווייזען און שטיינען אין דיא הערצער פֿון דיא פֿרומע פֿאסטמכער אויך, אונד וויא האבען דער פֿילם מיה בייא זיך אין וויער ריינע נשמה, אז דיא ישועה פֿון נאָם איז פֿון ניקומען אויף דער וועלט, און ויא איז שוין גיט וויא פֿון וויא. אַללע וויערע איברים האבען געשריגען זעה אלהינו (ישעיה מ' 9). דאס מיינט דער מבשר מיט דיא ווערמער: דער מלאך פֿון נאם איז גישטאנען געבין

וויא, און דיא עהרע גאָמטעס האָט אַרום וויא נישטיג. — נאָר ווייל דיא לעכטיגע ישועה פֿון נאָם איז פֿלוצ- לייך אריינגעקומען אין וויער הארץ, זענען וויא זעהר איבער גערשט געוואָרן און האבען נאך גיט ניקענט פֿאַסין, משיג זיין מיט וויער שכל, וואס דאס איז נע- דייטען? וויא אַרום וועט גאָמט ישועה קומען? און וויא אזויא וועט דיא שטאָט ירושלים אויף גירעכט ווערן, דיא שכול דוד אויף גישמעלט ווערן, אין אזא צייט, ווען דיא מלוכה פֿון מלך הורדוס, וואס איז אדומי (פֿון עשו) עקסיסמירט, און דיא פֿאַלשע לערע און שמיילערייא פֿאַן דיא פֿרושים וסופרים האבן פֿאַר פֿלייצט דאס גאנצע יודעשע פֿאַלק? דאָרום האבען וויא וויער געפֿירכטעט. בשעת דיא ערליכע יודען, דיא פֿאסטמכער האבען זיך איינער דעם אנדערן גיפֿרענט אין דער לעכטיגער נאכט: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, האט דער גאָט פֿון ישראל פֿון דעם הימעל וויא גענעפֿערט דורך זיין מלאך: אל תיראו, פֿירכט אייך נאר גיט, איחר זאלט וויסן אז דורך אייערע געמליכע געפֿילע, וואס באווענען זיך יעצט אין אייער הארץ, איז מען אייך מבשר איין גרויסע פֿרויה, וועלכעס עס וועט זיין צו דער גאנצער וועלט. — איחר זאלט וויסן, אז יעצט אין דער נאכט איז פֿיר אייך (פֿיר יעדער מענשן) געבוירען ניווארען אין אייער געליבטען דוד'ס שטאט דער מושיע, אויף וועלכין דער נביא האט גיוואנט: ישראל נישע ב'ה' תּשועה עולמים (ישעיה מ"ה 17), דאס הייסט, ישראל וועט געהאַלפֿען ווערן דורך נאם מיט איין עוויגע הילף, און נאך דעם וואס ער וועט העלפֿן און אויס לייזען אַללע איינציגע מענשן פֿון וויער זינד, און וועט וויא מציל זיין פֿון דעם שמו'ס הענד, דורך דעם וואס ער וועט וויא מבשר זיין מלכות שמים, וועט ער ווערן דער משיח פֿון דעם פֿאַלק ישראל. וועלכער ער וועט ויצען אויף וויין פֿאַמער דוד'ס שכול, אום צו קיניגען אויף בית יעקב אייביג. דער משיח וועלכין דער נביא דניאל האט גי- זעהען, אז ער וועט צונענטען ווערן פֿון דער וועלט, אום צומאכען איין עק פֿון דיא וינדען, אונד צו צושטעלן דער וועלט אייוויגע גירעכטיקייט, (דניאל מ' 26). דער משיח אויף וועלכין ישעיה האט גיוואנט: מיר אַללע בלאָנען וויא דיא שאף, און נאם האט איהם גיפֿלאנט פֿיר אונזערע וינדען. נאך דעם, וואס ער וועט אויף שטייען פֿון דעם טויט, אונד וועט ארויף אין הימעל צו ויצען בייא דער רעכטער האנד פֿון דער קראפֿט גאָמטעס, ביז דיא אַללע גענענער ווינע וועלן זיך אונטער גיבען איהם, וועט ער ווערן דער אָדון דער הערר פֿון דער גאנצער וועלט, וויא אין תּהלים קפ' קי' 1 שטייט: נאם האט גיוואנט צו מיין הערר, זעצט זיך בייא מיין רעכטער האנד.

ליינט צוא אייערע אויערען, מיינע ברירער! און הערט זיך צו צו דער גאר ערשטער בשורה, וואס גאט האט מבשר ניווען צוא דיא פֿראָסטע מענשן, צו פֿאַס-

לוקס (כ' 8-21) האם אונז אנגעוויזען. דאָרפֿן, אַביסיל ווייטער פֿאַן דעם רעש העולם, ווייטער פֿון דעם נע- פֿילדער וואָס דיא מענשן מאכען אָן מיט וויערע נע- שעמטען, וועלן מיר געפֿינען דעם תּירוץ אויף דער קשה: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

דיא ערליכע. פֿרומע, פֿאסטמכער, פֿאַן וועלכע דער מבשר דערציילט אונז אין זיין בשורה, זענען ניווען פֿאַן דיא ליים, וועלכע וויא האבען זיך פֿון לאנג אונטער דעם פֿאַלק ישראל גערופֿען חסידים, וויא האבען פֿארלאזט דיא שטאט ירושלים — דאס ירושלים, וועלכעס פֿלעג נאר וויסען פֿון צדק, איז דעמאלט שוין פֿאַל ניווארען מיט געזיחה — און האבען זיך גימאכט וויער שטענדיג וועגונג אין פֿעלד, אום וויא זאלן קאנען תּמיד אפהימען וויערע סט אדעס (הערדען) מיט שאָף און ציגען, וועלכע וויא זענען בייא וויא טייערער ניווען מערער פֿון דיא שוועמער נאָלד און זילבער, וואס דיא ירושלימער סוחרים האבען ניהאם דורך דעם, וואס פֿלענען תּמיד זיין אין דער פֿרעמד אויף צוועכען מסחרים, און האבען קיין פֿאַל נישט צייט ניהאם צו דיינקען איבער ישועת ישראל. דיא פֿאסטמכער, דיא חסידים, האבען זיך באגעניגעטען מיט ווייניג און וויא זענען צופֿרידען ניווען, זען וויא האבען נאר ניהאם צו עסן אַ קאפּט מילך פֿון וויערע שאָף און וואס צונעמען אויף דעם לייב אַ מלבוש פֿון וויער וואָל. דיא איבעריגע צייט פֿלענען וויא פֿארברענגען מיט תּפֿלות ובקשות צו דעם לעבענדיגען נאָם פֿון ישראל, וועלכער ליבט וויער ציון, אז ער זאל שוין נאכער אויס פֿילען זיינע הבטחות וואס ער האט צו ניוואנט דעם פֿאַלק ישראל, וועלכעס געפֿינט זיך וויער מיה אין צרות און חרפות בשוות; שטענדיג האפען, אז נאם זאל שוין אויף הייבען דאס מול פֿון דוד המלך'ס הויז, וועלכעס איז וויער נע- פֿאלען ביז צוא דער ערד; ער זאל שוין ירושלים אויף רעכטן מיט דער שמוחה פֿון דוד המלך, וויא עס איז ניווען אין דיא לאנגע אַלטע-צייטען צוריק.

בעת, אז נאם האט זיך באדיינקט איבער דיא רעמע וועלען פֿון וויין פֿאַלק און האט לויט זיין הויכען וועלען איין נייטס פֿריש ליבט געשיקט. איבער ציון, דער פֿריש פֿון ישי האט אָנגעהויבן שפּראַמען אין בויד פֿון דעם הייליגען מעדענען מרים, וועלכע ויא איז פֿאַר קאמט ניווען פֿיר דעם פֿרומען פֿאַן יוסף בן דוד. אונד אין דער שטאט בית-לחם האט זיך ארויסגיוויזען דער פֿיר בישראל, האט דיא הערליכקייט פֿון נאם, וואס ויא זיך פֿאַל אין דער גאנצער וועלט, אָנגעהויבען זיך צו- באווייזען און שטיינען אין דיא הערצער פֿון דיא פֿרומע פֿאסטמכער אויך, אונד וויא האבען דער פֿילם מיה בייא זיך אין וויער ריינע נשמה, אז דיא ישועה פֿון נאָם איז פֿון ניקומען אויף דער וועלט, און ויא איז שוין גיט וויא פֿון וויא. אַללע וויערע איברים האבען געשריגען זעה אלהינו (ישעיה מ' 9). דאס מיינט דער מבשר מיט דיא ווערמער: דער מלאך פֿון נאם איז גישטאנען געבין

וועם געפינען און זעהען א קינד — דאס קינד וועט
אייד שוין בעקאנט פון ישעיהו הנביא'ס נבואה, וועט
זאגן: א קינד איז אונז נעבוירען געווארן — געוויקעלע
דאס הייסט וויא דאס וועלכע נבואה זאגט: ווינע לעבן
וועלן זיין גענאמילט מיט גערעכטיקייט, און מיט
בען אמונה. און דאס קינד ליגט דאך אין איין זעהען
(קארטע), מחמת ער האט קיין ארם נישט פאר זיך
דער גאסמיינע — ווארום ער איז דאס ארם פון דער
גאסער וועלט, נישט דאס וועלט איז זיין ארם —
דער הערר האט אליין געזאגט: פוקסן האבען נאך
(העלען), פיינלעך האבען געסמין, נאר דער מענטש-
האט קיין ארם נישט וואו צו ליינען דעם קאפ —
נאך עטוואס ווערט דער מיט בעצייכענע, וועט
דאס קינד ליגט אין וועלכע, וויא גרויס גאסס ליבע
פון דער וועלט, דען ער האט זיין זון עטנאל געשיקט
אין וועלט, דאס הייסט צורעמין דאס מאס
רעלישע וועלט, וועלכע וואו איז נאך וואו איין קארטע
וואס איינלען עסין דארט. דאס וועלט ליגט ליבער פאר
מערעס בעסער פון ליכט, דארום וועט און לויפן
נאך ווערע תאות גארשע וויא דאס איינלען. האט
נאך זיך ליכט צו פרעסין און ווינע, וויא פולס הקד
זאגט: דער בויך איז ווער גאט. אויף וויא שרייט
נביא ישעיה: איין אקס ווייסט זיין קליפער, איין אייז
ווייסט דאס קארטע פון זיין הערר, נאר ישראל וויל
נאך נישט וויסען, מיין פאלק וויל פון נאך נישט דענק
מיינע מיינע בירדער! דער תירדן וואס איז
דעם הימל געשיקט ניווארען פאר 1893 יארהען
דער קשה מה נשתנה וואס דאס פאסטעכער, אונז
בירדער בני ישראל, האבען גיפערענט, בעת וויא האט
גינעכמיט ביא ווערע שאף ארויס דער שטאט ירושלים
דאס קען אונז אויך נילמען פיר א תירדן אויף אונז
קשה, מה נשתנה הלילה הזה, וואס מיר פרענען
אין דער גאט. — היום ילד לכם בעיר דוד משיח
הוא המשיח והאדון, היינט איז פאר אייך געבוירן
ווארן אין דער שטאט דוד'ס דער משיח וועלכע
איז דער משיח דער אדון. דאס לארעס ויך.
אירוששע גאציאנען, פערקער, פרייען זיך שטארק
היינט איז ארויס אין בית לחם יהודה דער משיח
וואס ווינע קוועלע איז פון לאנג און פון אייביג
וויא דער נביא מיכה האט געזאגט, אין היינטיגער
איז געבוירען געווארען דער משיח, דער משיח
דער אדון.

און כאטש בירדער מיינע! האט א מענטש
אין גאציאן איבער עטוואס מערער צו פרייען זיך, וועט
איבער דעם, אז ער איז פערט פערזיכערט ביא זיך
הארן, אז ער האט איין לעבערדיגען משיח, וועט
שטענדיגען משיח, איין עוויגען אדון? קאנען זיך
מעגליכע גלידער איין האלטן און נישט צו ליבען
דעם גאטען פון אונז משיח, נישט צו דאנקען און זיין

מעכער וואס געכמינען אין פערד ביא ווערע שאף, נישט
צו גרויסע לייט, שררות, פון דער וועלט, וואס שלאפן
אויף מיינע בעמין, לעבן ווערע אונזער מיט גאלד
און וילכער, וואס וויא זאמלען זיך צונויף בעולה.
אין דאס עמליכע ווערער, וואס וויא זענען געזאגט
ניווארן צוריק מיט 1893 יאהר, קענען מיר שוין גע-
פינען דאס הויפט פונקטען פון גאטס וואונדערליכען פלאן
אויף צו העלפן און רעמען דאס וועלט מיט אלע
איהרע מענטשן דורך זיין זאגן דעם בן יחיד, וואס ער האט
ארט געשיקט פון דער וועלטס רעמונג ווענען, מיר זעהען
שוין אין דאס ווערער דאס מיע עצה, וואס גאט האט
פארטראכט אין זיין משיח יסוע.

אויך זעהען מיר ארויס, וויא דאס ווערער פון
דעם מבשר לוקס גלייכע זיך אויס, אות באות, מיט
דאס אמתע ווערער פון אלע נביאים, פון ישעיה ביו
מלאכי. אויף דאס אקסלען פון דעם קינד, און זאגן,
וואס איז אונז געשענען געווארען, וויא ישעיה זאגט
אונז, איז אריינגעלייגט געווארען דאס הערשאפט. ראשית:
ער זאל זיין פיר יעדען מענטש דער משיח (ספאסי-
מאל), אזוי וויא עס שטייט: אנכי אנכי ה' ואין מבדלי
משיח (ישעיה מ"א). און דארום האט מען איהם
מאקע געווען. ישוע, ווארום ער וועט העלפן יעדען
פון ווינע זינען. — שנית: ער זאל זיין דער משיח
דער מלך היהודים, וואס ער איז געזאגט ניווארען מבשר
צו זיין דאס פארמע לייט; ער זאל פרייהייט געבען גע-
פאנגען; ער אליין זאל גיפלאנג ווערן, גיקרייט ווערן
און נאך דעם אויף צו שטעהן פון דאס מויסע און אויף
צו שטיינען און קומען אין זיין עהרע צו זיצען לימין
הנבורה.

והשלישית, צו זיין דער אדון, דער הערר, וואס
עס שטייט אין (מלאכי ג' 1—7): ופתאום יבוא אל
היכלו האדון אשר אתם מבקשים, דה, פלוצלונג וועט
קומען אין זיין היכל אריין דער הערר פון דער גאנצער
וועלט (יהושע ג' 11) פיר וועלכין יעדער קניע ביינע זיך
אין און יעדער צונג שווער, מחמת דער פאסטער ווינער
האט אלעס אונזער ווינע פיעס געלייגט.

אום. צו ווינען צו דאס פאסטעכער אין ווירקליכ-
קייט דאס קראפט גאטעס אין זיין זאגן דען משיח
משיח ואדון, וועלכער ער איז געקומען צו העלפן,
צו קעניגען, און אונזער צו ווארען זיך דאס גאנצע
וועלט, נישט דורך שווערס און בוינען, נישט דורך פיעל
חיל, אנשי מלחמה, נאך דורך ווארען און גייסס, אזויא
וויא ישעיה הנביא האט געזאגט: עס וועט רהען אויף
איהם דער גייסס גאטעס. . . איין גייסס פון חכמה
וכינה. . . ער וועט דאס לאנד שלאגען מיט דער רומע
פון זיין מלך, און מיטען גייסס פון ווינע ליפען וועט
ער מיינען דאס ביינע — האט דער מלאך אלהים געזאגט
צו וויא: דאס איז פאר אייך (גלאבערס) דער מיט, אז
דער משיח פון דער גאנצער וועלט איז געקומען. איהר

צוא אזא מלך המשיח? קאן אין דער נאכט דיא גאנצע וועלט שלאפן און נים פרייען זיך, פיר איהר הערר, וועלכער איז זיך געקומען משפמן מיט איהרע גאנצאנען דורך גלויבען און גירעכטיקייט? אללע אונזערע גרעסטע קלוגע זענען געקומען צו דער מיינונג, אז דער פליישיגער מענטש האט איינציגליך אליין קיין שום וויכטיגקייט; ער איז נאר וויא איין ווינד וואס בלאזט איין ביסל און פארנייט; ער איז וויא גראז וואס שפראכט אין דער פריא און ווערט פארוואליעט (וועלק) אויף דער גאכט. וואס איז נאר אונזער קראפט? וואס איז אונזער שטאר-קהיים? אללע אונזערע מעשים זענען הבל הכלים, ווען נים דער מושיע, דער משיח, דער הערר, מיט ויין גאנצע און ליבע צו דער גאנצער וועלט, זענען מיר מאקע באמת אללע פארלארענע און אונגליקליכע, און אללע אונזערע מאמען בלאמען.

על כן איז דיא נאכט ביא דיא אללע מיליאנען מענשן, דיא גלויבער פון ישוע המשיח, נים קיין נאכט, נאר איין לעכטיגער מאג איין פרייליכער, דארום האבען זייא דיא נאכט געמאכט פאר איין ליל שמורים, און מען פרייט זיך אין איהר, ווייל זייא ווייסען און פילען ביא זיך דאס הויכע וויכטיגע לעבען, אין וועלכען זייא לעבען דורך דעם נייסט פון זייער מושיע משיח ואדון ישוע בן מרים פון נצרת, און דארום זענען זייא דיא נאכט ביא זיך וויא קליינע קינדער מיט ענוה, ווייל אין דער נאכט איז זייער הארץ פארפילט מיט פיעל גאנצע און ליבע, וואס האט געשענקט דער וועלט. — דורך דער קראפט פון דעם גלויבען, וואס ליגט ביא וויא אין הארץ סיעף פארבונדען פון קינדהייט אהן, זעהען זייא כמעט מיט דיא אויגען, וויא אין זייער הארץ — גלייך צו דער קארטע — ליגט דאס קינד, וועלכעס איז געבארן געווארן אין דורס שטאדט בית-לחם, געוויקלט, געזונד און שטארק. . . יעדען קלינגט אין דיא אויערן דיא הייליגע ווערטער גאטעס; אני היום ילדתיך שאל סמני ואתנה נזים נחלתך ואחזותך אפסי ארץ, דיה, היימע האב איך דיר אויף דער וועלט געבראכט, בעמע נאר פון מיר, וועל איך דיר אוועק שענקען אללע גאנצאנען, דיין נום (אימעניע) ווירד זיין דער גאנצער ערדבוידען. יא, מיינע ברודער! מיר זעהען מיט דיא אויגען וויא עס איז סקוים געווארן דער פסוק יהוה מלך תגל הארץ ישמחו אים רבים.

אפילו איין ווארט פון אונזערע נביאים איז נים פערלארען געגאנגען. מיר ישראל קענען בפרוש זאגען: דער שמיין, וועלכין דיא בויערס האבען איהם נים גע-וואלט געמען אין דער האגה, איז געווארן דער בעסטער און דער פיינסטער אין דעם בנין. — וויא ווירקליך האבען זיך אויסגעפילט דיא ווערטער פון סיכה הנביא וואס ער האט געזאגט אויף דעם שר וואס וועט זיין אין ישראל: ער וועט אויפשמיין און פראווען (וויידען) מיט גאטס קראפט, מיט דעם גרויסקייט פון זיין גאט.

און יעדער וועט בלייבען רוהיג, ער וועט גרויס זיין ביז אין דער עק פון דער וועלט.

דארום, מיינע ברודער! זה היום עשה ה' גילה ונשמה בו — דעם מאג האט נאר גאט געמאכט, לאסיר זיך אין איהם פרייען: לאסיר אויך טוהען דאס, וואס דיא חסידים, דיא פאסטעכער, האבען געטוהן, אז מיר וועלן קומען צוא אונזערע ברודער דיא תלמידים, וועלכע האבען דורך זייער גארשען גדלות און שטארק נים גיזעהן דאס געמליכע ליכט, וועלכע עס איז געקומען צו שיינען אין דער פיינסטערניס, און קענען נאך נים פאר שמיין דאס גרויסקייט פון דעם קינד, וועלכע עס ליגט אין דער יאסלע (קארטע), דאס רייכקייט פון דעם ארעמאן, וועלכער רייט אויף איין אייזל, דערציילען, וויא פון איין עק וועלט ביז אין אנדערען איז גרויס דער גאטען פון זיין גיוועלטיגער (קניאז) וואס ער איז ארויס געגאנגען פון בית לחם, וויא כמעט אין יעדען ארט ווירד שוין גאנצערט און גיבעט אין דעם גאטען פון אונזער הערר ישוע, דער זאגן פון דעם לעבענדיגען גאט, אפשר וועלן זייא זיך אויך בעטראכטען, דיא גארעשע מענשן, וועלכע האבען זיך ביז יעצט אפגיוואנט פון דור בן ישי, און וועלן אנהייבן צו זוכען מיט ליב און זיילע זייער גאט און זייער קעניג דוד, און וועלן געפלינען זייער מושיע, זייער משיח, זייער אדון ישוע פון בית לחם, וועלכער קוקט שטענדיג ארויס אויף זייא מיט ליבע און פערענט: פאר וואס מרייכט איהר מיר אוועק פון אייך? קערט אייך אום צו מיר, וועל איך מיר צו אייך אויך אום קערן. און דאן וועט כל ישראל געהאלפען זעהן אזוי וויא עס שטייט; ובא לציון גואל ולשבי פשע בעקב. אמן:

זוך פריעדען!

בקש שלום וקדושה (ישעיהו יא).

גאט פאר נים לאנגער צייט האב איך אין אלשון הקדש פאר וואס ערשיינט פארן יאחר צו יאחר (יאהרבוך) גי-פונען אשיר פון א גאנץ מאדנע משורר, וואס האט א מילען איינדרוק אויף מיר געמאכט און גאנץ ערנסטע געדאנקען אין מיר אנגערענט. איך וויל דיא ליבע לע-זער פון ברית עמי מיט ביידע בעקאנט מאכען, מיט דעם שיר און אויך מיט מיינע געדאנקען; אפשר וועט דאס זייא עפס געזען:

דער בעכער פון טרערען.

זאג נאר סאמעניא, ענטפער מיר גאנץ קלאר, דער זיידע דערציילט מיר — זאג איז'ס וואהר? — אז דארט אים הימעל זייט יאהרען פיעל שטייט באשטענדיג א בעכער פאר גאטס שטיהל, און אז איבער אונז קומען צרות און פלאג, פון אונזער שונאים, מאג אויף מאג,

אפילו איין ווארט פון אונזערע נביאים איז נים פערלארען געגאנגען. מיר ישראל קענען בפרוש זאגען: דער שמיין, וועלכין דיא בויערס האבען איהם נים גע-וואלט געמען אין דער האגה, איז געווארן דער בעסטער און דער פיינסטער אין דעם בנין. — וויא ווירקליך האבען זיך אויסגעפילט דיא ווערטער פון סיכה הנביא וואס ער האט געזאגט אויף דעם שר וואס וועט זיין אין ישראל: ער וועט אויפשמיין און פראווען (וויידען) מיט גאטס קראפט, מיט דעם גרויסקייט פון זיין גאט.